

POLSKI KODEKS KARNY

z 11. VII. 1932 r.

wraz z prawem o wykroczeniach, przepisami wprowadzającymi i utrzymanymi w mocy przepisami kodeksu karnego austriackiego, niemieckiego, rosyjskiego i skorowidzem.

Komentarzem zaopatrzyli
Kazimierz Sobolewski
i Dr. Alfred Laniewski
wiceprokuratorowie Sądu Apelacyjnego we Lwowie.

UNIWERSYTET WROCLAWSKI

Bibl. Wydz. Prawa i Admin.

11544

I

Lwów 1932.

Dr. MAKSYMILJAN BODEK

Księgarnia Nakładowa

ul. Batorego 1 12.

POLSKI KODEKS KARNY

z 11. VII. 1932 r.

wraz z prawem o wykroczeniach, przepisami wprowadzającymi i utrzymaniem w mocy przepisami kodeksu karnego austriackiego, niemieckiego, rosyjskiego i skorowidzem.

Komentarzem zaopatrzyli
Kazimierz Sobolewski
i Dr. Alfred Laniewski
wiceprokuratorowie Sądu Apelacyjnego we Lwowie.

Lwów 1932.
Dr. MAKSYMILJAN BODEK
Księgarnia Nakładowa
ul. Batorego l. 12.

11544

SPIS RZECZY.

Część ogólna.

Rozdział	Artykuł
I. Zakres mocy obowiązującej ustawy karnej	1—11
II. Zasady odpowiedzialności	12—22
III. Usiłowanie	23—25
IV. Podżeganie i pomocnictwo	26—30
V. Zbieg przestępstw i przepisów ustawy	31—36
VI. Kary zasadnicze	37—43
VII. Kary dodatkowe	44—53
VIII. Wymiar kary	54—60
IX. Warunkowe zawieszenie wykonania kary	61—64
X. Warunkowe zwolnienie	65—68
XI. Postępowanie z nieletnimi	69—78
XII. Środki zabezpieczające	79—85
XIII. Przedawnienie	86—89
XIV. Zatarcie skazania	90
XV. Wyjaśnienie wyrażeń ustawowych	91
XVI. Stosunek do ustaw szczególnych	92

Część szczególna.

XVII. Zbrodnie stanu	93—98
XVIII. Przestępstwa przeciw interesom zewnętrznym Państwa i stosunkom międzynarodowym	93—113
XIX. Przestępstwa przeciwko zrzeszeniom prawa publicznego	114—117
XX. Przestępstwa przeciwko głosowaniu w sprawach publicznych	118—124
XXI. Przestępstwa przeciwko władzom i urządóm	125—139
XXII. Fałszywe zeznania	140—142
XXIII. Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	143—149
XXIV. Uwolnienie pozbawionego wolności	150—151
XXV. Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu	152—171
XXVI. Przestępstwa przeciw uczuciom religijnym	172—174
XXVII. Fałszowanie pieniędzy, papierów wartościowych, znaków urzędowych i narzędzi mierzniczych	175—186

Rozdział	Artykuł
XXVIII. Przepisy przeciwko stanowi cywilnemu	187—194
XXIX. Przepisy przeciwko dokumentom i dowodom tożsamości	195—196
XXX. Przepisy przeciwko małżeństwu	197—198
XXXI. Przepisy przeciwko opiece i nadzorowi	199—202
XXXII. Nierząd	203—214
XXXIII. Sprowadzenie niebezpieczeństwa powszech- nego	215—222
XXXIV. Przepisy przeciwko urządzeniom uży- teczności publicznej	223—224
XXXV. Przepisy przeciwko życiu i zdrowiu	225—247
XXXVI. Przepisy przeciwko wolności	248—252
XXXVII. Naruszenie tajemnicy	253—254
XXXIX. Zniewagi	255—256
XXXVIII. Przepisy przeciwko mieniu	257—272
XL. Przepisy na szkodę wierzycieli	273—285
XLI. Przepisy urzędnicze	286—293
XLII. Przepisy końcowe	294—295

PRAWO O WYKROCZENIACH.

Część ogólna.

I.	1—16
----	------

Część szczególna.

II. Wykroczenia przeciwko porządkowi publicznemu	17—32
III. Wykroczenia przeciw bezpieczeństwu	33—48
IV. Wykroczenia przeciwko zdrowiu publicznemu	49—53
V. Wykroczenia przeciw mieniu	54—63
Przepisy końcowe	64—65

Przepisy wprowadzające kodeks karny i prawo o wykroczeniach.

Utrzymane w mocy przepisy ustawy karnej austriackiej.

Utrzymane w mocy przepisy ustawy karnej niemieckiej

Utrzymane w mocy przepisy ustawy karnej rosyjskiej.

Rozporządzenie o przedterminowym zwolnieniu.

ROZPORZĄDZENIE

PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 11 lipca 1932 r. Nr. 60 Dz. U. R. P. poz. 571
(obowiązuje od 1 września 1932)

KODEKS KARNY.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

CZĘŚĆ OGÓLNA.

ROZDZIAŁ I.

Zakres mocy obowiązującej ustawy karnej.

Art. 1. Odpowiedzialności karnej ulega ten, kto dopuszcza się czynu, zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

Artykuł ten wypowiada dwie, przyjęte we wszystkich nowoczesnych kodeksach karnych, zasady a mianowicie: 1) nullum crimen sine lege poenali anteriori i 2) nulla poena sine lege poenali anteriori. Kodeks żąda zatem, by ustawa karna, zakazująca pod groźbą kary popełnienia czynu, wydaną była i obowiązywała jeszcze przed popełnieniem czynu. Z tego wynika, że jeżeli dopiero po popełnieniu czynu zaistnieje przepis prawny, przewidujący jego karalność, czyn taki będzie bezkarnym.

Zasada art. 1 odnosić się będzie zarówno do niniejszego kodeksu, jak i do ewentualnych jego zmian i uzupełnień.

Art. 2. § 1. Jeżeli w czasie wyrokowania obowiązuje ustawa inna, niż w czasie popełnienia przestępstwa, wówczas stosuje się ustawę nową; jednakże należy zastosować ustawę dawną, jeżeli jest względniejsza dla sprawy.

§ 2. Kara już wymierzona, lecz jeszcze nie wykonana, nie ulega wykonaniu, jeżeli według nowej ustawy czyn, objęty wyrokiem, nie jest przestępstwem.

§ 3. Ustawę, wydaną z powodu wyjątkowych stosunków faktycznych, stosuje się do czynów popełnionych w czasie jej mocy obowiązującej, choćby nawet straciła moc z powodu zmiany tych stosunków.

§ 4. Środki zabezpieczające stosuje się według przepisów nowej ustawy.

Ad § 1. Jeżeli po popełnieniu czynu karygodnego wedle ustawy, obowiązującej w czasie jego popełnienia a przed wyrokiem, ustawa owa straci moc obowiązującą lub też zostanie zmieniona, w takim razie w wypadku pierwszym następuje bezkarność czynu, zaś w drugim wyrok opiera się na przepisach ustawy nowej, chyba, że ustawa dawniej obowiązująca była łagodniejszą. Jest to wyrażenie zasady: *lex poenalis retro agit cum exceptione legis mitioris*. Decyzja w przedmiocie ustalenia, która ustawa jest korzystniejszą, należy do sądu wyrokującego.

Pod wyrażeniem „w chwili popełnienia przestępstwa” należy rozumieć chwilę działania względnie zaniechania, nie zaś chwilę zaistnienia skutków tego działania czy zaniechania względnie też chwilę, w której wedle zamiaru sprawcy skutki te zaistnieć miały.

Ad § 2. Jeżeli po zapadnięciu wyroku dany czyn przestał być karygodnym, wymierzona kara nie ulegnie wykonaniu.

Z brzmienia tego paragrafu wynika, że jeżeli nowa ustawa przewiduje jedynie łagodniejszą sankcję karną a czyn w dalszym ciągu uznaje za przestępstwo, to wykonaniu ulegnie orzeczona poprzednio kara, choćby surowsza. Tak samo utrzymane będą w mocy kary dodatkowe i skutki skazania, przewidziane w dawniejszej ustawie i orzeczone wyrokiem, chociażby ich nowa ustawa już więcej nie przewidywała.

Również kara wymierzona i już rozpoczęta nie ulegnie dalszemu wykonaniu.

Ad § 3. Istnieją sytuacje, które wymagają wydania pewnych wyjątkowych, na ograniczony czas, przepisów karnych. Np. w czasie kryzysu gospodarczego, walutowego, epidemji i t. p. Choćby następnie taka wyjątkowa sytuacja ustąpiła a w ślad zatem zniesiony został dotyczący przepis karny, to mimo to czyn, popełniony w czasie obowiązywania takiego przepisu będzie karany a wymierzona kara wykonana.

Ad § 4. Środki zabezpieczające noimuje rozdział XII kodeksu.

Obecnie obowiązujące na ziemiach polskich ustawodawstwo karne nie zna środków zabezpieczających. Wedle brzmienia § 4 niniejszego art. we wszystkich wypadkach, w których po wejściu w życie niniejszego kodeksu, sądzony będzie czyn, popełniony przed wejściem w życie tego kodeksu, środki zabezpieczające będą stosowane.

Patrz art. 11 i 22 przepisów wpraw. K. K.

Art. 3. § 1. Ustawę karną polską stosuje się do wszystkich osób, które popełniły przestępstwo na obszarze Państwa Polskiego albo na polskim statku wodnym lub powietrznym. Za obszar Państwa uważa się również wody wewnętrzne i przybrzeżne oraz powietrze nad tym obszarem.

§ 2. Przestępstwo uważa się za popełnione na obszarze Państwa Polskiego, na polskim statku wodnym lub powietrznym, gdy sprawca na nim dopuścił się przestępnego działania lub zaniechania, albo gdy tam skutek przestępny nastąpił lub według zamiaru sprawcy miał nastąpić.

Ad § 1. Przepis tego art. wypowiada zasadę krajowości (terytorjalności) pieczy prawnokarnej. W myśl tej zasady za czyn, popełniony na obszarze Państwa Polskiego względnie w miejscach w art. 3 § 1 na równi z tymże obszarem postawionych, odpowiadają nie tylko obywatele polscy, ale i obcokrajowcy. Wynika to wyraźnie z użytego w tym względzie wyrażenia „wszystkich osób“.

Wyłomem od zasady terytorjalności jest eksterytorjalność dyplomatyczna, wynikająca ze zwyczajów i umów międzynarodowych

dowych a unormowana w przepisie art. 31 kpk. Uwzględnić tu należy też moc obowiązującą kodeksu wojskowego w odniesieniu do osób, podlegających jego przepisom.

Pod pojęcie „statku wodnego lub powietrznego“ nie podpada okręt lub samolot, które stanowią jednostki wojenne a stosowanie do przestępstw na nich popełnionych niniejszego kodeksu będzie wynikiem nie zasady krajowości, lecz obowiązujących układów międzynarodowych.

Ad § 2. Sprawca może dopuścić się przestępnego działania czy zaniechania na obszarze Państwa Polskiego z zamiarem spowodowania jego skutków zagranicą albo też dopuścić się działania tego lub zaniechania zagranicą z zamiarem spowodowania skutków wewnątrz kraju. W obu tych wypadkach odpowiadać będzie wedle niniejszego kodeksu. Ta sama zasada odnosi się także do usiłowania zarówno skierowanego na popełnienie czynu jak i wywołanie jego skutków.

Art. 4. § 1. Ustawę karną polską stosuje się do obywateli polskich, którzy popełnili przestępstwo zagranicą.

§ 2. Ustawę karną polską stosuje się również do cudzoziemców, którzy w chwili popełnienia przestępstwa zagranicą byli obywatelami Państwa Polskiego; stosuje się ją także do tych, którzy po popełnieniu przestępstwa zagranicą uzyskali obywatelstwo polskie.

Art. ten przyjmuje zasadę t. zw. osobowości czynnej (podmiotowej). Chodzi bowiem w danym wypadku z jednej strony o to, by obywateli Państwa polskiego nie wydawać władzom zagranicznym do ukarania, z drugiej zaś o to, by czyn popełniony przez nich zagranicą nie stał się bezkarnym.

Odpowiedzialność obywateli polskich za czyny, popełnione zagranicą ograniczona jest jednak przepisami art. 6 niniejszego kodeksu.

Ad § 2. Paragraf ten ma na celu zapobieżenie uniknięcia odpowiedzialności karnej drogą zmiany obywatelstwa. Skoro zatem obywatel polski, popełniwszy przestępstwo zagranicą, uzyska następnie obywatelstwo zagraniczne, mimo to odpowiadać będzie wedle polskiego kodeksu, o ile oczywiście w myśl art. 6 dany czyn będzie karalny wedle ustawy, obowiązującej w miejscu jego popełnienia. Tak samo będzie też odpowiadał cudzoziemiec, który po popełnieniu zagranicą przestępstwa, uzyska potem obywatelstwo polskie.

Art. 5. Ustawę karną polską stosuje się do cudzoziemców, którzy popełnili zagranicą przestępstwo, skierowane przeciw dobru lub interesom Państwa Polskiego, obywatela polskiego albo polskiej osoby prawnej.

Odpowiedzialność cudzoziemca za przestępstwa, popełnione zagranicą ma charakter jedynie wyjątkowy. Wypadki, w których ta odpowiedzialność w obliczu polskiego kodeksu ma miejsce, unormowane są w art. niniejszym oraz w art. 8 i 9.

Z przepisem art. 5 należy zestawzić porównawczo przepis lit. a) art. 8. Art. niniejszy ma na myśli czyny karygodne nie skierowane bezpośrednio przeciw Państwu Polskiemu jako takiemu, lecz jedynie pośrednio a więc np. przeciw Skarbowi Państwa, przedsiębiorstwom państwowym i t. p. Natomiast wszelkie czyny karygodne, godzące bezpośrednio w Państwo Polskie objęte są art. 8.

Art. niniejszy na równi z interesem Państwa chroni interesy obywateli polskich nie tylko jako osób fizycznych, ale i prawnych.

Kwestję, kogo należy rozumieć pod „polską osobą prawną“, należy rozstrzygnąć wedle umów międzynarodowych.

Art. 6. § 1. Warunkiem odpowiedzialności karnej za czyn, popełniony zagranicą, jest uznanie tego czynu za przestępstwo przez ustawę obowiązującą w miejscu popełnienia.

§ 2. Jeżeli zachodzą różnice między temi dwiema ustawami, sędzia, stosując ustawę polską, może uwzględnić różnicę na korzyść oskarżonego.

§ 3. Środki zabezpieczające sąd polski stosuje niezależnie od ustaw miejsca popełnienia przestępstwa.

Z art. tego wynika obowiązek polskiego sędziego zbadania w danym wypadku, czy odnośny czyn podpada także karze wedle ustawodawstwa zagranicznego a w razie pozytywnym porównania ustawy polskiej z ustawą zagraniczną celem zastosowania łagodniejszej.

Przepis niniejszego art. znajdzie zastosowanie zarówno do obywateli polskich, jak i do cudzoziemców.

Kwestja, czy dany czyn karygodny jest także i wedle ustawy miejsca popełnienia czynu, obojętną jest w wypadkach, wymienionych w art. 8 i 9. Tak samo obojętną będzie ta kwestja

w wypadkach, gdy skutek przestępnego działania lub zaniechania miał nastąpić na obszarze Państwa Polskiego albowiem w tych wypadkach znajdzie zawsze zastosowanie przepis art. 3 § 2.

Art. 7. Przepisu art. 6 nie stosuje się:

- a) do urzędników, którzy, pełniąc służbę zagranicą, popełnili tam przestępstwo;
- b) do osób, które popełniły przestępstwo w miejscu nie podlegającym żadnej władzy państwowej.

Do osób, wymienionych pod lit. b) nie można stosować przepisów art. 6 dlatego, bo nie da się wogóle nigdy stwierdzić, jaka ustawa karna miałaby mieć do nich zastosowanie, skoro popełniły one czyn karalny w miejscu, nie podlegającym żadnej władzy.

Art. 8. Niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia przestępstwa i od obywatelstwa sprawcy, ustawę karną polską stosuje się do osób, które popełniły zagranicą przestępstwa następujące:

- a) przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu wewnętrznemu lub zewnętrznemu Państwa Polskiego;
- b) przestępstwo przeciwko urządóm lub urzędnikom Państwa Polskiego;
- c) fałszywe zeznania, złożone wobec urzędu Państwa Polskiego.

Art. ten jest wyłomem od zasady, wypowiedzianej w art. 6, zaczem przy przestępstwach, wymienionych w niniejszym art. odpada badanie tak przynależności państwowej sprawcy jak i ustawodawstwa obowiązującego w miejscu popełnienia czynu.

Przepis lit. a) tego art. podyktowany jest interesem Państwa Polskiego jako takiego (w przeciwieństwie do art. 5).

Art. 9. Niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia przestępstwa, ustawę karną polską stosuje się do obywatela polskiego oraz cudzoziemca,

którego nie postanowiono wydać, w razie popełnienia przez nich zagranicą następujących przestępstw:

- a) rozbójnictwa morskiego;
- b) fałszowania pieniędzy, publicznych papierów wartościowych lub biletów bankowych;
- c) handlu niewolnikami;
- d) handlu kobietami lub dziećmi;
- e) użycia środka zdolnego do wywołania niebezpieczeństwa powszechnego w zamiarze wywołania takiego niebezpieczeństwa;
- f) handlu środkami odurzającymi;
- g) handlu wydawnictwami pornograficznymi;
- h) innego przestępstwa, przewidzianego w umowach międzynarodowych, zawartych przez Państwo Polskie.

Przepisy niniejszego art. wynikają z uznania zasady ogólnoświatowej represji karnej. Poszczególne punkty zawierają t. zw. *delicta iuris gentium*. Umieszczenie ich w ramach kodeksu jest przeważnie następstwem przyjęcia przez Polskę dotyczących umów międzynarodowych.

Przepis art. 9 nie wyklucza bynajmniej ekstradycji już to na podstawie dotyczących traktatów, już też tylko od wypadku do wypadku.

Art. 9 aktualnym jest jedynie w odniesieniu do przestępstw, popełnionych zagranicą.

Art. 10. § 1. Ustawę karną polską stosuje się do cudzoziemca, który popełnił zagranicą przestępstwo, nie wymienione w art. 5, 8 i 9, jeżeli sprawca znajduje się na obszarze Państwa Polskiego i jeżeli nie postanowiono go wydać, a zachodzą warunki z art. 6 lub 7.

§ 2. Ściganie odbywa się na zarządzenie Ministra Sprawiedliwości.

Art. niniejszy przewiduje te wypadki, w których ściganie przez sąd polski na podstawie przepisów art. 4—9 nie mogłoby nastąpić. Licząc się z faktem, że dany przestępca nie będzie wydany sądowi zagranicznemu a jednak względy polityki kryminalnej domagać się będą ukarania, art. ten przewiduje moż-

ność ścigania takiego sprawcy jednakże tylko na podstawie decyzji Ministra Sprawiedliwości.

W przeciwieństwie do art. 8 i 9 muszą tu być respektowane zastrzeżenia z art. 6 i 7.

Warunkiem zastosowania tego art. jest obecność sprawcy na obszarze Państwa Polskiego.

Art. 11. § 1. W razie skazania w Państwie Polskiem osoby, ukaranej za ten czyn zagranicą, sąd zaliczy na poczet kary, według swego uznania, karę odbytą zagranicą.

§ 2. Z powodu przestępstwa, osądzonego zagranicą, sąd polski może, niezależnie od ustaw miejsca popełnienia przestępstwa, zastosować środki zabezpieczające oraz wydać orzeczenie co do utraty praw tytułem środka zabezpieczającego.

Z artykułów poprzednich a w szczególności z art. 8 i 9 wynika jasno, że sprawca przestępstwa może za nie odpowiadać przed sądem polskim bez względu na to, czy już odpowiadał za nie przed sądem zagranicznym względnie nawet odcierpiał orzeczoną tamże karę. By jednak zapobiec sytuacji tego rodzaju, iżby sprawca wskutek zasądzenia go dwukrotnie na karę, nie musiał w ostatecznym wyniku podpaść karze, niewspółmiernej do jego przewinienia, przewiduje art. 10 zaliczenie kary zagranicą już odbytej.

Ponieważ celem środków zabezpieczających jest nie ukarać nie niemi sprawcy lecz ochrona społeczeństwa przed jednostkami dłań szkodliwymi, przeto pod względem zastosowania tychże środków sąd polski nie jest wiązany dotyczącym przepisem zagranicznym. Na równi ze środkami zabezpieczającymi postawiono także utratę praw, stosowaną w tym wypadku w charakterze środka zabezpieczającego.

ROZDZIAŁ II.

Zasady odpowiedzialności.

Art. 12. Przestępstwa, zagrożone karą śmierci lub więzienia powyżej lat 5, są zbrodniami, zagrożone zaś karami zasadniczymi więzienia do lat 5, aresztu powyżej 3 miesięcy lub grzywny powyżej 3000 złotych — są występkami.

Kodeks rozróżnia dwie kategorie przestępstw: zbrodnie i występki. W ten sposób nie ogarnia jednak kodeks bynajmniej wszelkiego rodzaju czynów karygodnych. Czyny bowiem najdrobniejsze ujęte są kodeksem wykroczeń względnie dodatkowo ustawami karnymi.

Podział przestępstw na zbrodnie i występki nie pozostaje w żadnym związku z właściwością sądów. Zbrodnie nie mogą należeć w zasadzie do właściwości sądu grodzkiego dlatego, bo pod zbrodniami rozumie kodeks przestępstwa, zagrożone karą więzienia powyżej lat pięciu, gdy tymczasem wedle art. 15 kpk. sąd grodzki właściwym jest tylko dla spraw, za które ustawa przepisuje karę pozbawienia wolności do lat dwóch (wyjąwszy przewidziane w tymże art. 15 kpk. wypadki recydywy). Natomiast występki mogą należeć zarówno do właściwości sądu grodzkiego jak i okręgowego, a to zależnie od wysokości zagrożonej kary pozbawienia wolności. Należy tu jednak uwzględnić przepis art. 17 przep. wpraw. kk.

Wedle brzmienia art. 12 zbrodnie mogą być zagrożone tylko karą śmierci lub więzieniem, nigdy zatem aresztem, tembardziej, że wedle art. 40 kara aresztu trwa najwyżej lat pięć. Wyjątkiem od zasady, że zbrodnia nie może być ukarana aresztem, są wypadki nadzwyczajnego złagodzenia kary z art. 59. Jasnym jest natomiast, że występki mogą być zagrożone zarówno karą aresztu jak i więzienia.

Nadto patrz art. 10 i 14 przep. wpraw. k. k.

Art. 13. Zbrodnię można popełnić tylko umyślnie. Występek można popełnić także nieumyślnie, jeżeli ustawa wyraźnie tak stanowi.

Zbrodnią może być tylko czyn popełniony umyślnie. Ponieważ występki nie są zagrożone karą pozbawienia wolności wyższą nad lat pięć, przeto w wypadkach, w których kodeks przewiduje jako minimum kary lat pięć lub więcej, odpada potrzeba stwierdzenia w kodeksie, czy czyn został popełniony umyślnie czy nieumyślnie. Muszą one być popełnione umyślnie.

Natomiast występki mogą być dokonane zarówno umyślnie jak i nieumyślnie. To ostatnie tylko w wypadkach, wyraźnie w kodeksie przewidzianych.

Art. 14. § 1. Przestępstwo umyślne zachodzi nie tylko wtedy, gdy sprawca chce je popełnić, ale także gdy możliwość skutku przestępnego lub przestępności działania przewiduje i na to się godzi.

§ 2. Przepęstwo nieumyślne zachodzi zarówno wtedy, gdy sprawca możliwość skutku przestępnego przewiduje, lecz bezpodstawnie przypuszcza, że go uniknie, jak i wtedy, gdy skutku przestępnego lub przestępnosci działania sprawca nie przewiduje, choć może lub powinien przewidzieć.

Ad § 1. Kodeks stoi ściśle na stanowisku teorii woli. Obok zamiaru bezpośredniego zna on także zamiar ewentualny. Zamiar bezpośredni ujęty jest w słowach „gdy sprawca chce je popełnić”; zamiar zaś ewentualny w słowach „gdy możliwość skutku przestępnego lub przestępnosci działania przewiduje i na to się godzi”.

Zamiar ewentualny polega na tem, że sprawca przedstawia sobie skutki przestępne jako możliwe, jednakże skutków tych nie pragnie, godzi się jednak z tem, że jego działanie te skutki przestępne może sprowadzić. Pozatem zamiar ewentualny może polegać i na tem, że sprawca nie jest wprawdzie pewny, czy jego działanie jest przestępne, jednakże liczy się z faktem przestępnosci swego działania a mimo to je przedsięwzię.

Ad § 2. Kodeks rozróżnia dwojaką winę nieumyślną: lekkomyślność i niedbalstwo. Lekkomyslność polega na tem, że sprawca, jakkolwiek przewiduje możliwość skutku przestępnego, łądzi się, że on nie nastąpi. Niedbalstwo zaś na tem, że sprawca wogóle nie przewiduje skutku przestępnego lub przestępnosci działania, jakkolwiek mógł lub powinien skutek ten przewidzieć.

Patrz art. 20 w kwestji błędu faktycznego.

Art. 15. § 1. Okoliczności, od których zależy wyższa karalność, uwzględnia się tylko wówczas, gdy sprawca o nich wiedział albo powinien był wiedzieć.

§ 2. Następstwa czynu, od których zależy wyższa karalność, uwzględnia się tylko wówczas, gdy sprawca je przewidywał albo powinien był przewidzieć.

§ 1 tego art. odnosi się do okoliczności, towarzyszących popełnieniu przestępstwa; § 2 do następstw. Wspólną cechą obu tych paragrafów jest subiektywizm.

Kodeks nie zna t. zw. przedmiotowych, t. j. leżących poza wolą, świadomością względnie przewidywaniem sprawcy, warunków wyższej karalności. Okoliczności, które tę wyższą karalność powodują, muszą być znane albo przynajmniej powinny być znane sprawcy. W przeciwnym razie ta wyższa karalność go nie

dotyka. Takie natomiast przedmiotowe warunki wyższej karalności znane były zarówno kodeksowi karnemu austr. jak i w pewnej mierze kodeksowi ros.

Także i za następstwa czynu, powodujące wyższą karalność odpowiada sprawca tylko wtedy, gdy te następstwa przewidział lub powinien był przewidzieć. I w tym względzie kodeks karny austr. i kodeks ros. stały na stanowisku obiektywnem a nie subiektywnem (jak kodeks niniejszy).

W ślad zatem obcem jest niniejszemu kodeksowi pojęcie zamiaru pośredniego.

Przepis art. 15 odnosi się zarówno do winy umyślnej jak i nieumyślnej.

Art. 16. Okoliczności, wpływające na karalność czynu, uwzględnia się tylko co do tej osoby, której dotyczą.

Nawiązując przepis tego art. do przepisu art. 15 należy stwierdzić, że z pomiędzy kilku sprawców, tego tylko dotknięta wyższą karalność, kto wiedział o okolicznościach, powodujących wyższą karalność względnie przewidywał następstwa czynu, od których ta wyższa karalność zależy.

Art. ten podkreśla zasadę indywidualizacji w dziedzinie winy oraz zasadę subiektywizmu a temsamem wyklucza znaną prawu austr. akcesoryjność winy podżegacza i pomocnika.

Art. ten pozostaje w związku z art. 55.

Art. 17. § 1. Nie podlega karze, kto w chwili czynu, z powodu niedorozwoju psychicznego, choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznej, nie mógł rozpoznać znaczenia czynu lub pokierować swem postępowaniem.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do przypadku, gdy sprawca wprawili się umyślnie w stan zakłócenia czynności psychicznej poto, by dokonać przestępstwa.

Ad § 1. Sprawę poczytalności można rozwiązać albo na podstawie t. zw. metody psychologicznej albo też t. zw. metody psychiatrycznej. Kodeks stoi na stanowisku metody mieszanej.

Bezkarność powoduje zatem nie tylko choroba umysłowa, ale wszelka wogóle choroba psychiczna i to tak wrodzona jak i nabyta. Paragraf ten obejmuje zarówno wypadki, w których sprawca wogóle nie jest świadom tego co czyni, jak i wypadki,

w których sprawca zdaje sobie wprawdzie sprawę z tego, co czyni ale z powodu swego stanu psychicznego albo nie rozpoznaje znaczenia swego czynu względnie nie rozumie, że to co czyni sprzeciwia się prawu albo też wola jego jest tak słabą, że nie ma możliwości oprzeć się popędowi do popełnienia danego czynu karygodnego.

Ujęcie tej kwestji przez kodeks jest nader obszerne i obejmuje w szczególności także wszelkie wypadki chwilowego zaburzenia czynności psychicznych a więc zatrucie się alkoholem czy innymi narkotykami, zarówno temi, które pozbawiają sprawcę świadomości, jak i temi, które przy zachowaniu świadomości paraliżują wolę. Tu też oczywiście będą należały wszelkie stany spowodowane zapomocą sugestji hipnotycznej i t. p.

Pod niedorozwojem psychicznym rozumie kodeks trwały od urodzenia istniejący defekt psychiczny, objawiający się w niedostatecznym rozwoju względnie w nieuzyskaniu przez daną jednostkę normalnego rozwoju umysłowego.

Ad § 2. Analogiczny przepis istniał i w kodeksie kar. austr. (§ 2 lit. C) jednakże był ograniczonym do stanu zupełnego pijaństwa. Natomiast kodeks niniejszy rozciąga tę kwestję na każdy stan przemijającej niepoczytalności.

Także i przepis § 2 należy interpretować ze stanowiska subiektywizmu. Jeżeli tedy sprawca popełnił w stanie umyślnie spowodowanej niepoczytalności inny czyn, niż przedtem sobie był postanowił, to już za przekroczenie tego swego zamiaru a więc za wszystko, co poza poprzedniem swem postanowieniem dokonał, nie odpowiada.

Obojętnem będzie przy stosowaniu § 2 czy sprawca sam wprawił się umyślnie w tego rodzaju stan czy też dokonała tego choćby inna osoba, jednak za wolą względnie zgodą sprawcy.

Art. 18. § 1. Jeżeli w chwili popełnienia przestępstwa zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, gdy ograniczenie zdolności jest skutkiem odurzenia wynikającego z winy sprawcy.

Art. ten normuje częściowe zaćmienie świadomości albo też częściowe ubezwładnienie woli i to tak stale istniejące jak

i tylko przemijające. Nadzwyczajne złagodzenie kary przewidziane w tym art. nie musi być bezwzględnie stosowane, lecz zależy to od decyzji sądu. Tak samo ma się rzecz i z zastosowaniem środków zabezpieczających (art. 80 § 1).

Warunkiem zastosowania tego art. nie jest każde, choćby drobne ograniczenie zdolności rozpoznawania czynu, czy kierowania postępowaniem, lecz owszem musi ono występować z pewnym znaczniejszym nasileniem.

Między § 2 art. 17 a § 2 art. niniejszego zachodzi pod pewnym względem zasadnicza różnica. § 2 art. 17 wyklucza od bezkarności osobników, którzy wprawili się w stan zakłócenia czynności psychicznej umyślnie w tym celu, by dokonać przestępstwa. § 2 niniejszego art. jest w swych wymogach surowszy. Nie stosuje nadzwyczajnego złagodzenia kary nie tylko wobec tych, którzy celowo spowodowali ograniczenie swej świadomości lub woli, lecz także i wobec tych, którzy choćby bez zamiaru popełnienia czynu karygodnego zawinili wprowadzenie się ich w tego rodzaju stan odurzenia.

Art. 19. Nie popełnia przestępstwa, kto dopuszcza się czynu pod wpływem przymusu fizycznego, któremu nie mógł się oprzeć.

Kodeks pod przymusem rozumie użycie siły fizycznej, której sprawca nie może się oprzeć. Natomiast pod pojęcie przymusu nie podpada groźba, która nie jest przymusem w ścisłym tego słowa znaczeniu a jest tylko wywołaniem u sprawcy pewnego nastroju psychicznego. Kwestję dokonania czynu zagrożonego karą pod wpływem groźby normuje art. 21.

Art. 20. § 1. Nie popełnia przestępstwa, kto dopuszcza się czynu pod wpływem błędu co do okoliczności należącej do istoty czynu, z wyjątkiem, gdy chodzi o występki nieumyślne, a błąd był wynikiem nieostrożności lub niedbalstwa.

§ 2. Sąd może uwzględnić usprawiedliwioną nieświadomość bezprawności czynu, jako podstawę do nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Pod błędem należy rozumieć nieświadomość co do istotnych okoliczności, wśród których następuje działanie. Błąd może odnosić się albo do faktu albo do stosunku prawnego. Pod pojęcie błędu podpadać będzie np. działanie przeciw człowiekowi, którego sprawca uważał za zwierzę lub też martwy przed-

miot; zabór rzeczy cudzej w mniemaniu, że jest ona własnością sprawcy; zawarcie małżeństwa z osobą zamężną, o której sprawca mylnie sądzi, że jest stanu wolnego.

Błąd odbiera charakter przestępstwa czynowi tylko wtedy, jeżeli sprawca najmniejszej nie miał i nie mógł mieć wątpliwości co do mylnego stanu faktycznego względnie stosunku prawnego. Natomiast z chwilą, kiedy błąd był jedynie wynikiem nieostrożności lub niedbalstwa, sprawca będzie odpowiadał oczywiście jednak w regule tylko za przestępstwo popełnione z winy nieumyślnej.

Ad § 2. Nie chodzi tu bynajmniej o niezajomość poszczególnego przepisu prawnego a jedynie o to, czy sprawca zdawał sobie lub też nie sprawę z tego, że jego działanie względnie zaniechanie sprzeciwia się powszechnemu poczuciu prawa. Tylko w razie stwierdzenia, że zaistniała usprawiedliwiona nieświadomość bezprawności czynu, sąd może (nie musi) zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary. W każdym razie bezkarności nieświadomość bezprawności czynu nie powoduje.

Art. 21. § 1. Nie popełnia przestępstwa, kto działa w obronie koniecznej, odpierając bezpośredni bezprawny zamach na jakiegokolwiek dobro własne lub innej osoby.

§ 2. W razie przekroczenia granic obrony koniecznej sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet od kary uwolnić.

Obrona konieczna polega na odparciu zamachu na każde dobro, zarówno własne sprawcy jak i osób obcych, stojące pod opieką prawną.

Warunkiem zaistnienia obrony koniecznej jest współczesność i współmierność tej obrony z napadem, zatem miarę obrony oceniać należy według niebezpieczeństwa napadu, rodzaju grożącego niebezpieczeństwa i zachowania się napastnika. Rażąca niewspółczesność obrony z napadem wyklucza zaistnienie obrony koniecznej. W kodeksie ros. dopuszczalna była niewspółczesność przy zamachu na życie lub przy usiłowaniu zgwałceniu.

Przekroczenie granic obrony koniecznej nie jest *expressis verbis* określone. Należy jednak pod niem rozumieć przede wszystkim nadmiar obrony. Zrozumiałą też jest rzeczą, że nie ma mowy o jakimś umyślnym przekroczeniu granic obrony koniecznej. Przekroczenie granic obrony koniecznej powoduje nad-

zwyczajne złagodzenie kary względnie bezkarność wedle uznania sądu. Kodeks austr. przekroczenie obrony koniecznej karał wedle § 335 względnie § 431, natomiast kodeks niniejszy nie tworzy z przekroczenia obrony koniecznej *delictum sui generis*.

Art. 22. § 1. Nie podlega karze, kto działa w celu uchylecia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego dobru własnemu lub cudzemu, jeżeli niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć.

§ 2. Nie działa w stanie wyższej konieczności, kto ma szczególny obowiązek narażenia się na niebezpieczeństwo.

§ 3. Dobro poświęcone nie może przedstawiać wartości oczywiście większej, niż dobro chronione.

§ 4. W razie przekroczenia granic wyższej konieczności, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Art. 22 obejmuje dwie instytucje: wyższej konieczności i pomocy koniecznej i tworzy z nich jedną instytucję ochrony przed niebezpieczeństwem jakiegokolwiek i czyjegokolwiek dobra. Warunkiem bezkarności z tego art. jest, by działanie sprawcy było niezbędnem dla uniknięcia niebezpieczeństwa.

Przekroczenie granic wyższej konieczności ma miejsce wtedy, gdy nie zachowano zasady proporcjonalności dobra poświęconego i dobra zagrożonego. W tym wypadku sąd może, ale nie musi, zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary. Przekroczenie granic wyższej konieczności będzie miało np. miejsce wtedy, gdy dla ratowania własności poświęcono czyjeś zdrowie lub życie. Takie przekroczenie wyklucza bezkarność a nawet w przypadku poświęcenia życia dla ratowania własności sąd niewątpliwie nie znajdzie podstawy do stosowania § 4 tego art.

Zwrócić tu należy uwagę na to, że w art. 21 używa kodeks wyrażenia „nie popełnia przestępstwa“ podczas gdy w art. niniejszym wyraża się „nie ulega karze“. Może to mieć znaczenie w obliczu prawa cywilnego. Obrona konieczna wyklucza wogóle przestępnosć działania a temsamem uchyla odpowiedzialność cywilną sprawcy. Stan wyższej konieczności przestępnosć działania nie uchyla a tylko usuwa jego karalność, powodując konsekwencje odszkodowawcze z prawa cywilnego.

ROZDZIAŁ III.

Usiłowanie.

Art. 23. § 1. Odpowiada za usiłowanie, kto w zamiarze popełnienia przestępstwa przedsięwzięje działanie, skierowane bezpośrednio ku urzeczywistnieniu tego zamiaru, lecz zamierzonego przestępstwa nie dokonywa.

§ 2. Usiłowanie zachodzi także wtedy, kiedy sprawca nie wiedział, że dokonanie jest niemożliwe ze względu na brak przedmiotu, nadającego się do dokonania na nim zamierzonego przestępstwa, lub ze względu na użycie środka, nie nadającego się do wywołania zamierzonego skutku.

§ 3. Nie odpowiada za usiłowanie, kto tylko z powodu zabobonu lub ciemnoty wierzył w skuteczność swego działania.

Do istoty usiłowania wymaganem jest, by zachodził ścisły związek zamiaru z dokonaniem przestępstwa oraz związek podjętego działania z zamierzonym wykonaniem przestępstwa, przy czem oczywiście wykonanie samo nie może nastąpić.

Wyraz „bepośrednio“ tworzy granicę między usiłowaniem a bezkarnymi czynnościami przygotowawczemi. Czy działanie było skierowane bezpośrednio do popełnienia przestępstwa, rozstrzygnie w każdym poszczególnym wypadku sędzia na podstawie towarzyszących okoliczności.

Wedle § 2 tego art. usiłowanie wbrew zasadom kodeksu austr. będzie karygodnem i wtedy, kiedy nastąpiło środkami zupełnie nieudolnemi do popełnienia danego przestępstwa albo też, gdy dotyczyło przedmiotu, na którym przestępstwo nie może być popełnione. Tak więc usiłowanie otrucia kogoś przy pomocy np. aspiryny w mniemaniu, że jest ona trucizną lub też strzał, oddany do trupa w mniemaniu, że jest to żywy człowiek, będzie uchodziło za karygodne usiłowanie, gdyż bezpośrednio objawia ze strony sprawcy zamiar popełnienia przestępstwa.

Warunkiem odpowiedzialności za usiłowanie jest, by sprawca nie wiedział, że już to ze względu na przedmiot, już też użyty środek dokonanie przestępstwa jest niemożliwe. O ile sprawca, przedsięwzięjąc działanie, zdawał sobie sprawę z nieudolności środka lub przedmiotu, za usiłowanie odpowiadać nie będzie.

Bezkarne będzie usiłowanie jedynie wtedy, jeżeli sprawca, podejmując pewne działanie celem dokonania przestępstwa, wierzył w jego skuteczność tylko z powodu zabobonu lub ciemnoty, np. guśłami chciał pozbawić życia człowieka lub inną dłań spowodować szkodę.

W związku z art. 25 usiłowanie jest karygodne tylko wtedy, gdy na niedokonanie przestępstwa złożyły się inne, od woli sprawcy niezależne, przyczyny, nie zaś jego dobrowolne odstąpienie.

Jakkolwiek kodeks stoi zasadniczo na stanowisku, że karygodnym jest usiłowanie, nie zaś czynności przygotowawcze, to jednak w pewnych, w części szczególnej wymienionych, wypadkach, podpadają karze już same czynności przygotowawcze. Ma to miejsce między innymi przy przestępstwach z art. 96, 98 b), 179, 188, 218, 260 i t. d.

Art. 24. § 1. Sąd wymierza karę za usiłowanie w granicach, przewidzianych dla danego przestępstwa.

§ 2. W przypadkach, określonych w art. 23 § 2, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Wedle kodeksu austr. poprzestanie na usiłowaniu uchodziło za okoliczność łagodzącą, którąto zasadę kodeks niniejszy stosuje jedynie do wypadków, opisanych w § 2 poprzedniego art.

Art. 25. Nie odpowiada za usiłowanie, kto dobrowolnie odstąpił od działania lub zapobiegł powstaniu skutku przestępnego.

Bezkarne jest: 1) zaniechanie w ścisłym tego słowa znaczeniu a zatem porzucenie rozpoczętego już działania; 2) zapobiegnięcie powstaniu skutku przestępnego. Np. sprawca zadał komuś truciznę ale nie dopuścił do śmierci, stosując natychmiast i skutecznie antidotum.

Różnica między zapobiegnięciem powstania skutku przestępnego a czynnym żalem polega na tem, że czynny żal ma miejsce już po dokonaniu całości przestępstwa. Np. podpalenie jest dokonane nie z chwilą wybuchnięcia pożaru lecz podłożenia ognia. Jeżeli ktoś tedy podłożywszy ogień i spowodowawszy zajęcie się odnośnego przedmiotu, następnie ogień ten zagasił i do pożaru nie dopuścił, podpalenia dokonał w całości i nie można mówić, jakoby on zapobiegł skutkowi przestępnemu. Natomiast mógłby w tym wypadku zachodzić czynny żal.

ROZDZIAŁ IV.

Podżeganie i pomocnictwo.

Art. 26. Podżegania dopuszcza się, kto inną osobę nakłania do popełnienia przestępstwa.

Art. 27. Pomocnictwa dopuszcza się, kto do popełnienia przestępstwa udziela pomocy czynem lub słowem.

Podżegaczem nazywamy tego, kto w duszy sprawcy wywołuje albo stara się wywołać nastrój, skierowany na popełnienie przestępstwa. Pomocnikiem zaś tego, kto w jakikolwiek sposób udziela sprawcy pomocy. Pomoc „słowem“ będzie polegała na udzielaniu rad, wskazówek, informacji. Pomoc po dokonaniu czynu nie podpada pod art. 27. Tego rodzaju stan faktyczny traktowany będzie w części szczególnej.

Art. 28. Podżegacz i pomocnik ponoszą odpowiedzialność w granicach swego zamiaru, niezależnie od odpowiedzialności osoby, która zamierzonego czynu dokonała lub miała dokonać.

Działanie każdego podżegacza i pomocnika należy ocenić zupełnie niezależnie od działania i woli głównego sprawcy jak i innych podżegaczy i pomocników. Jeżeli podżegacz nakłonił kogoś do zadania drugiemu uszkodzenia cielesnego a ten drugi dokonał zabójstwa, podżegacz odpowiada tylko wedle swego zamiaru a więc za podżeganie do uszkodzenia cielesnego. Jeżeli sprawca główny chciał dokonać włamania do archiwum wojskowego z zamiarem kradzieży tajnych dokumentów dla wydania ich obcemu państwu, zaś pomocnik dostarczył mu narzędzi w przekonaniu, że idzie tu o zwyczajny zabór rzeczy a nie o sui generis przestępstwo, odpowiadać będzie jedynie za pomoc udzieloną w zaborze.

Idąc konsekwentnie, uznamy podżegacza i pomocnika winnymi w wypadkach, gdy sprawca główny nie odpowiada z powodu choroby psychicznej.

Kodeks odrzuca pojęcie winy akcesoryjnej podżegacza i pomocnika.

Art. 29. § 1. Jeżeli przestępstwa nie dokonano, podżegacz i pomocnik odpowiadają jak za usiłowanie tego przestępstwa.

§ 2. Jeżeli przestępstwa nie usiłowano dokonać, podżegacz i pomocnik odpowiadają jak za usiłowanie, sąd może jednak zastosować do nich nadzwyczajne złagodzenie kary lub ich od kary uwolnić.

Art. ten traktuje o t. zw. bezskutecznym podżeganiu i bezskutecznej pomocy. Odpowiedzialność podżegacza i pomocnika z tego art. należy oceniać wedle ogólnych kryteriów usiłowania. Odpowiadać oni będą, jeżeli ich zamiar wyraźnie się zaznaczył przez czynności bezpośrednio skierowane do wykonania ich zamiaru.

Fakt niedokonania przestępstwa przez osobę namawianą względnie tę, której udziela się pomocy, nie może powodować nadzwyczajnego złagodzenia kary. Może ono nastąpić tylko wtedy, jeżeli sprawca główny wogóle nie usiłował przestępstwa dokonać.

Art. 30. § 1. Podżegacz ani pomocnik nie odpowiada, jeżeli zapobiegł skutkom swego działania.

§ 2. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary do podżegacza lub pomocnika, który starał się zapobiec skutkom swego działania.

§ 3. Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się do tego, kto inną osobę nakłania do popełnienia przestępstwa w celu skierowania przeciwko niej postępowania karnego.

Samo staranie się ze strony podżegacza lub pomocnika zapobieżeniu skutkom działania powoduje jedynie nadzwyczajne złagodzenie kary. Dopiero istotne, rzeczywiste i skuteczne zapobieżenie tymże skutkom powoduje nieodpowiedzialność. § 2 będzie miał w szczególności zastosowanie wtedy, kiedy podżegacz chce odwieść sprawcę od czynu, do którego go był skłonił, jednakże sprawca już od zamierzonego działania odstąpić nie chce albo jeżeli np. pomocnik domaga się zwrotu użytych narzędzi przestępstwa, których wydania sprawca odmawia.

§ 3 tego art. skierowany jest przeciw prowokatorom, którym kodeks bezkarności nie uzcza.

W związku z § 3 tego art. zaznaczyć należy, że osoby, którym odmówiono bezkarności wedle art. 97 § 2, 180 § 2 i 219 § 2 nie mają charakteru prowokatorów a kodeks odmówił im bezkarności jedynie dlatego, iż były one inicjatorami odnośnych przedsięwzięć.

ROZDZIAŁ V.

Zbieg przestępstw i przepisów ustawy.

Art. 31. § 1. W razie jednoczesnego skazania za kilka przestępstw na karę pozbawienia wolności, sąd wymierza karę łączną, biorąc za podstawę kary, z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa.

§ 2. Kara łączna nie może być niższą od najwyższej z kar, wymierzonych za poszczególne przestępstwa, nie może przewyższyć sumy kar wymierzonych, nie może przekroczyć więcej niż o połowę najwyższego ustawowego wymiaru za przestępstwo, zagrożone karę najsurowszą, i nie może przekroczyć najwyższego ustawowego wymiaru, przewidzianego dla danego rodzaju kary.

§ 3. W razie skazania na karę więzienia i aresztu wymierza się łączną karę więzienia, przyczem 2 dni więzienia odpowiadają 3 dniom aresztu, rok przyjmuje się zo 12 miesięcy, miesiąc za 30 dni.

W kwestji wymierzania kar za kilka przestępstw istnieje: 1) system kumulacji kar, polegający na cyfrowem zliczaniu wszystkich, wymierzonych za każde poszczególne przestępstwo, kar; 2) system absorpcji, polegający na pochłanianiu kary niższej przez karę wyższą. Kodeks przyjmuje system mieszany, polegający na wymierzaniu kary za każde poszczególne przestępstwo, następnie zaś na wymierzaniu jednej kary łącznej, która jednak nie ma bynajmniej polegać na zliczaniu wszystkich kar poszczególnych a jedynie brać je za swą podstawę. Przy stosowaniu przepisu § 2 tego art. może swoją drogą zajść wypadek, że kara łączna będzie cyfrowem zsumowaniem wszystkich poszczególnych kar albo też będzie się pokrywać z karą, wymierzoną za najcięższe przestępstwo.

§ 1 tego art. ma na myśli zbieg przestępstw wieloczynowy, nie zaś zbieg jednoczynowy.

Kodeks określa tu pewne granice, poza które sędziemu wykraczać nie wolno. I tak jeżeli za jedno przestępstwo wymierzono np. 5 lat więzienia, zaś za drugie trzy lata więzienia, to kara łączna nie może być bezwarunkowo niższą, niż lat pięć. Zarazem nie może ona być wyższą ponad ośm lat, t. j. ponad sumę obu tych kar.

W każdym razie jednak jest sędzia ograniczony tem, że kara łączna nie może być wyższą więcej, niż o połowę od maksimum wymiaru kary, przewidzianego w ustawie za przestępstwo, zagrożone karą najsurowszą. Jeżeli tedy za jedno z przestępstw przewiduje ustawa maksymalny wymiar lat pięciu a za drugie również taki sam wymiar, to jednak kara łączna nie może przekraczać lat 7 i 6 miesięcy.

Wedle rozdziału VI kara aresztu może trwać najwyżej lat pięć; kara więzienia najwyżej lat piętnaście; wymierzając karę łączną aresztu, nie może sędzia oznaczyć jej w wymiarze wyższym, niż lat pięć, zaś wymierzając karę więzienia, wyższym niż lat piętnaście.

W związku z § 2 mogłaby się nasunąć wątpliwość, którą karę należy uważać za surowszą w wypadku, gdy kara aresztu czasowo przewyższa karę więzienia, gdy więc np. za jedno przestępstwo wymierzono 6 miesięcy więzienia, zaś za drugie rok i 6 miesięcy aresztu. W tym względzie daje wskazówkę § 3 polecając przedewszystkiem zamienić areszt na więzienie w stosunku 3:2. Zaczem w naszym przykładzie kara jednego roku i 6 miesięcy aresztu równać się będzie jednorocznej karze więzienia i temsamem surowszą będzie, aniżeli owa 6 miesięczna kara więzienia.

Art. 32. Te same zasady stosuje się w razie jednoczesnego skazania za kilka przestępstw na grzywnę.

O ile przedmiotem wyroku było np. 6 przestępstw, z których 3 były zagrożone karą pozbawienia wolności a 3 grzywną, zapadną dwie odrębne kary łączne.

Art. 33. § 1. W razie jednoczesnego skazania za kilka przestępstw na kary pozbawienia wolności i grzywny, sąd wymierza, jako karę łączną, osobno karę pozbawienia wolności, osobno zaś karę grzywny.

§ 2. Obok kary śmierci nie wymierza się innej kary zasadniczej.

Art. 31 odnosi się do wypadków, w których za każde z poszczególnych zbiegających się przestępstw wymierzono jedynie tylko karę pozbawienia wolności. Art. 32 zaś do tych, w których wymierzono jedynie karę grzywny. Natomiast art. niniejszy odnosi się do tych wypadków, w których za jedne przestępstwa orzeczono karę pozbawienia wolności, zaś za inne grzywnę. W tym wypadku wymierzy się dwie samoistne kary

łączne, z których każda z osobna opiera się bądź na przepisie art. 31 (kara pozbawienia wolności) bądź na przepisie art. 32 (grzywna).

Kara śmierci pochłania wszystkie inne kary, a więc tak pozbawienia wolności jak i grzywny. Jest to jedyny wypadek bezwzględnej absorpcji.

Art. 34. § 1. Kary dodatkowe i środki zabezpieczające stosuje się, choćby je orzeczono co do jednego ze zbiegających się przestępstw.

§ 2. W razie jednoczesnego skazania za kilka przestępstw na kary dodatkowe utraty tego samego rodzaju praw, stosuje się odpowiednio przepisy art. 31.

Kara łączna, odnosząca się czy to do pozbawienia wolności, czy też do grzywny, nigdy nie wchłania w siebie kar dodatkowych ani też środków zabezpieczających.

Przepis § 2 tego art. odnosi się jedynie do kar dodatkowych utraty praw tego samego rodzaju. Jeżeli tedy kogoś skazano za jedno przestępstwo na utratę praw publicznych przez dwa lata, za drugie przez trzy lata a za trzecie na utratę praw przez pięć lat, — kara łączna co do tych trzech kar dodatkowych tego samego rodzaju rozstrzygnie, jak długo ostatecznie ma trwać pozbawienie praw, przyczem ustalenie to nastąpi wedle zasad art. 31.

Jeżeli natomiast kogoś skazano na utratę praw publicznych przez dwa lata a na utratę prawa wykonywania zawodu przez trzy lata, kara łączna nie będzie miała miejsca, gdyż te kary dodatkowe utraty praw nie są tego samego rodzaju, lecz obie te kary istnieć będą odrębnie.

Oczywiście do lit. e) i f) art. 44, t. j. do przypadku przedmiotów i narzędzi i ogłoszenia wyroku kara łączna zastosowania nigdy mieć nie może.

Art. 35. Przepisy art. 31—34 stosuje się odpowiednio także w przypadku, gdy sprawca skazany został kilkoma prawomocnymi wyrokami za przestępstwa popełnione przed wydaniem przez sąd pierwszej instancji pierwszego z tych wyroków, niezależnie od tego, czy kara była wykonana.

Przepis ten pozostaje w związku z przepisem art. 32 kpk. i stosowanym dotychczas przepisem § 265 austr. kodeksu postępkarn.

Jeżeli sprawca dopuścił się kilku przestępstw, poczem jedno z nich zostało osądzone wcześniej a inne dopiero później dojrzały do wyrokowania, należy stać na stanowisku, jak gdyby wszystkie te przestępstwa sądzone były jednocześnie i wymierzyć za nie karę łączną wedle przepisu art. 31—34. Ta kara łączna zatem uwzględnia kary orzeczone poprzednio, choćby one nawet były już wykonane.

Art. 36. Jeżeli czyn zagrożony karą podpada pod kilka przepisów ustawy karnej, sąd stosuje przepis przewidujący najsurowszą karę, co nie stoi na przeszkodzie stosowaniu kar dodatkowych lub środków zabezpieczających, przewidzianych w innych przepisach.

Art. ten znajduje zastosowanie do jednoczesnego zbiegu przestępstw. Zaznaczyć należy, że w tym wypadku chodzi nie tylko o wymiar kary, ale i o odpowiednią kwalifikację czynu. Nie mamy tu do czynienia z kilku przestępstwami o samoistnych kwalifikacjach i karach, jak przy zbiegu wieloczynowym, lecz chodzi tu tylko o jedno przestępstwo, dla którego musi zaistnieć jedna kwalifikacja ustawowa i jedna też kara.

Jeżeli tedy ktoś pozostaje pod zarzutem zgwałcenia swej córki a zatem pod zarzutem zgwałcenia z art. 204 i kazirodztwa z art. 206 k. w., czyn ten skwalifikuje się i karę wymierzy wedle art. 204 jako przepisu surowszego. Kary dodatkowe i środki zabezpieczające mogą natomiast znaleźć oparcie na przepisach odnoszących się do wszystkich w grę wchodzących przestępstw.

ROZDZIAŁ VI.

Kary zasadnicze.

Art. 37. Zasadniczymi karami są:

- a) kara śmierci;
- b) więzienie;
- c) areszt;
- d) grzywna.

Kara śmierci jest wymieniona w art. 93, 94, 101 i 225. Kara ta wedle art. 59 może ulec nadzwyczajnemu złagodzeniu.

Patrz art. 25 przep. wpraw. do kod. karnego.

Art. 38. Karę śmierci wykonywa się przez powieszenie.

Art. 39. § 1. Kara więzienia trwa najmniej 6 miesięcy, najwyżej lat 15, jeżeli ustawa nie przewiduje więzienia dożywotniego.

§ 2. Więzień ma obowiązek pracy według wskazań zarządu zakładu karnego. Można go używać do pracy poza zakładem.

Kodeks, przewidujący w części szczególnej kary za poszczególne przestępstwa, określa zawsze tylko albo ich minimum albo maksimum. Pozostaje tedy zawsze otwarta druga granica i tę właśnie określa art. niniejszy. Jeżeli tedy za pewne przestępstwo przewidziana jest kara więzienia nie niższa od lat 5, oznacza to, iż sędzia może wymierzyć karę więzienia od lat 5—15. Jeżeli zaś przewidziana jest karą więzienia do lat 5, sędzia może ją wymierzyć w granicach od 6 miesięcy do lat 5.

O ile przy poszczególnych przestępstwach nie jest wogóle wyraźnie określony wymiar kary więzienia, należy stosować go w ramach art. niniejszego, t. j. od 6 miesięcy do lat 15.

Art. 40. § 1. Kara aresztu trwa najmniej tydzień, najwyżej 5 lat.

§ 2. Aresztant ma obowiązek zająć się pracą według własnego wyboru; jeżeli praca wybrana narusza wewnętrzny porządek zakładu lub aresztant żadną pracą zająć się nie chce, zarząd zakładu wyznacza mu pracę odpowiednią.

Zasady wymiaru kary aresztu przez sędziego są identyczne z zasadami, podanymi przy art. 39.

O ile w poszczególnych wypadkach części szczególnej nie podano bliżej wymiaru kary aresztu, należy go stosować w ramach art. niniejszego, t. j. od tygodnia do lat 5.

Zarówno przebywający w areszcie jak i w więzieniu obowiązany jest zająć się pracą. Różnica polega na tem, że praca w więzieniu zależy od dyrektyw zarządu zakładu karnego, podczas gdy praca w areszcie pozostawiona jest wyborowi aresztanta. Nakaz zarządu zakładu ma tu miejsce tylko wtedy, jeżeli aresztant nie chce wybrać sobie pracy lub też wybiera nieodpowiednią.

Art. 41. § 1. Karę więzienia wymierza się w miesiącach i latach, karę aresztu — w tygodniach, miesiącach i latach.

§ 2. Miesiące i lata liczą się według czasu kalendarzowego, tydzień przyjmuje się za 7 dni, dzień za 24 godziny.

W ślad zatem kary więzienia w tygodniach a tem samym i w połowach miesiący wymierzyć nie można. Musi ona opiewać np. 1 rok — 2 lata — 1 rok i 2 miesiące — 2 lata i 6 miesięcy i t. d.

Kara aresztu natomiast może być wymierzana w tygodniach a nie w dniach ani też w częściach tygodni. Nie będzie przeto można orzec kary aresztu w wymiarze np. 10 dni.

Wedle § 2 lata i miesiące należy liczyć a die ad diem. Kara 2-letniego więzienia, rozpoczęta 5 lipca 1933 kończy się 5 lipca 1935. Kara 5 miesięcy, rozpoczęta 3 maja kończy się 3 października bez względu na długość poszczególnych miesięcy. Kara, obliczona na dni liczy się od godziny do godziny; kara 2 dni rozpoczęta 1 czerwca o godz. 11^{ej} kończy się o tej samej godzinie 3 czerwca.

Obliczanie kary na dni będzie miało miejsce w wypadku § 7 art. 43.

Art. 42. § 1. Grzywnę wymierzyć można w wysokości od 5 złotych do 200.000 złotych.

§ 2. Jeżeli przestępstwo popełniono z chęci zysku, sąd obok kary pozbawienia wolności, przepisanej w ustawie, wymierza grzywnę, chyba że skazanie na grzywnę nie byłoby celowe.

§ 3. Grzywny wpływają do Skarbu Państwa na potrzeby zakładów karnych, poprawczych i zabezpieczających.

Wymierzenie grzywny obok kary pozbawienia wolności przy przestępstwach, popełnionych z chęci zysku jest obligatoryjnym z tem jedynie zastrzeżeniem, iż w razie stwierdzonej niecelowości skazania na grzywnę, można od niego odstąpić. Niecelowe będzie ono np., jeżeli kogoś, pozbawionego majątku, skazano na bardzo długą karę pozbawienia wolności, lub jeżeli kogoś pozbawiono prawa wykonywania zawodu a on nie posiada innego majątku. Bądź co bądź ustalenie kwestji, czy grzywna jest celowa, należy do swobodnej decyzji sądu w uwzględnieniu wszystkich zachodzących okoliczności.

Zysk ma być tylko natury materialnej a nie moralnej. Zysk z tego art. nie jest identyczny z korzyścią majątkową z art. 264

i n., która jest pojęciem od zysku obszerniejszem. Zysk bowiem jest tylko pewnego rodzaju wynagrodzeniem za pracę, korzyść przedstawia dla sprawcy ponadto pewne dalsze jeszcze znaczenie.

Art. 43. § 1. W razie nieściągalności grzywny lub w razie gdyby jej ściągnięcie narażało skazanego na ruinę majątkową, sąd nakazuje wykonywanie pracy na rachunek grzywny; sąd zezwala na wykonywanie pracy na wolności albo nakazuje wykonywanie jej w domu pracy przymusowej.

§ 2. Gdyby wykonywanie pracy przez skazanego było niemożliwe lub gdyby skazany uporczywie się wzdragał wykonywać pracę, sąd zamienia grzywnę na areszt, przyjmując dzień aresztu za równoważnik grzywny od 5 do 50 złotych.

§ 3. Jeżeli grzywnę wymierzono obok kary więzienia, to w przypadku § 2 sąd zamienia grzywnę na więzienie, przyjmując dzień więzienia za równoważnik grzywny od 10 do 100 złotych.

§ 4. Najniższy wymiar kary zastępczej wynosi jeden dzień aresztu lub więzienia. Najwyższy wymiar kary zastępczej wynosi 3 lata aresztu lub 2 lata więzienia. Kara zastępcza nie może przekraczać najwyższego wymiaru kary pozbawienia wolności, przewidzianego dla danego przestępstwa.

§ 5. Jeżeli skazany jest niezdolny do pracy, sąd może zaniechać wykonania kary zastępczej.

§ 6. Od pracy na rachunek grzywny lub od zastępczej kary pozbawienia wolności skazany może się uwolnić w każdym czasie przez złożenie kwoty pieniężnej, przypadającej jeszcze do uiszczenia.

§ 7. W razie częściowego uiszczenia grzywny, wyznaczona praca lub kara zastępcza ulega stosunkowemu zmniejszeniu.

Ad § 1. Wymieniona w tym paragrafie praca na rachunek grzywny nie może być traktowana jako kara zastępcza, lecz ra-

czej jako środek ściągnięcia grzywny. Stanowi ona ekonomiczny równoważnik grzywny, na którą sprawca został skazany.

Praca na rachunek grzywny wstępuje w jej miejsce nie tylko w razie nieściągalności grzywny, ale i wtedy, gdyby jej ściąganie powodowało dla skazanego ciężkie konsekwencje materialne, podważające jego byt materialny.

Kodeks nie mówi wyraźnie o tem, czy już wyrok orzekający o grzywnie ma przewidzieć, że w razie jej nieściągalności ma nastąpić praca przymusowa oraz w jakim rozmiarze. Przyjąć należy, że kwestja ta powinna być unormowaną już w wyroku. Z drugiej strony jednak art. 533 kpk. daje sądowi możliwość uregulowania tych kwestyj i w późniejszym postanowieniu na wypadek, gdyby tej rzeczy nie uregulował wyrok.

Ad § 2. Areszt w miejsce grzywny wstępuje dopiero w ostateczności, a więc wtedy, kiedy zachodzi niemożliwość lub opór w wykonaniu pracy przymusowej. Nie można w wyroku zgóry orzekać aresztu zamiast grzywny, bez pominięcia skazania na wykonanie pracy.

Ad § 3. Według § 2 tego art. normalnie grzywnę zamienia się na areszt. Jest to oczywiście niemożliwe w tym wypadku, jeżeli grzywnę wymierzono komuś obok kary więzienia. W takim razie musiałby chyba skazany odoierpieć pewną część kary w więzieniu a pewną w areszcie. By uniknąć tej niewłaściwości, § 3 nakazuje w takim razie zamienić grzywnę nie na areszt ale na więzienie.

Ad § 4. Górne granice aresztu i więzienia, wstępujących w miejsce grzywny są niższe od granic aresztu i więzienia, wstępujących jako kary zasadnicze.

Wedle końcowego zdania tego paragrafu kara zastępcza nie może wprawdzie przekroczyć najwyższego wymiaru kary pozbawienia wolności, przewidzianego dla danego przestępstwa, nie wynika z tego jednak, by w razie stosowania paragrafu 3 tego art. kara pozbawienia wolności zasadnicza łącznie z karą pozbawienia wolności, wstępującą w miejsce grzywny owego ustawowego maksimum za dane przestępstwo nie mogła przekroczyć. Jeżeli tedy np. w wypadku przestępstwa z art. 103, popełnionego z chęci zysku sprawcy wymierzono obok 5-letniego więzienia także i grzywnę, którą następnie zamieniono np. na 6 miesięcy więzienia, sprawca odbędzie łącznie 5 lat i 6 miesięcy więzienia.

Ad § 5. Paragraf ten ma na myśli nie niezdolność do pewnej konkretnej pracy, lecz niezdolność do pracy wogóle. Zaniechanie kary zastępczej jest fakultatywne.

Ad § 6. Zaczem zarówno praca przymusowa jak i za

stępcza kara pozbawienia wolności, choćby rozpoczęta, musi być przerwana w razie uiszczenia odpowiedniej części grzywny.

Ad § 7. W wypadkach częściowego uiszczenia grzywny, reszta grzywny ulegnie zamianie na pracę, a ta w razie zaistnienia przyczyn z § 2 tego art. zostanie zamieniona na karę zastępczą wedle zasad w § 2 i 3 przytoczonych. Rozumie się, że uiszczona częściowo grzywna nie podlega ani zamianie na pracę ani obliczeniu wedle zasad § 2 i 3 tego artykułu. Jeżeli częściowe uiszczenie grzywny nastąpiło już po ustaleniu kary zastępczej, przy zamianie reszty nieuiszczonej grzywny będzie się stosowało normę obliczenia ustaloną przy początkowej zamianie.

ROZDZIAŁ VII.

Kary dodatkowe.

Art. 44. Karami dodatkowymi są:

- a) utrata praw publicznych;
- b) utrata obywatelskich praw honorowych;
- c) utrata praw wykonywania zawodu;
- d) utrata praw rodzicielskich lub opiekuńczych;
- e) przepadek przedmiotów majątkowych i narzędzi;
- f) ogłoszenie wyroku w pismach.

Warunkiem orzeczenia kary dodatkowej jest orzeczenie kary zasadniczej. W razie zawieszenia kary zasadniczej ulegają zawieszeniu także kary dodatkowe (art. 64).

Kary dodatkowe, przewidziane pod lit. c), d), e) wymienia również art. 85 jako środki zabezpieczające. Karą dodatkową będą one wtedy, gdy przeciw sprawcy zapadła kara zasadnicza. Jeżeli natomiast sprawcę uznano za nieodpowiedzialnego albo nie podlegającego karze lub też jeżeli postępowanie przeciw niemu umorzono, zarządzona utrata praw, wymienionych pod lit. c), d) oraz konsekwencje z lit. e) nabiorą charakteru środka zabezpieczającego.

Art. 45. Utrata praw publicznych obejmuje utratę biernego i czynnego prawa wyboru do wszelkich ciał ustawodawczych, samorządowych oraz do innych instytucyj prawa publicznego, udziału w wymiarze sprawiedliwości,

utrata urzędów i stanowisk publicznych i zdolności do ich uzyskania.

Utrata praw, objętych niniejszym art. mieści w sobie także niemożność uzyskania ich lub odzyskania w ciągu trwania czasokresów, przewidzianych w art. 52 względnie 53.

Odzyskanie praw, wymienionych w tym art. następuje automatycznie po upływie czasokresów z art. 52 względnie 53 z wyjątkiem utraty urzędów i stanowisk publicznych.

Art. 46. Utrata obywatelskich praw honorowych obejmuje utratę tytułów zaszczytnych, orderów i odznaczeń, tudzież zdolności do ich uzyskania.

Odzyskanie praw w tym art. wymienionych nie następuje automatycznie nawet po upływie czasokresów w art. 52 i 53 wymienionych.

Art. 47. § 1. Sąd orzeka utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych w razie skazania:

- a) na karę śmierci lub dożywotniego więzienia;
- b) na karę więzienia za zbrodnie stanu lub zbrodnie przeciw interesom zewnętrznym Państwa i stosunkom międzynarodowym;
- c) na karę więzienia za inne zbrodnie, popełnione z chęci zysku.

§ 2. Sąd może orzec utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych w razie skazania na więzienie za każde inne przestępstwo, popełnione z chęci zysku lub z innych niskich pobudek.

Art. ten rozróżnia dwie kategorie wypadków stosowania utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych. Kategoria pierwsza dotyczy tych wypadków, w których orzeczenie tej utraty jest obligatoryjne. Co do lit. c) § 1 należy zaznaczyć, że chęć zysku powoduje utratę tych praw jedynie tylko w wypadku popełnienia zbrodni. Kategoria druga dotyczy wypadków, gdzie orzeczenie utraty tych praw jest fakultatywne, poza stawione decyzji sądu. Różnica między lit. c) § 1 a § 2 polega między innymi na tem, że o ile zbrodnie, wymienione w lit. c) § 1 muszą być popełnione wyłącznie tylko z chęci zysku, nie zaś z innych niskich pobudek, to w wypadkach § 2 również

i inne niskie pobudki uzasadniają orzeczenie utraty wspomnianych praw.

Zasądzenie za występki, zagrożone jedynie karą aresztu lub grzywny nie pociąga utraty tych praw.

Poza wypadkami wymienionymi w §§ 1 i 2 tego art. utraty praw publicznych i obywatelskich honorowych wogóle orzekać nie wolno.

Art. 48. § 1. Sąd orzeka utratę prawa wykonywania zawodu w przypadkach skazania, wymienionych w art. 47 § 1, w razie stwierdzenia:

- a) nadużycia zawodu przy popełnieniu przestępstwa, albo
- b) ujawnionej przy popełnieniu przestępstwa, a groźnej dla społeczeństwa niezdolności sprawcy do wykonywania zawodu.

§ 2. Sąd może orzec utratę prawa wykonywania zawodu w innych przypadkach, niż wymienione w art. 47 § 1. jeżeli zachodzi nadużycie zawodu lub niezdolność do wykonywania zawodu, określone w § 1 lit. a) lub b) niniejszego artykułu.

Pod warunkami, wymienionymi pod lit. a), b) § 1 tego art. sąd obligatoryjnie orzeknie utratę prawa wykonywania zawodu w razie wyroku skazującego, zapadłego wśród warunków lit. a), b), c) § 1 art. 47.

Przy zachowaniu warunków z lit. a), b) § 1 tegoż art. sąd może orzec fakultatywnie ale już bez żadnego ograniczenia a więc we wszystkich wypadkach wedle swego uznania utratę prawa wykonywania zawodu.

Zakres stosowania paragrafu 2 niniejszego art. jest o wiele obszerniejszy niż paragrafu 2 art. poprzedniego. Tu nie ma ograniczenia do wypadków, karanych więzieniem oraz do przestępstw, popełnionych z chęci zysku lub innych niskich pobudek.

Art. 49. W razie skazania za przestępstwo, popełnione przeciwko nieletniemu poniżej lat 17 lub we współdziałaniu z takim nieletnim, sąd może orzec utratę praw rodzicielskich lub opiekuńczych.

Utrata praw rodzicielskich lub opiekuńczych nastąpić może w dwu wypadkach: 1) jeżeli nieletni stał się ofiarą dokonanego

na nim przez rodzica lub opiekuna przestępstwa, a więc np. dokonano na nim uszkodzenia ciała lub nadużycia seksualnego; 2) jeżeli rodzic lub opiekun dokonał przestępstwa przy współdziałaniu nieletniego.

Jakość wymierzonej kary nie wpływa na możliwość orzeczenia utraty praw z tego art. Nastąpi ona tylko wtedy, gdy doszła do tego interes publiczny albo dobro nieletniego.

Art. 50. § 1. Sąd może orzec przepadek przedmiotów, pochodzących bezpośrednio lub pośrednio z przestępstwa, jak również narządzi, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia.

§ 2. Jeżeli przedmioty nie są własnością sprawcy, przepadek następuje tylko w przypadkach, wskazanych w ustawie.

§ 3. Jeżeli ustawy lub umowy międzynarodowe nie zawierają odmiennych przepisów, odebrane przedmioty majątkowe przelewa się do Skarbu Państwa na potrzeby zakładów karnych, poprawczych i zabezpieczających.

Przepadek orzec można w dwóch wypadkach: 1) odnośnie do przedmiotów, pochodzących z przestępstwa i to tak bezpośrednio (rzeczy skradzione) jak i pośrednio (gotówka, uzyskana ze sprzedaży skradzionych przedmiotów); 2) odnośnie do przedmiotów, które służyły przy popełnieniu przestępstwa (maszyny do powielania odezwo antypaństwowych, wytrychy).

Art. 51. § 1. Sąd może zarządzić ogłoszenie wyroku w pismach na koszt skazanego, jeżeli przestępstwo popełnione zostało drukiem.

§ 2. Sposób ogłoszenia oraz pisma, w których ogłoszenie ma nastąpić, wskazuje sąd w orzeczeniu.

Ta kara dodatkowa znajduje zastosowanie wyłącznie tylko do przestępstw, popełnionych drukiem.

Art. 52. § 1. Utrata praw następuje z chwilą uprawomocnienia się wyroku.

§ 2. Przy karze śmierci i więzienia dożywotniego sąd orzeka utratę praw na zawsze.

§ 3. W innych przypadkach sąd orzeka utratę praw

na czas od 2 do 10 lat. Do okresu tego nie wlicza się czasu, który upłynął od uprawomocnienia się wyroku do odbycia kary zasadniczej, jej darowania lub przedawnienia, a w przypadkach art. 83 i 84 — do uwolnienia z zakładu zabezpieczającego. Po upływie tego okresu skazany odzyskuje prawa wyborcze, prawa udziału w wymiarze sprawiedliwości, prawa rodzicielskie lub opiekuńcze, prawa wykonywania zawodu oraz zdolność do uzyskania innych utraconych praw.

Z przepisu § 3 art. 52 wynika, że przez okres trwania kary zasadniczej orzeczona kara dodatkowa ma bezwzględnie swą moc obowiązującą. Ponadto skutki jej trwają i po odbyciu kary zasadniczej przez okres czasu, ustalony przez sąd. Po upływie tego okresu automatycznie następuje jedynie odzyskanie praw, które art. niniejszy wymienia. Natomiast co do praw przyznanych skazanemu jedynie indywidualnie następuje tylko zdolność do ich odzyskania lub uzyskania.

Art. 53. § 1. Sąd może przywrócić skazanemu prawa wyborcze, prawa udziału w wymiarze sprawiedliwości, prawa rodzicielskie lub opiekuńcze, prawa wykonywania zawodu oraz zdolność do uzyskania innych utraconych praw po upływie pewnego okresu, w czasie którego oskarżony prowadził życie nienaganne.

§ 2. Okres ten, rozpoczynający się od chwili odbycia, darowania lub przedawnienia kary zasadniczej, albo uwolnienia z zakładu zabezpieczającego, wynosi co najmniej połowę czasu, przez który trwać miała utrata praw, jednak nie mniej, niż 2 lata.

Można orzec wobec jednego i tego samego skazanego więcej a nawet i wszystkie kary dodatkowe, wymienione w kodeksie. Z drugiej strony jednak przywrócenie praw, o którym mowa w art. 53 może obejmować tylko część tych praw, których utratę orzeczono.

ROZDZIAŁ VIII.

Wymiar kary.

Art. 54. Sąd wymierza karę według swego uznania, zwracając uwagę przede wszystkim na pobudki oraz sposób działania sprawcy i jego stosunek do pokrzywdzonego, na stopień rozwoju umysłowego i charakter sprawcy, na jego dotychczasowe życie tudzież na jego zachowanie się po spełnieniu przestępstwa.

Kodeks nie zna tedy szczegółowego wyliczania okoliczności obciążających i łagodzących oraz ich wzajemnego przeciwstawiania sobie przy wymiarze kary. Kodeks kładzie przy wymiarze kary nacisk na osobę sprawcy a więc pobudki jego działania, charakter i t. d. a nie na skutki jego czynu, co jest konsekwencją subiektywizmu dominującego w kodeksie. Dalej sąd uwzględnia stosunek skazanego do pokrzywdzonego i inne okoliczności towarzyszące popełnieniu przestępstwa. Nie ulega oczywiście wątpliwości, że w wyroku znaleźć się będzie musiało także uzasadnienie takiego a nie innego wymiaru kary.

Swobodne uznanie sędziego przy wymiarze kary ograniczone jest oczywiście przepisem art. 39 § 1 i art. 40 § 1.

Art. 55. Szczególne okoliczności wpływające na wymiar kary uwzględnia się tylko co do tej osoby, której dotyczy.

Art. niniejszy wypowiada tę samą zasadę co do kary, którą co do winy wypowiedział art. 16.

Art. 56. Przy wymiarze grzywny sąd uwzględnia stosunki majątkowe sprawcy.

Podobnie jak art. 43 ma i ten art. na celu z jednej strony nie spowodowanie ruiny majątkowej skazanego a z drugiej strony wymierzenia mu takiej grzywny, by ona w stosunku do posiadanego przezeń majątku była odpowiednio dotkliwą.

Art. 57. § 1. Jeżeli ustawa daje sądowi możliwość wyboru między karą więzienia a karą aresztu, nie można wymierzyć kary aresztu, jeżeli przestępstwo wynikało z niskich pobudek.

§ 2. Jeżeli ustawa daje sądowi możliwość wyboru

między karą pozbawienia wolności a grzywną, sąd wymierza karę pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy skazanie na grzywnę nie byłoby celowe.

Niskie pobudki obejmują przede wszystkim chęć zysku. Kodeks w § 2 tego art. ujawnia dążność do stosowania przede wszystkim grzywny a unikanie kary pozbawienia wolności. Do kary pozbawienia wolności sięgnie sędzia dopiero wtedy, jeżeli np. grzywna okazuje się być już z góry nieściągalną jak również praca na rachunek grzywny mało prawdopodobna.

Art. 58. W razie skazania na karę pozbawienia wolności, sąd może zaliczyć na poczet kary całkowicie lub częściowo okres tymczasowego aresztowania.

Zaliczenie tymczasowego aresztowania nie jest obligatoryjne, lecz zależy od swobodnego uznania sędziego, który wzmianie na wzgląd nie tylko okoliczność, czy to tymczasowe aresztowanie było przez skazanego zawinione czy nie, lecz uwzględni i szereg innych okoliczności, związanych tak z osobą sprawcy jak i danym czynem.

Natomiast wedle art. 529 kpk. czas pozbawienia wolności po ogłoszeniu wyroku musi być aresztowanemu zaliczony, jeżeli nie założył apelacji lub kasacji albo też je cofnął albo jeżeli wyższa instancja uwzględniła jego apelację lub kasację.

Art. 59. § 1. W przypadkach, wskazanych w ustawie, sąd może stosować nadzwyczajne złagodzenie kary:

- a) przez wymierzenie więzienia powyżej lat 5 zamiast kary śmierci lub więzienia dożywotniego;
- b) przez wymierzenie więzienia do lat 5 lub aresztu zamiast kary więzienia powyżej lat 5;
- c) przez wymierzenie aresztu zamiast kary więzienia do lat 5;
- d) przez wymierzenie grzywny zamiast kary aresztu.

§ 2. Kary aresztu nie można stosować zamiast więzienia, jeżeli przestępstwo wynikło z niskich pobudek.

Nadzwyczajne złagodzenie kary nie jest prerogatywą sędziego, mogącą mieć zastosowanie w każdym bez wyjątku wypadku, lecz kodeks z góry wyraźnie oznacza, w których wy-

padkach to nadzwyczajne złagodzenie kary sędzia może zastosować, np. art. 18, 20—22, 24, 30, 76, 142, 220, 257, 262, 263, 264.

Kara śmierci lub dożywotniego więzienia na areszt nie może być zamieniana.

Art. 60. § 1. Jeżeli sprawca w ciągu 5 lat po odbyciu kary w kraju lub zagranicą, w całości lub przynajmniej w trzeciej części, albo w ciągu 5 lat po uwolnieniu z zakładu zabezpieczającego, popełni nowe przestępstwo z tych samych pobudek lub należące do tego samego rodzaju, co poprzednie, sąd może wymierzyć karę wyższą o połowę od najwyższego ustawowego wymiaru kary, nie przekraczając jednak ustawowej granicy danego rodzaju kary. Jeżeli ustawa daje sądowi możliwość wyboru między karą więzienia a karą aresztu, nie można wymierzyć kary aresztu.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się do przestępcy zawodowego lub z nawyknienia, choćby nie zachodził przypadek powrotu do przestępstwa.

Ad § 1. Kodeks nie wymaga do pojęcia recydywy jednorodności przestępstwa popełnionego poprzednio z przestępstwem, będącym przedmiotem wyroku. Żąda natomiast co najmniej, aby pobudki tego nowego przestępstwa były te same, co przy przestępstwie poprzednim.

Pod recydywą należy rozumieć powtórzenie przestępstwa po odcierpieniu kary w całości, albo przynajmniej w $\frac{1}{3}$ części. To ostatnie może mieć miejsce na wypadek darowania kary lub amnestji.

Ad § 2. Do pojęcia przestępcy zawodowego lub nałogowego nie trzeba bynajmniej, by sprawca był już poprzednio karany. Przestępcą zawodowym jest ten, który z dokonywania przestępstwa zrobił dla siebie źródło zarobkowania. Przestępcą z nawyknienia zaś ten, który popełnia przestępstwo jako rzecz zwyczajną i trudno mu się od jego popełniania wstrzymać, jakkolwiek nie przynosi mu ono stałego dochodu i nie jest podstawą jego bytu gospodarczego.

Ze słów „po odbyciu kary“ wynika, że jeżeli karę darowano drogą łaski lub amnestji, nie można stosować przepisu o recydywie.

ROZDZIAŁ IX.

Warunkowe zawieszenie wykonania kary.

Art. 61. § 1. Sąd może orzec, że wykonanie kary pozbawienia wolności, zasadniczej lub zastępczej, nie przenoszącej 2 lat, zawiesza się na czas od 2 do 5 lat.

§ 2. Warunkowe zawieszenie wykonania kary stosuje się do osoby, co do której — ze względu na jej charakter, okoliczności towarzyszące popełnieniu przestępstwa, zachowanie się po jego popełnieniu — przypuszczać należy, że pomimo niewykonania kary nie popełni nowego przestępstwa.

§ 3. Warunkowego zawieszenia wykonania kary nie stosuje się do osób, wymienionych w art. 60.

Grzywna zawieszeniu nie podlega. Natomiast z chwilą, gdy w jej miejsce wedle art. 43 wstępuje kara zastępcza, może i ona ulec warunkowemu zawieszeniu (patrz art. 533 § 2 kpk.).

Wedle przepisu § 3 niniejszego art. recydywiści jakoteż przestępcy zawodowi i nałogowi, którzy odpowiadają wymogom art. 60 nie mogą korzystać z zawieszenia kary.

Kodeks nie uzależnia zawieszenia kary od jakichś ściśle określonych warunków, nie wymieniając np. że należy je stosować tylko do młodocianych czy też osób dotychczas niekaranych, lecz pozostawiając sprawę decyzji sędziego, poprzestaje jedynie na udzieleniu mu w § 2 ogólnych wskazówek.

Art. 62. § 1. W przypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary, sąd może oddać skazanego pod dozór ochronny na czas zawieszenia; wykonanie dozoru sąd powierza osobom lub instytucjom, zasługującym na zaufanie.

§ 2. Jeżeli stosunki gospodarcze skazanego na to pozwalają, sąd może zobowiązać skazanego, by wynagrodził szkody, zrządzone przestępstwem, w czasie i w rozmiarach ustalonych w wyroku.

Dozór przewidziany w § 1 jest instytucją wybitnie społeczną i nie ma zupełnie nic wspólnego z t. zw. „dozorem policyjnym“ z art. 187 kpk. Stosowanie dozoru ochronnego jest po-

zostawione decyzji sędziego tak pod względem samego ustanowienia go, jak i pod względem wyboru osób czy instytucyj, którym należy go powierzyć.

Stwierdzić należy, że ze względu na to, iż zawieszoną może być kara pozbawienia wolności, nie przekraczająca 2 lat, zawieszenie stosowane być nie może do przestępstw, za które kodeks wyraźnie przewiduje karę nie niższą, niż lat 3.

Art. 63. § 1. Jeżeli w okresie zawieszenia kary skazany popełni nowe przestępstwo z tych samych powodów lub tego samego rodzaju, co poprzednie, sąd zarządzi wykonanie zawieszony kary.

§ 2. Sąd może zarządzić wykonanie zawieszony kary, jeżeli w okresie zawieszenia kary skazany popełni inne przestępstwo, niż określone w § 1, uchyła się z pod dozoru, źle się prowadzi lub nie wykona obowiązku wynagrodzenia szkody.

W przypadku § 1 tego art. zarządzenie wykonania zawieszony kary jest obligatoryjne; w przypadku § 2 fakultatywne.

Art. 64. Jeżeli w ciągu 3 miesięcy po upływie okresu zawieszenia, sąd nie zarządzi wykonania kary, skazanie uważa się za niebyłe, a skazany odzyskuje prawa wyborcze, prawa udziału w wymiarze sprawiedliwości, prawa rodzicielskie lub opiekuńcze, prawa wykonywania zawodu oraz zdolność do uzyskania innych praw utraconych.

Niewykonanie kary zasadniczej z powodu zawieszenia powoduje także ipso facto zgaśnięcie kar dodatkowych.

ROZDZIAŁ X.

Warunkowe zwolnienie.

Art. 65. § 1. Skazanego na karę pozbawienia wolności można warunkowo zwolnić z odbycia części kary, jeżeli jego zachowanie się w czasie odbywania kary i osobiste warunki pozwalają przypuszczać, że nie popełni nowego przestępstwa.

§ 2. Skazany powinien odbyć nie mniej, niż dwie trzecie orzeczonej wyrokiem kary, w każdym razie nie mniej niż 8 miesięcy, skazany na więzienie dożywotnie — nie mniej niż 15 lat.

§ 3. Do kary orzeczonej i do kary odbytej nie wlicza się okresu tymczasowego aresztowania, ani darowanej części kary.

§ 4. Skazany, do którego mają być po odbyciu kary zastosowane środki zabezpieczające, nie może być warunkowo zwolniony.

Ad § 2. W uzasadnieniu sekcji prawa karnego Komisji Kodyfikacyjnej R. P. czytamy w związku z § 2 tego art. następujące zdanie: „Za najkrótszą karę, do której może być zastosowane warunkowe zwolnienie, projekt uważa pozbawienie wolności na okres 1 roku“. Ten pogląd nie pokrywa się z ścisłym brzmieniem tego paragrafu. Weźmy przykład. Ktoś został skazany na 10 miesięcy więzienia a więc na karę krótszą od 1 roku. Odbył 9 miesięcy. Czy nie może po upływie tych 9 miesięcy nastąpić warunkowe zwolnienie? Wszak „powinien odbyć nie mniej, niż $\frac{2}{3}$ orzeczonej wyrokiem kary“. Więcej może, 9 miesięcy nie jest mniej, niż $\frac{2}{3}$ kary 10-miesięcznej a odpowiada to także i drugiemu warunkowi: „w każdym razie nie mniej, niż 8 miesięcy“.

Art. 66. § 1. W przypadku warunkowego zwolnienia można oddać skazanego pod dozór ochronny na okres próby; wykonanie dozoru powierza się osobom lub instytucjom, zasługującym na zaufanie.

§ 2. Okres próby obejmuje czas pozostały do odbycia kary, w każdym razie nie mniej niż rok. W razie skazania na więzienie dożywotnie okres próby wynosi 5 lat.

Ad § 1. Oddanie pod dozór ochronny nie jest obligatoryjnym

Ad § 2. Jeżeli np. kara orzeczona wynosiła lat 9 a po upływie lat 6 nastąpiło warunkowe zwolnienie, okres próby wynosić będzie lat 3. Jeżeli kara orzeczona wynosi 1 rok i 6 miesięcy a po upływie 1 roku nastąpiło zwolnienie, okres próby nie będzie wynosił 6 miesięcy, lecz 1 rok.

Art. 67. § 1. Jeżeli w okresie próby skazany popełni nowe przestępstwo z tych samych pobudek lub tego samego rodzaju, co poprzednie, warunkowe zwolnienie będzie odwołane.

§ 2. Zwolnienie warunkowe może być odwołane, jeżeli skazany popełni w okresie próby inne przestępstwo, niż wymienione w § 1, albo uchyła się z pod dozoru lub źle się prowadzi.

§ 3. W razie odwołania warunkowego zwolnienia, na poczet kary nie zalicza się okresu, spędzonego na wolności.

Analogicznie jak przy warunkowym zawieszeniu kary, kodeks przewiduje i przy warunkowym zwolnieniu wypadki, w których odwołanie warunkowego zwolnienia jest obligatoryjne oraz inne, w których ono jest fakultatywne.

Art. 68. Jeżeli odwołanie nie nastąpiło w przeciągu 3 miesięcy po upływie okresu próby, karę uważa się za odbytą.

ROZDZIAŁ XI.

Postępowanie z nieletnimi.

Art. 69. § 1. Nie ulega karze:

- a) nieletni, który przed ukończeniem 13 lat popełnił czyn zabroniony pod groźbą kary;
- b) nieletni, który po ukończeniu 13 lat, a przed ukończeniem 17 lat, popełnił czyn taki bez rozeznania, t. j. nie osiągnąwszy rozwoju umysłowego i moralnego w takim stopniu, by mógł rozpoznać znaczenie czynu i kierować swem postępowaniem.

§ 2. Do tych nieletnich sąd stosuje tylko środki wychowawcze, a mianowicie: upomnienie, oddanie pod dozór odpowiedzialny rodzicom, dotychczasowym opiekunom lub specjalnemu kuratorowi, albo umieszczenie w zakładzie wychowawczym.

Art. 70. Nieletniego, który po ukończeniu 13 lat, a przed ukończeniem 17 lat, popełnił z rozeznaniem czyn zabroniony pod groźbą kary, sąd skazuje na umieszczenie w zakładzie poprawczym.

Kodeks dzieli nieletnich na dwie kategorie i to wedle ich odpowiedzialności karnej. Do pierwszej kategorii należą: a) nieletni do lat 13 bez względu na to, czy działali z rozeznaniem czy bez rozeznania; b) nieletni do lat 17, którzy działali bez rozeznania. Cała ta kategoria karnie nie odpowiada, natomiast można co do niej stosować środki wychowawcze.

Do drugiej kategorii należą nieletni od lat 13 do 17, działający z rozeznaniem.

Po ukończonym 17-ym roku odpowiada się bez żadnego ograniczenia wedle zasad ogólnych.

Do postępowania przeciw nieletnim odnoszą się art. 592 i n. kpk.

Z art. 70 wynika, że ani kara pozbawienia wolności ani grzywna ani kary dodatkowe nie mogą być stosowane do nieletnich (w ślad zatem powinienby ulec modyfikacji art. 609 kpk.).

Art. 69 § 2 stoi na stanowisku stosowania środków wychowawczych zaś art. 70 na stanowisku stosowania środków poprawczych. Natomiast środków karnych w ścisłym słowa znaczeniu żaden z tych art. nie uznaje.

Art. 71. Sąd mocen jest zastosować środki wychowawcze wobec nieletniego, który popełnił z rozeznaniem czyn zabroniony pod groźbą kary, jeżeli ze względu na okoliczności czynu, charakter nieletniego albo warunki jego życia i otoczenia, umieszczenie go w zakładzie poprawczym nie jest celowe.

Zasadą kodeksu, wyrażoną w art. 69 jest, że środki wychowawcze stosuje się tylko do nieletnich niżej lat 13 a do nieletnich niżej lat 17, o ile działali bez rozeznania. Art. 71 jest odstępstwem od tej zasady i przewiduje wyjątkowe stosowanie środków wychowawczych do nieletnich ponad lat 13 działających choćby z rozeznaniem. Nakłada jednakże ten art. na sądzie obowiązek zbadania i stwierdzenia, że stosowanie środka poprawczego w danym wypadku nie jest celowe, bo np. wina była niewielka, osobnik dany nie jest zepsuty, daje gwarancję poprawy a jego rodzina daje gwarancję należytej opieki i t. d.

W razie zaniechania w tym wypadku umieszczenia nieletniego w domu poprawczym sąd bynajmniej nie jest obowiązany

zany stosować doń środki wychowawcze, lecz zależy to od jego uznania, zależnie od jakości danej osoby i danego wypadku.

Art. 72. Nieletni pozostaje w zakładzie poprawczym do ukończenia 21 roku życia.

Kodeks nie nadaje sądowi prawa oznaczania terminu przebywania w zakładzie, lecz uzależnia zwolnienie nieletniego z zakładu wyłącznie od wpływu, jaki przebywanie w zakładzie wywarło na nieletnim, o czym mowa w art. 75. Kodeks przyjmuje jako zasadę, że nieletni winien pozostać w zakładzie do ukończonego 21-go roku życia.

Art. 73. § 1. Nieletniemu, który popełnił z rozeznaniam czyn zabroniony pod groźbą kary, a nie zagrożony karą śmierci lub dożywotniego więzienia, sąd może jest, jeżeli to uzna za celowe, zawiesić umieszczenie w zakładzie poprawczym tytułem próby na czas od roku do 3 lat.

§ 2. W okresie próby sąd stosuje do nieletniego środki wychowawcze.

§ 3. Jeżeli w okresie próby nieletni źle się prowadzi, sąd na wniosek zarządu zakładu wychowawczego, kuratora, ojca, matki lub opiekuna nieletniego, albo z własnej inicjatywy, może odwołać zawieszenie i umieścić nieletniego w zakładzie poprawczym.

§ 4. Jeżeli w okresie próby odwołanie zawieszenia nie nastąpiło, skazanie uważa się za niebyłe.

Ad § 1. W przeciwieństwie do warunkowego zawieszenia wykonania kary, które jest ograniczone do kar, nie przekraczających 2 lat ograniczenia wolności, takiego ograniczenia przy zawieszeniu umieszczenia w zakładzie poprawczym nie ma, a to tem bardziej, że przecież przy skazaniu na umieszczenie w zakładzie poprawczym sąd wogóle nie określa z góry czasu trwania tego umieszczenia.

Kodeks nie udziela bliższych wskazówek, kiedy sędzia ma stosować warunkowe zawieszenie umieszczenia, lecz wyraża się ogólnikowo, iż ma to nastąpić wtedy, gdy zawieszenie to jest „celowe”. Niewątpliwie odgrywają tu pewną rolę także momenty, wymienione w art. 61 § 2 i 71.

Warunkowe zawieszenie umieszczenia w zakładzie poprawczym

czym wykluczone jest odnośnie do czynów zagrożonych karą śmierci lub dożywotniego więzienia.

Ad § 2. Stosowanie, w wypadku warunkowego zawieszenia zamieszczenia w zakładzie poprawczym, środków wychowawczych jest kategorycznie nakazane a nie pozostawione swobodnej ocenie sędziego.

Ad § 4. Z upływem okresu próby skazanie wygasa i nie tylko nie może być wykonane ale nadto nie może być dalej wykazywane w rejestrach karnych ani w innych zaświadczeniach, dotyczących skazanego.

Art. 74. § 1. Zarząd zakładu poprawczego mocen jest, tytułem próby, umieścić nieletniego na czas określony poza zakładem.

§ 2. Nieletniego, tak umieszczonego, uważa się za pozostającego w zakładzie, który roztacza nad nim ścisły dozór.

§ 3. Zarząd zakładu mocen jest w każdej chwili takie umieszczenie odwołać.

Oddanie wychowanka poza zakład nie jest ani warunkowo zwolnieniem ani definitywnem zwolnieniem z zakładu poprawczego i może być odwołane a mo ono na celu zbadanie, czy wychowanec się poprawił i dostosował do warunków życia na wolności.

Zarządzenie to leży w całości w zakresie działania i decyzji zarządu zakładu poprawczego bez inicjatywy sądu.

Art. 75. § 1. Na wniosek zarządu zakładu poprawczego lub z własnej inicjatywy sąd mocen jest warunkowo zwolnić na czas określony wychowanka, który przebył w zakładzie nie mniej, niż 6 miesięcy.

§ 2. Warunkowo zwolnionego sąd oddaje pod dozór wyznaczonego w tym celu kuratora.

§ 3. Jeżeli warunkowo zwolniony źle się prowadzi, sąd mocen jest na wniosek zarządu zakładu poprawczego, kuratora, ojca, matki lub opiekuna nieletniego, albo z własnej inicjatywy, odwołać zwolnienie.

§ 4. Jeżeli w okresie warunkowego zwolnienia odwołanie nie nastąpiło lub jeżeli warunkowo zwolniony ukończył 21 rok życia — skazanie uważa się za niebyłe.

Ponieważ sąd w wyroku nie określa czasu, przez który ma trwać umieszczenie w zakładzie poprawczym, przeto przy warunkowym zwalnianiu sąd musi określić czas trwania tego warunkowego zwolnienia. Jeżeli w ciągu tego okresu próba okaże się dodatnią, dalsze umieszczenie odpada a skazanie uważa się za niebyłe. Oczywiście, że czasokres ten nie może zgodnie z przepisem art. 72 i art. niniejszego wykraczać poza 21 rok życia a być krótszy, aniżeli pół roku.

Jeżeli skazany kończy 21 lat, będąc na wolności warunkowo, skazanie uważa się za niebyłe i nie pociąga ono za sobą żadnych ujemnych skutków. Jeżeli natomiast skazany ukończył lat 21, lecz przedtem warunkowo zwolniony nie został, skazania nie uważa się za niebyłe, gdyż zwolnienie jego nastąpiło jedynie z powodu osiągnięcia przezeń ustawowej granicy wieku a nie wskutek poprawy.

Zarówno warunkowe zwolnienie jak i tegoż odwołanie należy do zakresu działania sądu.

Art. 76. § 1. Jeżeli przeciw nieletniemu, który po ukończeniu 13 lat, a przed ukończeniem 17 lat, popełnił z rozeznaniem czyn zabroniony pod groźbą kary, wszczęto postępowanie karne po ukończonym 17 roku życia, a umieszczenie go w zakładzie poprawczym nie byłoby już celowe, należy mu wymierzyć karę w ustawie przewidzianą, stosując nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 2. W razie skazania takiego nieletniego kar dodatkowych nie orzeka się, z wyjątkiem kary, przewidzianej w art. 44 lit. e).

Wedle art. 70 dla zastosowania umieszczenia w zakładzie poprawczym w miejsce kary decydującą jest chwila nie przekroczenia przez sprawcę lat 17 w chwili wyrokowania, lecz w chwili popełnienia czynu. W wypadku tedy, gdy nieletni w chwili popełnienia czynu liczył lat niżej 17 zaś w chwili wszczęcia postępowania już tę granicę przekroczył, powinno się do niego stosować środki poprawcze. W wielu jednak wypadkach byłoby to zupełnie bezcelowe, zwłaszcza wtedy, gdy jego wiek stoi już nader blisko lat 21 i dlatego kodeks w art. niniejszym nakazuje w tych wypadkach wymierzać karę wedle zasad ogólnych z zastosowaniem jednak nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Przepis § 2 ma swe uzasadnienie w tem, że do nieletnich nigdy nie można stosować kar dodatkowych. Nie można ich zatem stosować i w wypadku, gdy nieletni dopiero po 17ym roku

życia odpowiada za czyn popełniony w czasie nieletności. Wyjątek czyni kodeks odnośnie do kary dodatkowej z art. 44, lit. e) (przepadek przedmiotów i narzędzi).

Art. 77. Jeżeli skazany na umieszczenie w zakładzie poprawczym ukończył lat 20 przed rozpoczęciem wykonania wyroku, nie umieszcza się go w zakładzie poprawczym, lecz sąd, który wydał wyrok, wymierza mu karę według art. 76.

Ponieważ umieszczenie w zakładzie poprawczym odnosi się tylko do nieletnich, którzy czyn popełnili przed ukończeniem lat 17, przeto przypadki przewidziane w tym art. będą należały do prawdziwie wyjątkowych, gdyż od chwili popełnienia przestępstwa do rozpoczęcia wykonania wyroku musiałoby upłynąć więcej niż cztery lata.

Art. 78. Jeżeli wychowaniec zakładu poprawczego, nie mający lat 17, popełnił czyn zabroniony pod groźbą kary, zarząd zakładu załatwia sprawę w drodze dyscyplinarnej.

Ponieważ sąd surowszego środka wobec nieletniego, nie mającego lat 17, jak umieszczenie w zakładzie poprawczym, stosować nie może a w danym wypadku w art. 78 opisanym nieletni właśnie już w takimże zakładzie przebywa, rozpatrywanie jego winy przez sąd i ewentualne orzeczenie poraz drugi takiego samego umieszczenia jest zupełnie bezcelowe.

ROZDZIAŁ XII.

Środki zabezpieczające.

Środki zabezpieczające nie mają charakteru kary a mają one na celu zabezpieczenie społeczeństwa przed pewnymi, szczególnie dla porządku prawnego niebezpiecznymi kategorjami przestępców. Mogą one znaleźć zastosowanie do sprawców nieodpowiedzialnych jak i do tych, którzy wyrokiem zostali uznani winnymi.

Pod niebezpieczeństwem dla porządku prawnego należy rozumieć niebezpieczeństwo dla Państwa, społeczeństwa i poszczególnych jednostek.

Kodeks przewiduje cztery typy specjalnych pomieszczeń dla tego rodzaju sprawców: 1) zakłady dla psychicznie chorych

(mogące ewentualnie być zastąpionemi przez inne zakłady lecznicze), w których znajdują pomieszczenie a) trwale nieodpowiedzialni, b) mający zmniejszoną odpowiedzialność; 2) zakłady lecznicze dla alkoholików, morfinistów i t. p.; 3) domy pracy przymusowej dla włóczęgów, żebraków i innych, mających wstręt do pracy; 4) zakłady dla niepoprawnych, przeznaczone dla recydywistów, zawodowców i nałogowców.

Art. 79. Jeżeli sprawcę czynu zabronionego pod groźbą kary uznano za nieodpowiedzialnego, a jego pozostawanie na wolności grozi niebezpieczeństwem porządkowi prawnemu, sąd zarządza jego umieszczenie w zamkniętym zakładzie dla psychicznie chorych albo w innym zakładzie leczniczym.

Kodeks nie czyni tu różnicy między zakładami państwowymi, samorządowymi lub prywatnymi. W tym ostatnim wypadku, oczywiście umieszczony pozostaje pod kontrolą sądu.

Art. 80. § 1. Jeżeli przestępcę uznano za mającego zmniejszoną zdolność rozpoznawania lub kierowania postępowaniem (art. 18 § 1), a jego pozostawanie na wolności grozi niebezpieczeństwem porządkowi prawnemu, sąd może zarządzić jego umieszczenie w zamkniętym zakładzie dla psychicznie chorych albo w innym zakładzie leczniczym.

§ 2. Jeżeli takiego przestępcę sąd skazał na karę pozbawienia wolności, to o tem, czy orzeczoną karę wykonać, sąd rozstrzyga po zwolnieniu przestępcy z zakładu leczniczego.

Sprawca taki korzysta wedle art. 18 § 1 z nadzwyczajnego złagodzenia kary. O ile jednak jest niebezpieczny dla porządku prawnego i zostanie umieszczony w zakładzie, sąd orzeknie, czy po zwolnieniu go z zakładu kara ma być wykonana.

Między art. 79 a art. 80 zachodzą między innymi dwie, zasadniczego znaczenia, różnice: 1) umieszczenie osób, wymienionych w art. 79 w odpowiednim zakładzie jest nakazane bezwzględnie, o ile oczywiście sąd ustali, że pozostawanie na wolności grozi niebezpieczeństwem porządkowi prawnemu. Umieszczenie z art. 80 pozostawione jest zawsze decyzji sądu; 2) art. 79 mówi o „sprawcy czynu, zabronionego pod groźbą kary“, zaś art. 80 o „przestępcy“. Różnica jest zrozumiała, skoro się zwa-

ży, że pod czynem „zabronionym pod groźbą kary“ należy rozumieć czyn in abstracto bez względu na poczytalność sprawcy. Natomiast „przestępstwo“ pozostaje już w ścisłym związku z odpowiedzialnością danego osobnika. Ponieważ art. 79 wyklucza odpowiedzialność, przeto nie może też mówić o „przestępcy“ lecz jedynie o „sprawcy czynu“.

Art. 81. Czasu pobytu w zakładach, wymienionych w art. 79 i 80, nie oznacza się zgóry. Sąd nie może zarządzić zwolnienia z zakładu wcześniej, niż po upływie jednego roku.

Pomieszczenie w tego rodzaju zakładach będzie w każdym razie zarządzeniem wyjątkowym, opartem na opinii biegłych i nie nastąpi nigdy bez oczywistej konieczności.

Dolna granica pobytu w zakładzie określona jest w kodeksie, granica górna zależeć będzie od stanu nasilenia niebezpieczeństwa, o którym mówi art. 79 i art. 80, wiążącego się ze stanem zdrowia zatrzymanego.

Zarząd zakładu na podstawie obserwacji zatrzymanego uczyni do właściwego sądu wniosek o zwolnienie w odpowiednim czasie zatrzymanego z zakładu.

Art. 82. § 1. Jeżeli czyn pozostaje w związku z nadużywaniem napojów wysokowych lub innych środków odurzających, sąd może zarządzić, by sprawcę, po ewentualnym odbyciu wymierzonej kary, umieszczono w odpowiednim zakładzie leczniczym na przeciąg 2 lat.

§ 2. O wcześniejszem zwolnieniu z zakładu rozstrzyga sąd.

Głównym celem niniejszego przepisu jest odzwyczajenie drogą leczenia się w odpowiednim zakładzie od używania napojów wysokowych i środków odurzających celem uchronienia się w przyszłości od popełniania przestępstw na tem tle powstałych. Natomiast wymóg „niebezpieczeństwa dla porządku prawnego“ tu nie istnieje.

Stosowanie tego środka zabezpieczającego zależy od swobodnej oceny sądu.

O ile w wypadku art. 80 najpierw następuje umieszczenie w zakładzie a potem dopiero (fakultatywnie) odbycie kary, tu kara zawsze będzie wykonana i to jeszcze przed pobytem w zakładzie.

Ponadto w zestawieniu tego art. z art. 79 i 80 należy pod-

nieść, że tu górna granica pobytu w zakładzie jest oznaczona, brak natomiast granicy dolnej.

Art. 83. § 1. Jeżeli czyn pozostaje w związku ze wstrętem do pracy, sąd może zarządzić, by po odbyciu kary umieszczono przestępcę w domu pracy przymusowej na przeciąg lat 5.

§ 2. Po upływie jednego roku sąd może zarządzić zwolnienie.

Zarządzenie fakultatywne. Górna i dolna granica przytrzymania ustalone. Groźba niebezpieczeństwa dla porządku prawnego nie wymagana.

Art. 84. § 1. Sąd zarządza umieszczenie w zakładzie dla niepoprawnych, po odbyciu kary, przestępcy, u którego stwierdzono trzykrotny powrót do przestępstwa (art. 60 § 1), tudzież przestępcy zawodowego lub z nawyknięcia, jeżeli pozostawianie ich na wolności grozi niebezpieczeństwem porządkowi prawnemu.

§ 2. Zamknięcie w zakładzie trwa w miarę potrzeby, w każdym razie najmniej 5 lat; po upływie każdego pięcioletniego okresu sąd rozstrzyga, czy pozostawienie przestępcy w zakładzie na dalszy okres pięcioletni jest konieczne.

Do zastosowania art. 84 zwyczajna recydywa a więc pierwszy i drugi powrót do przestępstwa nie wystarcza. Art. 84 żąda trzykrotnego powrotu a więc popełnienia przestępstwa tego samego typu po raz czwarty.

Z chwilą, jeżeli sąd stwierdzi, że zachodzi niebezpieczeństwo dla porządku prawnego, wtedy musi przepis ten zastosować bezwzględnie.

Dolną granicą umieszczenia jest tu okres lat pięciu.

Granica górna nie jest zakreślona. Umieszczenie może trwać przez całe życie a jedynie co 5 lat następuje okresowe badanie zamkniętego i stwierdzenie, czy niebezpieczeństwo dla porządku prawnego istnieje w dalszym ciągu, czy też ustąpiło.

Art. 85. Jeżeli sprawcę czynu zabronionego pod groźbą kary uznano za nieodpowiedzialnego lub nieulegającego karze, albo jeżeli postępowanie umorzono, sąd

może zastosować art. 48—50 tytułem środka zabezpieczającego.

Poza środkami zabezpieczającymi, wymienionymi w art. 79—84 dopuszcza kodeks stosowania w charakterze środków zabezpieczających tych zarządzeń, które według art. 48—50 są karami dodatkowymi.

Zarządzenia te zatem stanowiąc będą kary dodatkowe wtedy, kiedy dany osobnik będzie skazany wyrokiem. W razie wydania wyroku uniewinniającego lub umorzenia postępowania z powodu nieodpowiedzialności sprawcy albo ze względów procesowych, zarządzenia te stanowiąc będą środki zabezpieczające.

ROZDZIAŁ XIII.

Przedawnienie.

Kodeks zna trzy rodzaje przedawnienia: 1) ściągania, 2) wyrokowania, 3) kary.

Wedle kodeksu jedynym warunkiem przedawnienia jest upływ określonego czasu. Natomiast wszystkie inne, znane innym ustawodawstwom warunki jak wynagrodzenie szkody, niezachowanie korzyści z przestępstwa, pozostawanie w kraju, niespełnienie innych przestępstw i t. d. nie mają dla przedawnienia znaczenia.

Art. 86. Nie można wszcząć postępowania karnego z powodu przestępstwa, popełnionego przed laty:

- a) dwudziestu, jeżeli czyn stanowi zbrodnię, za którą grozi kara śmierci lub dożywotniego więzienia;
- b) dziesięciu, jeżeli czyn stanowi inną zbrodnię;
- c) pięciu, jeżeli czyn stanowi występpek.

Okres wymieniony w tym art. liczyć należy a momento ad momentum.

Art. 87. Nie można wydać wyroku skazującego, choćby w tym czasie (art. 86) przedsięwzięto jakąkolwiek czynność sędziowską w celu ścigania danego sprawcy z powodu danego przestępstwa, jeżeli od popełnienia przestępstwa upłynęło lat:

- a) dwadzieścia pięć, jeżeli czyn stanowi zbrodnię.

za którą grozi kara śmierci lub dożywotniego więzienia;

- b) piętnaście, jeżeli czyn stanowi inną zbrodnię;
- c) dziesięć, jeżeli czyn stanowi występki.

Jakkolwiek czynność sędziowska nie przerywa biegu przedawnienia tylko powoduje przedłużenie czasokresu w art. 86 wymienionego o dalszych lat 5.

Art. 88. Przedawnienie nie biegnie, jeżeli przepis ustawy nie pozwala na wszczęcie lub dalsze prowadzenie postępowania karnego; nie dotyczy to braku wniosku lub skargi prywatnej.

Takim przepisem ustawy, nie pozwalającym na wszczęcie lub dalsze prowadzenie postępowania karnego są wypadki z art. 5 kpk., dalej piastowanie mandatu poselskiego. Natomiast wedle art. 554 kpk. § 3 wniesienie aktu oskarżenia przez oskarżyciela prywatnego bez zaliczki na koszt postępowania nie przerywa biegu przedawnienia. Jeżeli sąd apelacyjny dozwala posiłkowego ścigania a oskarżyciel posiłkowy nie wnosi aktu oskarżenia, przedawnienie biegnie.

Art. 89. § 1. Nie można wykonać kary ani zastosować środków zabezpieczających, jeżeli od uprawomocnienia się wyroku skazującego upłynęło lat:

- a) trzydzieści, w razie skazania na karę śmierci lub dożywotniego więzienia;
- b) dwadzieścia, w razie skazania na karę więzienia;
- c) piętnaście, w razie skazania na karę aresztu lub grzywny.

§ 2. Przedawnienie kary nie biegnie w okresie odroczenia, przerwy lub warunkowego zawieszenia kary, albo stosowania środka zabezpieczającego.

Gdyby nawet od chwili popełnienia przestępstwa upłynęły czasokresy, wymienione w art. 89, mimo to można wszczęć i prowadzić postępowanie, o ile wskutek przeszkód, wymienionych w art. 88 nie biegło przedawnienie.

Art. 89 zakazuje jedynie wykonania kary względnie stosowania środków zabezpieczających w razie upływu przewidzianego w nim czasokresu od decydującego w tym wypadku wyłączenie momentu, t. j. od chwili prawomocności wyroku skazującego.

ROZDZIAŁ XIV.

Zatarcie skazania.

Art. 90. § 1. Po upływie 10 lat od odbycia, darowania lub przedawnienia kary, albo od zwolnienia z zakładu zabezpieczającego, sąd może zarządzić, na wniosek skazanego, zatarcie skazania.

§ 2. W stosunku do osób, skazanych na utratę praw publicznych lub obywatelskich praw honorowych, okres dziesięcioletni zaczyna biec od dnia odzyskania przez skazanego zdolności do nabycia utraconych praw.

§ 3. Jeżeli skazany przed uzyskaniem prawa do wniosku o zatarcie skazania popełnił nowe przestępstwo, za które wymierzono mu karę więzienia, natenczas dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań.

§ 4. W razie zarządzenia zatarcia, skazanie uważa się za niebyłe. Zatarcie skazania pociąga za sobą zwłaszcza usunięcie wpisu o skazaniu z wszelkich rejestrów karnych.

Sąd wedle swego uznania oceni, czy mimo upływu lat 10 zatarcie skazania będzie celowe i słuszne. Skazanie na grzywnę lub areszt w ciągu tego 10-letniego okresu czasu nie jest przeszkodą do zatarcia skazania.

Okres 10 lat ulega przedłużeniu odnośnie do osób, skazanych na utratę praw publicznych lub obywatelskich praw honorowych. Co do tych osób wymagany w § 1 okres 10 lat biec poczyna dopiero od chwili przywrócenia im zdolności do odzyskania tych praw.

Art. ten tworzy, podobnie jak art. 64 domniemanie, że kara wogóle nie była orzeczoną i zezwała skazanemu na składanie przed władzą oświadczeń, że nie był karanym.

ROZDZIAŁ XV.

Wyjaśnienie wyrażeń ustawowych.

Art. 91. § 1. Najbliższy jest to krewny w linii

wstępnej lub zstępnej, rodzeństwo, małżonek, tudzież rodzice, rodzeństwo i dzieci małżonka.

§ 2. Bliski jest to osoba, która z tytułu pokrewieństwa, powinowactwa, przyjaźni lub obowiązku wdzięczności ma prawo liczyć na szczególne względy danej jednostki.

§ 3. Dokument jest to każdy przedmiot, stanowiący dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mogącej mieć znaczenie prawne.

§ 4. Groźba bezprawna jest to zarówno groźba spełnienia przestępstwa (groźba karalna), jako też groźba spowodowania postępowania karnego lub rozgłoszenia wiadomości uwłaczającej czci zagrożonego lub jego bliskich.

§ 5. Przez urzędnika należy rozumieć również osobę wojskową.

ROZDZIAŁ XVI.

Stosunek do ustaw szczególnych.

Art. 92. Przepisy części ogólnej niniejszego kodeksu stosuje się do zbrodni i występków oraz kar i środków zabezpieczających, przewidzianych w innych ustawach, o ile ustawy te nie zawierają przepisów odmiennych.

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA.

ROZDZIAŁ XVII.

Zbrodnie stanu.

Art. 93. § 1. Kto usiłuje pozbawić Państwo Polskie niepodległego bytu lub oderwać część jego obszaru, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio albo karze śmierci.

§ 2. Kto usiłuje zmienić przemocą ustrój Państwa Polskiego,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio.

Przedmiotem ochrony z niniejszego art. są trzy czynniki: 1) istnienie Państwa, 2) jego całość (§ 1) i 3) jego ustrój (§ 2).

Podstawową formą działania przestępnego jest usiłowanie. Inna rzecz, że nawet osiągnięcie chwilowego urzeczywistnienia zamierzeń sprawy w razie następnego ich obalenia nie ujmuje działaniu cech przestępstwa.

Oczywiście istotną cechą działania przestępnego jest przeciwstawienie się woli ogółu. Kto dokonał natomiast zamachu, który się utrwał i uzyskał aprobatę społeczeństwa, ten siłą rzeczy nie może być pociągany do odpowiedzialności.

Działanie skierowane na osiągnięcie skutków z § 2 musi posiadać specjalną kwalifikację, a mianowicie „przemocy“, której do zaistnienia przestępstwa z § 1 nie potrzeba.

Art. 94. § 1. Kto targnie się na życie lub zdrowie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio albo karze śmierci.

§ 2. Kto usiłuje usunąć Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej lub zagarnąć jego władzę, albo wywrzeć wpływ na jego czynności przemocą lub groźbą bezprawną,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio.

Pod pojęcie przestępstwa z § 1 podpadają zarówno usiłowanie, jak i dokonane uszkodzenie cielesne wszelkiego typu na osobie Prezydenta Rzeczypospolitej, a także usiłowane i dokonane zabójstwo.

Pod pojęcie przestępstwa z § 2 będzie podpadać: 1) dokonane lub usiłowane usunięcie Prezydenta Rzeczypospolitej od władzy za pomocą użycia jakiegokolwiek środka. Ani moment przemocy ani groźby bezprawnej nie jest tu wymagany. Obojętną jest rzecz, czy sprawca chce usunąć Prezydenta, by zagarnąć sam jego władzę, czy też czyni to w tym celu, by władzę tę oddać w ręce innego. Pod pojęciem „usunięcia“ nie będzie natomiast należało użycie środków konstytucyjnych a więc np. dokonanie wyboru innej osoby na Prezydenta, spowodowanie

w drodze zwyczajów parlamentarnych przesilenia na stanowisku Prezydenta i t. p.

2) Zagarnięcie władzy Prezydenta. Działanie to polegać może na tem, że sprawca wprowadzi nie usuwa Prezydenta, je-dnakże aroguje sobie jego władzę. I tu kodeks ma oczywiście na myśli tylko wypadki, sprzeczne z prawem konstytucyjnym. Pod zagarnięcie władzy nie będzie zatem podpadać wykonywa-nie praw, przysługujących Prezydentowi Rzeczypospolitej przez marszałka Sejmu w wypadkach Konstytucją przewidzianych.

3) Wykonywanie wpływu na czynności Prezydenta Rzeczypospolitej. Tu działanie sprawcy musi już być kwalifikowane, a więc nastąpić musi przy użyciu przemocy lub groźby bezprawnej. Wpływanie na bieg tych czynności zapomocą innych środków a więc zapomocą memorjałów, wystąpień publicznych, nie mających charakteru groźby bezprawnej, lub choćby nawet działań podstępnych, — nie podpada pod przepis tego art. Wywieranie wpływu może polegać zarówno na przeszkadzaniu wykonywaniu poszczególnych czynności jak i na zmuszaniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wykonywania pewnych czynności, wkońcu na skłanianiu Prezydenta do nadania poszczególnym czynnościom pewnego przez sprawcę zamierzonego kierunku.

Art. 95. Kto usiłuje przemocą usunąć Sejm, Senat, Zgromadzenie Narodowe, Rząd, Ministra lub Sądy, albo zagarnąć ich władzę,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10.

Różnica między art. niniejszym a art. 114 polega na tem, że wedle art. 114 sprawca, nie usuwając ani Sejmu ani Senatu i t. d., nie mając także zamiaru zagarnąć całości ich władzy, wpływa tylko na poszczególne akty tych zreszezeń prawa publicznego. Wedle art. 95 sprawca usuwa Sejm, Senat i t. d. jako takie a więc jako całość, jako przedstawiciele władzy już to ustawodawczej, już też wykonawczej względnie sądowej.

Obojętną jest rzeczą, czy sprawca chce w miejsce tych instytucyj wprowadzić nowe tego rodzaju instytucje, czy też i tego zaniechać, a dotyczący zakres władzy albo przekazać komu innemu albo sam zagarnąć.

Istotną cechą działania jest użycie przemocy. Groźby kodeks w tym wypadku nie przewiduje.

Art. 96. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa, określonego w art. 93, 94 lub 95, podlega karze więzienia do lat 10.

Ze względu na wielką wagę przestępstw, wymienionych w poprzednich art. kodeks uznaje karalność już samych czynności przygotowawczych. Każde tedy zamierzenie przestępne, ujawnione w jakikolwiek bądź sposób podpadać będzie pod przepis niniejszego art.

Art. 97. § 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa, określonego w art. 93, 94 lub 95, wchodzi w porozumienie z innymi osobami, podlega karze więzienia.

§ 2. Nie podlega karze, kto wzięwszy udział w porozumieniu, doniesie o niem władzy, powołanej do ścigania przestępstw, zanim władza dowiedziała się o porozumieniu i zanim wynikły jakiegokolwiek ujemne skutki dla Państwa. Z bezkarności nie korzysta, kto doprowadził do powstania takiego porozumienia.

Kodeks przyjmuje tu konstrukcję spisku. Przestępstwo, które ma dokonać spisek, musi być skonkretyzowane. Ogólnikowy zatem plan popełniania „przestępstw antypaństwowych“ bez specjalizacji zamierzeń nie będzie podpadać pod przepis tego art.

W spisku tego rodzaju muszą uczestniczyć co najmniej 3 osoby. Kodeks używa bowiem wyrażenia „wchodzi w porozumienie z innymi osobami“. Tych innych osób musi być zatem conajmniej dwie. Między temi osobami musi istnieć jedynomyślność w stosunku do wspólnie zamierzonego przestępstwa.

§ 2 mieści bezkarność wskutek czynnego żalu, z której jednak nie korzysta prowokator względnie inicjator spisku.

Art. 98. Kto w celu popełnienia zbrodni, określonej w art. 93, 94 lub 95:

- a) porozumiewa się z osobą działającą w interesie obcego państwa lub organizacji międzynarodowej, albo
  - b) gromadzi środki walki orężnej,
- podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5.

Przepisem tym są objęte również działania, mające charakter czynności przygotowawczych. Wystarczy tu porozumienie się z jedną tylko osobą, która musi jednak posiadać specjalną kwalifikację, a mianowicie działać w interesie obcego państwa względnie organizacji międzynarodowej.

Pod organizacjami międzynarodowymi rozumieć tu należy nie te organizacje, które mają za cel pokojową współpracę

państw, ale te, które stawiają sobie za cel szerzenie rewolucji i dokonywanie zamachów na interesy poszczególnych państw.

Odmiernym typem czynności przygotowawczej, która już nie wymaga współdziałania więcej osób, a więc porozumienia się sprawcy z kimkolwiek jest gromadzenie środków walki orężnej.

Por. art. 154, 155 i 158.

ROZDZIAŁ XVIII.

Przestępstwa przeciw interesom zewnętrznym Państwa i stosunkom międzynarodowym.

Art. 99. Kto wchodzi w porozumienie z osobą działającą w interesie obcego państwa lub organizacji międzynarodowej w celu wywołania wojennych lub innych wrogich działań przeciw Państwu Polskiemu,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10.

Przestępstwa tego dokonać można zarówno w czasie wojny jak i w czasie pokoju. Przestępstwa tego może dokonać zarówno obywatel polski jak i w myśl art. 8 lit. a) cudzoziemiec. Działanie sprawcy może polegać na nakłanianiu obcego państwa czy organizacji międzynarodowej do wojny lub wrogich działań przeciw Państwu Polskiemu, dalej na obietnicy pomocy i t. d.

Wrogie działania mogą być zarówno charakteru politycznego, jak i gospodarczego.

Art. 100. § 1. Kto w czasie wojny działa na korzyść nieprzyjaciela albo na szkodę siły zbrojnej polskiej lub sprzymierzonej,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieумыślnie,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Działanie karygodne wedle tego art. może być dokonane (w przeciwieństwie do działania z art. poprzedniego) tylko w czasie wojny. Nie istnieje tu jakkolwiek wymóg porozumienia się z osobą, działającą w interesie wrogich Państwu czynników. Działanie z własnej inicjatywy, samodzielne, wypełnia również treść tego przestępstwa.

Niekonieczną jest rzeczą, by działanie sprawcy istotnie

przyniosło korzyść nieprzyjacielowi względnie szkodę Państwu Polskiemu; wystarczy, jeżeli sprawca kierował się zamiarem spowodowania takiej korzyści czy szkody.

Kto jest siłą sprzymierzoną, ocenić należy wedle dotyczących umów między państwowych.

Podmiotem tego przestępstwa może być zarówno obywatel polski, jak i cudzoziemiec. Wyłączeniu podpadają jedynie kombataneci, uznani za takich w myśl praw i zwyczajów wojny.

Pod przepis tego art. podpadają będą wszelkie, jakiegokolwiek formy współdziałania z nieprzyjacielem a więc akcja dywersyjna, pomoc pieniężna, udział w pożyczkach wojennych nieprzyjacielskich i t. p.

Art. 101. § 1. Kto, będąc obywatelem polskim, przyjmuje obowiązki w wojsku nieprzyjacielskim lub takich obowiązków nie porzuca, choćby przez wstąpienie do obcego wojska uzyskał obce obywatelstwo, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca bierze udział w działaniach wojennych przeciw Państwu Polskiemu, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio albo karze śmierci.

Podmiotem tego przestępstwa może być tylko obywatel polski.

Fakt uzyskania obywatelstwa zagranicznego niezależnie od pełnienia służby w wojsku zagranicznym spowoduje bezkarność dla dawniejszego obywatela polskiego. Natomiast, o ile to uzyskanie obywatelstwa zagranicznego było wynikiem właśnie pełnienia służby w wojsku obcym, nie powoduje ono bezkarności sprawcy.

Przestępstwo będzie dokonane choćby nawet sprawca nie brał bezpośredniego udziału w działaniach wojennych; wystarczy pełnienie obowiązków biurowych lub innych czynności w wojsku nieprzyjacielskim.

Udział w działaniach wojennych powoduje surowszy wymiar kary.

Art. 102. Kto w czasie wojny, nie należąc do wojska nieprzyjacielskiego, przedsięwzięje działania zbrojne przeciw Państwu Polskiemu,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio albo karze śmierci.

Przestępstwo z niniejszego art. jest tylko jedną z form działania, opisanego w art. 100. Cudzoziemiec, walczący w szeregach armii nieprzyjacielskiej, przez to jeszcze przestępstwa nie popełnia. Popełnia je jedynie ten, kto bierze udział w akcji dywersyjnej, skierowanej przeciw Państwu polskiemu. Dopuścić się go może zarówno obywatel polski jak i cudzoziemiec.

Art. ten odnosi się oczywiście tylko do ułatwienia ucieczki jeńcowi wojsk nieprzyjacielskich, będącemu w niewoli polskiej.

Art. 103. Kto ułatwia ucieczkę jeńcowi wojennemu, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 104. § 1. Kto w celu osłabienia ducha obronnego społeczeństwa rozpowszechnia w czasie wojny lub w okresie grożącej wojny wiadomości mogące ducha tego osłabić,

podlega karze więzienia.

§ 2. Jeżeli sprawca, nie mając na celu osłabienia ducha obronnego, rozpowszechnia jednak wiadomości nieprawdziwe,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

Pod przepis § 1 podpadają będzie rozpowszechnianie wiadomości zarówno prawdziwych jak i nieprawdziwych. Natomiast pod przepis § 2 podpadają jedynie wiadomości nieprawdziwe.

Wedle § 1 sprawca działa z powziętym z góry zamiarem osłabienia ducha obronnego państwa; wedle § 2 sprawca tego zamiaru nie żywi; musi jednak posiadać świadomość, że ogłoszone przezeń wiadomości są nieprawdziwe i zdolne osłabić ducha obronnego.

Art. 105. § 1. Kto dostarcza dla wojska broni lub innego sprzętu wojennego, niezdatnych do użytku, podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Kto w czasie wojny lub w okresie grożącej wojny nie wykonywa umówionej dostawy dla wojska lub wykonywa ją niezgodnie z umową,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 10.

§ 3. Tym samym karom podlegają dostawca, pośrednik, pełnomocnik lub funkcjonariusz dostawcy albo pośrednik, którzy spowodowali dostarczenie przedmiotów niezdatnych do użytku lub niedotrzymanie umowy.

§ 4. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu.

Pod § 1 podpada jedynie broń i wszelki t. zw. sprzęt wojenny. Inne przedmioty potrzebne dla wojska pod § 1 nie podpadają. Czynu z § 1 można dopuścić się także i w czasie pokoju. Z chwilą, jeżeli czyn tego rodzaju popełniony zostanie w czasie wojny, podpadnie on już pod § 2.

Czynu z § 2 dokonać można jedynie w czasie wojny względnie w okresie wojnę poprzedzającym. § 2 obejmuje już zakres szerszy albowiem nie tylko broń i sprzęt wojenny, lecz i wszelkie inne dostawy dla wojska. Działanie sprawcy może polegać albo na niewykonaniu dostawy wogóle albo też na wykonaniu jej w sposób niezgodny z umową, pod co podpadają będzie także dostarczanie artykułów niezdatnych do użytku.

Art. 106. Kto, będąc upoważniony do działania w imieniu Państwa Polskiego w stosunku z rządem obcego państwa, działa na szkodę Państwa Polskiego, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 lub dożywotnio.

Jest to t. zw. zdrada dyplomatyczna czyli działanie na szkodę Państwa polskiego przez jego przedstawicieli w pertraktacjach z państwami innymi.

Formy działania kodeks nie określa. Każde bez wyjątku tego rodzaju działanie będzie karygodne.

Art. 107. Kto na szkodę Państwa Polskiego uszkadza, ukrywa, przerabia lub podrabia dokumenty mogące mieć znaczenie dla stosunku prawnego z obcym państwem, podlega karze więzienia do lat 10.

Jest to swoisty rodzaj przestępstwa przeciw dokumentom. Tego przestępstwa nie może dopuścić się osoba, wymieniona w art. 106, która w takim wypadku podpadnie pod przepis art. poprzedniego.

Art. 108. Kto w celu narażenia Państwa Polskiego na niebezpieczeństwo wojny lub zerwania stosunków dyplomatycznych przedsięwzięcie działanie wrogie przeciw państwu obcemu,

podlega karze więzienia do lat 10.

Działanie sprawcy skierowane jest bezpośrednio przeciw państwu obcemu, pośrednio jednak przeciw Państwu polskiemu. Działanie przeciw państwu obcemu, choćby nawet w konsekwencji swej miało spowodować niebezpieczeństwo wojny czy zerwania stosunków dyplomatycznych z Polską, nie będzie karygodne, o ile sprawca działania swego nie przedsięwziął w celu narażenia Państwa polskiego na przewidziane w tymże art. skutki.

Działanie sprawcy nie musi nosić cech działania zbrojnego.

Art. 109. Kto, będąc obywatelem polskim, rozpowszechnia publicznie zagranicą wiadomości nieprawdziwe w celu szkodenia interesom Państwa Polskiego,

podlega karze więzienia do lat 10.

Między art. 104 a art. niniejszym zachodzi zasadnicza różnica. Przepięstwo z art. 104 może być dokonane jedynie w zwiãzku ze stanem wojny. Przepięstwo z art. niniejszego może być dokonane w ka¿dym czasie. Przepięstwo z art. 104 może być dokonane zarówno w kraju jak i zagranicã, przepięstwo z art. niniejszego tylko zagranicã.

Art. niniejszy dotyczy tylko wiadomości nieprawdziwych a sprawcã może być tylko obywatel polski. Sprawca musi nie tylko posiadać świadomość szkodliwosci danych wiadomości dla interesów Państwa polskiego, ale ponadto działać w wyraźnym zamiarze szkodzenie tymże interesom.

Art. 110. Kto wykracza przeciw wydanym przez Państwo Polskie przepisom, mającym na celu zabezpieczenie neutralności w czasie wojny,

podlega karze więzienia do lat 5.

Jest to przepis blankietowy. Na czym polegać będzie karygodne działanie, określã odnośne przepisy.

Art. 111. § 1. Kto na obszarze Państwa Polskiego dopuszcza się czynnej napaści na osobę naczelnika albo

uwierzytelnionego w Państwie Polskiem dyplomatycznego przedstawiciela obcego państwa,
podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Kto taką osobę znieważa,
podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Czynna napaść z art. niniejszego musi być rozumiana tak samo jak napaść z art. 125 § 1. Pod przepis § 1 tego art. będą podpadać czynności opisane w art. 235, 236, 237, 239.

Określenie znieważenia mieści się w rozdziale XXXVIII.

Art. 112. § 1. Kto na obszarze Państwa Polskiego znieważa, uszkadza lub usuwa godło, chorągiew lub banderę państwa obcego, wystawione publicznie przez jego przedstawicielstwo,
podlega karze aresztu do roku.

§ 2. Ściganie następuje w razie istnienia wzajemności.

Do istoty przestępstwa należy: 1) by godło i t. d. było wystawione publicznie; 2) by było w ten sposób wystawione przez przedstawicielstwo państwa obcego. Znieważnienie i t. d. godła takiego, wystawionego przez kogo innego będzie bezkarne.

Art. 113. § 1. Kto publicznie nawołuje do wojny zaczepnej,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Ściganie następuje tylko wtedy, gdy czyn, w § 1 określony, uznany jest za karalny przez ustawy państwa, przeciw któremu nawoływanie jest skierowane.

Nawoływanie może być dokonane zarówno przez obywatela polskiego jak i przez cudzoziemca. Musi ono nastąpić publicznie.

Idzie w tym art. o nawoływanie do wojny zaczepnej ze strony polskiej przeciw państwu obcemu.

ROZDZIAŁ XIX.

Przestępstwa przeciwko zrzeszeniom prawa publicznego.

Art. 114. Kto przemocą lub groźbą karalną bądź wywiera wpływ na czynności Sejmu, Senatu, Zgromadzenia Narodowego lub Sejmu autonomicznego, bądź tym czynnościom przeszkadza,

podlega karze więzienia do lat 10.

Art. 115. Kto przemocą lub groźbą karalną bądź wywiera wpływ na czynności innego, niż określone w art. 114, zrzeszenia prawa publicznego, bądź tym czynnościom przeszkadza,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 116. Kto przemocą lub groźbą bezprawną bądź wywiera wpływ na wykonywanie mandatu posła, senatora lub członka Sejmu autonomicznego, bądź temu wykonywaniu przeszkadza,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 117. Kto przemocą lub groźbą bezprawną bądź wywiera wpływ na wykonywanie mandatu członka zrzeszenia prawa publicznego, innego, niż określone w art. 116, bądź temu wykonywaniu przeszkadza,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Przedmiotem przestępstw, omawianych w tym rozdziale są „zrzeszenia prawa publicznego“.

Zrzeszeniami prawa publicznego są poszczególne zbiorowości, powołane w ramach państwa do wykonywania czynności życia zbiorowego. Należą tu przeto zarówno ciała parlamentarne (Sejm, Senat, Zgromadzenie Narodowe) i to tak w swej całości, jak i w częściach (komisje Sejmu i Senatu) a dalej instytucje samorządu lokalnego i samorządu zawodowego. Prawo polityczne określa, które zrzeszenia mają charakter zrzeszeń prawa publicznego.

Jedną kategorię tych zrzeszeń a więc zrzeszenia o charakterze parlamentarnym obejmują art. 114 i 116 zaś drugą, t. j. zrzeszenia inne obejmują art. 115 i 117. Art. 114 i 115 dotyczą

zrzeszeń tych pojętych jako całość, art. 116 i 117 członków tychże zrzeszeń.

Czynny opisane w tym rozdziale nie mogą w swej istocie zmierzać pośrednio czy bezpośrednio do zmiany ustroju państwa, gdyż w takim razie podpadałyby pod pojęcie innych przestępstw.

Pod czynnością zrzeszenia, o której mowa w art. 114 i 115 rozumieć należy każdą czynność, odbywającą się w ramach przepisów prawnych, określających organizację, zadania i sposób postępowania prawnego danego zrzeszenia. Obojętną natomiast jest rzeczą, czy zrzeszenie dokonuje swych w ten sposób pojętych czynności w swej stałej siedzibie czy też w jakimkolwiek innym miejscu.

Nietylko decyzje natury zasadniczej ale wogóle wszelkie czynności przygotowawcze, zmierzające do powzięcia takich decyzyj jak i wszelkiego rodzaju uchwały wstępne doznają ochrony z tego rozdziału.

Działanie sprawcy zmierzać może w dwóch kierunkach: 1) do nadania czynnościom zrzeszenia pewnego kierunku, niezgodnego z wolą zrzeszenia a odpowiadającego woli sprawcy; 2) do przeszkadzania zrzeszeniu w wykonywaniu jego czynności. W obu tych wypadkach obojętnym jest dla istoty tych przestępstw, czy działanie sprawcy osiągnęło swój skutek czy też nie, t. j. czy zrzeszenie uległo jego „przemocy lub groźbie“.

Kodeks zastrzega się, że działanie sprawcy musi być bezprawne a więc nie przewidziane np. w regulaminie i zwyczajach danego zrzeszenia. Ta bezprawność objawiać się może wedle kodeksu w stosowaniu przez sprawcę albo przemocy albo groźby bezprawnej, względnie karalnej. Przemocą będzie użycie siły fizycznej w jakiegokolwiek postaci. Groźbą będzie przymus psychiczny. Art. 114 i 115 mówią o groźbie karalnej natomiast art. 116 i 117 o groźbie bezprawnej. Definicja groźby karalnej i bezprawnej mieści się w art. 91 § 4.

ROZDZIAŁ XX.

Przestępstwa przeciwko głosowaniu w sprawach publicznych.

Art. 118. Kto wbrew prawu wpływa na wynik głosowania w sprawach publicznych, odbywającego się na podstawie Konstytucji lub innej ustawy, a w szczególności:

- a) sporządza listę głosujących z pominięciem uprawnionych lub wpisaniem nieuprawnionych;
- b) używa podstępu celem nieprawidłowego sporządzenia listy głosujących;
- c) uszkadza, ukrywa, przerabia lub podrabia protokoły lub inne dokumenty głosowania;
- d) składa głos, nie będąc do tego uprawniony;
- e) dopuszcza się nadużycia przy przyjmowaniu lub obliczaniu głosów,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. ten podobnie jak i następne chroni nietylko wybory jako takie, ale wogóle wszelkie głosowanie w sprawach publicznych. Głosowanie to musi mieć jednak swe oparcie albo w Konstytucji albo też w jakiegokolwiek innej ustawie. Należć tu zatem będą zarówno wybory do parlamentu, reprezentacyj gminnych i innych samorządowych jak i do ciał samorządu zawodowego np. izb handlowych, adwokackich i t. d.

Ustęp pierwszy tego art. stawia zasadę ogólną, że wszelki bezprawny wpływ na wynik głosowania podpada karze. Punkty a—e natomiast nie stanowią wyliczenia wyczerpującego lecz jedynie przykładowe. Poza temi pięciu wypadkami mogą być i inne tego rodzaju czynności, atakujące prawo wyborów, które zmieścić wypadnie w ramach ogólnej definicji, pomieszczonej w ustępie pierwszym.

Różnica między wypadkami, wymienionemi pod a—e a ewentualnie innemi polega na tem, że w razie zajścia wypadków lit. a—e nie będzie trzeba osobnego stwierdzenia, że działanie to było bezprawne lub też mogło wpłynąć na wynik głosowania. Wystarczy tylko stwierdzenie zaistnienia danego wypadku. Kodeks tworzy tu domniemanie. We wszystkich innych natomiast wypadkach będzie trzeba ustalić, że czynność była „wbrew prawu“ i że wpłynęła na wynik głosowania.

Wypadki a—e wymagają następujących wyjaśnień:

Ad a). Przystępstwa tego dokonać mogą osoby, powołane do sporządzenia list głosujących. Należć tu mogą zarówno urzędnicy jak i inne osoby, współdziałające w sporządzaniu takich list.

Ad b). Lit. a) nie wymagała żadnego szczególnego podstępnego działania. Wystarczało tam samo tylko świadome nie wpisanie na listę osoby uprawnionej wzgl. wpisanie osoby nieuprawnionej. Lit. b) wymaga działania, noszącego charakter podstępu.

Ad c). Przedmiotem ochrony według tej lit. jest już nie lista głosujących, jak to było pod lit. a) i b), lecz inne dokumenty głosowania. Działanie podstępne nie jest tu wymagane.

Ad d). Nieuprawnionym będzie zarówno osoba wogóle nie odpowiadająca warunkom ustawy, uprawniającej do głosowania, jak i osoba, wprowadzicie do głosowania uprawnioną, która jednak np. głosuje po raz drugi lub składa bezprawnie głos za inną osobę.

Ad e). Przedmiotem ochrony z tej lit. jest już nie sam akt głosowania, lecz ostateczna jego konkluzja a to obliczenie głosów. Działanie szczególnie podstępne i tu nie jest wymagane.

Art. 119. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem przeszkadza:

- a) odbyciu zgromadzenia poprzedzającego głosowanie, albo
- b) swobodnemu wykonywaniu prawa głosowania, albo
- c) głosowaniu lub obliczaniu głosów,
podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Działanie przestępne polega we wszystkich wypadkach na przeszkadzaniu, t. j. niedopuszczeniu do odbycia się zgromadzenia, na powstrzymaniu lub usiłowaniu powstrzymania poszczególnych obywateli od złożenia głosu a wreszcie na niedopuszczaniu lub utrudnianiu odbycia głosowania lub obliczenia głosów.

Pod art. ten podpada nietylko działanie dokonane ale i usiłowane. Każda więc czynność, skierowana przeciw zgromadzeniom, głosowaniu lub obliczaniu głosów będzie karygodna bez względu na to, czy zgromadzenie się odbyło lub nie, czy głosy zostały złożone, wreszcie czy obliczenie głosów nastąpiło.

Srodkiem działania jest tu obok znanej z rozdziału XIX przemocy lub groźby, także podstęp, t. j. wprowadzenie w błąd, skłaniające daną osobę do postąpienia niezgodnego z jej wolą.

Wymienione pod lit. c) tego art. niewłaściwe obliczenie głosów podpadać może także i pod art. 118. Zależy to od tego, czy sprawca posługiwał się przemocą, groźbą lub podstępem czy też jedynie działał w inny świadomie niewłaściwy sposób.

Art. 120. Kto używa przemocy, groźby bezprawnej lub podstępu celem wywarcia wpływu na sposób gło-

sowania osoby uprawnionej lub celem powstrzymania jej od głosowania,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Różnica między art. 119 lit. b) a art. 120 polega na tem, że w art. 119 chodziło o przeszkadzanie w głosowaniu, tu zaś o zniewolenie obywatela do głosowania w pewnym, zamierzonym przez sprawcę kierunku względnie o zniewolenie obywatela do powstrzymania się od głosowania.

Art. 121. Kto udziela lub obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej uprawnionemu do głosowania lub innej osobie celem wywarcia wpływu na sposób głosowania osoby uprawnionej lub celem powstrzymania jej od głosowania,

podlega karze więzienia do lat 5.

Podmiotem przestępstwa z art. 121 jest osoba inna, aniżeli uprawniona do głosowania. Obojętnem jest, czy uprawniony do głosowania korzyść mu udzieloną czy też obiecaną przyjął czy nie. Zamiar sprawcy idzie tu w tym samym kierunku, co w art. 120 a inny jest jedynie środek, prowadzący do celu.

Art. 122. Kto, będąc uprawniony do głosowania, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą dla siebie lub innej osoby za głosowanie w sposób umówiony lub powstrzymanie się od głosowania, albo takiej korzyści żąda,

podlega karze więzienia do lat 5.

Tu podmiotem przestępstwa jest osoba do głosowania uprawniona. Tak jak w art. 121, tak i tu obojętną jest rzeczą, czy korzyść ma przypaść samemu uprawnionemu czy też jakiegokolwiek innej osobie przez niego wskazanej. Efekt działania ten sam co przy art. 120 i 121.

Art. 123. Kto przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą dla siebie lub innej osoby za wywarcie wpływu na sposób głosowania uprawnionego lub za powstrzymanie go od głosowania, albo takiej korzyści żąda,

podlega karze więzienia do lat 5.

Pod przepis tego art. podpada tedy działalność pośredników, którzy za wynagrodzeniem skupują głosy na rzecz pewnych kandydatów lub też za wynagrodzeniem innemi bezprawnymi

sposobami starają się wpływać na głosowanie osób uprawnionych.

Oczywiście nie będzie podpadać pod ten art. agitacja dozwolona i ogólna, a więc pisanie propagandowych artykułów, publikowanie afiszów, choćby te czynności były wykonywane za zapłatą.

Art. 124. Kto wbrew przepisom o tajności głosowania zapoznaje się z treścią cudzego głosu, podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Podmiotem tego przestępstwa może być tedy zarówno osoba uprawniona do przyjmowania głosów lub ich obliczania, jak i każda zresztą osoba postronna. Bezprawnem będzie zapoznanie się z cudzem głosowaniem tylko wbrew woli odnośnej osoby.

Obojętnem jest, jaki cel persekwował sprawca przy swem działaniu.

ROZDZIAŁ XXI.

Przestępstwa przeciwko władzom i urządóm.

Pod wyrazem „władza“ należy rozumieć organy władzy czyli urzędy państwowe a to samo oznacza także i wyraz „urząd“. Natomiast wyrażenia „władza“, użytego w tym rozdziale nie można rozumieć w znaczeniu władzy w pojęciu konstytucyjno-ustrojowym. Wyraz „władza“ w tym rozdziale użyty odpowiada mniej więcej pojęciu niemieckiej „Behörde“, nie zaś „Macht“.

Art. 125. § 1. Kto dopuszcza się czynnej napaści na osobę Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Kto uwłacza czci lub powadze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze więzienia do lat 5.

Ad § 1. Czynna napaść nie może dosięgać granic art. 94 § 1. Różnica polega na tem, że tam zamach kierowany jest konkretnie już to na życie, już też na zdrowie Prezydenta. Tu idzie o czyny, podpadające w życiu codziennem pod pojęcie t. zw. czynnej zniewagi.

Ad § 2. Powadze Prezydenta uwłaczać będą czyny, które nie zawierają w sobie znamion zniewagi czci. Tu należeć będzie

lekceważące zachowanie się w obecności Prezydenta, niewłaściwe wyrażenie się o nim, choćby w jego nieobecności i t. p.

Art. 126. Kto przemocą lub groźbą karalną wywiera wpływ na czynności urzędowe Rządu, Ministra lub Sądu, albo tym czynnościami przeszkadza,
podlega karze więzienia do lat 10.

Działanie przestępne, opisane w tym art. posiada zupełnie te same cechy, co działanie, opisane w art. 114 i n. Różnica zachodzi tylko odnośnie do przedmiotu przestępnego działania. Tu działanie to skierowane jest albo przeciw ministrowi albo też sądowi. Oczywiście pod pojęcie „sądu“ podpadać będzie zarówno trybunał sądowy, jak i poszczególny sędzia. Zamiarem sprawcy jest wpływanie na czynności, względnie przeszkadzanie czynnościom urzędowym tych dwóch kategorii czynników władzy.

Art. 127. Kto w miejscu lub w czasie zajęć urzędowych albo publicznie znieważa władzę, urząd, wojsko lub marynarkę wojenną albo ich jednostki,
podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

Pod ochroną tego art. pozostaje nie poszczególny urzędnik, czy funkcjonariusz, lecz władza lub urząd jako takie. Wyrażenie „znieważa“ jest tu użyte w znaczeniu tem samem, co w innych przepisach tego kodeksu. Rozumieć przez nie należy takie zachowanie się wobec znieważonego przedmiotu, w którym jest wyrażona chęć poniżenia tego przedmiotu.

Karze podpada tylko „publiczna“ względnie w miejscu lub w czasie zajęć urzędowych dokonana zniewaga. Zniewaga wyrażona w inny sposób nie jest karalną.

Pod ochroną tego art. pozostaje wojsko i marynarka jako całość a nadto poszczególne ich oddziały, instytucje i t. p.

Art. 128. Kto podczas zajęć urzędowych organu państwowego lub samorządowego w siedzibie lub poza siedzibą urzędu zachowuje się w sposób nieprzyzwoity,
podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

Zachowanie się w sposób nieprzyzwoity różne jest od pojęcia zniewagi z art. 124. Zachowanie się to niekoniecznie musi być zwrócone wprost przeciw władzy lub urzędowi. Znieważenie czynne czy słowne innej jakiejś, choćby prywatnej, osoby,

biorącej udział w pewnej czynności urzędowej, jakkolwiek nie będzie zniewagą danego urzędu, będzie jednak nieprzyzwoitem zachowaniem się w czasie czynności danego urzędu. Zarazem także pewne ataki w kierunku sprawującego czynności urzędowe urzędu mogą uchodzić za nieprzyzwoite zachowanie się, o ile nie wkraczają już w granice zniewagi.

Przepis tego art. nie umniejsza bynajmniej przysługującej sędziemu w myśl przepisów k. p. k. względnie prawa o ustroju sądów władzy dyskrecyjnej.

Art. 129. Kto używa przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia urzędnika albo osoby, do pomocy urzędnikowi przybranej, do zaniechania prawnej czynności urzędowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Metoda działania sprawcy polega tu wyłącznie na znanej już z poprzednich art. przemocy lub groźbie bezprawnej. Wszelkie inne metody a więc między innymi i podstęp pod ten art. nie podpadają. Tak samo bierny opór bez użycia przemocy lub groźby, chociażby uniemożliwił daną czynność urzędową pod przepis tego art. nie podpadnie.

Przedmiotem ochrony prawnej jest tu każdy urzędnik zarówno państwowy jak i samorządowy a dalej i osoba, chociażby prywatna, jednakże przez tegoż urzędnika przybrana do pomocy w wykonywaniu czynności urzędowej.

Cel sprawcy zmierza tu do zniewolenia urzędnika do zaniechania przedsiębranej przez tegoż czynności urzędowej. Przystępstwo jest dokonane z chwilą, gdy sprawca użył przemocy lub groźby bez względu na to, czy ta przemoc lub groźba skutek swój osiągnęła i czy urzędnik rzeczywiście im uległ i czynności zaniechał.

Czynność urzędowa, o ile ma podlegać ochronie z tego art. musi być kwalifikowana. Musi być prawną a tem samem leżeć w zakresie władzy danego urzędnika. Prawną będzie czynność formalnie odpowiadająca przepisom normującym wykonywanie tej czynności, natomiast obojętną jest merytoryczna słuszność podejmowanej czynności urzędowej. Posterunkowy, aresztując osobnika, podejrzanego o popełnienie przestępstwa, dokonuje czynności prawnej urzędowej, jakkolwiek by się następnie okazało, że dany osobnik był zupełnie niewinny. Tak samo zaganianie celowości danego zarządzenia czy danej czynności urzędowej

dowej nie wchodzi tu w grę i nie wpływa na kwestję ochrony karnej takiej urzędowej czynności.

Art. 130. Kto używa przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia urzędnika do przedsięwzięcia czynności urzędowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Różnica między tym art. a poprzednim polega na tem, że o ile tam chodziło o użycie przemocy lub groźby w celu negatywnym, t. j. w celu zmuszenia urzędnika do zaniechania pewnej czynności, tu użycie przemocy lub groźby następuje w celu pozytywnym a więc w celu zmuszenia urzędnika do pewnej czynności urzędowej.

Obojętną jest tu rzeczą, czy urzędnika zmusza się do czynności prawidłowej czy nieprawidłowej, czy leżącej w zakresie jego działania czy też nie. Zmuszenie urzędnika do czynności, do której nawet jest obowiązany, podpadnie pod przepis tego art.

Nie obejmuje natomiast ten art. osób pomocniczych, wymienionych w art. poprzednim.

Art. 131. Jeżeli czynu, przewidzianego w art. 129 lub 130, dopuszcza się trzy lub więcej osób działających w porozumieniu,

każda z nich podlega karze więzienia do lat 5.

Sposób dokonania tego przestępstwa jest taki sam jak w art. 129 i 130. Polega na użyciu przemocy lub groźby bezprawnej. Przedmiotem ochrony z tego art. są te same, co i w tamtych, osoby. Do tego samego celu zmierza też działanie sprawcy. Różnica polega jedynie na tem, że tu sprawca nie działa sam, lecz większa ilość ludzi, przyczem istotnem dla zaistnienia warunków tego art. jest ich poprzednie porozumienie w kierunku popełnienia przestępstwa. Działanie przedsięwzięte choćby przez kilka osób jednakże działających samorzutnie bez porozumienia nie będzie karalnem w myśl tego art.

Art. 132. § 1. Kto znieważa urzędnika albo osobę, do pomocy urzędnikowi przybraną, podczas pełnienia obowiązków służbowych,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2. Tym samym karom podlega, kto znieważa osobę, należącą do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa, konsula obcego państwa, albo duchownego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego — podczas pełnienia przez nich obowiązków służby lub powołania.

O ile przedmiotem ochrony karnej z art. 127 była władza lub urząd jako takie, to w tym wypadku chodzi o osobistą i to słowną zniewagę względnie osoby przezeń do pomocy przybranej a nadto osób wymienionych w § 2. Różnica między zwykłą zniewagą osobistą człowieka a zniewagą, określoną w tym art. polega na tem, iż tu dokonano tej zniewagi podczas pełnienia obowiązków służbowych.

Z wyrażenia „podczas pełnienia obowiązków“ wynika, że zniewaga słowna, dokonana z powodu pełnienia tychże obowiązków, jednakże już po ich wykonaniu pod przepis tego art. nie podpada.

I tu czynność ta musi być, podobnie jak w art. 126, prawidłowa i leżeć w zakresie władzy danego urzędnika. Kwestja merytoryczna słuszności lub niesłuszności danej czynności nie jest tu brana w rachubę.

Art. 133. § 1. Kto dopuszcza się czynnej napaści na urzędnika lub osobę, do pomocy urzędnikowi przybraną, podczas lub z powodu pełnienia obowiązków służbowych,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto dopuszcza się czynnej napaści na osobę, należącą do personelu dyplomatycznego przedstawicielstwa obcego państwa, na konsula obcego państwa, albo na duchownego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego — podczas lub z powodu pełnienia przez nich obowiązków służby lub powołania.

Czynna napaść nie jest identyczna z przemocą. Nie może ona bowiem zmierzać ani do wymuszenia czynności ani do jej niewykonania. Różnica między tym art. a poprzednim polega na tem, że zniewaga (słowna), wymieniona w art. poprzednim musi nastąpić „podczas wykonywania“ czynności. „Napaść“ z niniejszego art. może mieć miejsce albo podczas wykonywania

albo też później, o ile tylko nastąpiła z powodu wykonywania tejże czynności.

Art. 134. Kto udziela lub obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej urzędnikowi albo innej osobie, aby skłonić urzędnika do naruszenia obowiązku służbowego,

podlega karze więzienia do lat 5 i grzywny.

Art. 135. Kto udziela korzyści majątkowej lub osobistej urzędnikowi albo innej osobie za naruszenie przez urzędnika obowiązku służbowego,

podlega karze więzienia do lat 3 i grzywny.

Artykuły te dotyczą t. zw. przekupstwa urzędniczego. Kodeks rozróżnia dwie kategorie tych przestępstw: 1) udzielanie korzyści celem skłonięcia urzędnika do naruszenia obowiązku służbowego, 2) udzielanie korzyści wzamian za dokonane już naruszenie obowiązku służbowego. O ile pierwszy czyn musi poprzedzić czynność urzędową, o tyle drugi następuje już po dokonaniu czynności urzędowej, połączonej z naruszeniem obowiązku służbowego.

Pod pojęcie korzyści osobistej należeć będzie wszelka korzyść natury niemajątkowej np. poparcie przy uzyskaniu posady, orderu lub innego odznaczenia i t. p.

Obojętnem jest dla istnienia przestępstwa z art. 134 i 135, czy korzyść udzielona względnie obiecana została samemu urzędnikowi czy też innej osobie oczywiście pod warunkiem, że sprawca zamierzał przez udzielenie tej korzyści owej innej osobie osiągnąć naruszenie obowiązku służbowego urzędnika albo wiedział o tem, iż dana osoba w takim pozostaje stosunku z urzędnikiem, iż urzędnik korzyść tejże osobie udzieloną zidentyfikuje z korzyścią udzieloną jemu samemu.

Patrz art. 290.

Art. 136. Kto, przywłaszczając sobie uprawnienia urzędnika, wykonywa czynność urzędową,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Do zaistnienia przestępstwa z tego art. wymagane są równocześnie zaistniałe dwa momenty: 1) przywłaszczenie sobie uprawnień urzędnika, 2) wykonanie w tym charakterze czynności urzędowej. Samo przywłaszczenie sobie uprawnień urzędnika.

w zamiarze wykonania czynności urzędowej może stanowić usiłowanie czynu w tym art. opisanego. Dokonanem będzie przestępstwo dopiero wówczas, gdy czynność urzędową rzeczywiście spełniono.

Podmiotem tego przestępstwa może być zarówno osoba prywatna jak i urzędnik, który jednak przywłaszczył sobie uprawnienia, nie leżące w zakresie władzy, przez niego wykonywanej. Sekretarz sądu, który wyda wyrok, występując w ten sposób w charakterze sędziego dopuści się przestępstwa z tego art.

Przywłaszczenie władzy opisane w tym art. nie należy identyfikować z przekroczeniem władzy, t. j. z przekroczeniem zakresu działania danego urzędnika, o którym mówi art. 286.

Art. 137. Kto używa podstępnych zabiegów celem uzyskania stanowiska urzędnika lub uprawnienia do wykonywania czynności urzędowej,

podlega karze więzienia do lat 2.

Pod stan faktyczny z tego art. podpadać będą wypadki fałszów i zabiegów, dokonywanych przez osoby, nie posiadające należytych kwalifikacyj, zmierzające albo do uzyskania stanowiska urzędnika albo też do uzyskania jakichś specjalnych uposażeń lub poleceń.

Przez podstępne zabiegi uważać należy, tak jak zresztą i w innych analogicznie brzmiących wypadkach, w tym kodeksie opisanych, wszelkiego rodzaju czynności, polegające na wprowadzeniu w błąd innej osoby i zmierzaniu w ten sposób do pewnego w ustawie wskazanego przestępnego celu.

Art. 138. Kto uszkadza lub usuwa z pod rozporządzenia władzy państwowej lub samorządowej przedmiot, znajdujący się w przechowaniu z jej polecenia,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Przedmiotem przestępstwa jest w tym wypadku zarządzenie władzy, na mocy którego pewien przedmiot znajduje się z polecenia tejże władzy w przechowaniu już to samego sprawcy już też innej jakiejś osoby.

Sposobem popełnienia tego przestępstwa jest albo uszkodzenie tego przedmiotu albo też usunięcie go z pod dyspozycji władzy, przyczem zamiar sprawcy skierowany być musi wyłącznie na unicestwienie dotyczącego zarządzenia władzy a więc sprawca musi wiedzieć o tem, iż rzecz znajduje się w dyspozycji

władzy. W przeciwnym bowiem razie uszkodzenie przedmiotu lub też zabór go będzie stanowić innego rodzaju przestępstwo.

Art. 139. Kto uszkadza, usuwa lub czyni bezskutecznymi znaki, prawnie umieszczone przez władzę państwową lub samorządową w celu stwierdzenia tożsamości przedmiotu, zamknięcia go lub poddania rozporządzeniu władzy,

podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

I tu przedmiotem przestępstwa jest zarządzenie władzy, mocą którego pewien przedmiot zaopatrzone w specjalny znak. Jednakże art. ten nie chroni znaku umieszczonego w jakimkolwiek celu, lecz ściśle określa, że dany znak musiał służyć: 1) do stwierdzenia tożsamości danego przedmiotu albo 2) do zamknięcia go (opieczętowanie mieszkania) albo 3) znak ten miał oznaczać, że dana rzecz przeszła pod rozporządzenie władzy. W ślad zatem usunięcie znaku probierczego i innych znaków urzędowych, nie służących wymienionym trzem celom nie pozostaje pod ochroną tego art.

Usunięcie takiego przedmiotu z pod rozporządzenia władzy stanowić będzie przestępstwo z art. poprzedniego a jedynie samo usunięcie znaku bez usunięcia przedmiotu podpadać będzie pod art. niniejszy.

Wyraz „prawny” należy rozumieć tak samo jak w innych art. niniejszego rozdziału. Chodzi tu więc o czynności podjęte przez właściwe organy władzy w zakresie ich działania.

ROZDZIAŁ XXII.

Fałszywe zeznania.

Art. 140. § 1. Kto, składając zeznanie, mające służyć za dowód dla sądu lub innej władzy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

§ 2. Warunkiem odpowiedzialności jest, by przyjmujący zeznanie, działając w zakresie swoich uprawnień, bądź uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie, bądź odebrał od niego przysięgę albo zapewnienie, zastępujące przysięgę.

Przedmiotem ochrony z tego art. jest wszelkie zeznanie, złożone zarówno przed sądem jak i przed jakąkolwiek inną władzą zarówno rządową jak i samorządową. Od „zeznań“ należy odróżnić rozmaitego rodzaju oświadczenia. O ile zeznania wiążą się istotnie z daną sprawą, będącą przedmiotem przewodu przed sądem czy inną władzą, o tyle oświadczenia mogą mieć wprawdzie dość wielkie czasem znaczenie, jednakże wiązać się mogą raczej z formalną stroną przewodu a nie ze sprawą jego przedmiot stanowiącą. Takim np. oświadczeniem będzie poinformowanie sądu przez świadka o adresie innego świadka lub też oskarżonego, zapodanie przez świadka swego rodowodu i t. p. Oświadczenia te nie mogą służyć za dowód w danej sprawie i nie mogą wpłynąć na rozstrzygnięcie jej w żadnym kierunku.

Zgodnie z przepisem § 2 warunkiem karygodności działania jest odpowiednie zachowanie się organu odbierającego zeznanie. Organ ten w szczególności albo musi zwrócić uwagę ze znaną na skutki karne fałszywych zeznań albo też, choćby nawet bez tego rodzaju pouczenia, odebrać od zeznającego przysięgę czy równoznaczne z nią zapewnienie.

Organ odbierający zeznania, musi działać w zakresie swych uprawnień. Musi on tedy być zarówno uprawniony do odbierania danych zeznań jak ewentualnie i do odbierania przysięgi.

Nieprawdziwość zeznań może dotyczyć ich całości lub też części.

Art. 141. Nie podlega karze, kto, nie będąc uprzedzony o prawie odmowy zeznania, składa fałszywe zeznanie z obawy przed odpowiedzialnością karną, grożącą jemu samemu lub jego najbliższym.

Obojętną jest tu rzeczą, czy zeznania były zaprzysiężone czy też niezaprzysiężone.

Warunkiem tej bezkarności jest, by sprawca, jakkolwiek z jednej strony zdawał sobie sprawę z nieprawdziwości swych zeznań, jednakże z drugiej strony działał równocześnie ze świadomością grożącej jemu lub jego najbliższemu odpowiedzialności karnej.

Określenie „najbliższego“ zawiera rozdział XV.

Dalszym warunkiem bezkarności jest fakt nieuprzedzenia o prawie odmowy zeznań ze strony odbierającego zeznanie.

Art. 142. W przypadkach, wymienionych w art. 140, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub sprawcę od kary uwolnić, jeżeli:

- a) fałszywe zeznanie dotyczy okoliczności, nie mogących mieć wpływu na rozstrzygnięcie sprawy, albo
- b) sprawca czynu sprostuje fałszywe zeznanie, zanim nastąpi rozstrzygnięcie sprawy przez sąd lub inną władzę, przed którą zeznawał.

Kodeks pozostawia swobodnej ocenie sędziego, czy w wypadkach w tym art. opisanych po ustaleniu winy, zastosuje nadzwyczajne złagodzenie kary czy też kary wogóle nie wymierzy, czy też wreszcie wymierzy ją w zwyczajnych rozmiarach ustawowych.

Lit. a) odnosi się do zeznań, które wprawdzie zgodnie z przepisem art. 140 § 1 mają służyć za dowód w danej sprawie, jednakże dotyczą okoliczności wagi tak drobnej, iż nie mogą one wpłynąć na rozstrzygnięcie danej sprawy.

Odnosnie do lit. b) tego art. zachodzi kwestja, jak postąpić należy w wypadku, gdy w sprawie, w której sprawca fałszywych zeznań zeznawał, wprawdzie jeszcze rozstrzygnięcie nie nastąpiło, natomiast przeciw sprawcy fałszywych zeznań wszczęto właśnie z powodu tychże fałszywych zeznań postępowanie karne. Czy przyznanie się go do czynu, uczynione niekoniecznie ze skruchy, ale na skutek druzgocących go dowodów, może uchodzić za „sprostowanie“ w myśl lit. b) niniejszego art.

Wprawdzie ściśle biorąc brzmienie tejże lit. b) należałoby i to uważać za sprostowanie, jednakże mimo to należy przyjąć, że ustawodawca miał na myśli pewnego rodzaju czynny żal, polegający na dobrowolnem a więc na nie spowodowanem toczącym się sprawcy postępowaniem karnem „sprostowaniem“ fałszywych zeznań.

ROZDZIAŁ XXIII.

Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości.

Art. 143. Kto fałszywie oskarża inną osobę przed władzą lub przed urzędem, powołanemi do ścigania, o czyn karany w drodze sądowej, administracyjnej lub dyscyplinarnej,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Fałszywem będzie oskarżenie, w którym albo zarzuca się

komuś czyn przestępny wogóle nie popełniony albo przypisuje się mu sprawstwo czynu, popełnionego przez inną osobę.

Nieprawdziwość oskarżenia musi być zarazem obiektywna i subiektywna, t. zn. sprawca musi sobie zdawać sprawę z nieprawdziwości swego oskarżenia, które też istotnie musi być niezgodne z prawdą.

Pod pojęcie oskarżenia nie podpadnie wyrażanie jedynie przypuszczeń, czy rozsiewanie nieprawdziwych wiadomości, ale musi nim być konkretny akt, zmierzający do wywołania ścigania karnego, administracyjnego czy dyscyplinarnego przeciw określonej osobie o konkretne przestępstwo.

Oskarżenie musi być skierowane do władzy, która albo wogóle powołana jest do ścigania wszelkiego rodzaju przestępstw (sąd, prokurator, policja) albo też do ścigania przestępstw danego rodzaju (np. oskarżenie urzędnika pocztowego, skierowane do jego przedłożonej władzy).

Wymóg, iżby ściganie istotnie nastąpiło, nie jest konieczny. Chodzi tylko o to, by ściganie wedle zamiaru sprawcy miało nastąpić.

Art. 144. Kto przez tworzenie fałszywych dowodów lub inne zabiegi podstępne skierowuje przeciw określonej osobie ściganie o czyn karany w drodze sądowej, administracyjnej lub dyscyplinarnej, albo w toku ścigania czynności takie przedsięwzie, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Różnica między art. niniejszym a art. poprzednim polega na tem, że tam sprawca występował jako inicjator fałszywego oskarżenia. Tu jedynie przez tworzenie fałszywych dowodów względnie innymi podstępnymi zabiegami kieruje przeciw pewnej osobie ściganie, które zrodziło się nie z jego a obcej jakiejś inicjatywy.

Pozatem warunki działania są te same, a więc musi zachodzić subiektywna i obiektywna fałszywość zarzutów i możliwość ścigania na drodze sądowej, administracyjnej lub dyscyplinarnej.

Art. 145. § 1. Kto zataja dowody niewinności osoby podejrzanej o czyn karany w drodze sądowej, administracyjnej lub dyscyplinarnej, podlega karze aresztu lub grzywny.

§ 2. Nie podlega karze, kto zataja dowody nie-

winności z obawy przed odpowiedzialnością karną lub hańbą, grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

W pojęciu zatajenia mieści się wszelkie działanie jak ukrycie, zniszczenie i t. p. przedmiotów, niedopuszczanie do ujawnienia faktów i t. p., o ile te przedmioty lub informacje mogłyby stwierdzić niewinność osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa.

W art. 144 chodziło o pozytywną działalność sprawcy, polegającą na tworzeniu fałszywych dowodów. Tu mamy do czynienia z negatywnem zatajeniem dowodów czyjejs niewinności.

Odnosnie do § 2 zauważyć należy, że tego rodzaju bezkarności nie znał ani art. 143 ani 144. Nie można bowiem dopuścić do tego, by sprawca, chcąc siebie samego uwolnić od odpowiedzialności, miał tem samem prawo rzucić oskarżenie na kogo innego.

Art. 146. Kto fałszywie oskarża sam siebie przed władzą lub przed urzędem, powołanemi do ścigania, o zbrodnię lub występki,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Art. ten odnosi się tylko do oskarżenia o czyny, podlegające właściwości sądów. Mogą to być zarówno zbrodnie jak i występki.

Art. 147. Kto zawiadamia władzę lub urząd, powołane do ścigania, o popełnieniu zbrodni lub występku, wiedząc, że takiego przestępstwa nie popełniono,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Czynu tego dokonuje sprawca nie tyle na szkodę pewnej osoby, ile na szkodę władzy, powołanej do ścigania przestępstw. Sprawca nie rzuca tu podejrzania na nikogo a jedynie wprowadza w błąd władzę co do rzekomego zaistnienia przestępstwa.

Patrz art. 20 prawa o wykroczeniach.

Art. 148. § 1. Kto utrudnia lub udaremnia postępowanie karne, pomagając sprawcy przestępstwa uniknąć odpowiedzialności karnej, w szczególności kto sprawcę ukrywa, zaciera ślady przestępstwa, uszkadza,

ukrywa, podrabia lub przerabia środki dowodowe, albo odbywa za skazanego karę pozbawienia wolności, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

§ 2. Nie podlega karze, kto udziela pomocy określonej w § 1 osobie najbliższej, albo z obawy przed odpowiedzialnością karną, grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.

§ 3. Sąd może uwolnić od kary sprawcę, który udzielił pomocy osobie bliskiej.

Zacieranie śladów przestępstwa, uszkodzanie, ukrywanie lub przerabianie środków dowodowych względnie odbywanie za skazanego kary jest wyliczeniem tylko przykładowym, gdyż pozatem i wszelkie inne działania, zmierzające do umożliwienia sprawcy przestępstwa uniknięcia ścigania lub odbycia kary będą również karygodnym.

Nie odpowiada wedle tego art. kto we własnej swojej sprawie karnej dopuszcza się wymienionych tu czynności.

Obojętną jest rzeczą, czy osoba, której się użycza pomocy jest rzeczywistym sprawcą przestępstwa, czy też jedynie władza przeciw niej jako podejrzanej, wszczęła urzędowe kroki. Jeżeli zaś dana osoba istotnie jest sprawcą przestępstwa, dopuszcza się przewinienia z tego art. każdy, kto udziela jej pomocy nawet, gdyby przeciw tej osobie kroków urzędowych nie wszczęto.

Określenie osób najbliższych i bliskich mieści się w rozdziale XV. Co do pierwszych zachodzi bezkarność, co do drugich istnieje fakultatywna możliwość uwolnienia ich od kary.

Patrz art. 23 prawa o wykroczeniach.

Art. 149. Kto używa przemocy lub groźby bezprawnej w celu wywarcia wpływu na czynności świadka, biegłego, tłumacza, ławnika lub przysięgłego, albo w związku z temi czynnościami dopuszcza się na nich czynnej napaści,

podlega karze więzienia do lat 3.

Działanie opisane w tym art. posiada wspólne cechy z działaniem, opisanem w art. 251 z tem, że tu idzie o szczuplejszy zakres wymusić się mających czynności a mianowicie związanych jedynie z obowiązkami świadka, biegłego, ławnika i t. d.

Oprócz użycia przemocy lub groźby, karalną jest także czynna napaść na te osoby w związku z ich czynnościami.

ROZDZIAŁ XXIV.

Uwolnienie pozbawionego wolności.

Art. 150. § 1. Kto uwalnia się sam, będąc pozbawiony wolności na podstawie polecenia sądowego lub prawnego nakazu władzy publicznej,

podlega karze aresztu do miesięcy 6 lub grzywny.

§ 2. Jeżeli sprawca działa w porozumieniu z innymi osobami albo używa przemocy lub groźby bezprawnej, albo uszkadza miejsce uwięzienia,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 3. Kto wchodzi w porozumienie z innymi uwięzionymi w celu uwolnienia się z zamknięcia według ułożonego planu i w przewidywaniu użycia przemocy, groźby lub uszkodzenia miejsca zamknięcia,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Dana osoba musi być pozbawiona wolności albo na podstawie polecenia sądowego albo też prawnego nakazu władzy policyjnej.

Art. ten przewiduje trzy stany faktyczne. § 1 karze samo uwolnienie się z zamknięcia bez żadnych dalszych kwalifikacyj, a więc chociażby nawet bez użycia przemocy, groźby oraz bez uszkodzenia miejsca zamknięcia. § 2 przewiduje również uwolnienie z zamknięcia ale już kwalifikowane albo użyciem przemocy lub groźby albo uszkodzeniem miejsca zamknięcia albo porozumieniem się z innymi osobami, chociażby nie pozostającymi razem ze sprawcą w zamknięciu, a więc w szczególności z pomocnikami, będącymi na wolności. § 3 przewiduje spisek więźniów, zmierzających do uwolnienia się zbiorowymi siłami według z góry ułożonego planu. W tym paragrafie nie jest wymaganiem, by uwolnienie rzeczywiście nastąpiło. Przestępstwo to jest spełnione z chwilą, kiedy zaistniało porozumienie. W ślad zatem nie jest też tu wymaganiem użycie przemocy, groźby lub uszkodzenia miejsca zamknięcia, a wystarczy sama gotowość sprawców użycia tych środków w razie zachodzącej potrzeby.

Art. 151. § 1. Kto osobę, pozbawioną wolności

na podstawie polecenia sądowego lub prawnego nakazu władzy publicznej, uwalnia albo ułatwia jej ucieczkę,
 podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,
 podlega karze aresztu do roku.

Sprawcą tego przestępstwa może być każdy z wyjątkiem osoby, która uwalnia się sama, a która odpowiada tylko w warunkach art. 150. Ułatwienie ucieczki przestępcy ściganemu ale jeszcze nie ujętemu podpada pod art. 148. Ułatwienie natomiast tej ucieczki osobie już pozbawionej wolności podpada pod art. niniejszy.

ROZDZIAŁ XXV.

Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu.

Art. 152. Kto publicznie lży lub wyszydza Naród albo Państwo Polskie,
 podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Wyrazów „lży“ i „wyszydza“ kodeks bliżej nie określa, a należy je rozumieć w znaczeniu powszechnie używanem. Bądź co bądź lżenie czy wyszydzanie ma na celu w pierwszym rzędzie podanie na pośmiewisko czy też na poniżenie przedmiotu lżenia, nie zaś rzeczową krytykę.

Pod pojęciem lżenia czy wyszydzania Państwa Polskiego nie należy rozumieć zniewagi władz i urzędów, co zostało unormowanem w rozdziale XXI.

Art. 153. Kto znieważa godło, chorągiew, banderę, flagę, sztandar lub inny polski znak państwowy, albo znak taki wystawiony publicznie uszkadza lub usuwa,
 podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Moment publicitatis wymagany jest w tym art. nie odnośnie do działania sprawcy, lecz odnośnie do przedmiotu przestępstwa. Jeżeli zatem godło, chorągiew lub bandera zostały uszkodzone lub usunięte w sposób niepubliczny, pokryjomu, mimo to czyn będzie podpadał karze, o ile przedmioty te były wystawione publicznie. Godło wiszące na ścianie sali szkolnej lub

sali sądowej a więc wystawione „publicznie“, chociażby było usunięte porą nocną, kiedy nikogo nie ma obecnego na sali, jednak będzie podpadało pod ten art.

Znieważenie godła, chorągwi i t. d. karygodnem będzie bez względu na to, czy są one wystawione publicznie czy nie. Ograniczenie karygodności czynu znamieniem publicitatis odnosi się tylko do uszkodzenia lub usunięcia tych przedmiotów ale bez równoczesnego znieważenia.

Godło, chorągiew i bandera państw obcych pod przepis tego art. nie podpadają.

O usuwaniu ogłoszeń władzy traktuje art. 19 prawa o wykroczeniach.

Patrz art. 5 § 2 ustęp 5 przep. wpraw.

Art. 154. § 1. Kto publicznie nawołuje do popełnienia przestępstwa lub je pochwala, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

§ 2. Jeżeli czyn, określony w § 1, dotyczy zbrodni stanu, to sprawca podlega karze więzienia do lat 10.

Działanie musi być dokonane publicznie.

Różnica między podżeganiem do przestępstwa a stanem faktycznym, opisanym w tym art. polega na tem, że tu sprawca nie zwraca się do pewnej konkretnej osoby lecz do większej ilości ludzi, przyczem jednak zamiar jego skierowany jest na spowodowanie popełnienia pewnego określonego, wyraźnie nazwanego czynu przestępnego.

Na równi z nawoływaniem do popełnienia przestępstwa stawia kodeks w tym art. pochwalanie przestępstwa już dokonanego, które może polegać już to na pochwalaniu samego czynu już też na wyrażaniu uznania dla jego sprawcy.

Obojętną jest rzeczą, czy nawoływanie osiągnęło skutek czy też nie.

W każdym razie działanie musi być dokonane publicznie.

Art. 155. § 1. Kto w celu rozpowszechnienia sporządza, przechowuje lub przewozi pisma, druki lub wizerunki, nawołujące do popełnienia przestępstwa lub zawierające pochwałę przestępstwa,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeżeli czyn, określony w § 1, dotyczy zbrodni stanu, sprawca

podlega karze więzienia do lat 5.

Samo rozpowszechnianie pism, druków i t. p. nawołujących do popełnienia przestępstwa lub je pochwalających podpadać będzie pod art. 154. Art. 155 obejmuje jedynie czynności przygotowawcze do popełnienia przestępstwa z art. 154. Przestępstwo z art. 154 może być dokonane już to zapomocą rozpowszechniania dotyczących pism już też w inny sposób publicznie. Art. 155 dotyczy tylko wypadków, w których ma ono nastąpić zapomocą rozpowszechniania pism, druków i t. d.

Art. 156. Kto publicznie nawołuje do nieposłuszeństwa lub przeciwdziałania ustawom lub prawnym rozporządzeniom władzy,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Działanie sprawcy polega tu nie na nawoływaniu do nieposłuszeństwa lub działaniu przeciw całości ustawodawstwa, lecz jest skierowane wyłącznie przeciw poszczególnym aktom ustawodawczym względnie poszczególnym rozporządzeniom władzy.

Odnosnie do ustaw zbędnem było zastrzeżenie ich „prawności“ albowiem pod ustawą rozumie się z natury rzeczy akt państwowy, który w sposób Konstytucją przepisany a więc prawnie doszedł do skutku. Odnosnie do rozporządzeń należało zastrzec się, iż pod ochronę z tego art. pozostają tylko rozporządzenia „prawne“ a więc takie, które wydane zostały w zakresie działania danej władzy. Natomiast obojętną jest rzeczą, czy dane rozporządzenie jest celowe i uzasadnione.

Art. 157. Kto w celu rozpowszechnienia sporządza, przechowuje lub przewozi pisma, druki lub wizerunki, nawołujące do nieposłuszeństwa lub przeciwdziałania ustawom lub prawnym rozporządzeniom władzy,

podlega karze więzienia do roku lub aresztu do roku.

Podobnie jak art. 155 przewidywał karygodność pewnych czynności przygotowawczych do popełnienia przestępstwa z art. 154, tak ten art. przewiduje karygodność takich samych czynności przygotowawczych odnośnie do przestępstwa z art. 156.

Art. 158. Kto dopuszcza się czynów, określonych w art. 154 lub 156, choćby niepublicznie, lecz w stosunku do nieletnich poniżej lat 17 lub wojskowych, podlega karom przewidzianym w tych przepisach.

Do zaistnienia przestępstwa z art. 154 i 156 wymagane jest popełnienie odnośnych działań publicznie. W wypadkach wyjątkowych a mianowicie, jeżeli działanie sprawcy skierowane było do osób niżej lat 17 lub wojskowych, działanie to jakkolwiek nie dokonane publicznie, będzie podpadało pod sankcję z art. 154 względnie 156.

Art. 159. § 1. Kto przed rozprawą główną rozpowszechnia publicznie wiadomości z dochodzenia lub śledztwa, bez zezwolenia władzy prowadzącej dochodzenie lub śledztwo,

podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

§ 2. Kto rozpowszechnia wiadomości z tajnej rozprawy sądowej,

podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

Ad § 1. Ze ścisłego brzmienia niniejszego art. wynika, że rozpowszechnianie po rozprawie wiadomości z śledztwa lub dochodzenia nawet takich, które nie były przedmiotem roztrząsania na rozprawie, względnie na rozprawie nie były ujawnione, pozostanie bezkarnem, o ileby nie wszedł w zastosowanie § 2 tego art. Odnosi się to także do opublikowania aktu oskarżenia albowiem tenże zawiera przecież wiadomości już to z dochodzenia już też śledztwa.

Nie załatwił kodeks w tym art. ważnej okoliczności a mianowicie czy wyrażenia „przed rozprawą“ należy rozumieć jedynie w ten sposób, że ściśle przed rozpoczęciem rozprawy nie wolno rozpowszechniać tego rodzaju okoliczności a natomiast wolno rozpowszechniać je po jej rozpoczęciu, chociażby dane wiadomości dotyczyły okoliczności jeszcze na rozprawie nie ujawnionych a miały być przedmiotem roztrząsania dopiero np. w ciągu dalszych dni rozprawy. Wobec wyraźnego brzmienia tego art. należy przyjąć karygodność rozpowszechniania, które ma miejsce jedynie przed rozpoczęciem rozprawy.

W toku dochodzenia zezwolenia udziela prokurator lub policja (dochodźca), nigdy sędzia, nawet w razie uskuteczniania poszczególnych czynności w toku dochodzenia po myśli art. 251 kpk. W toku śledztwa sędzia.

Ad § 2. Warunkiem zastosowania tego paragrafu jest wyrażne postanowienie sądu prowadzenia rozprawy przy drzwiach zamkniętych (tajnej) zgodnie z odnośniami przepisami kpk.

Art. 160. Kto nabywa lub w jakimkolwiek celu przyjmuje rzecz uzyskaną zapomocą przestępstwa, albo pomaga do jej zbycia lub ukrycia,

podlega karze więzienia do lat 5 i grzywny.

Art. ten traktuje o t. zw. paserstwie. Kodeks traktuje paserstwo jako przestępstwo samoistne, nie pozostające w związku z przestępstwem, z którego pochodzą rzeczy nabywane lub ukrywane przez pasera.

Przedmiotem paserstwa są rzeczy uzyskane zapomocą jakiegokolwiek przestępstwa, a więc zarówno kradzieży, przywłaszczenia, rozboju, przemytu z zagranicy i t. d.

Działanie pasera nie jest działaniem pomocniczem. Kodeks nie traktuje pasera jako takiego, który ukrywa czy popiera cudze przestępstwo, ale jako takiego, który popełnia przestępstwo własne.

Do zaistnienia przestępstwa z tego art. musi być stwierdzonem: 1) że rzecz pochodzi z czynu przestępnego, 2) że sprawca, nabywając czy przyjmując tę rzecz względnie pomagając do jej zbycia lub ukrycia wiedział, że rzecz ta pochodzi z przestępstwa. Obojętnem natomiast jest, czy paser kierował się chęcią zysku, czy inną pobudką co wynika wyraźnie ze słów „w jakimkolwiek celu“.

Art. 161. Kto nabywa lub w jakimkolwiek celu przyjmuje rzecz, o której na podstawie towarzyszących okoliczności powinien przypuszczać, że została uzyskana zapomocą przestępstwa, albo pomaga do jej zbycia lub ukrycia,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

Art. ten mieści w sobie paserstwo nieumyślne. Działanie sprawcy polega na tych samych czynnościach, co w art. poprzednim. Różnica polega na tem, że o ile tam sprawca musiał mieć pełną świadomość pochodzenia rzeczy z przestępstwa, tu wystarczy jeżeli się tego domyślał (wina nieumyślna).

Art. 162. Kto nie opuści zbiegowiska publicznego, pomimo trzykrotnego, opartego na prawie wezwania właściwej władzy,

podlegã karze aresztu do roku.

Do zaistnienia przestępstwa z tego art. nie jest wymaganiem, by zbiegowisko było z góry zorganizowanem w pewnym celu, lecz wystarczy zbiegowisko przypadkowe. Nie jest również wymaganiem, by cel zbiegowiska był przestępny, gdyż taki stan faktyczny podpadałby pod przepis art. 164.

Warunkiem zaistnienia tego przestępstwa jest trwanie w zbiegowisku i zaniechanie opuszczenia go pomimo trzykrotnego wezwania, skutecznego przez powołaną do tego władzę.

Pod wyrażeniem „oparte na prawie” należy rozumieć wezwanie skutecznie przez władzę w jej zakresie działania, natomiast obojętną jest rzeczą merytoryczna słuszność tego wezwania w danym konkretnym wypadku.

Art. 163. Kto bierze udział w zbiegowisku publicznem, które wspólnymi siłami dopuszcza się przestępstwa, określonego w art. 129 lub 130, albo zamachu gwałtownego na osobę lub mienie,

podlega karze więzienia do lat 5.

Dla zaistnienia przestępstwa z art. 162 wystarczy pasywne zachowanie się sprawcy, polegające na nieopuszczaniu zbiegowiska. Do zaistnienia przestępstwa z tego art. wymaganiem jest ponadto, by zbiegowisko to dopuściło się jednego z przestępstw w tym art. opisanych. Obojętną natomiast jest rzeczą, czy dany osobnik czynnie i bezpośrednio w dokonaniu tego przestępstwa współdziałał. Wystarczy jeżeli był świadom tego, że zbiegowisko wspólnymi siłami przestępstwa dokonuje i w tem zbiegowisku pozostawał.

Udział w zbiegowisku wedle art. 163 karygodnym jest bez względu na to, czy wezwanie władzy do opuszczenia zbiegowiska nastąpiło czy też nie.

„Zamach gwałtowny” odpowiada mniej więcej pojęciu groźby bezprawnej lub przemocy.

Art. 164. § 1. Kto bierze udział w zgromadzeniu lub w zebraniu, mającem na celu przestępstwo,
podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2. Kto takie zgromadzenie lub zebranie urządzi lub niem kieruje,
podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Pod zgromadzeniem lub zebraniem w przeciwieństwie do zbiegowiska należy rozumieć skupienie się pewnej liczby osób w warunkach wyłączających swobodny dostęp innych.

Warunkiem karalności jest, by zebranie takie lub zgromadzenie miało z góry powzięty cel przestępny i by ten cel znany był uczestnikom zebrania.

Sam fakt udziału w takim zebraniu bez względu na to, czy zapadło na niem jakieś postanowienie i czy to postanowienie następnie zostało zrealizowane, stanowi istotę przestępstwa.

Art. 165. § 1. Kto bierze udział w związku, którego istnienie, ustrój lub cel ma pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Kto taki związek zakłada lub nim kieruje, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu

Zarówno zbiegowisko jak i zebranie mają charakter zbiorowisk krótkotrwałych, nie posiadających jakiejś stałej organizacji. W przeciwieństwie do tego „związek“ o którym mowa w art. niniejszym stanowi już zbiorowisko trwałe i zorganizowane.

Do zaistnienia przestępstwa z niniejszego art. wystarcza, by uczestnik tego związku brał w nim udział wiedząc o tem, iż jest on związkiem tajnym.

Inicjatywa w założeniu względnie fakt kierowania takim związkiem uzasadnia wyższy wymiar kary w myśl § 2.

Nie jest wymaganem, by cel związku był przestępny.

Art. 166. § 1. Kto bierze udział w związku mającym na celu przestępstwo,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Kto taki związek zakłada lub nim kieruje, podlega karze więzienia do lat 10.

Kodeks przyjmuje tu konstrukcję t. zw. bandy. Związek nie ma na celu spełnienia pewnego oznaczonego przestępstwa, lecz wogóle dokonywanie czynów karygodnych.

Wprawdzie o tajności kodeks nie wspomina, ale zrozumiałą jest rzeczą, że już charakter tego rodzaju związku wyklucza jego jawność.

Art. 167. § 1. Kto bierze udział w bezprawnie utworzonym związku zbrojnym,
podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Kto taki związek zakłada, kieruje nim lub dostarcza mu broni,
podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5.

W przeciwieństwie do poprzedniego art. nie jest tu wymaganym cel przestępny związku. Istotnymi cechami karygodności należenia do związku wedle art. niniejszego jest: 1) by związek był zbrojnym, 2) by był utworzonym bez zezwolenia kompetentnej władzy.

Art. 168. Kto znieważa zwłoki ludzkie lub miejsce spoczynku zmarłego, albo złośliwie przeszkadza pogrzebowi lub obrzędowi żałobnemu,
podlega karze aresztu do lat 2.

Pod przepis tego artykułu podpada: 1) każde działanie sprawcy, którego następstwem jest naruszenie czci należnej zwłokom lub miejscu spoczynku zmarłych; 2) czynność przedsiębiorzona ze złośliwości, a mająca na celu przeszkadzanie pogrzebowi lub obrzędowi żałobnemu. Czynności przedsiębiorane bez złośliwości będą karane wedle przepisów prawa o wykroczeniach.

Art. 169. Kto zabiera z posiadania osoby uprawnionej zwłoki ludzkie lub ich części,
podlega karze aresztu do miesięcy 6 lub grzywny.

Tu zamiar sprawcy nie idzie na znieważenie zwłok, a chodzi o bezprawne zabranie zwłok osobie uprawnionej do dysponowania zwłokami. Cel i pobudki działania są obojętne. Przedmiotem działania mogą być zwłoki pochowane i niepochowane.

Art. 170. Kto publicznie rozpowszechnia fałszywe wiadomości, mogące wywołać niepokój publiczny,
podlega karze aresztu do lat 2 i grzywny.

Działanie musi posiadać trzy następujące znamiona: 1) rozpowszechnianie musi mieć miejsce publicznie, 2) rozpowszechniane wiadomości muszą być fałszywe, 3) muszą one być tego rodzaju, by były zdolne wywołać publiczny niepokój.

Obojętną natomiast jest rzeczą, jakich kwestyj dotyczą rozpowszechniane wiadomości z tem zastrzeżeniem, iżby nie doty-

czyły kwestyj objętych art. 104 i 171. Mogą to być przeróżne kwestje polityczne, religijne, gospodarcze i społeczne.

Art. 171. Kto publicznie rozpowszechnia fałszywe wiadomości lub używa innych środków podstępnych celem oddziaływania na obieg lub cenę przedmiotu obrotu giełdowego lub przedmiotu pierwszej potrzeby,
podlega karze więzienia do lat 3.

Obojętnem jest, czy sprawca skutkiem swego działania osiągnął swój cel czy też nie, t. j. czy wywarł wpływ na cenę i obieg przedmiotów w pożądanym przez siebie kierunku.

Do czynności podpadających pod przepis tego art. należeć zatem będzie między innymi wpływanie na giełdę pieniężną, na giełdę towarową i na pozagiełdowy obrót przedmiotami pierwszej potrzeby, zdążające sposobem podstępnym do wywołania nagłych zniżek czy zwyżek, wywołujących niezdrowe skutki dla życia gospodarczego.

ROZDZIAŁ XXVI.

Przestępstwa przeciw uczuciom religijnym.

Art. 172. Kto publicznie Bogu bluźni,
podlega karze więzienia do lat 5.

Przestępstwo to może być dokonane jedynie publicznie. Bluźnierstwo odnosić się może do każdej religii, stojącej na stanowisku deistycznym. Inne wymogi w szczególności np. wymóg wywołania zgorznienia nie istnieją.

Art. 173. Kto publicznie lży lub wyszydza uznane prawnie wyznanie lub związek religijny, jego dogmaty, wierzenia lub obrzędy, albo znieważa przedmiot jego czci religijnej lub miejsce przeznaczone do wykonywania jego obrzędów religijnych,

podlega karze więzienia do lat 3.

Przedmiotem ochrony z niniejszego art. jest wyznanie lub związek religijny jako taki a dalej jego dogmaty wierzenia i t. d.

Wyznanie lub związek muszą być prawnie uznane — co należy rozstrzygnąć wedle dotyczących aktów władzy publicznej.

Pod pojęcie obrzędów religijnych podpada nie tylko pełnienie służby Bożej, ale wszelkie czynności religijne z danem wyznaniem związane. Kodeks wymaga, by lżenie lub wyszyd-

danie wyznania lub związku odbywało się publicznie, natomiast do karygodności znieważenia przedmiotu czci religijnej lub miejsca wykonywania obrzędów nie wymaga się „publiczności“.

Art. 174. Kto złośliwie przeszkadza publicznemu zbiorowemu wykonywaniu aktu religijnego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego,
podlega karze aresztu do lat 2.

Pod aktem religijnym rozumieć należy nie tylko służbę Bożą, ale wszelkie czynności religijne, związane z danym wyznaniem.

Akt religijny musi posiadać następujące cechy: 1) musi być zbiorowym, 2) publicznym, 3) wykonywanym przez prawnie uznany związek religijny.

Pogrzeb urządzony wedle zasad związku religijnego prawnie nie uznanego a nawet pogrzeb urządzony bez ceremonjału religijnego podpada mimo to ochronie z art. 168.

ROZDZIAŁ XXVII.

Falszowanie pieniędzy, papierów wartościowych, znaków urzędowych i narzędzi mierniczych.

Art. 175. § 1. Kto podrabia lub przerabia polski lub obcy pieniądź kruszcowy lub papierowy albo usuwa oznakę jego umorzenia,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 2.

§ 2. Przepisy § 1 stosuje się do dokumentów na okaziciela, zawierających obowiązek wypłaty kapitału, odsetek lub udziału w zyskach, albo stwierdzenie uczestnictwa w spółce.

Przestępstwo to, podobnie jak inne z niniejszego rozdziału podpadają w myśl art. 9 lit. b) pod pojęcie delicta iuris gentium.

Podrabianie i przerabianie przedmiotów wymienionych w tym art. podlega karze bez względu na to, czy dokonano go w zamiarze puszczenia takich podrobionych czy przerobionych przedmiotów w obieg, czy też bez takiego zamiaru.

Pod ochroną tego art. pozostają: 1) pieniądź kruszcowy a więc moneta, 2) pieniądź papierowy (w ścisłym tego słowa znaczeniu w Polsce obecnie nie istniejący), 3) dokumenty będące

dowodem uczestnictwa w spółce, do których należeć będą w pierwszym rzędzie akcje, 4) dokumenty zawierające obowiązek wypłaty kapitału i t. d., a więc banknoty, listy zastawne, obligacje.

Dokumenty wymienione tu wyżej pod 3) i 4) podpadają pod ochronę tego art. z zastrzeżeniem, że opiewają na okaziciela, gdy natomiast podrabianie lub przerabianie papierów wartościowych imiennych może podpadać jedynie pod pojęcie fałszowania dokumentów. Ochronie podpadają zarówno papiery emitowane przez Państwo, jak i przez instytucje do tego uprawnione.

Działanie przestępne polega: 1) na podrabianiu a więc na wykonywaniu odnośnych przedmiotów i nadawaniu im pozoru prawdziwych. Obojętną jest tu rzeczą, czy podrobiony przedmiot posiada tę samą zawartość kruszcu, co prawdziwy względnie nawet większą, 2) na przerabianiu t. zn. na nadawaniu przedmiotom prawdziwym pozoru przedmiotów wyższej wartości (np. przerobienie cyfry na banknotach dolarowych), 3) na wprowadzeniu z powrotem w obieg przedmiotów z obiegu wycofanych a to drogą usunięcia znaków te przedmioty umarzających (prześtampowanie odpowiedni napis i t. d.).

Naśladownictwo pieniądza dla celów reklamy ujęte jest w prawie o wykroczeniach.

Art. 176. Kto zmniejsza zawartość kruszcu w pieniądzu kruszczowym polskim lub obcym, podlega karze więzienia do lat 5.

Pod przepis tego art. podpadają zatem odpowiednie zabiegi mechaniczne lub chemiczne, zmierzające do pozbawienia monety pewnej zawartości kruszcu i to nawet w ten sposób, iż w życiu codziennym ubytku tego dostrzec nie można.

Nabywanie częstek, o które umniejszono monetę może stanowić przestępstwo z art. 160 względnie 161.

Art. 177. Kto określony w art. 175 lub 176 pieniądz lub papier puszcza w obieg albo go w tym celu przyjmuje, przewozi lub przechowuje, podlega karze więzienia do lat 10.

Kodeks w tym art. nie ma na myśli osoby, która już poprzednio przed dokonaniem podrobienia czy przerobienia porozumiała się z fałszerzem co do puszczenia w obieg fałszyfikatów. Tego rodzaju bowiem osoba będzie pomocnikiem a jej działanie podpadać będzie pod art. 175 czy 176. W art. niniejszym chodzi

jedynie o osoby, które bez poprzedniego porozumienia się z fałszerzem puszczają w obieg fałszyfikaty.

Nietylko samo puszczanie w obieg fałszyfikatów, ale i wymienione w tym art. czynności przygotowawcze, zmierzające do takiego puszczania w obieg a więc przyjmowanie, przeważenie i przechowywanie fałszyfikatów podlega karze.

Art. 178. Kto puszcza w obieg pieniądz lub papier, określony w art. 175 lub 176, który sam otrzymał jako prawdziwy lub pełnowartościowy,

podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

W tym art. chodzi o te wypadki kiedy sprawca puszczania w obieg otrzymał fałszykat bez swego przyczynienia się i w nieświadomości tego, że mu wręczono fałszykat.

Sprawca jednakże chcąc się uchronić od straty, puszcza ten fałszykat (teraz już oczywiście świadomie) w dalszy obieg.

Art. 179. Kto w celu spełnienia czynu, określonego w art. 175 lub 176, sporządza, nabywa albo przechowuje środki techniczne,

podlega karze więzienia do lat 5.

Ścisłe biorąc, czynności wymienione w tym art. podpadają pod pojęcie czynności przygotowawczych i dlatego nie byłyby karalnymi jako usiłowanie. Dlatego chcąc jednak podciągnąć je pod przepis karny, musiał kodeks utworzyć z nich *sui generis* przestępstwo.

Obojętną jest rzeczą, czy sprawca dokonuje tych czynności w tym celu, by następnie sam dokonać podrobienia i t. p., czy też czynności tych dokonuje dla kogo innego w porozumieniu z nim, lub nawet bez tego porozumienia się.

Obojętnem jest także, czy środek przygotowany przez sprawcę posłużył następnie do realizacji powziętego planu, byleby tylko przygotowany był dla celów wymienionych w art. 175 i 176.

Art. 180. § 1. Kto w celu spełnienia czynu, określonego w art. 175, 176 lub 177, wchodzi w porozumienie z innymi osobami,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Nie podlega karze kto, wzięwszy udział w porozumieniu, doniesie o niem władzy, powołanej do ści-

gania przestępstwa, zanim władza dowiedziała się o porozumieniu. Z bezkarności nie korzysta, kto doprowadził do powstania takiego porozumienia.

Kodeks mieści w tym art. zarówno konstrukcję spisku jak i bandy. T. zn. karygodnym będzie zarówno porozumienie z innymi osobami celem dokonania pewnego dokładnie oznaczonego przestępstwa, tej kategorii (spisek) jak i porozumienie celem dokonywania tego rodzaju przestępstw jak fałszowanie pieniędzy i t. p. w ogólności bez ściśle oznaczonego z góry planu (banda).

§ 2 tego art. stanowi kombinację nagrody za doniesienie oraz czynnego żalu. Inicjator przedsięwzięcia jest wykluczony od bezkarności.

Art. 181. Kto w celu użycia lub puszczenia w obieg podrabia lub przerabia urzędowy znak wartościowy, albo kto taki znak podrobiony lub przerobiony puszcza w obieg, przechowuje, nabywa lub go używa,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Pod pojęcie „urzędowych znaków wartościowych“ podpaść dają znaki zastępujące świadczenia pieniężne przy składaniu opłat na rzecz Państwa bądź to jako wynagrodzenie za pewne świadczenia natury administracyjnej (znaczki pocztowe, stemple) bądź też z tytułu obowiązków obywatelskich (uiszczenie podatku w formie nalepienia stempla).

Kodeks nie rozróżnia, czy puszcający w obieg wartościowy znak pieniężny przyjął go świadomie jako fałszykat, czy też nie zdając sobie z tego sprawy. To ostatnie podpada również karze wedle tego art. o ile sprawca używając takiego znaku już wiedział o tem, że jest on fałszykatem, a oczywiście będzie tylko rzeczą sędziego wymierzyć w tym wypadku odpowiednio łagodniejszą karę.

Podrabianie lub przerabianie opisane w tym art. nie podpadnie karze z chwilą, jeżeli było dokonane jedynie np. dla celów eksperymentalnych lub dla rozrywki. Karygodnym jest zamiar sprawcy albo użycia znaku albo puszczenia go w obieg.

Art. 182. Kto w celu użycia lub puszczenia w obieg usuwa oznakę umorzenia z urzędowego znaku wartościowego, albo kto taki znak po usunięciu oznaki umorzenia puszcza w obieg, przechowuje, nabywa lub go używa,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Pod ochroną z tego art. pozostają znaki prawdziwe a więc nie falsyfikaty, które jednak już jako raz użyte zostały skasowane względnie które zostały wycofane z obiegu.

Dla spełnienia tego przestępstwa nie jest koniecznem, by takiego znaku użyto lub go puszczono w obieg. Wystarczy, jeżeli w tym właśnie celu usunięto zeń znak umorzenia.

Art. 183. Kto w celu użycia w obrocie publicznym podrabia lub przerabia znaki urzędowe, mające stwierdzić upoważnienie, uiszczenie opłaty skarbowej lub wynik badania, albo kto w obrocie publicznym używa przedmiotów, opatrzonych takimi podrobionymi lub przerobionymi znakami,

podlega karze więzienia do lat 3.

Pod ochroną z tego art. pozostają znaki urzędowe, mające na celu zapewnienie szerokich warstw ludności o pewnej szczególnej wartości danego przedmiotu. Tu należeć będą znaki cechujące złoto lub srebro, banderole skarbowe, pieczęcie umieszczane w rzeźniach na mięsie nadającym się do użytku, znaki umieszczane na zapalniczkach, stwierdzające uiszczenie opłaty skarbowej i t. p.

Dopuszczyć się może tego przestępstwa: 1) ten, kto taki znak podrabia lub przerabia choćby następnie przedmiotu takim znakiem opatrzonemu nie używał, 2) ten, kto wprowadzi znaków tych nie podrabiał ani nie przerabiał, ale natomiast świadomie używa przedmiotu w taki właśnie znak opatrzonemu.

Podrabianie lub przerabianie tego rodzaju znaków nie w celu użycia ich w obrocie publicznym, lecz w jakimkolwiek innym celu karze nie podpada.

Obojętną jest rzeczą, czy z działania sprawcy ma wyniknąć lub też wynikła szkoda dla kogokolwiek.

Art. 184. Kto w celu podrobienia lub przerobienia znaków urzędowych, określonych w art. 181 lub 183, sporządza, nabywa lub przechowuje środki techniczne, podlega karze więzienia do lat 2.

Art. ten obejmuje czynności przygotowawcze do przestępstw z art. 181 i 183. Istotną cechą działania jest tu zamiar sprawcy użycia sporządzonych, nabytych względnie przechowywanych

wanych środków technicznych w celu podrobienia lub przerobienia dotyczących znaków urzędowych.

Art. 185. Kto podrabia lub przerabia zalegalizowane narzędzia miernicze albo takie narzędzia przechowuje lub ich w obrocie publicznym używa, podlega karze więzienia do lat 3.

Zamiar wyrządzenia szkody komukolwiek jest w tym wypadku obojętny. Sam fakt podrabiania i przerabiania względnie używania odnośnych narzędzi mierniczych jest karygodnym. Warunkiem karygodności jest, by odnośne narzędzia były urzędowo zalegalizowane.

Art. 186. § 1. Pieniądze, papiery i znaki wartościowe, podrobione lub przerobione, albo z których usunięto oznaki umorzenia, oraz podrobione lub przerobione narzędzia miernicze, jak również środki techniczne, określone w art. 179 i 184, ulegają przypadkowi, choćby nie były własnością sprawcy.

§ 2. Podrobione lub przerobione znaki urzędowe, określone w art. 183, należy usunąć, choćby to miało być połączone ze zniszczeniem przedmiotu.

Przedmioty te muszą zawsze ulec przypadkowi bez względu na to, czy stanowią własność sprawcy czy też nie, oraz bez względu na to, czy znajdują się w rękach samego sprawcy czy też w rękach innej osoby. W przypadku, gdy są one własnością sprawcy, wypadek będzie nosił charakter kary dodatkowej.

O ile chodzi o pieniądze kruszcowe o zmniejszonej wartości, to według § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z 17/VI 1927 mennica państwowa w razie stwierdzenia rozmyślnego uszkodzenia monety kasuje ją i zwraca posiadaczowi. Bank Polski może uszkodzone monety złote i srebrne nabyć jako kruszec na wagę. Według rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 5/XI 1927 Dz. U. R. P. Nr. 97 poz. 855 monety złote, które utraciły większą od przewidzianej część wagi, zostają za zapłatą wykupione.

ROZDZIAŁ XXVIII.

Przestępstwa przeciwko dokumentom.

Art. 187. Kto w celu użycia za autentyczny pod-

rabia lub przerabia dokument albo podrobionego lub przerobionego dokumentu za autentyczny używa,
 podlega karze więzienia do lat 5.

Przestępstwa tego można się dopuścić w dwojaki sposób:
 1) przez podrabianie lub przerabianie dokumentu bez względu na to, czy zrobiło się zeń użytek czy też nie, o ile tylko podrobienie to czy przerobienie nastąpiło w celu użycia dokumentu jako autentyczny oraz bez względu na to, czy użytek miał czy nie sam sprawca podrobienia lub przerobienia czy też inna osoba, 2) przez użycie tak podrobionego lub przerobionego dokumentu bez względu na to, czy czyniący użytek sam jest sprawcą podrobienia lub przerobienia.

Kodeks nie czyni różnicy między dokumentem prywatnym a publicznym, krajowym a zagranicznym tak samo nie wymaga zamiaru wyrządzenia szkody.

Pojęcie dokumentu określone jest w rozdziale XV a wobec subiektywnego ujmowania sprawy przez kodeks wymaganem jest, by sprawca zdawał sobie sprawę ze wszystkich momentów odnośnie do dokumentów naprowadzonych, a więc w szczególności zdawał sobie sprawę z tego, że dany dokument stanowi dowód prawa, stosunku prawnego i t. d.

Za podrobiony uchodzi taki dokument, który wygotowała w całości inna osoba, niż ta, od której on ma w zwykłym trybie rzeczy pochodzić. Dokument jest przerobiony wtedy, gdy osoba nieuprawniona zmieniła choćby w drobnej części dokument zresztą autentyczny.

Art. 188. Kto w celu podrobienia lub przerobienia dokumentu podrabia, przerabia lub nabywa pieczęć, stempel lub inne narzędzie,
 podlega karze więzienia do lat 3.

Art. ten obejmuje czynności, noszące właściwie cechy czynności przygotowawczych, stanowiących w tym wypadku przestępstwo sui generis (podobnie jak to się ma rzecz przy fałszowaniu pieniędzy i t. p.).

Art. 189. Kto uszkadza lub ukrywa dokument, którym nie ma prawa wyłącznie rozporządzać,
 podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Pod uszkodzeniem dokumentu rozumieć należy nietylko

uszkodzenie samej substancji dokumentu, ale każde takie działanie, które umniejsza zdolność dowodową danego dokumentu.

Przestępstwo z tego art. powstaje tylko wtedy, jeżeli uszkodzony lub ukryty dokument miał być użyty jako dowód.

Art. 190. § 1. Kto znaki graniczne uszkadza, usuwa, przesuwa lub czyni niewidocznymi albo fałszywie wystawia,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Kto znaki wodne uszkadza, usuwa, przesuwa lub czyni niewidocznymi albo fałszywie wystawia, podlega karze więzienia do lat 3.

Zamiar wyrządzenia szkody względnie fakt zaistnienia szkody nie jest wymagany do zaistnienia tego przestępstwa. Świadome przesunięcie, usunięcie i t. p. znaku granicznego jest przestępstwem przeciw obrotowi prawnemu i jako takie, niezależnie od motywów, jakie kierowały sprawcą, podlega karze.

Art. 191. Kto w celu użycia za autentyczne podrabia lub przerabia świadectwo tożsamości lub świadectwo dotyczące stosunków osobistych, albo takiego podrobionego lub przerobionego świadectwa używa lub je zbywa,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Niewątpliwie dokumenty wymienione w tym art. mogłyby podpadać pod ogólny przepis art. 187. Kodeks stoi jednak na stanowisku mniejszej karygodności fałszowania tych dokumentów i dlatego stworzył odrębne w tym względzie przestępstwo. Do dokumentów w tym art. wymienionych należeć będą świadectwa ubóstwa, świadectwa choroby, paszporty, książki służbowe i t. d.

Nie będą podpadały pod przepis tego art. świadectwa dotyczące wniesienia opłaty skarbowej, posiadania prawa polowania, rybołówstwa, zapłacenia wstępu na widowisko albowiem wszystkie one nie dotyczą „stosunków osobistych“.

Art. 192. § 1. Osoba publicznego zaufania, jako też lekarz, weterynarz lub położna, poświadczająca nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto takiego świadectwa używa.

Poświadczenia w tym art. wymienione są autentycznymi a jedynie ich treść nie odpowiada prawdzie. Jeżeli poświadczenie takie uzyskano tylko dla celów natury towarzyskiej bez konsekwencji prawnych czynność będzie bezkarną.

Do osób publicznego zaufania będzie należał między innymi notariusz, komornik, mierniczy przysięgli.

Art. 193. Kto wyłudza poświadczenie nieprawdy przez podstępne wprowadzenie w błąd urzędnika lub osoby publicznego zaufania, albo kto takiego świadectwa używa,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Poświadczenia w tym art. wymienione są autentycznymi a więc wystawionymi przez osoby, do ich wystawienia upoważnione. Stwierdzają one jednak nieprawdę a to wskutek wprowadzenia w błąd wystawiającego przez sprawcę. Tu podpadnie stwierdzenie przez notariusza, działającego w dobrej wierze, autentyczności podpisu niezgodnie z prawdą.

Karygodnym jest zarówno wprowadzenie w błąd wystawiającego bez następnego użycia poświadczenia, jak i użycie wyłudzonego poświadczenia, chociażby wyłudzenia dokonał kto inny a nie sprawca, oczywiście z zastrzeżeniem, że robiący użytek z poświadczenia wiedział o sposobie uzyskania go.

Art. 194. Kto wypełnia blankiet, zaopatrzone cudzym podpisem, niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę, albo kto takiego dokumentu używa,

podlega karze więzienia do lat 3.

Odnosić się to będzie w pierwszym rzędzie do wystawionych in bianco weksli, czeków, przekazów i t. p.

Wystarczy, jeżeli wypełnienie takiego blankietu nastąpiło choćby tylko w części niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę.

Używający takiego dokumentu musi posiadać świadomość, że został on wypełniony w sposób w tym art. opisany. Używającym będzie między innymi także indosatarjusz weksłu w ten sposób wypełnionego.

ROZDZIAŁ XXIX.

**Przestępstwa przeciwko stanowi cywilnemu
i dowodom tożsamości.**

Art. 195. Kto bezprawnie zmienia stan cywilny swój lub innej osoby,
podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 196. Kto korzysta z cudzych dowodów tożsamości lub własnych dowodów tożsamości innemu w tym celu użycza,
podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Każda jednostka posiada dokładnie oznaczony stan cywilny, który oznacza w sposób ścisły jej stosunek do innych jednostek a zarazem ją od tych jednostek wyodrębnia. Stan cywilny przynosi jednostka ludzka z osobą na świat, wynika on już z faktu urodzenia się w pewnych warunkach, z przyrodzonego stosunku do pewnej rodziny, która swe nazwisko automatycznie przenosi na urodzone dziecko. Z biegiem czasu jednostka może własnymi zabiegami starać się o zmianę swego stanu cywilnego np. o adopcję, legitymację a może to nastąpić i bez jej do tego przyczynienia się. Zmiana stanu cywilnego nastąpi również w wypadku małżeństwa.

Dla stwierdzenia istnienia tego stanu rzeczy w stosunku do danej jednostki istnieją środki dowodowe, zwane „dowodami tożsamości“.

Art. 195 dotyczy bezprawnej zmiany stanu cywilnego, art. 196 natomiast uwzględnia czyny, polegające jedynie na formalnym naruszeniu stanu cywilnego, polegającym na nadużyciu dowodów tożsamości, zupełnie zresztą autentycznych i odpowiadających materialnie stanowi cywilnemu drugiego.

Przestępstwo z art. 195 będzie polegało na arogowaniu sobie niewłaściwego nazwiska, uchodzenie za człowieka stanu wolnego jakkolwiek jest się żonatym i t. d. W pierwotnym brzmieniu projektu niniejszego kodeksu wymieniono przykładowo „zamięnię dzieci“. Stan ten mieści się w zupełności w ramach art. 195.

Przestępstwo z art. 195 zaistnieje bez względu na cel sprawcy, a więc bez względu na to, czy z tego miała wyniknąć lub rzeczywiście wynikła dla kogokolwiek szkoda.

ROZDZIAŁ XXX.

Przestępstwa przeciwko małżeństwu.

Art. 197. Kto zawiera małżeństwo, pomimo że jego poprzednie małżeństwo nie było rozwiązane ani uznane za nieważne, albo kto zawiera małżeństwo z osobą, której poprzednie małżeństwo nie było rozwiązane ani uznane za nieważne,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. ten obejmuje t. zw. dwużeństwo. Warunkiem zaistnienia tego przestępstwa jest fakt istnienia formalnego małżeństwa a więc ani nie rozwiązanego ani nie unieważnionego. Natoż miast obojętną jest rzecz, czy poprzednie małżeństwo jest nieważnie zawarte a więc nadaje się do unieważnienia czy też nadaje się do rozwiązania. Przestępstwa tego dopuszcza się zarówno małżonek małżeństwa istniejącego jak i osoba stanu wolnego, która z takim małżonkiem wchodzi w związek małżeński. Warunkiem wynikającym z części ogólnej kodeksu jest, by sprawca zdawał sobie sprawę z istniejącego formalnie małżeństwa. W braku tej świadomości przestępstwo nie zaistnieje.

Z punktu widzenia przedawnienia należy zauważyć, że przez cały czas trwania związku małżeńskiego przestępstwo to nosi charakter przestępstwa ciągłego aż do ewentualnej chwili unieważnienia względnie rozwiązania małżeństwa pierwszego.

Art. 198. § 1. Kto w związku z zawarciem małżeństwa własnego lub cudzego dopuszcza się czynu powodującego nieważność tego małżeństwa, jeżeli unieważnienie nastąpiło,

podlega karze więzienia do lat 3.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek małżonka pokrzywdzonego.

Karalnym zatem jest każde działanie, bądź to małżonka przy małżeństwie własnym bądź też członka rodziny lub innej osoby przy małżeństwie obcym, o ile te osoby swem postępowaniem przy zawieraniu małżeństwa dały podstawę do późniejszego unieważnienia tego małżeństwa. Do takich czynów należeć będzie w szczególności zatajenie lub wykorzystanie przy zawieraniu małżeństwa ze znanych prawu przeszkód do małżeń-

stwa np. wyłudzenie małżeństwa, wymuszenie małżeństwa, wiadomośc niemożności zadość uczynienia celowi małżeństwa i t. d.

Warunkiem zaistnienia tego przestępstwa jest, by małżeństwo zawarte wśród powyższych okoliczności zostało następnie unieważnione. Jak długo to nie nastąpiło, winni nie mogą być pociągani do odpowiedzialności.

Cechą tego przestępstwa jest nadanie mu charakteru prywatno-skargowego.

ROZDZIAŁ XXXI.

Przestępstwa przeciwko opiece i nadzorowi.

Art. 199. Kto wbrew woli osoby, mającej prawo opieki lub nadzoru, uprowadza lub zatrzymuje nieletniego poniżej lat 17, albo osobę, znajdującą się pod opieką lub nadzorem z powodu nienormalności lub nieprzytomności,

podlega karze więzienia do lat 5.

Przedewszystkiem wyjęte są z pod ochrony niniejszego art. osoby pełnoletnie a nie znajdujące się z innych powodów pod opieką lub nadzorem. Urowadzenie tych innych osób względnie zatrzymanie ich wbrew ich woli może stanowić chyba przestępstwo ograniczenia wolności osobistej (rozdział XXXVI).

Pozatem dwie kategorie osób znajdują ochronę w tym art.: 1) nieletni do lat 17 bez względu na stan ich rozwoju umysłowego; 2) osoby, które wprawdzie wiek ten przekroczyły, jednakże pozostają pod opieką czy nadzorem skutkiem nienormalności lub nieprzytomności.

Co do obu tych kategorii dla zaistnienia przestępstwa obojętną jest zgoda uprowadzonego czy zatrzymanego natomiast zgoda tych osób na uprowadzenie ich lub zatrzymanie nie stanowi przestępstwa.

Zasadniczym wymogiem zaistnienia tego przestępstwa jest brak woli osoby powołanej do wykonywania opieki lub nadzoru.

Kodeks nie podaje żadnych motywów działania sprawcy i te są dla zaistnienia przestępstwa obojętne.

Przestępstwa tego może dopuścić się osoba nawet w najbliskim pozostająca stosunku z uprowadzonym, a więc ojciec czy matka o ile dziecko (nieletnie lub anormalne) oddano innej osobie pod opiekę lub nadzór.

Art. 200. Kto wbrew obowiązkowi opieki lub nadzoru porzuca dziecko poniżej lat 13 albo osobę, znajdującą się pod opieką lub nadzorem z powodu nienormalności lub nieprzytomności,

podlega karze więzienia do lat 5.

Przedmiotem ochrony z tego art. są te same osoby, co w art. poprzednim z tem jedynie ograniczeniem, iż granica wieku dla nieletniego wynosi lat 13.

Zasadą podstawową w tym art. jest, że opiekun, kurator, rodzic względnie inna osoba, sprawująca opiekę lub nadzór nie może bez zezwolenia władzy zrzucić się z obowiązków opieki nad pupilem lub dzieckiem. W ślad zatem karalnym będzie oddanie dziecka przez opiekuna rodzicom, z pod których władzy dziecko wyjęto.

Podkreślić należy, że nie należą tu wypadki, w których sprawca działał w zamiarze spowodowania niebezpieczeństwa dla życia osoby porzuconej, co podpadnie ewentualnie pod przepis art. 243.

Art. 201. § 1. Kto przez złośliwe uchylanie się od wykonania ciężącego na nim z mocy ustawy obowiązku łożenia na utrzymanie osoby najbliższej, doprowadza tę osobę do nędzy lub do konieczności korzystania ze wsparcia,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto czynu określonego w § 1 dopuszcza się względem innej osoby, jeżeli obowiązek łożenia na jej utrzymanie został stwierdzony prawomocnem lub podlegającym wykonaniu orzeczeniem sądu.

§ 3. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego, a w razie jego śmierci, spowodowanej przestępstwem określonym w § 1 lub 2 — z urzędu.

Ad § 1. Cechą przestępstwa z § 1 jest złośliwość. Wobec tego uchylanie się od obowiązku łożenia na utrzymanie powodowane bądź to brakiem środków bądź też pobudkami, które sprawca uważa, choćby niesłusznie, za usprawiedliwiające to uchylanie się, nie będzie podpadać pod przepis tego paragrafu.

Podstawą obowiązku osoby, która się uchyla, jest w tym wypadku przepis ustawy, nie zaś orzeczenie sądu lub umowa. Przedmiotem ochrony są wyłącznie tylko osoby najbliższe, chociażby nawet z mocy ustawy obowiązek ten ciążył i wobec innych osób.

Dalszym warunkiem zaistnienia tego przestępstwa jest doprowadzenie odnośnej osoby do nędzy względnie do konieczności korzystania ze wsparcia. O ile mimo uchylania się sprawcy odnośne osoby miały inne środki utrzymania, przestępstwo nie zaistnieje.

Ad § 2. Tu przedmiotem ochrony nie są jedynie najbliżsi lecz i inne osoby. Obowiązek sprawcy uzasadnionym jest tu nie przepisem ustawy a szczególnem prawomocnem i wykonalnem orzeczeniem sądu.

Znamię złośliwości musi zaistnieć i w tym wypadku, a także warunek doprowadzenia danej osoby do nędzy czy też do konieczności korzystania ze wsparcia.

Art. 202. Kto uchyla się od wykonania ciężącego na nim obowiązku przedsięwzięcia starań, koniecznych do utrzymania życia lub zdrowia innej osoby, i przez to spowoduje niebezpieczeństwo jej śmierci,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

O ile § 1 art. poprzedniego mówił o obowiązku wynikającym dla sprawcy z mocy ustawy, o tyle art. niniejszy nie ogranicza się jedynie do takich obowiązków ustawowych, lecz ma na myśli także i obowiązki, wynikające ze stosunku rodzinnego, zawodowego i t. d. Przestępstwa tego zatem dopuści się np. matka, oddająca dziecko na wychowanie z myślą, że ono tam zginie (fabryki aniołków); lekarz, nie spełniający należycie swych obowiązków wobec chorego, którego można jeszcze uratować przed śmiercią; tu należy odmówienie pomocy choremu ojcu lub członkowi rodziny z powodu jego kalectwa, wieku lub choroby.

Zaniebdanie starań o życie lub zdrowie musi być rozmyślne a zarazem musi być tak daleko posunięte, iżby spowodowało niebezpieczeństwo śmierci dla zaniebdanej osoby.

ROZDZIAŁ XXXII.

Nierząd.

Pod pojęcie czynu nierządowego podpadać będzie czyn,

który ma swe źródło w popędzie seksualnym i zarazem też do zaspokojenia tego popędu zmierza. Będzie tu należał zarówno normalny akt pćciowy jak też amor lesbicus, pederastja, wogóle akty lubieżne.

Będzie rzeczą sędziego ustalić, czy dany akt nosi znamiona „czynu nierządno” czy też jest jedynie aktem poufałości lub pieszczoty, nie wykraczającym poza granice, dozwolone zwyczajami danej sfery społecznej. Taki akt pieszczoty może ewentualnie stanowić istotę zniewagi osobistej albo wykroczenie z art. 33 prawa o wykroczeniach.

Przestępstw tych można się dopuścić nawet na osobach, zawodowo oddających się nierządowi.

Pod ochronę z tego rozdziału podpadają zarówno kobiety jak i mężczyźni, gdyż kodeks wyraża się stale „inne osoby”. Kodeks nie zna nierządu ze zwierzętami.

Art. 203. Kto dopuszcza się czynu nierządno względem osoby poniżej lat 15 albo osoby, zupełnie lub częściowo pozbawionej zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swem postępowaniem, podlega karze więzienia do lat 10.

Brak zgody osoby pokrzywdzonej nie jest warunkiem zaistnienia tego przestępstwa. Przestępstwo to zaistnieć może nie tylko w razie zgody, ale nawet w razie zachęty ze strony osób w tym art. wymienionych.

Do osób pozbawionych zdolności rozpoznawania znaczenia czynu lub kierowania swem postępowaniem należeć będą nie tylko osoby umysłowo chore ale także osoby stojące lub znajdujące się w stanie nieprzytomności np. skutkiem choroby, pijactwa, omdlenia i t. p., przyczem zaznaczyć należy, że stan ten nie może być spowodowany przez samego sprawcę, gdyż w takim razie tenże podpadałby pod przepis art. 204.

Ponieważ przestępstwo z art. 204 ścigane jest na wniosek pokrzywdzonego, przeto czyn nierządny, choćby dokonany groźbą, przemocą lub podstępem na osobach wymienionych w art. 203 podpadać będzie pod przepis art. 203 i jako taki ścigany będzie przez oskarżyciela publicznego bez względu na wniosek pokrzywdzonego.

Warunkiem odpowiedzialności sprawcy jest zaistnienie po jego stronie świadomości co do wieku osoby pokrzywdzonej względnie jej stanu psychicznego.

Art. 204. § 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną albo podstępem doprowadza inną osobę do poddania się czynowi nierządnemu lub do wykonania takiego czynu, podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Przemoc obejmuje wprawienie w fizyczny stan bezbronności pokrzywdzonego. Groźba ma na celu przełamanie oporu psychicznego i zmuszenie do powolności względem zagrażającego. Pod podstępem należy rozumieć odurzenie umysłu, użycie środków oszalamiających i t. p. wprawienie w stan nieprzytomności, wykorzystanie nieświadomości i zaufania i podstępne wprowadzenie w błąd dla uzyskania zgody. Np. lekarz twierdzi wobec pacjenta, że akt płciowy jest koniecznym zabiegiem leczniczym.

Obojętnem jest, czy zgwałcenie nastąpiło dla normalnego spółkowania czy dla zaspokojenia popędu zmysłowego w inny sposób.

Istota tego przestępstwa polegać może albo na zniewoleniu pokrzywdzonego do oddania się samemu sprawcy albo do oddania się osobie innej.

Art. 205. § 1. Kto przez nadużycie stosunku zależności lub wyzyskanie krytycznego położenia doprowadza inną osobę do poddania się czynowi nierządnemu lub do wykonania takiego czynu, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Istota tego przestępstwa polega: a) na nadużyciu stosunku zależności, jaki łączy sprawcę czynu nierządnego z osobą pokrzywdzoną, a jego pieczy powierzoną. Tu należeć będzie stosunek zależności rodzinnej (ojczym z pasierbicą, stryj z bratanicą za wyjątkiem kazirodztwa, które podpadnie pod przepis art. 204); stosunek zależności opiekuńczej (opiekun z pupilką); stosunek zależności urzędowej (szef z pracownicą biurową, dozorca więzienny z więźniarką, lekarz szpitalny z pacjentką. Stosunek lekarza prywatnego do pacjentki pod ten art. nie podpada w braku zależności). b) Na wyzyskaniu krytycznego położenia a więc w szczególności krytycznego położenia ekonomicznego pokrzywdzonego.

Działanie sprawcy może i tu zmierzać zarówno do zaspokojenia płciowego własnego jak i innej osoby. Mimo to nie będzie to kuplerstwo z art. 206, gdyż nie chodzi tu o czerpanie zysków. Czynów tu wymienionych dopuścić się można zarówno na mężczyźnie jak i na kobiecie, a także na osobie tej samej płci.

Art. 206. Kto spółkuje z krewnym w linii prostej, bratem lub siostrą,
podlega karze więzienia do lat 5.

Przedmiotem tego przestępstwa jest wyłącznie tylko spółkowanie, nie zaś jakikolwiek inny czyn nierządny. T. zw. kazirodztwo ograniczone jest wedle kodeksu wyłącznie do asandentów i descendentów oraz do rodzeństwa. Powinowactwo nie wchodzi tu w grę. Obojętnem jest kwestja pochodzenia ślubnego lub nieślubnego.

Czyny nierządne między dalszymi krewnymi lub powinowatymi mogą ewentualnie podpadać pod przepis art. 203, 204, 205 w razie zaistnienia wymienionych tamże warunków.

Art. 207. Kto z chęci zysku ofiarowuje się osobie tej samej płci do czynu nierządnego,
podlega karze więzienia do lat 3.

Nierząd przeciw naturze jest w zasadzie wedle kodeksu bezkarnym. Karalnym jest wyjątkowo kwalifikowany nierząd przeciw naturze a więc ofiarowanie się osoby tej samej płci, o ile uczynione zostało z chęci zysku.

Art. 208. Kto z chęci zysku ułatwia cudzy nierząd,
podlega karze więzienia do lat 5.

Art. ten obejmuje t. zw. kuplerstwo, które polega na ułatwianiu nierządu z chęci zysku. Przestępstwo to może być dokonane przez doprowadzenie osoby, z którą się ma uprawiać nierząd, dalej przez udzielenie sposobności do uprawiania nierządu (udzielenie mieszkania), przez pośredniczenie w porozumieniu się między danymi osobami. Przestępstwo to może być w końcu dokonane także przez zaniechanie powstrzymania od nierządu oczywiście z chęci zysku. (Rodzice nie powstrzymują z chęci zysku dzieci od uprawiania nierządu).

Zawodowość w uprawianiu kuplerstwa nie jest wymaganą do zaistnienia przestępstwa, może być co najwyżej odpowiednio uwzględnioną przy wymiarze kary.

Ułatwianie cudzego nierządu bez chęci zysku nie jest karalnym. Bezkarnem w ślad zatem będzie wynajęcie mieszkania

prostytutce za zwyczajnym czynszem, gdyż w nim nie można dopatrzeć się szczególnej chęci zysku za ułatwianie nierządu. Natomiast pobieranie od prostytutki czynszu specjalnie wygórowanego za tolerowanie nierządu może już podpadać pod przepis tego art.

Art. 209. Kto czerpie z cudzego nierządu zyski, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. ten obejmuje t. zw. sutenerstwo, polegające na stałym lub też przez czas dłuższy trwającym czerpaniu całkowitego lub tylko częściowego utrzymania z nierządu drugiej osoby. Natomiast jednorazowa czy wyjątkowa tylko kilkurazowa korzyść jeszcze nie będzie stanowić istoty tego przestępstwa.

Istotnym warunkiem tego przestępstwa jest, by czerpiący dochód z nierządu nie miał do niego prawnie uzasadnionego roszczenia. Nie będzie zatem karalnym pobieranie honorarium przez lekarza za leczenie prostytutki, utrzymywanie przez prostytutkę najbliższej rodziny.

Przestępstwa tego dokonać może zarówno mężczyzna jak i kobieta. Natomiast obojętną jest rzeczą, czy uprawiający nierząd, czyni to zawodowo, czy też jest na utrzymaniu jednej tylko osoby.

Do istoty tego przestępstwa nie należy „ułatwianie“ nierządu, które podpada pod art. poprzedni, a tylko może ono uzasadnić zbieg obu tych przestępstw.

Art. 210. Kto nakłania inną osobę do zawodowego oddawania się nierządowi, podlega karze więzienia do lat 5 i grzywny.

Punkt ciężkości tego art. spoczywa na słowie „zawodowego“. Inne nakłanianie podpadać może pod przepisy art. poprzednich.

Art. 211. Kto wywozi z kraju inną osobę w celu przeznaczenia jej do uprawiania zawodowego nierządu, podlega karze więzienia do lat 10 i grzywny.

Art. ten odnosi się przede wszystkim do wywożenia kobiet do zagranicznych domów rozpusty lub też do oddawania ich w ręce sutenerów. Obojętnym jest, czy osoba wywożona wie w jakim celu udaje się zagranicę i w jaki sposób wyjazd jej spowodowano (namowa, groźba i t. d.).

Art. 212. Kto dopuszcza się przestępstwa, określo-

nego w art. 208—211, względem własnej żony, dziecka, pasierba, wnuka, osoby, oddanej pod nadzór, w opiekę lub na wychowanie, albo względem nieletniego poniżej lat 21,

podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 3 i grzywny.

Art. ten nie tworzy żadnego nowego samoistnego przestępstwa a jedynie przewiduje specjalną kwalifikację przestępstw poprzednio opisanych.

Art. 213. Kto dopuszcza się czynu nierządnego publicznie lub w obecności nieletniego poniżej lat 15, podlega karze aresztu do roku.

Przestępstwa tego można dokonać w dwóch wypadkach: 1) o ile dopuszczono się czynu nierządnego publicznie, 2) o ile się go dopuszczono wobec nieletnich. Czyn nierządny, dokonany niepublicznie i wobec dorosłych pod przepis tego art. nie podpada. Czyn nierządny dokonany wobec nieletniego może być dokonany także niepublicznie.

W art. tym chodzi o ochronę obyczajności publicznej, względnie o ochronę nieletniego przed demoralizacją.

Patrz art. 31 przep. wpraw.

Art. 214. § 1. Kto rozpowszechnia pisma, druki, wizerunki lub inne przedmioty, mające charakter pornograficzny,

podlega karze aresztu do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto w celu rozpowszechnienia takie pisma, druki, wizerunki lub przedmioty sporządza, przechowuje lub przewozi.

Będzie rzeczą sędziego szczegółowo zbadać i ustalić w każdym poszczególnym wypadku, czy dotyczący przedmiot nosi istotnie charakter „pornografii“ czy też mimo związku ze sprawami seksualnymi nie jest jednak dziełem nauki lub sztuki.

ROZDZIAŁ XXXIII.

Sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego.

Cechą charakterystyczną przestępstw ujętych w niniejszym rozdziale jest, że przedmiotem ich nie są zamachy na dobro jednostki, lecz przeciwnie zamachy, sprowadzające niebezpieczeństwo dla większej ilości jednostek ludzkich, określonych lub nieokreślonych lub też dla większej ilości przedmiotów.

Wspólną cechą tych przestępstw jest dalej, iż do ich zaistnienia nie jest koniecznym spowodowanie katastrofy dla ludzi lub rzeczy, lecz wystarcza działanie, mające na celu sprowadzenie takiej groźnej sytuacji. Dalszą ich cechą jest to, iż z góry, skutków danego niebezpiecznego działania przewidzieć nie można.

Powszechne niebezpieczeństwo opisane w tym rozdziale może wynikać z cech przedmiotu, przeciw któremu skierowane jest działanie ze środków, użytych do działania, z warunków, wśród których działanie to nastąpiło.

Art. 215. § 1. Kto sprowadza niebezpieczeństwo pożaru, zaważenia się budowli albo katastrofy w komunikacji lądowej, wodnej lub powietrznej,

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Zarówno przestępstwo z art. niniejszego, jak i następne, może być dokonane tak umyślnie, jak i nieumyślnie.

Pod sprowadzeniem niebezpieczeństwa pożaru rozumieć należy nie tylko wzniesienie ognia a więc t. zw. powszechne podpalenie, ale także sprowadzenie tego niebezpieczeństwa i każdem innym sposobem np. przez wywołanie, prowadzącego do pożaru, krótkiego spięcia przewodów elektrycznych. Ponieważ — jak to już podniesiono — wymogiem wszystkich przestępstw z tego art. jest sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego, przeto spalanie czyjegoś brogu siana, stojącego na łące, bez możliwości sprowadzenia niebezpieczeństwa dla dalszych przedmiotów, nie będzie podpadać pod art. niniejszy a pod art. 263. Również spalanie swego własnego domu, stojącego zdala od innych zabudowań, bez możliwości sprowadzenia szerszego niebezpieczeństwa będzie albo bezkarnem albo ewentualnie będzie podpadać pod pojęcie oszustwa, o ile sprawcą kierował odpowiedzialnym zamiarem przestępnym.

Podpadać tu będzie także (wedle § 2) lekkomyślne lub

niedbałe obchodzenie się z ogniem i spowodowanie w ten sposób pożaru.

Natomiast drobne wykroczenia, niezdolne spowodować niebezpieczeństwo pożaru, jak zaniedbania budowniczego, kominiażrza i t. p. stanowią mogą jedynie istotę wykroczenia.

Niebezpieczeństwo zalewu spowodować można zarówno drogą odpowiedniego działania na własnych urządzeniach wodnych jak i na cudzych.

Co do zawalenia się budowli podkreślić należy, iż tutaj nie chodzi bynajmniej o spowodowanie niebezpieczeństwa dla robotnika pracującego przy budowie lub przechodnia, którego może uszkodzić spadająca z budowli cegła, lecz chodzi tu tylko i wyłącznie o spowodowanie zasadniczej katastrofy, jaką jest zawalenie się całej budowli lub poważnej jej części. Przypomnieć i tu należy, że do zaistnienia tego przestępstwa nie jest bynajmniej wymagany fakt zawalenia się budowli, a wystarczy samo działanie względnie opuszczenie, prowadzące do wywołania tego niebezpieczeństwa.

Obojętnem jest, czy działanie sprawcy wiąże się z niestowaniem się do odnośnych przepisów budowlanych, czy z użyciem niewłaściwych materiałów i t. p. Przeważnie będzie to w praktyce przestępstwo dokonane nieumyślnie, jakkolwiek może ono być także dokonane umyślnie, jeżeli np. właściciel domu, pragnąc uzyskać dełożowanie przez władzę lokatorów, spowoduje niebezpieczeństwo zawalenia się swego domu.

Sporządzenie niebezpieczeństwa dla komunikacji polegać może już to na tworzeniu przeszkód w komunikacji, już to na usuwaniu zabezpieczeń, mających chronić komunikację przed groźnemi wypadkami.

We wszystkich wypadkach w tym art. opisanych będzie rzeczą sądu ustalić, iż niebezpieczeństwo istotnie zostało spowodowane. Samo działanie przeciw dotyczącym przepisom czy to z zakresu budownictwa, czy komunikacji i t. d. nie podpadnie pod przepis tego art. a chyba tylko pod inne przepisy.

Patrz art. 5 § 2 ustęp drugi przep. wpraw. i art. 39 i n. prawa o wykroczeniach.

Art. 216. § 1. Kto spowoduje niebezpieczeństwo powszechne dla życia lub zdrowia ludzkiego albo w znacznych rozmiarach dla mienia przez użycie materiałów wybuchowych lub łatwopalnych albo gazów,

podlega karze więzienia.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,
podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Wyliczenie, pomieszczone w tym art. nie jest przykładowem. Sprowadzenie niebezpieczeństwa przez użycie innych materiałów, aniżeli wybuchowych, łatwopalnych lub gazów nie będzie stanowić przestępstwa z tego art. Działanie przy użyciu tu wymienionych przedmiotów, skierowane przeciw życiu lub zdrowiu jednej tylko jednostki albo określönemu przedmiotowi majątkowemu stanowić będzie inny czyn karygodny, bo tu zasadniczym zawsze wymogiem jest sprowadzenie „niebezpieczeństwa powszechnego“.

Patrz art. 33 i n. prawa o wykroczeniach.

Art. 217. § 1. Kto sprowadza niebezpieczeństwo powszechne dla życia lub zdrowia ludzkiego albo w znacznych rozmiarach dla mienia:

a) przez uszkodzenie lub nadużycie urządzeń użyteczności publicznej, jako to: urządzeń dostarczających wody, światła, ciepła lub energii, urządzeń ochronnych w kopalniach i fabrykach, albo

b) przez rozszerzanie lub udaremnianie tłumienia zarazy ludzkiej, zwierzęcej lub roślinnej, albo

c) przez inne działania wśród okoliczności szczególnie niebezpiecznych,

podlega karze więzienia.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,
podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Punkt ciężkości lit. a) tego art. leży na „uszkodzeniu lub nadużyciu“ przedmiotów tam wymienionych. Natomiast sprowadzenie powszechnego niebezpieczeństwa przez użycie tych przedmiotów mogłoby ewentualnie tylko w razie zajścia potrzebnych warunków podpaść pod art. 215 i 216.

Art. 218. Kto czyni przygotowania do spełnienia przestępstwa, określonego w art. 215 § 1, 216 § 1, 217 § 1,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. ten stwarza karygodność czynności przygotowawczych. Zaistnieją one wówczas, jeżeli wprowadzie sprawca nie spowodował takiego stanu, w którym niebezpieczeństwo już bezpośrednio

zagroza, mimo to jednak zadokumentował swój zamiar wywołania takiego niebezpieczeństwa. Nastąpi to np. już to przez przygotowanie narzędzi, służących do rozbicia tamy ochronnej, już też urządzeń ochronnych w kopalniach czy fabrykach albo też przez przygotowanie bakteryj, zdolnych rozszerzyć zarazę ludzką lub zwierzęcą.

Art. 219. § 1. Kto w celu spełnienia przestępstwa, określonego w art. 215 § 1, 216 § 1, 217 § 1, wchodzi w porozumienie z innymi osobami,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Nie podlega karze, kto, wzięwszy udział w porozumieniu, doniesie o niem władzy, powołanej do ścigania przestępstw, zanim władza dowiedziała się o porozumieniu i zanim wynikły jakiegokolwiek ujemne skutki dla życia ludzkiego lub mienia. Z bezkarności nie korzysta, kto doprowadził do powstania takiego porozumienia.

Kodeks przyjmuje tu konstrukcję spisku a zatem zmywy, polegającej na porozumieniu się kilku osób celem dokonania jednego z powyżej opisanych przestępstw, ściśle określonego.

Do istoty przestępstwa z tego art. wystarczy samo porozumienie się. Realizacja tego porozumienia a tem bardziej przedsięwzięcie działania sprowadzającego niebezpieczeństwo powszechne podpada już pod surowsze przepisy art. poprzednich.

Do bezkarności z § 2 wymagane jest: 1) doniesienie władzy i to nie każdej, lecz powołanej do ścigania przestępstw, zaczem policji, sądowi, prokuratorowi i t. d.; 2) doniesienie musi poprzedzać fakt dojścia do wiadomości władzy porozumienia; 3) by z porozumienia nie wynikły skutki ujemne.

Bezkarność ta odnosi się tylko do samego faktu porozumienia się, nie ma natomiast zastosowania do działań, wymienionych w art. 215—218.

Art. 220. W przypadkach, określonych w art. 215—219, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub od kary uwolnić, jeżeli sprawca własnem działaniem w całości lub w części odwrócił grożące niebezpieczeństwo.

Jest to wypadek czynnego żalu. Zastosowanie przywilejów w tym art. wymienionych jest fakultatywne, pozostawione de-

cyzji sądu, który może mimo zaistnienia tego czynnego żalu wymierzyć karę w zwyczajnych granicach. Punkt ciężkości leży we „własnym działaniu” sprawcy. Działanie to nie może się ograniczyć tylko do samego faktu uczynienia doniesienia o grożącym niebezpieczeństwie, lecz musi ono spowodować odwrócenie tego niebezpieczeństwa (ugaszenie pożaru, zniszczenie przedmiotów przygotowanych do popełnienia przestępstwa).

Art. 221. Kto, wiedząc o niebezpieczeństwie powszechnem, grożącym życiu lub zdrowiu ludzkiemu albo mieniu w znacznych rozmiarach, przeszkadza działaniu, mającemu na celu zapobieżenie temu niebezpieczeństwu, podlega karze więzienia do lat 5.

Sprawca niniejszego przestępstwa sam niebezpieczeństwa powszechnego nie spowodował. Sprowadzone ono zostało bez jego przyczynienia się. Sprawca jedynie po sprowadzeniu tego niebezpieczeństwa przeciwdziałała czynnościom, mającym na celu zapobieżenie albo jego powstaniu albo dalszemu rozszerzaniu się. Działanie to karygodnem jest nie tylko w czasie katastrofy, ale także przed jej zaistnieniem a w przewidywaniu jej nadejścia. Przeszłość to może być dokonane tylko umyślnie i wymaga świadomości sprawcy 1) w kierunku istnienia niebezpieczeństwa, 2) w kierunku zdawania sobie sprawy z tego, że jego działanie przeszkadza akcji ratowniczej.

Patrz art. 37 prawa o wykroczeniach.

Art. 222. § 1. Kto bez zezwolenia gromadzi lub przechowuje zapasy broni lub amunicji, albo materiały lub przyrządy wybuchowe, albo inne przedmioty, mogące spowodować niebezpieczeństwo powszechne,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Tym samym karom podlega, kto bez zezwolenia wyrabia materiały lub przyrząd wybuchowy, albo inny przedmiot, mogący spowodować niebezpieczeństwo powszechne.

Karygodnym jest sam fakt gromadzenia bez właściwego zezwolenia wyszczególnionych w tym art. przedmiotów z wykluczeniem oczywiście zamiaru sprowadzenia niebezpieczeństwa powszechnego. W razie bowiem istnienia takiego zamiaru czyn-

ność podpadnie już pod przepis już to art. 218 już też nawet surowszego.

Patrz art. 40 i 41 prawa o wykroczeniach.

ROZDZIAŁ XXXIV.

Przestępstwa przeciwko urządzeniom użyteczności publicznej.

Art. 223. Kto utrudnia lub uniemożliwia powszechne korzystanie z urządzeń użyteczności publicznej, przeznaczonych do komunikacji publicznej lub publicznego porozumiewania się,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. 224. Kto utrudnia lub uniemożliwia prawidłowe działanie szpitali, urządzeń użyteczności publicznej, dostarczających wody, światła, ciepła lub energii, albo służących do kanalizacji,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Sprowadzenie powszechnego niebezpieczeństwa wykracza poza ramy tych art. nie może ono leżeć w zamiarze sprawcy. Idzie tu o wypadki utrudniania czy uniemożliwiania korzystania z urządzeń użyteczności publicznej, wymienionych w art. 223 względnie utrudnianie lub uniemożliwianie funkcjonowania urządzeń, wymienionych w art. 224 bez grozy niebezpieczeństwa powszechnego.

Zaznaczyć należy, że art. 223 mieści w sobie wyrażenie „powszechne“, którego nie zawiera art. 224. Utrudnienie lub uniemożliwienie korzystania z urządzeń użyteczności publicznej tylko jednej lub kilku osobom nie podpada pod ten art.

W obu wypadkach działanie musi być rozmyślne.

Uszkodzenie danego urządzenia nie należy do istoty przestępstwa. Fakt uszkodzenia może spowodować zbieg przestępstw z art. niniejszych i z art. 263. Jeżeli zaś sprawca działał wyłącznie w zamiarze uszkodzenia danego urządzenia bez zamiaru spowodowania skutków w tych art. wymienionych, odpowiadać będzie jedynie za uszkodzenie przedmiotu.

ROZDZIAŁ XXXV.

Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu.

Art. 225. § 1. Kto zabija człowieka, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 lub dożywotnio albo karze śmierci.

§ 2. Kto zabija pod wpływem silnego wzruszenia, podlega karze więzienia do lat 10.

Ad § 1. Kodeks nie zna podziału na zabójstwo i morderstwo. Art. 225 mieści w sobie pojęcie t. zw. morderstwa, t. j. działania przeciw człowiekowi w zamiarze pozbawienia go życia. Działanie sprawcy jest tu zawsze umyślne.

Kodeks zna dwa rodzaje zabójstwa: 1) zabójstwo zwykłe, 2) zabójstwo uprzywilejowane.

Kodeks w tym art. nie uwzględnia żadnych cięższych kwalifikacyj przestępstwa jak np. dokonanie zabójstwa z niskich pobudek, podstępem lub w sposób okrutny. Inna rzecz, że zaistnienie tego rodzaju momentów wpłynie na wyższy wymiar kary, przewidziany w art. 225.

Nie zna również kodeks kwalifikacyj innych, znanych niektórym ustawom, jak zabójstwo rodziców, małżonka i i.

Ad § 2. Kodeks nie określa pojęcia „wzruszenia”. Stwierdza tylko, że musi ono być silne. Sędzia zatem stwierdzić musi, że sprawca działał pod wpływem wzruszenia oraz, że stopień tego wzruszenia był tego rodzaju, że wpłynął w sposób decydujący na sprawcę, któryby bez tego wzruszenia nie był zabójstwa popełnił. Wzruszenie to nie może oczywiście osiągnąć granic art. 17.

Art. 226. Matka, która zabija dziecko w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu, podlega karze więzienia do lat 5.

Podmiotem tego przestępstwa może być tylko matka a przedmiotem tylko nowo narodzone dziecko. Pochodzenie ślubne lub nieślubne jest obojętne podobnie jak i pobudki czynu.

Warunki tego uprzywilejowanego zabójstwa są następujące: 1) Zabicie dziecka w okresie porodu, a więc nie po upływie dopiero pewnego czasu; 2) Zabicie to następuje pod wpływem przebiegu porodu. Z chwilą zatem, gdyby matka powzięła była zamiar zabicia dziecka jeszcze na pewien czas przed porodem.

nie będzie korzystała z uprzywilejowania z tego art., gdyż zabicie to nie nastąpiło pod wpływem przebiegu porodu, lecz jego plan zrodził się z innych, przedtem zaistniałych pobudek.

Pod przepis tego art. podpada tylko pozytywne działanie matki. Zaniechanie dostarczenia dziecku odpowiedniej pomocy podpadać może natomiast pod art. 242.

Osoby, które wzięły udział w zabójstwie tego rodzaju jako podżegacze lub pomocnicy nie korzystają z uprzywilejowanego stanowiska matki, lecz odpowiadają wedle norm ogólnych.

Art. 227. Kto zabija człowieka na jego żądanie i pod wpływem współczucia dla niego, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Żądanie zabitego musi być wyrażone w formie stanowczej, wyraźnej, nie pozostawiającej żadnej wątpliwości.

Pobudką działania sprawcy musi być tylko i wyłącznie współczucie do żądającego. Zabójstwo z innych pobudek, choćby na żądanie zabitego, nie uzasadnia zastosowania tego łagodniejszego przepisu.

Art. 228. Kto namową lub przez udzielenie pomocy doprowadza człowieka do targnięcia się na własne życie, podlega karze więzienia do lat 5.

Namawiający lub udzielający pomocy nie jest w tym wypadku podżegaczem lub pomocnikiem w cudzem przestępstwie, gdyż samobójstwo nie jest jako takie karalnym a popełnia samostne przestępstwo. W wyrażeniu „targnięcie się” mieści się zarówno samobójstwo dokonane, jak i usiłowane. Rzeczą sędziego będzie ustalić ścisły związek przyczynowy, zachodzący między namową czy udzieleniem pomocy przez sprawcę a targnięciem się na życie. Pobudki, któremi kierował się sprawca są obojętne.

Art. 229. Kto zawiera umowę, oddającą losowi rozstrzygnięcie pytania, która strona ma odebrać sobie życie, podlega karze więzienia do lat 5.

Kodeks zna przestępstwo t. zw. pojedynku amerykańskiego. Karalnym jest już samo zawarcie umowy bez względu na to, czy samobójstwo lub usiłowanie samobójstwa nastąpiło. Obojętnym jest, kto dał inicjatywę do pojedynku, czy wygrywający czy jego przeciwnik.

Art. 230. § 1. Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli śmierć wynika z umyślnego uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia, spędzenia płodu lub porzucenia, określonego w art. 200, sprawca

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 1 ogarnia te stany faktyczne, w których wszelka wina umyślna jest wykluczona. Najbliższym jest on przepisowi § 335 ust. kar. austr. Definicję nieumyślności działania zawiera art. 14 § 2. Jest to niezachowanie przeciętnego obowiązku ostrożności w wypadkach, w których na podstawie normalnej zdolności przewidywania i ogólnej troski o życie ludzkie oraz przewidywania skutków działania własnego można wymagać od każdego, aby nie dopuścił do nastania karygodnego skutku.

§ 2 tego art. przewiduje sytuację tego rodzaju, kiedy sprawca nie zamierzał spowodować swem działaniem śmierci człowieka ani w formie zamiaru bezpośredniego ani ewentualnego. Natomiast warunkiem zaistnienia karalności wedle tego paragrafu jest dopuszczenie się przez sprawcę jednego z umyślnych przestępstw, wymienionych w tymże § 2 a więc umyślnego uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia, spędzenia płodu lub porzucenia, skutkiem którego to przestępstwa wynikła niezamierzona przez sprawcę śmierć człowieka. Tu uwzględnia tedy konkretnie obiektywne skutki działania sprawcy, który w tych wypadkach nie będzie odpowiadał jedynie za uszkodzenie ciała, spędzenie płodu i t. d., lecz za swoiste przestępstwo, polegające na spowodowaniu śmierci człowieka.

Art. 231. Kobieta, która płód swój spędza lub pozwała na spędzenie go przez inną osobę,

podlega karze aresztu do lat 3.

Pod spędzeniem płodu należy rozumieć zniszczenie życia poczętego i dojrzewającego w łonie matki. Może być ono dokonane albo przez zabicie w łonie matki albo przez wywołanie przedwczesnego porodu.

Jeżeli mimo usiłowania sprawczyni dziecko przyjdzie na świat żywe, będzie miało miejsce usiłowanie przestępstwa z tego art., o ile ustalonym zostanie, że zamiar szedł w kierunku wywołania na świat dziecka martwego.

Podmiotem tego przestępstwa jest tylko matka. Działanie jej może być dwojakie: 1) Może sama płód spędzić, 2) może

zezwoić drugiemu na jego spędzenie. Ten drugi odpowiadać będzie wedle art. 232.

Art. 232. Kto za zgodą kobiety ciężarnej płód jej spędza lub jej przy tem udziela pomocy, podlega karze więzienia do lat 5.

Udzielenie pomocy kobiecie ciężarnej przy spędzaniu płodu nie będzie pomocnictwem przy przestępstwie z art. 231, lecz stanowi sui generis przestępstwo z art. niniejszego.

Art. 233. Niema przestępstwa z art. 231 i 232, jeżeli zabieg był dokonany przez lekarza i przytem:

a) był konieczny ze względu na zdrowie kobiety ciężarnej, albo

b) ciąża była wynikiem przestępstwa, określonego w art. 203, 204, 205 lub 206.

Warunkiem nieodpowiedzialności sprawcy a więc zarówno matki jak i osoby innej jest: 1) by spędzenie było dokonane przez lekarza; 2) by albo a) zabieg był usprawiedliwiony stanem zdrowia ciężarnej albo b) ciąża była wynikiem jednego z przestępstw, wymienionych pod lit. b) tego art.

Pojęcie „zdrowia“ jest szersze, aniżeli warunek bezpośrednio grożącego niebezpieczeństwa w przepisach o wyższej konieczności. Tu może wchodzić w grę nietylko bezpośrednio zagrożenie życia matki w związku z istnieniem płodu lub porodem (np. ciąża pozamaciczna), ale także wszelkie inne możliwe skutki, szkodliwe dla jej organizmu, jak osłabienie, wycieńczenie.

Art. 234. Kto bez zgody kobiety ciężarnej płód jej spędza,

podlega karze więzienia do lat 10.

Z bezkarności, opisanej w art. 233, sprawca niniejszego przestępstwa nie korzysta w żadnym razie.

Art. 235. § 1. Kto:

a) pozbawia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia, albo

b) powoduje inne trwałe kalectwo, ciężką chorobę nieuleczalną, chorobę zagrażającą życiu, albo trwałą chorobę psychiczną lub trwałą niezdolność do pracy zawodowej,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,
podlega karze więzienia do lat 3.

Co do skutków działania, to dzieli je art. niniejszy na dwie grupy. Do grupy pierwszej należeć będą wymienione pod lit. a) skutki, posiadające cechy bezwzględnej trwałości i całkowitego pozbawienia człowieka władania wzrokiem, słuchem, mową oraz zdolności płodzenia.

Do grupy drugiej (lit. b) należą skutki mające również cechy trwałości a pozatem i choroba zagrażająca życiu.

Pod trwałem kalectwem w szczególności rozumieć będzie my przytępienie słuchu, wzroku i t. d. w stopniu wpadającym w oczy otoczenia i utrudniającym władanie danym organem. Jeżeli sprawca spowodował utratę obu oczu, odpowiadać będzie wedle lit. a), jeżeli spowodował utratę jednego oka, — wedle lit. b).

Ciężka choroba kwalifikować będzie uszkodzenie ciała wedle niniejszego art., jeżeli stała się nieuleczalną. A contrario ciężka choroba jednak uleczalna nie podpada pod przepis lit. b); podpadnie ewentualnie pod przepis art. 236. Podobnie choroba wprawdzie nieuleczalna jednakże nie będąca „ciężką“, również nie będzie podpadała pod niniejszy przepis. Albowiem może się zdarzyć, że lekki uszczerbek na ciele pozostanie stale w stanie nieuleczalnym.

Choroba zagrażająca życiu nie musi być chorobą samo przez się ciężką lub długotrwałą.

Choroba psychiczna sama przez się nie pociąga odpowiedzialności sprawcy wedle niniejszego art. I ona musi posiadać cechę „trwałości“. W przeciwnym razie, stosownie do swych skutków, podpadać będzie już to pod przepis art. 236 już też 237. Podobnie ma się rzecz z niezdolnością do pracy zawodowej, która tylko wtedy pociąga odpowiedzialność z niniejszego art. o ile jest trwałą.

Momenty, wyliczone pod lit. b) bynajmniej nie muszą wszystkie zaistnieć równocześnie. Może mieć miejsce trwałe kalectwo, mimo to nie pociągające za sobą trwałej niezdolności do pracy zawodowej. Sprawca będzie jednak odpowiadał wedle niniejszego art. Może nastąpić trwała niezdolność do pracy zawodowej, jakkolwiek zresztą nie zaistniał żaden z innych momentów, wymienionych pod lit. b).

Niezdolności do pracy zawodowej nie należy identyfikować z niezdolnością do zarobkowania. Może być praca zawodo-

wa nie przynosząca dochodów a uprawiana jedynie z zamiłowania.

§ 2 przewiduje działanie nieumyślne wedle art. 14 a powodujące powyższe skutki.

Art. 236. § 1. Kto powoduje:

a) uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, które nie zagrażają życiu lub zagrażają mu tylko chwilowo, a naruszają czynność narządu ciała co najmniej na przeciąg dni 20, albo

b) trwale zeszpecenie lub trwale zniekształcenie ciała,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega karze więzienia do roku lub aresztu do roku.

Pod art. ten podpadają uszkodzenia charakteru łagodniejszego, niż pod art. poprzedni. Poza wypadkami wymienionymi pod lit. b) odpada tu istotna dla art. 235 cecha — trwałości.

Art. ten rozróżnia dwie kategorie skutków. Pod lit. a) wymienia skutki o charakterze przemijającym, co najmniej jednak 20 dni trwające. Pod lit. b) skutki o charakterze trwałym.

Ad lit. a). Skutkiem działania sprawcy jest tu uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia. To uszkodzenie ciała względnie rozstrój zdrowia musi posiadać pewne szczególne kwalifikacje pod tą lit. a) wymienione. W szczególności do kwalifikacji tych należy: 1) naruszenie czynności narządu ciała, 2) naruszenie to trwać musi co najmniej dni 20.

Natomiast wykluczone jest tu takie uszkodzenie ciała lub taki rozstrój zdrowia, któreby zagrażały życiu. Podpadają one bowiem pod przepis art. 235. Jednakże nie pod przepis art. 235 a pod przepis art. niniejszego podpadną takie uszkodzenia ciała lub taki rozstrój zdrowia, które życiu zagrażają jedynie chwilowo. Uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia zagrażające życiu tylko chwilowo nie może jednak nosić cech „choroby” zagrażającej życiu, o której mowa w art. poprzednim. Musi to być zatem zupełnie krótkotrwałe, przemijające niebezpieczeństwo dla życia.

Uszkodzeniem ciała będzie każde takie działanie na ciało ludzkie, które pozostawia na niem wyraźny ślad, niszczący całość powłoki cielesnej człowieka. Nie będzie zatem uszkodzeniem ciała uderzenie, nie pozostawiające śladów albo tylko przemijający siniec. Będzie niem natomiast naruszenie tkanek orga-

nizmu bez względu na to, czy poprzestano na powierzchownem uszkodzeniu skóry czy złamaniu kości albo nadwężeniu organów wewnętrznych. Pod rozstrojem zdrowia należy rozumieć wszelkie naruszenie zdrowia, a więc wprowadzenie go w stan odmienny od normalnego.

Pod narządem ciała należy rozumieć każdą część organizmu ludzkiego. Może to być oko, ucho, skóra, serce, płuca, żołądek i t. d.

Kwestja niezdolności zarobkowania lub niezdolności do pracy zawodowej wogóle nie znalazła w tym art. uwzględnienia przy kwalifikacji tego przestępstwa. Jedyne tylko trwała niezdolność do pracy zawodowej powoduje kwalifikację z art. 235.

Ad lit. b). W tym wypadku obojętną jest rzeczą, jak długi będzie okres naruszenia czynności narządu ciała. Idzie tylko o to, czy oszpecenie lub zniekształcenie będzie trwałe. Orzeknie o tem biegły = lekarz. Sędzia rozważy w tych wypadkach przynależność pokrzywdzonego do danej grupy towarzyskiej, jego zawód i ściśle w odniesieniu do jego osoby rozstrzygnie, czy ślady spowodowane uszkodzeniem na jego ciele stanowiąc będą dlań zeszpecenie lub zniekształcenie. Inaczej rzecz będzie się przedstawiać u artystki teatralnej, inaczej u pracownika fizycznego. W każdym razie ani zeszpecenie ani zniekształcenie nie może mieć cech trwałego kalectwa czy choroby nieuleczalnej z art. poprzedniego.

Art. 237. § 1. Kto powoduje uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia inne, niż określone w art. 235 i 236, podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

§ 3. Ściganie przestępstw, określonych w § 1 i 2, odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Art. ten w sposób negatywny formuluje skutki działania karalnego wedle niniejszego art. Będą tu należeć wszystkie te uszkodzenia, które nie posiadają kwalifikacji z art. 235 lub 236. Zatem uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, naruszające czynność narządu ciała choćby przez czas zupełnie krótki, będzie podpadać pod art. niniejszy.

Pod względem procesowym zachodzi między art. niniejszym a art. 235 i 236 ta zasadnicza różnica, że o ile przestępstwa

z art. 235 i 236 są ścigane z oskarżenia publicznego, tu ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Art. 238. § 1. Kto w pojedynku zabija człowieka albo zadaje mu uszkodzenie ciała,
podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

§ 2. Sekundantów sąd może uwolnić od kary.

Ad § 1. Różnica między art. niniejszym a art. 229 polega na tem, że w art. 229 sprawca bezpośrednio nie przedsięwzięje żadnego działania godzącego w życie lub zdrowie swego przeciwnika. Zawiera jedynie umowę, wedle której przeciwnik miałby się sam życia pozbawić. Tu śmierć przeciwnika względnie uszkodzenie jego ciała następuje skutkiem własnoręcznego działania sprawcy.

Uszkodzeniem ciała będzie czynność powodująca którykolwiek ze skutków, wymienionych w art. 235—237. Fakt spowodowania skutków łagodniejszych odbije się jedynie na wymiarze kary.

Nawet w razie wywołania skutków z art. 237 przestępstwo to będzie ścigane z urzędu.

Sam pojedynek jest bezkarny wedle niniejszego art. o ile nie wywoła skutków w tym art. wymienionych.

Ad § 2. Sekundanci w zasadzie odpowiadać będą jako podlegacze lub też jako pomocnicy w niniejszem przestępstwie. Sąd jednak może ich uwolnić od kary. Jakkolwiek kodeks nie wymienia wypadków, w których to ma nastąpić, to oczywiście będzie to miało miejsce wtedy, kiedy pn. wykazaniem zostanie, że starali się walczących odwieść od zbrojnego starcia lub kiedy skutki pojedynku są nieznaczne lub wogóle ich brak.

Art. 239. § 1. Kto uderza człowieka lub w inny sposób narusza jego nietykalność cielesną,
podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

§ 2. Jeżeli czyn został wywołany przez wyzywające zachowanie się pokrzywdzonego lub jeżeli pokrzywdzony odpowiedział czynem tego samego rodzaju — sąd może sprawcę od kary uwolnić.

§ 3. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Ad § 1. Przedmiotem ochrony tego art. jest nietykalność cielesna człowieka. Zamachy te kierowane są przeto nie przeciw

czci człowieka, lecz przeciw jego ciału. Obojętnem jest, z jakich wpływają pobudek. Będzie tu należał każdy tego rodzaju zamach, o ile nie pociągnął za sobą skutków przewidzianych w art. 235—237. Wynikiem działania sprawcy może być krótko trwały ból lub dokuczliwość nie powodujące jednak choćby w najmniejszej mierze uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia.

Zamiar sprawcy niekoniecznie musi się różnić od zamiaru z art. poprzednich, byleby tylko nie powstały skutki z tamtych art.

Ad § 2. Mimo wyzywającego zachowania się pokrzywdzonego i mimo jego reakcji sąd może wymierzyć karę, o ile uzna ją za celową.

Art. 240. Kto bierze udział w bójce lub w pobiciu człowieka, jeżeli stąd wynika śmierć lub uszkodzenie, określone w art. 235 lub 236,

podlega karze więzienia do lat 5.

Pod przepis tego art. nie będzie podpadał ten, kto swem własnoręcznym działaniem, choćby w toku bójki, spowodował jeden ze skutków z art. 235 i 236 lub śmierć człowieka. Podpadać tu będzie jedynie ten, kto brał i to umyślnie udział w bójce lub pobiciu człowieka, a wynikiem tej bójki lub pobicia jako całości były skutki z art. 235 lub 236 albo śmierć. Odpowiedzialność ta zaistnieje przede wszystkim wtedy, jeżeli albo nie da się ustalić, kto zadał pokrzywdzonemu poszczególne uszkodzenia albo też skutki wynikły z działania wszystkich biorących w bójce lub pobiciu udział.

Choćby nawet zostało wykazaniem, kto spowodował jeden ze skutków w tym art. wymienionych, to jednak inni, którzy tego skutku nie spowodowali, mimo to będą odpowiadać wedle niniejszego art. za umyślny udział w bójce lub pobiciu.

Udział w bójce, wynikiem której był jedynie skutek z art. 237 karalnym będzie jedynie jako wykroczenie.

Art. 241. Kto, biorąc udział w bójce lub w pobiciu człowieka, używa broni, noża lub innego niebezpiecznego narzędzia,

podlega karze więzienia do lat 2.

Choćby z bójki lub pobicia nie wynikło żadne z następstw, sprawca będzie odpowiadał, o ile użył narzędzi w tym art. wymienionych. O ile natomiast przy użyciu tych narzędzi wynikły następstwa z art. 235, 236 lub śmierć, sprawca będzie odpowia-

dał wedle art. 240. Oczywiście, o ile wykazaniem zostanie, że skutki te wynikły z jego własnego działania, odpowiadać będzie zawsze wedle art. 235, 236 względnie 230 § 2.

Art. 242. § 1. Kto naraża życie człowieka na bezpośrednio niebezpieczeństwo,

podlega karze więzienia do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca ma obowiązek troszczenia się lub nadzoru w stosunku do narażonego na niebezpieczeństwo,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 3. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Sprawca przestępstwa objętego niniejszym art. nie działa w zamiarze pozbawienia życia człowieka. Wprawia on jedynie człowieka w tego rodzaju stan, który może spowodować niebezpieczeństwo dla jego życia. (Porzucenie dziecka wśród okoliczności dla jego życia groźnych, wyrzucenie z łodzi człowieka nie umiejącego pływać, wprowadzenie osoby bezradnej jakiegokolwiek albo dziecka w okoliczności uniemożliwiające mu uniknięcie niebezpieczeństwa, wypuszczenie dzikiego zwierzęcia na człowieka). Sprowadzenie tego rodzaju stanu może nastąpić albo umyślnie (§ 1) albo też nieumyślnie (§ 3).

Niebezpieczeństwo musi pozostawać w ścisłym związku z wywołaniem przez sprawcę położeniem osoby zagrożonej.

Do zaistnienia przestępstwa z tego art. wymagane jest narażenie na niebezpieczeństwo życia ludzkiego nie zaś zdrowia (co już stanowiłoby przestępstwo innego rodzaju).

Odpowiedzialność z niniejszego art. nie jest bynajmniej ograniczona do osób pozostających w pewnym szczególnym stosunku do zagrożonego. Tego rodzaju okoliczność powoduje jedynie wyższą karalność wedle § 2.

Art. 243. § 1. Kto porzuca w położeniu, grożącym bezpośrednio niebezpieczeństwem dla życia, osobę, względem której ma obowiązek troszczenia się lub nadzoru,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega karze aresztu do roku.

Zasadnicza różnica między art. niniejszym a poprzednim polega na tem, że wedle art. 242 sprawca sam spowodował stan niebezpieczeństwa dla życia człowieka. Tu stan ten zaistniał po za jego działaniem, sprawca go nie wywołał, a wina jego polega na tem, że zdając sobie sprawę z tego stanu niebezpieczeństwa, mimo to porzuca osobę pozostającą pod ochroną tego art.

Dalsza różnica tkwi w tem, że o ile w art. poprzednim stosunek łączący sprawcę z zagrożonym nie był istotną cechą przestępstwa a jedynie stanowił jego surowszą kwalifikację, tu wymagany jest pewien szczególny stosunek do zagrożonego. Stosunek ten nie może być jednak natury ogólnej, lecz musi to być stosunek specjalny łączący te dwie osoby: sprawcę i zagrożonego.

Art. 244. Kto bez upoważnienia udziela innej osobie trucizny odurzającej,
podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Do istoty tego przestępstwa należy wyłącznie tylko sam fakt udzielenia innemu trucizny odurzającej (morfiny, kokainy, opium i t. p.). Obojętną natomiast jest rzeczą w jakim celu sprawca czynu tego dokonał. Oczywiście, gdyby ten jego cel był skonkretyzowany w sposób, znamionujący inne przestępstwo a więc udzielenie nastąpiło w zamiarze pozbawienia życia człowieka lub spowodowania jego uszkodzenia, czyn taki podpadać będzie pod odpowiednie przepisy kodeksu.

Pod pojęcie „udzielania“ podpada sprzedaż, użyczenie i wogóle wszelkiego rodzaju umożliwianie pokrzywdzonemu przyjścia w posiadanie trucizny.

Srodkami popełnienia tego przestępstwa są wyłącznie trucizny „odurzające“ (wyżej wymienione) nie zaś inne trucizny, nie noszące tego charakteru.

Obojętną jest w tym wypadku rzeczą, czy zachodziło lub mogło zachodzić narażenie na niebezpieczeństwo życia lub zdrowia.

Pod wyrażeniem „bez upoważnienia“ należy rozumieć bezprawne udzielanie trucizny i to nawet przez tego, który zresztą z mocy swego zawodu jest uprawniony udzielać takich trucizn, ale tylko osobom do ich poboru uprawnionym np. na podstawie recepty lekarskiej.

Patrz art. 5 § 2 ustęp 2 przep. wpraw. k. k. i art. 50 prawa o wykroczeniach.

Art. 245. § 1. Kto, będąc dotknięty chorobą weneryczną, naraża inną osobę na zarażenie tą chorobą, podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawcą jest małżonek pokrzywdzonego, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Kodeks nie ogranicza tego przestępstwa do zarażenia drugiego chorobą weneryczną wskutek stosunku płciowego. Każdy inny sposób zarażenia będzie również karygodny, np. podjęcie się karmienia niemowlęcia przez mamkę chorą wenerycznie.

Z wyrażenia „naraża“ wynika, że przestępstwo jest dokonane już wówczas, kiedy sprawca mając świadomość, że jest dotknięty chorobą weneryczną, wchodzi mimo to w odnośny stosunek z innym człowiekiem i skutkiem tego czyni zarażenie prawdopodobnym chociaż nie bezwzględnie koniecznym.

Art. 246. Kto znęca się fizycznie lub moralnie nad pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy osobą nieletnią poniżej lat 17 lub bezradną,

podlega karze więzienia do lat 5.

Przedmiotem przestępstwa może być: 1) osoba nieletnia niżej lat 17; 2) osoba bezradna t. zn. taka, która ze względu na swe osobiste właściwości nie może się oprzeć znęcającemu się nad nią sprawcy.

Podmiotem przestępstwa jest ten, do którego pokrzywdzony pozostaje w stosunku zależności. Ten stosunek może być trwałym lub przemijającym jednakże warunkiem zaistnienia niniejszego przestępstwa jest, by działanie przestępne podjęte zostało z nadużyciem tego stosunku, t. j. aby on trwał w chwili działania przestępnego.

Pod pojęcie znęcania podpadać będzie znęcanie się w formie zadawania razów, bicia, zadawania bólu fizycznego albo też sprawianie ciężkich przykrości moralnych. Może to dziać się jednorazowo lub stale. Działanie sprawcy może być pozytywne albo negatywne (odmawianie pożywienia, zaniedbywanie).

O ile skutkiem znęcania powstały np. skutki z art. 235 sprawca podpadnie karze wedle art. 235. W razie zaistnienia skutków z art. 237 sprawca odpowiadać będzie wedle art. niniejszego.

Art. 247. Kto nie udziela pomocy człowiekowi, znajdującemu się w położeniu, grożącym bezpośredniem niebezpieczeństwem dla życia, mogąc to uczynić bez narażenia siebie lub osób bliskich na niebezpieczeństwo osobiste,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Różnica między art. niniejszym a art. 243 polega na tem, że w art. poprzednim porzucenie w niebezpieczeństwie było połączone z pogwałceniem szczególnego obowiązku troszczenia się o osobę, której niebezpieczeństwo grozi. Art. niniejszy nakłada obowiązek udzielenia pomocy zagrożonemu na każdego bez wyjątku człowieka z zastrzeżeniem wymienionem w ostatniem zdaniu tego art.

Niebezpieczeństwo zaistniało bez przyczynienia się sprawcy a musi zagrażać życiu. Kodeks jednak nie wymaga by niebezpieczeństwo grożące nie udzielającemu pomocy względnie bliskim mu osobom zagrażało ich życiu. Wystarczy ogólnie pojęte niebezpieczeństwo osobiste, a rzeczą sędziego będzie w każdym poszczególnym wypadku ocenić, czy było ono rzeczywiście tego rodzaju, iż usprawiedliwiałoby nieudzielenie pomocy.

ROZDZIAŁ XXXVI.

Przestępstwa przeciwko wolności.

Art. 248. § 1. Kto człowieka pozbawia wolności, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli pozbawienie wolności trwało dłużej niż 14 dni albo łączyło się ze szczególnem udręczeniem lub z oddaniem we władztwo obcego państwa, albo w innych szczególnie ciężkich przypadkach, sprawca podlega karze więzienia do lat 10.

Pod pozbawieniem wolności rozumieć należy nie tylko zatrzymanie kogoś w zamknięciu, ale wogóle użycie jakiegokolwiek środka stanowiącego istotną przeszkodę w korzystaniu z fizycznej wolności. Sprawca może użyć zarówno siły fizycznej w postaci przemocy jak i przymusu psychicznego, polegającego na wywołaniu w pozbawionym wolności takiego stanu psychicznego, w którym on nie jest zdolny oprzeć się sprawcy.

Będzie tu tem samym należeć wprowadzenie w stan hipnozy, uśpienie, odurzenie narkotykiem, każde podstępne działanie zmierzające do pozbawienia wolności.

Czas trwania pozbawienia wolności nie jest decydującym dla zaistnienia tego przestępstwa. Dłuższe jego trwanie może stanowić jedynie kwalifikację z § 2. Paragraf ten stwierdza ogólnie, że surowiej karalnym będzie pozbawienie wolności „w innych szczególnie ciężkich przypadkach“, pozostawiając sędziemu rozstrzygnięcie kiedy takie wypadki zaistnieją a jedynie przykładowo wylicza dłuższy czas trwania, szczególne udręczenia i oddanie we władztwo obcego państwa.

Pod pojęcie szczególnego udręczenia może podpadać np. zagrożenie życia, uszkodzenie ciała, zatrzymanie zdrowego w zakładzie dla umysłowo chorych.

Jakkolwiek zarówno w tym jak i w następnych artykułach nie umieszczono słowa „bezprawnie“ (pozbawia wolności) to jednak już z mocy części ogólnej kodeksu wynika, że wymóg ten jest bezwzględnie konieczny do zaistnienia przestępstwa.

Art. 249. Kto powoduje oddanie innej osoby w stan niewolnictwa, kto uprawia handel niewolnikami lub bierze udział w przedsiębiorstwie, z tem związanem, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5.

Jakkolwiek przestępstwo z niniejszego art. dałoby się z łatwością pomieścić także w ramach art. poprzedniego, kodeks ujął je odrębnie stosownie do istniejących w tym względzie zobowiązań międzynarodowych.

Art. 250. Kto grozi innej osobie popełnieniem zbrodni lub występku na jej szkodę lub szkodę bliskich, jeżeli zachodzi prawdopodobieństwo spełnienia zapowiedzi i groźba może wzbudzić obawę w zagrożonym, podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Zamiarem sprawcy jest tu wyłącznie wzbudzenie w drugim uzasadnionej obawy spełnienia się zapowiedzi sprawcy. Nie jest wymaganem, by sprawca w ten sposób chciał osiągnąć jakiś inny cel. W tym ostatnim wypadku czyn jego podpadać już może pod art. 251.

Groźba dochodzenia swych słusznych praw nie będzie podpadać pod przepis tego art. Karygodną jest jedynie groźba do

konania zbrodni lub występku na szkodę zagrożonego lub jego bliskich. Groźba może być dokonana zarówno bezpośrednio jak i za pośrednictwem innej osoby, ustnie lub pisemnie.

Warunkiem zaistnienia tego przestępstwa jest obiektywnie istniejące prawdopodobieństwo spełnienia zapowiedzi. Pełna świadomość, zupełna pewność po stronie zagrożonego, że spełnienie przestępstwa, którem się grozi, istotnie nastąpi, nie jest wymagana.

Dalszym warunkiem jest, by zapowiedź mogła wzbudzić obawę w zagrożonym a to przy uwzględnieniu warunków, okoliczności oraz właściwości osobistych uczestników konkretnego wypadku. A zatem subiektywnej obawie towarzyszyć musi obiektywne niebezpieczeństwo i obie te cechy dopiero łącznie stanowią warunek przestępnej groźby.

Art. 251. Kto przemocą lub groźbą bezprawną zmusza inną osobę do działania, zaniechania lub znoszenia,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Działanie przestępne polegać może albo na przymusie fizycznym t. j. użyciu siły czy w postaci gwałtu na osobie zmuszanej, czy też działania, któremu zmuszany nie jest w stanie się oprzeć albo też na użyciu przymusu psychicznego, t. j. groźby bezprawnej.

Celem użycia zarówno przemocy jak i groźby musi być zmuszenie innej osoby do działania, zaniechania lub znoszenia. Samo użycie przemocy czy groźby bez tego celu nie będzie przestępstwem z niniejszego art.

Poza wymuszeniem ujętem ogólnie w tym art. zna kodeks różne inne przestępstwa z wymuszenia, np. zmuszenie kobiety do utrzymywania stosunków płciowych, zmuszanie urzędnika do zaniechania lub przedsięwzięcia czynności urzędowych. Te stany faktyczne podpadają już nie pod przepis ogólny niniejszego art., lecz pod odpowiednie inne przepisy kodeksu.

Art. 252. § 1. Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia, przedsiębiorstwa, posiadłości ogrodzonej w związku z mieszkaniem lub ogrodzonej i służącej za miejsce pobytu, albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza,
podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

§ 2. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Forma popełnienia tego przestępstwa może być dwojaka: 1) wdarcie się do cudzego domu i t. p., 2) nieopuszczenie tego domu wbrew żądaniu osoby uprawnionej.

Pod wdarciem rozumieć należy naruszenie jawnej lub domniemanej woli, osoby dysponującej domem, przy pomocy siły, groźby lub podstępny. Wdarcie nie jest identyczne z wejściem, gdyż wymaga usunięcia przeszkód utrudniających wejście.

W wypadku pod 2) bezprawność dostania się do odnośnego miejsca nie jest koniecznością. Sprawca mógł tam wejść w sposób prawny. Sam fakt jednak przebywania w tym miejscu z chwilą, gdy osoba uprawniona zażąda, by je sprawca opuścił, stanowi przestępstwo. (Nie będzie się to odnosić do lokatora, który nie chce opuścić mieszkania).

Jeżeli przy wdzieraniu się do mieszkania dokonano uszkodzenia osoby lub przedmiotu, utrudniających dostęp, nastąpi zbieg przestępstw wieloczynowy. Jeżeli zaś wdarcie się do domu było tylko środkiem względnie sposobem zrealizowania innego zamierzonego przestępstwa np. kradzieży, to ten ostatni czyn pochłonie odpowiedzialność za najście na dom.

ROZDZIAŁ XXXVII.

Naruszenie tajemnicy.

Art. 253. § 1. Kto bez uprawnienia otwiera zamknięte pismo, dla niego nie przeznaczone, albo przywłaszcza sobie lub niszczy cudzą korespondencję, zanim adresat się z nią zapoznał, albo przyłącza się do przewodu, służącego do podawania wiadomości, albo podstępnie uzyskuje nieprzeznaczoną dla niego wiadomość telefoniczną lub telegraficzną,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

§ 2. Kto tak uzyskaną wiadomość ogłasza albo rozgłasza,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

§ 3. Ściganie przestępstw, określonych w § 1 i 2, odbywa się z oskarżenia prywatnego, a jeżeli dotyczy korespondencji lub wiadomości, przeznaczonych dla

władz lub urzędów państwowych — następuje także na wniosek właściwej władzy lub urzędu.

Przestępstwa tego dopuszcza się nietylko ten, kto ma możność stykania się z cudzą korespondencją z mocy swego urzędu czy zawodu, lecz wogóle każdy. Do zaistnienia tego przestępstwa nie jest wymagany zamiar wyrządzenia drugiemu szkody czy to materialnej czy też moralnej.

Przestępstwa tego można się dopuścić w różnorodny sposób. Przedewszystkiem przez otwarcie (oczywiście bez uprawnienia) nieprzeznaczonego dla siebie pisma. Obojętną jest tu rzeczą, czy sprawca otwarte przez siebie pismo przywłaszcza sobie czy też następnie zwraca właściwemu adresatowi. Obojętnem jest dalej, czy sprawca zapoznał się z treścią tego pisma czy też nie. Wystarczy sam fakt otwarcia pisma tego rodzaju.

Pod pismem zamkniętym należy rozumieć każde pismo, doręczane pocztą lub w inny sposób, zaklejone, opieczetowane lub w inny sposób zabezpieczone przed odczytaniem go przez dowolną osobę.

Można się ponadto dopuścić tego przestępstwa przez przywłaszczenie sobie lub zniszczenie cudzej korespondencji. Tu już obojętną jest rzeczą, czy korespondencja ta była wogóle zamkniętą czy też otwartą, zaś w razie, jeżeli była zamkniętą, czy ją otwarto czy też nie. Wystarczy fakt przywłaszczenia sobie względnie zniszczenia tej korespondencji.

Tak w tym wypadku jak i w poprzednim warunkiem zaistnienia przestępstwa jest, by otwarcie czy przywłaszczenie sobie lub zniszczenie miało miejsce zanim jeszcze korespondencja dostała się do rąk adresata. Usunięcie z posiadania adresata pisma może stanowić ewentualnie zabór cudzej rzeczy.

Dalszym sposobem popełnienia przestępstwa z niniejszego art. jest przyłączenie się do przewodu służącego do podawania wiadomości, a więc zarówno przewodu telefonicznego jak i innego. W tym wypadku obojętną jest rzeczą czy sprawca w ten sposób jakąś wiadomość uzyskał czy też nie.

Wreszcie ostatnim sposobem popełnienia przestępstwa jest uzyskanie podsłuchu telefonicznego lub w inny sposób uzyskanie wiadomości dla sprawcy nie przeznaczonej. W tym wypadku warunkiem zaistnienia przestępstwa jest użycie „podstępu“.

We wszystkich powyższych wypadkach obojętną jest rzecz, czy korespondencja, podsłuchana wiadomość i t. d. dotyczyły okoliczności mających charakter szczególnej tajemnicy, czy też treścią ich była mało znacząca choćby np. tylko życzenie noworoczne.

§ 2 zawiera kwalifikowany sposób popełnienia powyższych przestępstw, polegający na ogłaszaniu (podanie do wiadomości publicznej drukiem lub innymi środkami) i rozgłaszaniu (komunikowanie więcej osobom w sposób nie mający charakteru publicznego). Bezprawne rozgłaszanie wiadomości uzyskanej z pośmięciem jednego z działań w § 1 wymienionych nie będzie przestępstwem. Podobnie nie będzie niem bezprawne ogłaszanie lub rozgłaszanie wiadomości uzyskanej w sposób prawny.

Jakie praktyczne znaczenie posiada ta kwalifikacja z § 2 trudno określić skoro wymiary kary w § 1 i w § 2 są zupełnie identyczne a sprawa konsumuje istotę przestępstwa już przez samo popełnienie czynu, odpowiadającego treści § 1.

Art. 254. § 1. Kto wbrew swemu obowiązkowi wyjawia prywatną tajemnicę, z którą zapoznał się w związku z wykonywaniem swego zawodu lub funkcji publicznej,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2. Przestępstwa tego dopuścić się może także osoba pomocna przy wykonywaniu zawodu lub funkcji publicznej.

§ 3. Niema przestępstwa, jeżeli wyjawiający tajemnicę czyni to ze względu na uzasadniony interes publiczny lub prywatny.

§ 4. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Zakres osób, które mogą dopuścić się tego przestępstwa jest w porównaniu z art. 259 ograniczony. W szczególności niniejszego przestępstwa może dopuścić się tylko: 1) kto zapoznał się z tajemnicą w związku z wykonywaniem zawodu, 2) w związku z udzieleniem pomocy przy wykonywaniu zawodu lub funkcji publicznej. Podmiotem zatem tego przestępstwa może być lekarz, aptekarz, adwokat, spółnik w przedsiębiorstwie, każdy urzędnik a nawet osoba prywatna ale biorący udział w czynności urzędowej (mąż zaufania przy wymiarze podatków).

Warunkiem zaistnienia tego przestępstwa jest, by na sprawcy ciążył obowiązek zachowania tajemnicy, przyczem tajemnica ta może go dojść albo bezpośrednio przy wykonywaniu jego zawodu czy funkcji publicznych albo tylko przypadkowo jednakże w związku z tem wykonywaniem. Należać będzie tu

zdrada tajemnicy prywatnej, handlowej, kredytowej, przemysłowej.

Przedmiotem ochrony jest tylko czyjaś tajemnica prywatna, nie zaś tajemnica urzędowa. Wystarczy jeżeli ujawnienie nastąpiło choćby wobec jednej osoby.

Co do § 3 zaznaczyć należy, że przestępstwo nie ma miejsca, jeżeli wyjawienie nastąpiło w interesie publicznym lub prywatnym, np. zdrada przyjacielowi przez lekarza faktu, że narzeczony jego córki jest chory na gruźlicę. Tak samo jeżeli spółnik zdradza władzy fakt, że przedsiębiorstwo zataja wyśokość obrotu dla wymiaru podatków.

ROZDZIAŁ XXXVIII.

Zniewagi.

Art. 255. § 1. Kto pomawia inną osobę, instytucję lub zrzeszenie, choćby nie mające osobowości prawnej, o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć je w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności,

podlega karze aresztu do lat 2 i grzywny.

§ 2. Niema przestępstwa, jeżeli zarzut był prawdziwy. Jeżeli zarzut uczyniony był publicznie, to dowód prawdy przeprowadzić wolno tylko wówczas, gdy sprawca działał w obronie uzasadnionego interesu publicznego lub prywatnego, własnego lub cudzego, a nadto dowód nie dotyczy okoliczności życia prywatnego lub rodzinnego.

§ 3. Wyrok skazujący należy na wniosek oskarżyciela ogłosić w czasopismach na koszt skazanego.

§ 4. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

§ 5. W razie zniesławienia urzędnika, ściganie może nastąpić również na wniosek władzy przełożonej.

Art. ten obejmuje t. zw. zniesławienie.

Ad § 1. Przedmiotem tego zniesławienia może być zarówno poszczególna osoba jak i instytucja lub zrzeszenie, przy-

czem co do zrzeczeń obojętnem jest, czy stanowią one czy nie osobowość prawną.

Sprawca pomawia drugiego o takie postępowanie lub takie właściwości, które tego drugiego albo mogą poniżyć w opinii publicznej, t. zn. spowodować niekorzystną jego ocenę moralną albo też narazić pomawianego na utratę zaufania potrzebną dla danego stanowiska lub zawodu. Tu należy podnoszenie zarzutów uniemożliwiających znieważonemu uzyskanie lub utrzymanie się na pewnym stanowisku, wykonywanie przezeń jego zawodu lub też uprawianie pewnej działalności (politycznej, społecznej naukowej). Podnoszenie takich zarzutów będzie karygodnym choćby zresztą zarzuty te w zasadzie nie poniżały znieważonego w opinii publicznej.

Poniżeniem w opinii publicznej będzie pomawianie kogoś o to, że jest alkoholikiem nałogowym, że dopuszcza się nadużyć w związku ze swem urzędowaniem. Narażeniem na utratę zaufania będzie twierdzenie, że ktoś nie posiada odpowiednich zdolności fachowych, twierdzenie o dziennikarzu, że nie włada danym językiem, twierdzenie o dyrektorze instytucji finansowej, że jest lekkomyślnym, że jest choćby nawet tylko zbytnio ofiarnym w dysponowaniu pieniędzmi, które to zarzuty nie mogą zresztą danych osób poniżyć w opinii publicznej.

Koniecznym jest do zaistnienia tego przestępstwa zamiar po stronie sprawcy zniesławienia. Sprawca musi być świadom, że zarzucone drugiemu postępowanie lub właściwość są poważnymi zarzutami, mogącymi wywołać skutki z tego art.

Ad § 1. Kodeks dopuszcza dowód prawdy, stwierdzający, że pomawianie nie istnieje wtedy tylko, jeżeli zarzut był prawdziwy. Odnosnie do zarzutów uczynionych publicznie w zasadzie dowodu prawdy przeprowadzać nie wolno. Zatem karnym będzie zarzut zupełnie prawdziwy, jeżeli go uczyniono publicznie. Wyjątek stanowią wypadki, kiedy sprawca działał w obronie uzasadnionego interesu prywatnego lub publicznego. Wtedy będzie mógł sprawca przeprowadzić dowód prawdy i karze podpadnie tylko wtedy, jeżeli ten dowód prawdy mu się nie uda.

Zupełnie wyjątkowe stanowisko zajmują zarzuty dotyczące okoliczności z życia prywatnego lub rodzinnego. Choćby sprawca zarzutu uczynionego publicznie wystąpił w danym wypadku w obronie uzasadnionego interesu, jednak co do takich okoliczności z życia prywatnego lub rodzinnego dowodu prawdy nie będzie mógł przeprowadzić i bezwzględnie karze podpadnie. Natomiast dopuszczalnym będzie dowód prawdy nawet co do takich okoliczności, o ile zarzut uczyniono niepublicznie.

Ad § 3. Przepis ten uzasadniony jest tem, że wyrok skazujący może zawierać albo stwierdzenie nieprawdziwości zarzutu albo tylko niedopuszczalność dowodu prawdy. Zaczem o ile zniesławiony chce podać do wiadomości publicznej fakt sądowego stwierdzenia nieprawdziwości zarzutu może domagać się ogłoszenia wyroku w czasopiśmie.

Ad § 5. Mimo wniesienia skargi przez władzę publiczną skarga nie nabiera charakteru skargi publicznej.

Art. 256. § 1. Kto obraża godność osobistą innej osoby w jej obecności, albo choćby pod jej nieobecność, lecz publicznie lub w zamiarze, aby obraza do osoby tej dotarła,

podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

§ 2. Jeżeli obrazę wywołało wyzywające zachowanie się obrażonego lub jeżeli obrażony odpowiedział obrazą wzajemną lub naruszeniem nietykalności cielesnej, sąd może sprawcę od kary uwolnić.

§ 3. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

§ 4. W razie obrazy urzędnika z powodu pełnienia obowiązków służbowych, ściganie może nastąpić również na wniosek władzy przełożonej.

Ad § 1. Obraza godności osobistej może polegać na użyciu wyrazów uważanych za przykre, na lekceważących gestach, na przesłaniu listu z obelgami.

Warunkiem karygodności jest albo: 1) dokonanie obrazy w obecności obrażonego. Może to mieć miejsce publicznie lub niepublicznie, choćby nawet oprócz obrażającego i obrażonego więcej nikogo nie było, 2) albo dokonanie obrazy publicznie choćby w nieobecności obrażonego, albo 3) publicznie lub niepublicznie w tym jednak zamiarze, by obraza doszła do wiadomości obrażonego.

Czynna zniewaga nie podpada pod art. niniejszy a pod 239.

Ad § 2. Prowokacja ze strony obrażonego względnie jego retorsja rodzi fakultatywne prawo sądu nie wymierzania kary.

ROZDZIAŁ XXXIX.

Przestępstwa przeciwko mieniu.

Art. 257. § 1. Kto zabiera innej osobie cudze mienie ruchome w celu przywłaszczenia, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. W przypadkach mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a gdy sprawca z nędzy zabrał celem użycia małej wartości przedmiot pierwszej potrzeby — nawet od kary uwolnić.

§ 3. Jeżeli przestępstwo popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Pod słowem „zabiera“ rozumieć należy wyjęcie cudzego mienia z posiadania pewnej osoby a objęcie je we własne posiadanie. Obojętną natomiast jest rzecz, czy zabrane mienie przechodzi na stałe w posiadanie sprawcy czy też zostanie następnie przeniesione w posiadanie innej osoby. „Zabranie“ z niniejszego art. nie wymaga żadnych dalszych kwalifikacji, jak np. groźby, przemocy i t. d., gdyż tego rodzaju kwalifikacje tworzą już istotę innych przestępstw w tym rozdziale omawianych. Jakkolwiek kodeks nie mówi wyraźnie, iż zabór ma nastąpić bez zgody posiadacza, to jednak już w samym znaczeniu słowa „zabiera“ mieści się wyraźnie warunek, iż do istoty przestępstwa koniecznym jest brak zgody posiadacza. Obojętną jest rzecz, czy ów „inny“ miał prawo własności do danego przedmiotu czy też takiego prawa nie miał.

Słowo „mienie“ oznacza, iż dany przedmiot musi posiadać pewną choćby niewielką wartość majątkową. Zabór rzeczy bezwarteściowej może co najwyżej podpadać pod przepis art. 272.

Istotną cechą tego przestępstwa jest „zamiar przywłaszczenia“. Obojętnym jest, czy sprawca działał w zamiarze wzbogacenia się, czy też wogóle odniesienia jakiejś korzyści. Sprawca dopuścił się przestępstwa z niniejszego art. choćby przedmiotu miał zużyć dla zaspokojenia palącej potrzeby lub też oddać go komuś innemu bez żadnej dla siebie korzyści.

Wartość skradzionego mienia nie ma znaczenia dla zaistnienia tego przestępstwa. Jedynie „wypadki mniejszej wagi“ podpadają łagodniejszej sankcji karnej w myśl § 2 tego art. Kodeks nie mówi wyraźnie co należy rozumieć pod wypadkami „mniejsze

szej wagi". Decydującą okolicznością będzie tu oczywiście w pierwszym rzędzie mniejsza wartość zabranego mienia. „Nędzka” nie jest identyczną ze stanem wyższej konieczności, w którym np. sprawca dokonał zaboru cudzej rzeczy, by się uchronić od śmierci głodowej. Natomiast warunkiem uwzględnienia nędzy jest: 1) by przedmiot był małej wartości i 2) by zabrany został celem użycia. Pod użyciem nie należy rozumieć bezwłocznego spożycia. Przedmiotem pierwszej potrzeby nie musi być koniecznie artykuł żywności, może to być np. papieros.

Wedle art. 17 przep. wpraw. sądy grodzkie rozpoznają sprawy z tego art. jeżeli wartość mienia nie przenosi 1000 zł.

Art. 258. Kto używa przemocy albo grozi użyciem natychmiastowego gwałtu na osobie, aby utrzymać się w posiadaniu cudzego mienia ruchomego, zabranego komu innemu w celu przywłaszczenia, lub aby uniknąć bezpośredniego pościgu,

podlega karze więzienia do lat 10.

Srodek przemocy lub groźby służy tu do utrzymania się w posiadaniu mienia już zabranego albo też do uniknięcia pościgu.

Przestępstwa tego dopuścić się można nie tylko na osobie posiadacza rzeczy, ale także na kimkolwiek, kto starał się przeszkodzić sprawcy w uniesieniu zabranego mienia względnie dokonać na nim pościgu. Pościg ten musi mieć miejsce bezpośrednio po dokonaniu czynu. Ochrona przed pościgiem już późniejszym nie stanowi przestępstwa z niniejszego art. co nie wyklucza ewentualnej odpowiedzialności sprawcy za przestępstwo z art. 251 względnie innego.

Art. 259. Kto zabiera innej osobie cudze mienie ruchome w celu przywłaszczenia, używając przemocy albo grożąc użyciem natychmiastowego gwałtu na osobie albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności,

podlega karze więzienia.

Przestępstwo opisane w tym art. odpowiada pojęciu rabunku względnie rozboju. Na istotę tego przestępstwa składają się dwa momenty: 1) Pierwszy z nich mieści w sobie działanie przeciw mieniu i pokrywa się w zupełności ze stanem faktycznym art. 257. 2) Moment drugi mieści w sobie działanie skierowane już nie przeciw mieniu a przeciw pewnej osobie.

To działanie przeciw osobie może być trojakiemu rodzaju: 1) użycie przemocy fizycznej (*vis absoluta*). Przemoc ta może mieć miejsce albo równocześnie z zaborem rzeczy albo też tuż bezpośrednio przed nim. 2) Groźba. Musi ona zawierać wszelkie cechy t. zw. groźby bezprawnej, a więc między innymi zawierać prawdopodobieństwo urzeczywistnienia z tem jednak o graniczeniem, iż spełnienie jej ma nastąpić bezzwłocznie. 3) Doprowadzenie człowieka do niemożności przeciwdziałania zaborowi. Tu należy odurzenie człowieka trucizną, uspienie go, o graniczenie jego wolności osobistej celem uniemożliwienia w przeszkodzeniu zaboru i t. d.

Działanie rabunkowe kończy się dopiero z chwilą dokonania zaboru a nie z chwilą dokonania gwałtu. Gdy dokonano gwałtu a nie dokonano zaboru, mamy do czynienia jedynie z usiłowaniem niniejszego przestępstwa.

Brak określenia wymiaru kary wskazuje na to, że karę należy wymierzyć od 6 miesięcy do 15 lat.

Art. 260. Kto uzbraja lub przysposabia statek morski, przeznaczony do dokonania na morzu przestępstwa z art. 259, lub na takim statku przyjmuje służbę, podlega karze więzienia do lat 10.

Art. ten obejmuje czynności przygotowawcze do rozboju morskiego. Przepis jego jest wynikiem dotyczących umów międzynarodowych.

Art. 261. Kto w celu osiągnięcia dla siebie lub innego korzyści majątkowej przemocą lub groźbą użycia natychmiastowego gwałtu na osobie zmusza inną osobę do rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem, podlega karze więzienia do lat 10.

Jest to t. zw. wymuszenie.

Art. niniejszy należy porównawczo zestawić z art. 251. Różnica polega na tem, że tu zamiar sprawcy skierowany jest wyłącznie tylko na osiągnięciu korzyści majątkowej. Inne są również środki działania. W obu wypadkach wprowadzie pozostałe pojęcie przemocy, natomiast o ile w art. 251 miało się do czynienia z groźbą bezprawną w ogólności, tu groźba musi obejmować użycie natychmiastowego gwałtu.

O ile przy art. 251 sprawca zmuszał swą ofiarę do wszelkiego rodzaju działania, zaniechania lub znoszenia, tu użycie

przemocy lub groźby ma wyłącznie tylko na celu rozporządzenie przez ofiarę pewnymi dobrami.

Art. 262. § 1. Kto przywłaszcza sobie cudze mienie ruchome,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

§ 2. Kto przywłaszcza sobie powierzone mu mienie, podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

§ 3. Kto przywłaszcza sobie mienie znalezione, podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

§ 4. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary lub od kary uwolnić, jeżeli sprawca z nędzy przywłaszczył sobie celem użycia małej wartości przedmiot pierwszej potrzeby.

§ 5. Jeżeli przestępstwo popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Różnica między przywłaszczeniem z niniejszego art. a zaborem z art. 257 polega na tem, że tam sprawca zabiera sam rzecz z cudzego posiadania, tu zaś ona już w jego posiadaniu się znajduje i sprawca może nią dysponować.

Art ten rozróżnia trzy formy przywłaszczenia. § 1 odnosi się do przywłaszczenia mienia przypadkowo przez sprawcę ostryżanego; § 2 odnosi się do przywłaszczenia mienia wyraźnie przez posiadacza sprawcy powierzonego, wreszcie § 3 do mienia przez sprawcę znalezione.

§§ 4 i 5 niniejszego art. mają analogiczne znaczenie co §§ 2 i 3 art. 257.

Patrz art. 17 przep. wpraw. oraz art. 56 prawa o wyk.

Art. 263. § 1. Kto cudze mienie uszkadza albo czyni niezdatnem do użytku,

podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

§ 2. W przypadkach mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 3. Jeżeli przestępstwo, określone w § 1, popeł-

nione zostało przez użycie ognia, materiałów wybuchowych lub łatwopalnych, sprawca

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 4. W przypadkach, określonych w § 1 i 2, ściąganie odbywa się z oskarżenia prywatnego, jeśli nie naruszono interesu publicznego.

Działanie sprawcy może polegać albo 1) na uszkodzeniu rzeczy, pod czem należy rozumieć także zupełne zniszczenie rzeczy, będące wyższym stopniem uszkodzenia, albo 2) na uczy-nieniu przedmiotu niezdatnym do użytku bez naruszenia sub-stancji danego przedmiotu (wypuszczenie zwierzęcia na wolność, puszczenie przedmiotu na wodę).

Kodeks nie czyni tu odróżnienia między mieniem ruchomem a nieruchomością. Można zatem dokonać tego przestępstwa na domu, polu, lesie i t. d.

W każdym razie uszkodzenie wedle niniejszego art. nie może dosięgać spowodowania niebezpieczeństwa powszechnego, gdyż w takim razie podpadałoby pod przepisy rozdz. XXIII.

Uszkodzenie mienia własnego nie będzie podpadać pod przepis niniejszego art., może natomiast stanowić innego rodzaju przestępstwo.

Ściąganie odbywa się albo z oskarżenia publicznego albo prywatnego, zależnie od tego, czy naruszono interes publiczny czy też nie. Ocena tej kwestji zależeć będzie od decyzji oskarżyciela publicznego.

W myśl zasad ogólnych do zaistnienia tego przestępstwa konieczną jest wina umyślna. Nieumyślne uszkodzenie odpowiedzialności karnej nie powoduje wedle niniejszego art.

Patrz art. 54, 57 i 69 prawa o wykz.

Art. 264. § 1. Kto w celu osiągnięcia dla siebie lub kogo innego korzyści majątkowej doprowadza inną osobę, zapomocą wprowadzenia jej w błąd lub wyzyskania błędu, do niekorzystnego rozporządzenia własnem lub cudzem mieniem,

podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. W przypadkach mniejszej wagi sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

§ 3. Jeżeli przestępstwo popełniono na szkodę oso-

by najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Przestępstwo z niniejszego art. odpowiada pojęciu t. zw. oszustwa.

Przedmiotem niniejszego przestępstwa jest nie tylko rzecz jako taka, ale każde dobro majątkowe we wszelkiej postaci, jak np. uprawnienie, korzyści majątkowe i t. d.

Zamiar sprawcy skierowany jest na przysporzenie sobie czy innemu korzyści i to majątkowej. Jakkolwiek kodeks nie mówi wyraźnie o zamiarze wyrządzenia szkody drugiej osobie, to jednak moment szkody uwzględniony został w wyrażeniu „do niekorzystnego rozporządzenia...“.

Wyrządzenie szkody drugiemu może mieć miejsce albo: 1) przez wprowadzenie go w błąd, albo 2) przez wyzyskanie jego błędu.

Błąd polega na powzięciu fałszywego wyobrażenia o jakichś okolicznościach lub faktach, mających znaczenie dla powzięcia decyzji.

Warunkiem zaistnienia tego przestępstwa jest, by pokrzywdzony sam na skutek błędu zadysponował na swą niekorzyść pewnym dobrem majątkowym. A więc jeżeli sprawca przez wprowadzenie kogoś w błąd odwrócił jego uwagę od pewnego przedmiotu, a następnie przedmiot ten sam zabrał, nie dopuścił się oszustwa lecz kradzieży. Natomiast uzyskanie wyzdania pewnego przedmiotu od pokrzywdzonego na skutek wprowadzenia w błąd będzie oszustwem.

Przestępstwo jest dokonane dopiero wtedy, gdy wprowadzona w błąd osoba istotnie rozporządziła swym dobrem. Działanie polegające jedynie na wprowadzeniu w błąd ale nie doprowadzające do takiego rozporządzenia dobrem ze strony pokrzywdzonego będzie tylko usiłowaniem.

Patrz art. 17 przep. wpraw. oraz art. 58, 59, 60 prawa o wykr.

Art. 265. Kto bez zamiaru uiszczenia należności wyłudza pożywienie lub napój w restauracji, mieszkaniu w hotelu, mieszkaniu lub pożywienie w pensjonacie, przejazd kolejną lub innym środkiem komunikacji, wstęp na przedstawienie, działanie automatu lub inne podobne świadczenie, o którym wie, że jest płatne,

podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

Są to wypadki t. zw. szalbierstwa. Wyliczenie w niniejszym art. jest jedynie przykładowe. Wszelkie inne wypadki

ujęte są w wyrażeniu „lub inne świadczenie“. Warunkiem zaistnienia przestępstwa jest: 1) zamiar nieuiszczenia należności, 2) świadomość sprawcy, że uzyskane przezeń świadczenie jest odpłatne.

Ze słowa „wyłudza“ wynika, iż pokrzywdzony nie miał świadomości tego, iż sprawca nosi się z zamiarem nieuiszczenia należności.

Art. 266. Kto w celu osiągnięcia dla siebie lub kogo innego korzyści majątkowej doprowadza inną osobę do niekorzystnego rozporządzenia mieniem, wyzyskując niezdolność tej osoby do należytego pojmowania przedsiębranego działania,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Różnica między stanem faktycznym z art. 264 a z art. niniejszego polega na tem, że wedle art. 264 sprawca użył środków wprowadzenia w błąd mogących wpłynąć na przeciętnie ostrożnego człowieka czyli na człowieka mającego pełnię świadomości tego co sam czyni i zdolność oceny działania sprawcy. Wedle art. niniejszego natomiast działanie przestępne polega na doprowadzeniu do niekorzystnej dyspozycji mieniem takiej osoby, która nie może sobie zdawać sprawy z przedsiębranego, pod wpływem sprawcy, działania.

Szczególne wprowadzanie w błąd do istoty przestępstwa z niniejszego art. bynajmniej nie jest wymaganem. Wystarczy zwyczajna namowa lub inny wpływ na wolę pokrzywdzonego dysponowania ze swą niekorzyścią swoim dobrem majątkowym.

Inne momenty są analogiczne jak przy art. 264.

Art. 267. Kto dochodzi z dokumentu pokrytej już należności lub dokument taki zbywa,

podlega karze więzienia do lat 3.

Typowym przypadkiem będzie tu zaskarżenie wekslu już poprzednio wykupionego, względnie jego eskont.

Patrz art. 17 przep. wpraw.

Art. 268. Kto, wyzyskując położenie przymusowe innej osoby, zawiera z nią umowę, nakładającą na nią obowiązek świadczenia majątkowego oczywiście niewspółmiernego ze świadczeniem wzajemnem,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Art. ten określa t. zw. lichwę.

Przestępstwa tego dopuścić się można jedynie na osobie, znajdującej się w przymusowym położeniu. Działanie sprawcy polega na wyzyskaniu tego przymusowego położenia przy jakiegokolwiek czynności prawnej a nietylko pożyczce.

Istotnym momentem tego przestępstwa jest uzyskanie od kontrahenta świadczenia oczywiście niewspółmiernego do świadczenia sprawcy.

Przestępstwo dokonane być może tylko przy sposobności zawierania umowy.

Patrz art. 17 przep. wpraw.

Art. 269. Kto, zajmując się na podstawie przepisu prawnego lub umowy sprawami majątkowymi innej osoby, działa na jej szkodę,

podlega karze więzienia do lat 5.

Podmiotem tego przestępstwa może być tylko ten, kto ma albo prawny albo też umowny (na podstawie np. ogólnego czy szczególnego pełnomocnictwa) obowiązek zajmowania się sprawami majątkowymi drugiego.

Do zaistnienia tego przestępstwa nie jest koniecznym zamiar przysporzenia sobie czy komu innemu jakiejś korzyści. „Działanie na szkodę” może być np. jedynie wpływem złośliwości.

Natomiast istotnym wymogiem jest zamiar sprawcy wyrządzenia drugiemu szkody.

Do wyczerpania istoty tego przestępstwa nie jest koniecznym, by zamierzona szkoda rzeczywiście nastąpiła. Przestępstwo zostało dokonane z chwilą przedsięwzięcia działania zmierzającego wedle zamiaru sprawcy do spowodowania szkody.

Patrz art. 17 przep. wpraw.

Art. 270. § 1. Kto narusza cudze prawo polowania lub rybołówstwa,

podlega karze aresztu do roku lub grzywny.

§ 2. Jeżeli sprawca działa zawodowo,

podlega karze więzienia do lat 2.

Art. ten wymaga wyjaśnienia w związku z art. 257. W szczególności naruszenie cudzego prawa polowania lub rybołówstwa, choćby nawet połączone było z następnym zaborem złowionych ryb lub upolowanej zwierzyny podpadać będzie nie pod art. 257 a pod art. niniejszy.

Motywy komisji kodyfikacyjnej uzasadniają ten przepis tem, iż zwierzyna, przebywająca na terenach łownych względnie ryba w dzikich rzekach nie może być jeszcze przedmiotem zasłużonym przez człowieka, nie wchodzi zatem jeszcze bezpośrednio w skład jego mienia i ze przeto zabór ich nie może stanowić przestępstwa z art. 257, lecz przestępstwo *sui generis*.

Z tego wynika, że pod łagodniejszy przepis niniejszego art. będzie podpadać złowiona ryba lub upolowana zwierzyna jedynie swobodnie się poruszająca, że natomiast łowienie ryb w zarybionych stawach, zwierząt w zwierzyńcu czy wkońcu zabór bydła, stanowiącego czyjąś własność — będzie stanowić zabór w rozumieniu art. 257.

Pod ochroną niniejszego art. nie pozostaje odnośny teren jako taki, lecz tylko prawo polowania czy rybołówstwa. Zabór więc np. drzewa z leśnego terenu polowania czy też przyrządów łowieckich z rzeki będzie zaborem wedle art. 257.

Kłusownictwo zawodowe podpada karze surowszej w myśl § 2.

Patrz art. 5 § 2 ustęp 4 przep. wpraw.

Art. 271. Kto względem właściciela lasu, pola, prawa polowania lub rybołówstwa albo osoby, do ochrony tychże praw upoważnionej, dopuszcza się przemocy lub groźby karalnej w celu przeszkodzenia wykonywaniu lub ochronie prawa, przytrzymaniu na gorącym uczynku naruszającego albo odebraniu narzędzi przestępstwa,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Przedmiotem ochrony z niniejszego art. jest właściciel lasu, pola, prawa polowania, rybołówstwa czy też osoba do ochrony tych ostatnich praw upoważniona, jednakże tylko o tyle, o ile występują one w obronie naruszonego lub naruszyć się mającego prawa polowania lub rybołówstwa.

Właściciel lasu i pola, jakkolwiek w danym wypadku sam nie wykonuje ani prawa polowania ani rybołówstwa, gdyż je np. wydzierżawił, pozostaje pod ochroną tego art. dlatego, bo reprezentuje interes osoby wykonującej prawo polowania lub rybołówstwa.

Obok właściciela lasu i pola, dalej obok właściciela prawa polowania lub rybołówstwa chroniona jest w tym art. także osoba ustanowiona do ochrony tych dwóch praw.

Działanie sprawcy może zmierzać do tego, by 1) przeszkodzić wyżej wymienionym osobom w wykonywaniu ich praw,

2) by utrudnić im ochronę przysługujących im praw wobec ataków naruszającego. Pozatem karygodnem będzie działanie, 3) zmierzające do uniemożliwienia przychwycenia sprawcy na gorącym uczynku oraz 4) zmierzające do uniemożliwienia odebrania sprawcy narzędzi przestępstwa.

Natomiast właściciel lasu lub pola lub też osoba przezeń ustanowiona, chroniąc nie prawa rybołówstwa lub polowania a np. chroniąc drzewostan czy plody rolne, nie będą podpadać pod ochronę z niniejszego art.

Art. 272. § 1. Kto zabiera innej osobie, przywłaszcza sobie lub uszkadza cudzą rzecz, przedstawiającą wartość niematerjalną,

podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny.

§ 2. Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.

Przedmiotem ochrony z niniejszego art. są rzeczy nie przedstawiające wartości majątkowej a posiadające np. pretium affectionis. Zabór tych rzeczy nie stanowi przestępstwa z art. 257, ich przywłaszczenie nie jest przestępstwem z art. 262 ani uszkodzeniem z art. 263, albowiem wszystkie te artykuły chronią jedynie „mienie“, pod czem rozumieć należy przedmioty o pewnej wartości majątkowej.

ROZDZIAŁ XL.

Przestępstwa na szkodę wierzycieli.

Art. 273. Kto lekkomyślnie przez życie rozrzutne, grę, zawieranie oczywiście ryzykownych umów, zmniejszanie lub obciążanie swego majątku pogarsza swoje położenie majątkowe, jeżeli skutkiem tego nastąpiła jego niewypłacalność lub ogłoszono jego upadłość,

podlega karze aresztu do lat 3.

Nie podlega karze z niniejszego art. lekkomyślne pogorszenie swego położenia majątkowego w sposób w tym art. opisany, o ile równocześnie nie nastąpiła niewypłacalność sprawcy lub ogłoszenie jego upadłości. Nie wystarczy fakt, że ta niewypłacalność groziła — niewypłacalność musi istotnie zaistnieć.

Do zaistnienia tego przestępstwa nie jest bynajmniej wymagany zamiar pokrzywdzenia wierzycieli. Pokrzywdzenie to siłą rzeczy następuje wskutek niewypłacalności, jednakże nie było ono przez sprawcę zamierzone.

Wypadki wyliczone w tym art. stanowią pewne typy lekkomyślnego pogorszenia położenia majątkowego, nie zaś jedynie przykłady, jakkolwiek z drugiej strony niewątpliwie wszelkie w życiu codziennym zdarzające się stany faktyczne tego rodzaju znajdują łatwo pomieszczenie w ramach tych typów.

Art. 274. Kto w celu pokrzywdzenia wierzycieli doprowadza do tego, że nastąpiła jego niewypłacalność lub ogłoszono jego upadłość,
podlega karze więzienia do lat 5.

Istotnym momentem przestępstwa z art. niniejszego jest w przeciwieństwie do przestępstwa z art. poprzedniego wyraźny zamiar sprawcy pokrzywdzenia swych wierzycieli. I tu warunkiem zaistnienia przestępstwa jest zaistnienie niewypłacalności lub ogłoszenie upadłości. Jak długo nie nastąpiła niewypłacalność lub nie ogłoszono upadłości, nawet takie zamierzone działanie nie będzie stanowić przestępstwa z art. niniejszego a ewentualnie tylko przestępstwo z art. 275.

Sposobów działania kodeks nie wymienia. Mogą to być te same sposoby, co wymienione w art. 273 a także ewentualnie i inne.

Art. 275. Kto w celu pokrzywdzenia wierzycieli pogarsza swoje położenie majątkowe przez życie rozrzutne, grę, zmniejszanie lub obciążanie swojego majątku,
podlega karze więzienia do lat 3.

Różnica między art. niniejszym a poprzednim polega na tem, że tam sprawca doprowadził do swjej niewypłacalności względnie ogłoszenia swjej upadłości. Natomiast wedle art. niniejszego wystarcza samo pogorszenie swego położenia majątkowego bez sprowadzenia i tych jeszcze skutków. Natomiast tak jak w art. poprzednim tak i tu istotnym jest zamiar sprawcy pokrzywdzenia swych wierzycieli.

Art. 276. Kto w celu pokrzywdzenia wierzycieli ukrywa przedmioty majątkowe albo zaciąga pozorne zobowiązania lub zawiera inne pozorne umowy,
podlega karze więzienia do lat 5.

Przestępstwo z niniejszego art. jest dokonane już z chwilą ukrycia przedmiotu majątkowego względnie zmyślenia zobowiązania czy też zawarcia pozornej umowy bez względu na to, czy istotnie pokrzywdzenie wierzycieli nastąpiło czy też nie

oraz bez względu na to, czy przedmioty majątkowe, fakt zmyślenia zobowiązań lub zawarcia pozornej umowy zostały następnie ujawnione. Bądź co bądź koniecznym jest wyraźny zamiar sprawcy zmierzający do pokrzywdzenia wierzycieli.

Art. 277. Kto w celu pokrzywdzenia wierzycieli, nie mogąc zaspokoić wszystkich, spłaca lub zabezpiecza niektórych tylko,

podlega karze aresztu do lat 3.

Kodeks ogranicza odpowiedzialność za tego rodzaju postępowanie tylko do wypadku istnienia po stronie dłużnika zamiaru pokrzywdzenia wierzycieli. Jeżeli zamiaru tego brak, może dłużnik odpowiadać dopiero w razie wypadku niewypłacalności lub ogłoszenia jego upadłości w myśl art. 273.

Art. 278. Kto dopomaga dłużnikowi do popełnienia przestępstwa, określonego w art. 274, 275, 276 lub 277, albo choćby bez porozumienia z dłużnikiem działa na szkodę jego wierzycieli,

odpowiada jak dłużnik.

Art. niniejszy rozróżnia dwa stany faktyczne. 1) Sprawca dopomaga dłużnikowi do popełnienia jednego z przestępstw wymienionych w art. 274—277. Ze słowa „pomaga“ wynika, że musi tu mieć miejsce porozumienie między sprawcą a dłużnikiem. We wszystkich tych wypadkach zarówno działanie dłużnika jak i jego pomocnika kierowane jest wyraźnym zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli.

2) Tu sprawca z dłużnikiem nie porozumiewa się. Sam na własną rękę przedsięwziera działanie na szkodę wierzycieli dłużnika. Działanie to może być przedsięwzięte w jakikolwiek sposób zarówno wymieniony w art. 274—277 jak i w każdy inny sposób, byleby tylko istniała u sprawcy świadomość pokrzywdzenia wierzycieli dłużnika.

Art. 279. § 1. Kto wierzycielowi udziela lub obiecuje udzielić korzyści majątkowej za działanie na szkodę innych wierzycieli w czasie postępowania upadłościowego lub postępowania zmierzającego do zapobieżenia upadłości,

podlega karze więzienia do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega wierzyciel, który

w czasie takiego postępowania przyjmuje korzyść majątkową za działanie na szkodę innych wierzycieli lub takiej korzyści żąda.

Art. ten obejmuje stan faktyczny przekupstwa wierzyciela, zarówno czynnego jak i biernego. Przepięstwa tego można się dopuścić dopiero wtedy, gdy albo istnieje już postępowanie upadłościowe albo inne postępowanie, przewidziane w odpowiednich przepisach prawnych a zmierzające do zapobieżenia upadłości. W każdym innym stadium działanie tego rodzaju jest bezkarne.

Obojętną jest rzeczą, czy wierzyciel otrzymał korzyść majątkową, następnie rzeczywiście przedsięwziął działanie na szkodę innych wierzycieli. Wystarczy, jeżeli wierzycielowi korzyść majątkową w tym celu udzielono lub obiecano względnie jeżeli wierzyciel takiej korzyści się domagał.

Obojętnem jest dalej, czy udzielającym korzyści jest dłużnik czy ktokolwiek inny podobnie jak i to, czy wierzyciel żądał korzyści od dłużnika, od innego wierzyciela czy wogóle osoby postronnej. Wreszcie bez znaczenia jest czy korzyść z tego działania ma odnieść dłużnik, wierzyciel lub ktokolwiek inny. Idzie tylko o to, by działanie było skierowane na szkodę wierzycieli.

Patrz art. 2 i art. 5 § 2 ustęp 6 przep. wpraw.

Art. 280. Kto, będąc obowiązany z mocy przepisu do prowadzenia księgowości kupieckiej, wcale jej nie prowadzi lub prowadzi ją wadliwie,

podlega karze aresztu do miesiący 6 lub grzywny.

Tu zupełnie obojętną jest rzeczą czy nieprowadzenie ksiąg względnie wadliwe ich prowadzenie wpłynąć mogło lub wpłynęło na pogorszenie położenia majątkowego kupca, czy z tego ponieśli szkodę jego wierzyciele lub inne osoby. Przepięstwo jest dokonane bez względu na zamiar sprawcy i bez względu na jego skutki.

Art. 281. Kto prowadzi księgowość kupiecką w sposób niezgodny z prawdą, albo księgi lub dokumenty handlowe uszkadza, ukrywa, przerabia lub podrabia,

podlega karze więzienia do lat 5.

O ile w wypadku art. 280 sprawca działał bez żadnego dalszego zamiaru, w wypadku art. niniejszego sprawca kieruje się już pewnym skonkretyzowanym zamiarem wyrządzenia szkody

dy swym wierzycielom względnie przysporzenia sobie nieprawnej korzyści. Nie jest wymaganem, by z działania tego istotnie nastąpiła szkoda dla wierzycieli.

Art. 282. Kto celem udaremnienia egzekucji usuwa, uszkadza, ukrywa, zbywa lub obciąża mienie, zajęte lub zagrożone zajęciem,
podlega karze więzienia do lat 2 lub aresztu do lat 2.

Jest to t. zw. udaremnienie egzekucji.

Pobudki działania są obojętne. Może nimi być chęć niezaspokojenia swych wierzycieli, chęć odwleczenia zaspokojenia, złośliwość dłużnika, który przez ukrycie lub uszkodzenie przedmiotu chce udaremnąć egzekucję. Istotnym jest zamiar skierowany na udaremnienie egzekucji. Obojętnem jest, czy egzekucja już została wykonaną, czy jest w toku, czy też dopiero zagraża albowiem działania można się dopuścić zarówno na rzeczach już zajętych jak też zajęciu ulegających.

Kodeks używa ogólnikowego wyrażenia „egzekucji“, zaszczem odnosi się to zarówno do egzekucji sądowych jak i administracyjnych.

Art. 283. § 1. Kto podstępnie lub z chęci zysku udaremnia przetarg publiczny, albo przyczynia się do odsunięcia innej osoby od udziału w takim przetargu lub do obniżenia ceny sprzedaży licytowanego mienia,
podlega karze więzienia do lat 2 i grzywny albo aresztu do lat 2 i grzywny.

§ 2. Tym samym karom podlega, kto wchodzi w porozumienie z inną osobą co do działania przy przetargu publicznym, mogącego wyrządzić szkodę majątkową wierzycielowi lub dłużnikowi.

Ad § 1. Działanie sprawcy może być albo podstępne a w takim razie obojętne są pobudki sprawcy albo też kierowane chęcią zysku a w takim znowu razie nie jest wymaganym przy działaniu podstęp sprawcy.

Działanie może polegać albo 1) na udaremnieniu przetargu, albo 2) dążeniu do usunięcia kogo innego od licytacji, albo 3) na dążeniu do obniżenia ceny sprzedaży.

W wypadku 2) i 3) udaremnienie licytacji nie jest wymogiem zaistnienia tego przestępstwa.

Ad § 2. Tu nie zachodzi ani wymóg podstępnego działania ani też chęci zysku. Idzie jedynie o to, by sprawca świadomie porozumiewał się z innymi co do wyrządzenia szkody wierzycielowi albo dłużnikowi. Sam fakt wyrządzenia szkody nie musi nastąpić.

Art. 284. Kto przed właściwą władzą składa niezgodną z prawdą przysięgę, stwierdzającą jego stan majątkowy,

podlega karze więzienia do lat 3 lub aresztu do lat 3.

Chodzi tu o t. zw. przysięgę manifestacyjną.

Art. 285. Osoba, zajmująca się na podstawie przepisu prawnego lub umowy sprawami majątkowymi innej osoby, odpowiada za przestępstwa, określone w rozdziale niniejszym, jak właściciel mienia.

Odpowiedzialność ta będzie miała szczególnie miejsce wtedy, gdy właścicielem przedsiębiorstwa jest osoba zbiorowa a więc spółka akcyjna i t. p. Osoba zajmująca się sprawami majątkowymi drugiego odpowiada w tych samych warunkach i w tym samym zakresie co właściciel, a więc wedle wszystkich artykułów niniejszego rozdziału. Nie jest wykluczeniem, że osoba ta odpowiadać będzie obok właściciela i to nie tylko jako pomocnik ale i jako współsprawca.

ROZDZIAŁ XLI.

Przestępstwa urzędnicze.

Art. 286. § 1. Urzędnik, który przekraczając swą władzę lub nie dopełniając obowiązku, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego,
podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej dla siebie lub innej osoby,
podlega karze więzienia do lat 10.

§ 3. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,
podlega karze aresztu do miesięcy 6.

Działanie przestępne polegać może albo 1) na przekroczeniu władzy, na przekroczeniu przekazanych urzędnikowi w zakresie jego służby publicznej uprawnień albo 2) na niedopełnieniu obowiązków z tegoż zakresu jego służby publicznej wynikających.

Istotnym momentem jest działanie czy to na szkodę interesu publicznego czy prywatnego, przyczem obojętnem jest już, czy ta szkoda istotnie nastąpiła czy nie. Wystarczy sama jej możliwość, wynikająca z naruszenia obowiązków lub z przekroczenia władzy.

Motyw działania jest obojętny. Może nim być chęć zysku (§ 2), chęć zemsty i t. d.

Patrz art. 5 § 2 ustęp 10 i 13 przep. wpraw., które odnoszą się także do art. 287—291.

Art. 287. § 1. Urzędnik poświadczający nieprawdę co do okoliczności, mającej znaczenie prawne, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej lub innej osoby, podlega karze więzienia do lat 10.

Stan faktyczny z niniejszego art. mieści się także w art. 192 z tą różnicą, iż tam odnosi się on do osób publicznego zaufania i t. p.

Tylko świadome poświadczenie nieprawdy jest karygodnym. Należć tu będą w pierwszym rzędzie dokumenty urzędowe sporządzone przez urzędników, będące autentycznymi a stwierdzające mimo to materialną nieprawdę.

Art. 288. Urzędnik, który przez niedbalstwo w urzędowaniu pozbawia człowieka wolności, podlega karze aresztu do lat 3.

Umyślne pozbawienie człowieka wolności przez urzędnika podpadać będzie pod przepis art. 248. Pod przepis art. niniejszego podpada jedynie pozbawienie wolności z niedbalstwa i to zarówno przez bezprawne uwięzienie człowieka jak i przez bezprawne przytrzymanie człowieka ponad dozwolony termin.

Art. 289. § 1. Urzędnik ujawniający na szkodę Państwa tajemnicę urzędową, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca działa w celu osiągnięcia ko-

rzyści majątkowej lub osobistej dla siebie lub innej osoby, podlega karze więzienia do lat 10.

§ 3. Jeżeli sprawca działa nieумыślnie, podlega karze aresztu do miesięcy 6.

Jeżeli urzędnik dopuszcza się naruszenia tajemnicy prywatnej odpowiadać będzie wedle art. 253 i 254 oczywiście także z zastosowaniem art. 291. Natomiast odpowiedzialności z art. niniejszego podpada urzędnik naruszający tajemnicę urzędową na szkodę państwa przez zdradę powierzonej mu lub w związku z urzędowaniem uzyskanej wiadomości.

Art. 290. § 1. Urzędnik, który w związku z urzędowaniem przyjmuje dla siebie lub innej osoby korzyść majątkową lub osobistą, albo ich obietnicę, bądź też takiej korzyści żąda, podlega karze więzienia do lat 5.

§ 2. Jeżeli sprawca uzależnia czynność urzędową od otrzymania dla siebie lub innej osoby korzyści majątkowej lub osobistej, albo przyjmuje korzyść taką lub jej obietnicę za czynność, która sprzeciwia się lub ma się sprzeciwiać ustawie,

podlega karze więzienia do lat 10.

§ 1 tego art. będzie miał zastosowanie zarówno wówczas, kiedy urzędnik przyjął korzyść ofiarowaną mu w tym celu, aby pobudzić go do wypełniania obowiązku jak i w tym celu, aby go za wypełnienie obowiązku wynagrodzić. Będzie to miało miejsce zarówno wtedy, gdy urzędnik przyjął tę korzyść przed jak i po spełnieniu obowiązku i wtedy, gdy korzyść udzielono mu bez jego żądania.

Osoba udzielająca korzyści odpowiadać będzie wedle art. 134 i n. o ile zajdą warunki dotyczących przepisów.

§ 2 odnosi się do wypadków, w których pozbawiony urzędnik spełnia swe czynności zgodnie ze swym obowiązkiem urzędowym.

§ 2 rozróżnia dwa stany faktyczne: pierwszy ma miejsce wtedy, gdy urzędnik nie ogranicza się jedynie do żądania wynagrodzenia za swe czynności ale wprost uzależnia wykonanie tych czynności od udzielenia korzyści majątkowej lub osobistej. Ten stan faktyczny odnosi się do wypadków, w których urzędnik pozbawiony działa zgodnie ze swym obowiązkiem.

Drugi stan faktyczny z tego paragrafu odnosi się natomiast do wypadków przyjęcia przez urzędnika wynagrodzenia za czynności sprzeczne z ustawą a więc i z obowiązkiem urzędnika na ustawie opartym. W tym ostatnim wypadku obojętnym jest z czyjej strony wyszła inicjatywa dania wynagrodzenia.

Art. 291. Jeżeli urzędnik dopuścił się jakiegokolwiek przestępstwa podczas urzędowania lub w związku z urzędowaniem,

sąd może wymierzyć karę wyższą o połowę od najwyższego wymiaru kary, przepisanego za dane przestępstwo.

Rozdział niniejszy przewiduje pewną grupę czynów, których dopuścić się może urzędnik w związku ze swym urzędowaniem. W różnych miejscach niniejszego kodeksu wymienione są i inne jeszcze czynności, których dopuścić się może wyłącznie tylko urzędnik w związku ze swym urzędowaniem. Tak w tym rozdziale jak i w tego rodzaju szczególnych wypadkach przewidziane są za dane czyny pewne kary.

Pozatem jednak może urzędnik w związku ze swym urzędowaniem dopuścić się jakiegokolwiek przestępstwa, choćby nie miszczącego charakteru urzędniczego. Otóż w wypadkach kiedy urzędnik, ale tylko w związku ze swym urzędowaniem albo podczas tegoż urzędowania, dopuści się jakiegokolwiek czynu karygodnego w tym kodeksie przewidzianego stosować należy wobec niego sankcję karną przewidzianą wprawdzie w dotyczącym przepisie kodeksu, jednakże podwyższoną w stopniu przewidzianym w art. niniejszym.

Art. 292. Karom, przewidzianym w rozdziale niniejszym, podlegają, prócz urzędników pozostających w służbie Państwa lub samorządu, nadto osoby wykonywające zleczone czynności w zakresie zarządu państwowego lub samorządowego, tudzież funkcjonariusze wszelkich instytucyj prawa publicznego.

Kodeks w tym art. rozszerza pojęcie urzędnika. Wedle tego art. urzędnikiem w rozumieniu całego niniejszego rozdziału będą zatem: 1) urzędnicy Państwa, 2) urzędnicy samorządu, 3) osoby wykonywujące zleczone czynności w zakresie zarządu państwowego lub samorządowego (notariusze, duchowni prowadzący księgi stanu cywilnego), 4) funkcjonariusze instytucyj prawa publicznego.

Art. 293. Kto urzędnika lub inną osobę, wymienioną w art. 292, nakłania do popełnienia przestępstw, określonych w rozdziale niniejszym, albo udziela im pomocy do popełnienia tych przestępstw,

odlega karze, jako podżegacz lub pomocnik.

W tym art. kodeks podkreśla dobitnie rolę osoby nakłaniającej urzędnika do przestępstw w tym art. popełnionych jakkolwiek ten stan rzeczy wynika właściwie już z części ogólnej niniejszego kodeksu.

ROZDZIAŁ XLII.

Przepisy końcowe.

Art. 294. Wykonanie kodeksu karnego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 295. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie równocześnie z przepisami wprowadzającymi kodeks karny i prawo o wykroczeniach — z dniem 1 września 1932 r.

Następują podpisy Prezydenta Rzeczypospolitej i Ministrów.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 11 lipca 1932 r. Nr. 60 Dz. U. R. P. poz. 572.
(Obowiązuje od 1 września 1932.)

PRAWO O WYKROCZENIACH.

Na podstawie art. 22 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

CZEŚĆ OGÓLNA.

ROZDZIAŁ I.

Art. 1. Wykroczeniem jest czyn zagrożony karami zasadniczymi: aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3000 złotych, albo jedną z tych kar.

Rozporządzenie niniejsze nie daje definicji wykroczenia, podobnie jak to czyni kodeks karny co do zbrodni i występków. Różnicę między przestępstwami z kodeksu karnego a niniejszego prawa upatruje wyłącznie w wymiarze kary.

Kary dodatkowe i środki zabezpieczające nie są przewidziane. Opierając się na treści art. 16 prawa o wykř. zaznaczyć należy, że sankcje karne odnoszą się także do wykroczeń z ustaw lub rozporządzeń szczególnych, z wyjątkiem wypadków w art. 7 i 8 przepisów wpraw. przewidzianych.

Patrz także przepis art. 14, 16 i 22 przep. wprowadznych.

Art. 2. Przepisy art. 1, 2, 3, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 40 § 2, 42 § 3, 54, 55, 56, 57 § 2, 58, 91 kodeksu karnego stosuje się również do wykroczeń. Przez wyrażenie sąd należy rozumieć każdą właściwą władzę karzącą.

Wedle art. 16 przep. wpraw. sprawy o wykroczenia należą do właściwości władz administracyjnych wobec czego skazane

mu służy prawo żądania rozpatrzenia sprawy przez sąd na zasadzie art. 618 i n. k. p. k.

Art. 3. Niema odpowiedzialności za wykroczenie popełnione zagranicą, wyjąwszy przypadki, w których ustawy taką odpowiedzialność przewidują.

W zasadzie prawo o wykroczeniach nie przewiduje odpowiedzialności sprawcy za wykroczenie popełnione zagranicą. Wyjątek będą stanowiły wypadki w przepisach szczególnych przytoczone.

Art. 4. Odpowiedzialność za wykroczenie zachodzi w razie popełnienia go bądź z winy umyślnej, bądź nieumyślnej, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej.

Przy wykroczeniach chodzi przede wszystkim o drobną krzywdę wyrządzoną przez sprawcę, co może nastąpić tak z winy umyślnej jak i nieumyślnej. Dlatego też prawo o wykroczeniach nie czyni różnicy między odpowiedzialnością za wykroczenie z winy umyślnej lub nieumyślnej.

Wyjątek stanowić będą te wypadki, w których szczególny przepis wyraźnie określa, że dane wykroczenie karalne jest tylko w razie popełnienia je z winy umyślnej lub też nieumyślnej.

Przepis art. 14 kodeksu karnego określa co to jest wina umyślna i nieumyślna.

Art. 5. § 1. Podżegacz ponosi odpowiedzialność w granicach swego zamiaru, jeżeli wykroczenie zostało dokonane, a sprawca nie miał lat 17, albo nie był zdolny do należytego pojmowania przedsiębranego działania lub kierowania swem postępowaniem, albo pozostawał w stosunku zależności od podżegacza.

§ 2. Niema odpowiedzialności za usiłowanie i pomocnictwo.

Prawo o wykroczeniach nie przewiduje odpowiedzialności podżegacza poza wypadkami i warunkami w niniejszym artykule opisanymi.

W razie, jeśli podżegacz miał zamiar wywołania innego wykroczenia niż osoba w tym art. wymieniona (niżej 17 lat lub niezdolna do należytego pojmowania działania i t. d.) dokonała, w takim razie odpowie on za wykroczenie, które miało być popełnione, a to w myśl zasady indywidualnej odpowiedzialności.

Patrz art. 12 przep. wpraw. odnośnie ewentualnej odpowiedzialności za usiłowanie.

Art. 6. § 1. Nie ulega odpowiedzialności za wykroczenie:

- a) nieletni do lat 13;
- b) nieletni od lat 13 do lat 17, który wykroczenie popełnił bez rozeznania, t. j. nie osiągnąwszy rozwoju umysłowego i moralnego w takim stopniu, by mógł rozpoznać znaczenie czynu i kierować swem postępowaniem.

§ 2. Do tych nieletnich władza karząca stosuje, jako środek wychowawczy, upomnienie oraz oddanie pod dozór odpowiedzialny rodzicom lub innym osobom, mającym pieczę nad nieletnim.

§ 3. Do nieletniego od lat 13 do lat 17, który popełnił wykroczenie z rozeznaniem, władza karząca może również zastosować zamiast kary upomnienie oraz oddanie pod dozór odpowiedzialny, jeżeli nieletni nie popełnił w ciągu ostatniego roku wykroczenia z tych samych pobudek lub tego samego rodzaju.

Osoby w ustępie b) § 1 tego artykułu wymienione, jak również nieletni do lat 13 nie mogą być karane ani aresztem ani grzywną, a należy do tych osób stosować środek wychowawczy w § 2 opisany, t. j. upomnienie i dozór odpowiedzialny równocześnie.

Natomiast odmiennie unormowaną jest odpowiedzialność osób od 13 lat do 17 lat, w razie stwierdzenia, że czyn popełniły z rozeznaniem.

W tym wypadku władza w zasadzie wymierza karę przewidzianą za dany czyn, może atoli od wymierzenia tej kary (aresztu lub grzywny) odstąpić i zastosować środek wychowawczy z § 2 tego artykułu, jeśli zachodzi warunek przytoczony w ostatnim zdaniu § 3 tego artykułu.

Okres roczny rozumie się po dzień popełnienia wykroczenia, które jest przedmiotem orzekania.

Art. 7. Karę aresztu wymierza się w dniach, tygodniach i miesiącach i co najmniej na przeciąg jednego dnia.

Areszt niżej jednego dnia nie może być orzeczony.

Jeżeli przepis szczególny używa ogólnikowego określenia „ulega karze aresztu“, bez określenia czasu trwania aresztu, w takim razie wymierza się karę w granicach od jednego dnia do 3 miesięcy.

Przepisy art. 54, 56, 57 § 2 i 58 kodeksu kar. mają tu zastosowanie.

Prawo o wykroczeniach nie wprowadza instytucji warunkowego zawieszenia kary.

Art. 8. § 1. Grzywny nie wymierza się poniżej 1 złotego.

§ 2. Jeżeli przepis szczególny nie określa wymiaru grzywny lub rodzaju grożącej kary, wymierza się karę grzywny do 200 złotych.

§ 3. Jeżeli wykroczenia, za które grozi wyłącznie kara aresztu, dopuszczono się z chęci zysku, wymierza się dodatkowo grzywnę do 100 złotych.

Jeżeli przepis szczególny za czyn karalny nie wymienia żadnej kary i używa tylko ogólnikowego określenia „ulega karze“, w takim razie w myśl przepisu § 2 tego art. można wymierzyć jako karę tylko grzywnę do 200 zł.

Jeżeli przewidziana jest kara grzywny bez określenia jej wysokości, to wymierza się ją w wymiarze do 200 zł.

Przepisy art. 55, 56 i 57 § 2 kodeksu kar. mają tu zastosowanie.

Przepis § 3 tego artykułu wejdzie w zastosowanie, gdy sprawca dopuścił się wykroczenia z chęci zysku. Władza karząca oceni czy zachodzi działanie z chęci zysku (inne niskie pobudki nie wchodzi w grę), a w tym wypadku gdy obok kary aresztu nie ma zagrożonej kary grzywny, władza będzie obowiązana wymierzyć grzywnę jako karę dodatkową.

Art. 9. Jeżeli za wykroczenie grozi wyłącznie kara aresztu, można w przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie zastosować nadzwyczajne łagodzenie kary przez wymierzenie grzywny zamiast aresztu.

Odmienne zatem niż w kodeksie karnym władza karząca może w każdym wypadku wykroczenia zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary aresztu. Odnosi się to także do przepisów ustaw szczególnych. Ponieważ artykuł ten nie czyni zastrzeżenia odnośnie czynów z chęci zysku popełnionych, przeto nie ma

przeszkody w stosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia także i w wypadkach popełnienia wykroczenia z chęci zysku.

Przy wymiarze grzywny prawo o wykroc. pominęło kwestję złagodzenia kary, gdyż z mocy § 1 poprzedniego artykułu można ją wymierzyć w wysokości 1 złotego.

Art. 10. § 1. W razie nieściągalności grzywny lub w razie gdyby jej ściągnięcie narażało skazanego na ruinę majątkową, karę tę zamienia się na areszt, przyjmując dzień aresztu za równoważnik grzywny od 1 do 50 złotych.

§ 2. Areszt zastępczy nie może trwać krócej niż jeden dzień i dłużej niż najwyższy wymiar kary aresztu przewidzianego za dane wykroczenie, a gdy kara aresztu nie jest przewidziana — dłużej niż 3 miesiące.

§ 3. W razie częściowego uiszczenia kary pieniężnej areszt zastępczy zmniejsza się stosunkowo.

Władza karząca w każdym poszczególnym wypadku ustali na podstawie swobodnej oceny wysokość grzywny odpowiadającej jednemu dniowi aresztu zastępczego byleby tylko nie przekroczone skali podanej w niniejszym artykule.

Artykuł ten znajdzie zastosowanie także i w wypadkach przewidzianych w przepisach szczególnych, nawet gdyby one zawierały w tym względzie inne postanowienia. Wynika to z treści art. 16 prawa o wykroc.

W wypadku stosowania § 3 tego artykułu przy zmniejszaniu aresztu zastępczego musi się stosować tę samą wysokość skali (równoważnika), którą przyjęto przy ustalaniu okresu aresztu zastępczego. Np. jeśli jako równoważnik grzywny 5 zł. przyjęto jeden dzień, to w razie częściowego uiszczenia grzywny nie można reszty grzywny zamieniać na areszt przy stosowaniu innego równoważnika, np. 10 zł. równa się jeden dzień.

Art. 11. § 1. Nie można wszcząć postępowania karnego z powodu wykroczenia popełnionego przed rokiem.

§ 2. Przedawnienie przerywa każdą czynność organu, powołanego do udziału w postępowaniu karnem sądowym lub w postępowaniu karnem administracyjnym.

Artykuł ten mówi o przedawnieniu ścigania.

Okres roczny liczy się od daty popełnienia wykroczenia. Wszczęte po rocznym okresie postępowanie ulega umorzeniu, chyba że zachodzą okoliczności wymienione w § 2 tego art.

Z treści § 2 wynika, że obok innych czynności odnośnych organów przerwę przedawnienia powoduje samo spisanie lub przyjęcie zawiadomienia o popełnieniu wykroczenia.

Art. 12. Nie można wydać orzeczenia skazującego, jeżeli od popełnienia wykroczenia upłynęło lat 3.

Mimo atoli zaistniałej przerwy przedawnienia wedle 11 artykułu § 2, możliwość skazania ustaje jeśli od dnia popełnienia wykroczenia upłynęło 3 lata. Jest to t. zw. przedawnienie wyrokowania (orzekania).

Wobec tego kategorycznego przepisu nawet popełnienie innego wykroczenia w tym okresie 3-letnim nie wpłynie na przerwę biegu przedawnienia.

Art. 13. Nie można wykonać kary, jeżeli od uprawomocnienia się orzeczenia albo od przerwania kary z jakichkolwiek powodów upłynęło lat 3. Przedawnienie kary nie biegnie w okresie jej odroczenia.

Jest to 3 forma przedawnienia t. zw. przedawnienie wykonania kary.

Art. 14. Orzeczenie skazujące uważa się za niebyłe po upływie lat 3 od wykonania, darowania lub przedawnienia kary.

Jest to swoisty typ zatarcia skazania, który następuje automatycznie niezależnie zarówno od wniosku skazanego jak i specjalnego postanowienia władzy karzącej. Władza prowadząca ewidencję skazanych nie będzie mogła po upływie tego okresu wykazywać skazujących orzeczeń.

Art. 15. Do przypadków zbiegu przestępstw i zbiegu przepisów stosuje się odpowiednie przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu karnoadministracyjnym z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365).

Patrz art. 7 i 13 przep. wpraw.

Przepisy o zbiegu przestępstw i przepisów brzmią:

Art. 13. Jeżeli czyn, zagrożony karą, podpada pod kilka

przepisów karnych, władza wymierza karę pozbawienia wolności według najsurowszego z tych przepisów, natomiast inne kary według każdego z tych przepisów oddzielnie; także skutki skazania następują według każdego z tych przestępstw.

Art. 14. W razie jednoczesnego skazania za wykroczenia popełnione kilku czynami, podpadającymi pod ten sam przepis, władza wymierza karę w granicach tego przepisu, może jednak karę grzywny podwyższyć ponad wymiar najwyższy, przewidziany w ustawie, nie więcej niż o połowę. Podwyższenie wymiaru nie ma zastosowania do grzywnien, określonych w art. 1 ust. 2.

Art. 15. W razie jednoczesnego skazania za wykroczenia, popełnione kilku czynami, podpadającymi pod różne przepisy kane, władza wymierza karę pozbawienia wolności według najsurowszego z tych przepisów, natomiast inne kary według każdego z tych przepisów oddzielnie; także skutki skazania następują według każdego z tych przepisów.

Art. 16. Przepisy art. 14—15 mają zastosowanie także wówczas, gdy po skazaniu za jedno wykroczenie należy wymierzyć karę za inne, popełnione przed wydaniem orzeczenia co do wykroczenia już osądzonego.

Art. 17. Karę należy wymierzyć w granicach wymiarów, wskazanych w obowiązujących przepisach, a w braku takich wymiarów — w wymiarze do dwustu złotych lub do 7 dni aresztu.

Przy ustalaniu wysokości i rodzaju kary należy uwzględnić wiek, dotychczasowy sposób prowadzenia się, stopień wykształcenia, stosunki majątkowe i zarobkowe obwinionego, oraz względy celowości.

W wypadku skazania nieletniego do lat siedemnastu można zamiast kary, przewidzianej ustawą, udzielić nagany, jeżeli wina i skutki czynu są nieznaczne, a ze względu na okoliczności wymiar nawet najniższej kary uważać należy za zbyt surowy.

Art. 18. Przepisy art. 13—17 mają zastosowanie także w postępowaniu sądowym, wszczętym wskutek żądania przekazania sprawy sądowi według art. 34.

Art. 16. Przepisy części ogólnej niniejszego prawa stosuje się do wykroczeń, przewidzianych innemi ustawami.

Patrz art. 12, 16 i 22 przep. wpraw.

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA.

ROZDZIAŁ II.

Wykroczenia przeciwko porządkowi publicznemu.

Art. 17. Kto przez niewykonywanie swych obowiązków w stosunku do nieletniego, oddanego mu pod dozór odpowiedzialny, dopuszcza do popełnienia przez tego nieletniego przestępstwa,

podlega karze aresztu do miesiąca lub grzywny do 100 złotych.

Podmiotem wykroczenia będzie zatem ta osoba, której oddano nieletniego pod dozór odpowiedzialny. Art. 69 kodeksu kar. w § 2 mówi kto może być powołany do wykonywania dozoru odpowiedzialnego. Oczywiście musi być wykazane, że osoba sprawująca dozór nie spełnia swego obowiązku i że tylko wskutek tego niespełnienia obowiązku nieletni dopuścił się przestępstwa.

Art. 18. Kto w miejscu publicznem demonstracyjnie okazuje niechęć lub lekceważenie dla Państwa polskiego lub instytucyj państwowych,

podlega, jeżeli za czyn nie grozi kara surowsza, karze aresztu do 2 tygodni lub grzywny do 500 złotych.

Przepis tego artykułu jest uzupełnieniem art. 127 i 152 k. k., a różnica polega na tem, że tam zamiarem sprawcy jest znieważenie Państwa Polskiego lub instytucji państwowej, podczas gdy do zaistnienia wykroczenia z tego artykułu wystarczy publiczne i demonstracyjne okazanie niechęci albo lekceważenia, nie mające atoli cech zniewagi.

Wedle tego art. karalne będzie np. ostentacyjne nieusłuchanie władzy policyjnej lub innej oczywiście państwowej w zakresie jej uprawnienia, jawne ignorowanie zarządzeń władzy itp.

Art. 19. Kto umyślnie uszkadza lub usuwa ogłoszenie wystawione publicznie przez władzę, urząd państwowy lub samorządowy, albo w inny sposób uniemożliwia zapoznanie się z takim ogłoszeniem,

podlega karze aresztu do miesiąca lub grzywny do 1000 złotych.

Sprawca może się dopuścić przestępnego działania z tego art. w następujący sposób:

1) albo usuwa lub uszkadza ogłoszenia w tym art opisane, albo 2) uniemożliwia zapoznanie się z takim ogłoszeniem.

W pierwszym wypadku karalny będzie czyn bez względu na cel działania sprawcy. Uszkodzenie lub usunięcie musi być dokonane umyślnie.

W drugim wypadku działanie nie musi być dokonane umyślnie. Sprawca odpowiada, choćby nawet z niedbalstwa np. zakrył ogłoszenie innym drukiem lub papierem, farbą i t. d.

Uszkodzenie ogłoszeń prywatnych może podpadać pod art. 272 kodeksu kar. o ile kwestji tej nie normują inne szczególne przepisy.

Art. 20. Kto ze złośliwości lub swawoli wprowadza w błąd władzę, urząd, albo instytucję użyteczności publicznej, udaremniając ich czynność, albo wywołując niepotrzebną czynność z ich strony,

podlega karze aresztu do miesiąca lub grzywny do 1000 złotych.

Istota wykroczenia polega na wprowadzeniu władzy w błąd i spowodowanie jej aktywne lub pasywne działanie. Wprowadzenie w błąd bądź to przez zawiadomienie bądź też w inny sposób musi być spowodowane złośliwością lub swawolą.

Np. Złośliwe lub ze swawoli zawiadomienie straży pożarnej o wybuchu pożaru, którego nie było; zakładu wodociągowego o rzekomej pęknięciu rury wodociągowej; stacji ratunkowej o wypadku wymagającym jej interwencji, chociaż takiego wypadku nie było i t. p.

Art. 21. § 1. Kto publicznie urządza składki na uiszczenie grzywny przez skazanego,

podlega karze aresztu do 2 tygodni lub grzywny do 500 złotych.

§ 2. Zebrane składki podlegają przepadkowi.

Karalny jest czyn przedsiębrany publicznie, gdyż jest on aktem manifestującym pewnego rodzaju sympatji z osobą skazanego lub jego czynem.

Natomiast inne składki na rzecz skazanego lub jego rodziny — nie mające na celu uiszczenie grzywny — nie podlegają karze, np. zbiórka na poprawę bytu materialnego, zbieranie fundusów na pokrycie kosztów oddania do szpitala i t. p.

Art. 22. § 1. Kto bez właściwego zamówienia wyrabia pieczęć władzy, urzędu państwowego lub samorządowego, albo innej instytucji prawa publicznego, bądź też pieczęcie takie wydaje osobie nieupoważnionej do odbioru,

podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bezprawnie posiada, zamawia lub nabywa taką pieczęć.

§ 3. W razie powtórzenia wykroczenia w ciągu 3 lat od ostatniego ukarania stosownie do niniejszego artykułu, można zabronić wyrobu i sprzedaży pieczęci, określonych w § 1, na czas od 2 do 5 lat.

§ 4. Pieczęć podlega przypadkowi.

Sprawca o ile pieczęć sporządził, nabył, przechowywał lub wydał innej osobie dla celów podrobienia dokumentu będzie odpowiadał wedle art. 188 kodeksu kar.

Jeżeli atoli dokonał wyrobu pieczęci bez powyższego zamiaru, podpadnie sankcji karnej wedle niniejszego artykułu.

Celem tego przepisu jest zabezpieczenie by niepowołana osoba nie posiadała pieczęci władzy w tym art. wymienionej. Odpowiadać zatem będzie ten, kto bezprawnie pieczęć zamówił (może być i reprezentant władzy) i kto ją bez upoważnienia sporządził.

Dalej będzie odpowiadał ten, kto nie będąc uprawnionym do posiadania pieczęci ją nabywa i posiada, choćby pieczęć ta została wykonana na zamówienie. Z tem wiąże się też odpowiedzialność wyrabiającego pieczęć, jeżeli wydał ją nieuprawnionej osobie, nawet w wypadku, gdy była legalnie sporządzona.

Patrz art. 5 § 2 ustęp 5 przep. wpraw.

Art. 23. § 1. Kto umyślnie wprowadza w błąd władzę lub urząd:

- a) co do tożsamości własnej lub innej osoby;
- b) co do swego obywatelstwa, zawodu lub miejsca zamieszkania,

podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wzbrania się uprawnionej do tego władzy lub urzędowi udzielić wiadomości lub dokumentów co do okoliczności, wymienionych w § 1.

Działanie sprawcy polega na wprowadzeniu władzy lub urzędnika w błąd,

1) przez podanie fałszywego imienia lub nazwiska, własnego lub innej osoby, albo przez odmówienie władzy podania dat i dokumentów dotyczących powyższych okoliczności;

2) przez podanie fałszywych danych lub odmowę wogóle odnośnie tylko własnego obywatelstwa, zawodu lub zamieszkania. Kwestja danych co do „innej osoby“ w grę nie wchodzi.

Wprowadzenie w błąd co do tożsamości osób § 1 tego art. objętych nie może polegać na korzystaniu z cudzych dowodów tożsamości, gdyż w tym wypadku wejdzie w zastosowanie art. 196 k. k.

Art. 24. Kto, będąc powołany do prowadzenia ksiąg stanu cywilnego, nie uczyni w nich wzmianki o okoliczności, która powinna być zapisana, albo uczyni to w sposób niezgodny z rzeczywistością lub nie we właściwym czasie,

podlega, jeżeli za czyn nie grozi kara surowsza, karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

Podmiotem wykroczenia będzie ksiądz, urzędnik lub każda osoba mająca obowiązek prowadzenia księgi stanu cywilnego, t. j. dotyczące urodzin, śmierci, małżeństwa, adopcji i t. d. Niezależyte i niezgodne z rzeczywistością lub z opóźnieniem dokonane wpisy podlegają ukaraniu wedle tego art. Natomiast powyższe czyny dokonane w złym zamiarze podpadną pod odnośne przepisy kodeksu kar. zależnie od zamiaru sprawcy.

Art. 25. Kto nie dopełni obowiązku zawiadomienia właściwego urzędu o okoliczności, która powinna być zapisana do ksiąg stanu cywilnego, albo obowiązek ten spełni nie we właściwym czasie,

podlega karze grzywny do 500 złotych.

Przepis tego art. będzie stosowany do osób, które z mocy ustawy, zawodu lub charakteru obowiązane są donosić o urodzeniu, śmierci, małżeństwie i t. d. osobie, upoważnionej do prowadzenia ksiąg stanu cywilnego.

Art. 26. Kto przywłaszcza sobie stanowisko lub tytuł albo publicznie nosi odznaczenie, oznakę lub strój, do których nie ma prawa,

podlega karze aresztu do miesiąca lub grzywny do 1000 złotych.

Celem powyższego przywłaszczenia jest wprowadzenie w błąd innych osób odnośnie przywilejów, do których przywłaszczający nie miał wogóle prawa, albo prawo z ich korzystania utracił.

Jeśli przywłaszczenie to połączone jest z zamiarem wyrządzenia komuś szkody, wtedy sprawca odpowie wedle przepisów kodeksu kar. zależnie od swego zamiaru i zagrożonego tym czynem dobra.

Art. 27. Kto trudni się zawodem, nie posiadając wymaganych do tego uprawnień lub wbrew szczególnemu zakazowi władzy, albo przekracza swe uprawnienia zawodowe,

podlega, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

Działanie sprawcy wedle tego art. musi być zawodowe, t. zn. musi mieć cechę stałości i wykonywane być musi odpłatnie. Jednorazowe lub nawet sporadyczne spełnienie jakiejś czynności, choćby za zapłatą nie powoduje odpowiedzialności karnej.

Pod ochroną z tego artykułu podpadnie każdy zawód np. rzemieślniczy, handlowy, lekarski i t. d. Tu też należy pokątne pisarstwo, jeśli jest uprawiane zawodowo.

Art. 28. Kto krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem zakłóca spokój publiczny,

podlega karze aresztu do 2 miesięcy lub grzywny do 2000 złotych.

Działanie sprawcy musi wywołać zakłócenie spokoju publicznego. Może być ono dokonane publicznie, albo też nie publicznie.

Będą tu należały rozmaite wybryki, dokonywane publicznie, np. głośnie kłótnia, zatamowanie ruchu przez zajęcie chodnika, wnieśnienie trumny na salę balową, wołanie o pomoc jakkolwiek mu nic złego nie dzieje się i t. p.

Przeraźliwe wołanie o ratunek z mieszkania — jakkolwiek

wołającemu nie grozi żadne niebezpieczeństwo — będzie zakłóceniem spokoju publicznego dokonaniem niepublicznie.

Art. 29. Kto wykracza przeciw przepisom porządkowym o zachowaniu się w miejscach publicznych, podlega, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, karze grzywny do 25 złotych.

Przepis tego art. wejdzie w zastosowanie wtedy, gdy naruszony przez sprawcę odnośny przepis porządkowy nie zawiera sankcji karnej. Sprawca odpowiada za naruszenie odnośnego przepisu. W wypadku, gdy z działania sprawcy, t. j. naruszenia przepisu porządkowego wyniknie zakłócenie spokoju publ., sprawca będzie odpowiadał za wykroczenie z art. 28. Jeżeli naruszenie przepisu porządkowego dokonane zostanie w zamiarze dopuszczenia się jednego z przestępstw z kodeksu kar. lub innej ustawy, sprawca będzie odpowiadał za to zamierzone lub dokonane przestępstwo.

Np. zatrzymanie się większej ilości osób na chodniku — bez jakiegokolwiek złego zamiaru, będzie naruszeniem przepisów porządkowych na drogach publicznych (ustawa z 1921 r. Nr. 89 poz. 656). Jeśli z tego powodu dopuszczono się zatamowania ruchu z wybryku, sprawcy dopuszczają się zakłócenia spokoju publ. z art. 28 prawa o wykrocz., o ile zaś zatrzymanie się osób miało na celu np. wybicie szyb, wówczas sprawcy odpowiadają za przestępstwo z art. 164 kodeksu karnego.

Art. 30. Kto przez uporczywe wybryki zakłóca spoczynek nocny, podlega karze aresztu do tygodnia lub grzywny do 250 złotych.

Przepis tego art. obejmuje każde uporczywe działanie powodujące zakłócenie spokoju nocnego. Może ono dotknąć tak bezpośrednich sąsiadów, pn. stukanie uporczywie do ściany jak i dalszych sąsiadów, wrzaski i śpiewy przy otwartych oknach. Może też objąć szerszy krąg mieszkańców, np. bicie w nocy w dzwony bez potrzeby.

Art. 31. Kto publicznie dopuszcza się nieobyczajnego wybryku, podlega karze aresztu do 2 tygodni lub grzywny do 500 złotych.

Wedle tego art. karane będą czyny same przez się bez

wstydne i obrażające wstydlivość, np. publiczne załatwianie potrzeby, wykrzykiwanie słów bezwstydných i t. d.

Pod nieobyčajnym wybrykiem należy nadto rozumieć czynny pozbawione wprawdzie jakiegokolwiek celu przestępnego, jednak same przez się naruszające dobre obyczaje i wywołujące zgorzzenie, np. rzucanie kamieniami na cudzy dach (bez zamiaru uszkodzenia), przewrócenie szyldu przy cudzym sklepie i t. p.

Podpadnie pod niniejszy przepis także publiczne zaczepianie kobiet, nie dających swem postępowaniem do zrozumienia, że godzą się na ewentualne zbliżenie się zaczepiającego.

Ad 32.

Ad § 1. Wykroczenia dopuści się ten, kto nieletniego używa do żebrania lub w tym celu oddaje go innej osobie. Niekoniecznym jest, by nieletni proceder żebrania rozpoczął, wystarczy jeśli go do tego skłaniano.

Rozp. Prez. z 17/X. 1927 poz. 827 zawiera przepisy o żebractwie.

Ad § 2. Podmiotem wykroczenia z § 2 może być każda osoba.

Pod oszukańczym sposobem rozumieć należy powoływanie się na okoliczności nieprawdziwe, np. że wraca ze szpitala, że pochował kogoś z rodziny i nie ma na pogrzeb, że ma rękę jako złamaną i t. p.

Art. 32. § 1. Kto skłania nieletniego poniżej lat 17 do żebrania,

podlega karze aresztu do miesiąca.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto żebrze w sposób zuchwały lub oszukańczy.

ROZDZIAŁ III.

Wykroczenia przeciw bezpieczeństwu.

Art. 33. Kto, będąc niezdolny do czynności, której nieumiejętne wykonanie może wywołać niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego, taką czynność przedsięwzięje, albo kto porucza ją osobie do jej wykonania niezdolnej,

podlega, jeżeli przepis szczególny nie stanowi in-

czej, karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

Do zaistnienia odpowiedzialności z tego artykułu nie jest wymagane, by niebezpieczeństwo powstało, wystarczy, jeśli powstać mogło.

Nie tylko brak fachowości i zdolności wykonania czynności powoduje odpowiedzialność, ale także brak ostrożności przy wyborze osób przeznaczonych do wykonania pewnej czynności, której nieodpowiednie wykonanie może wywołać niebezpieczeństwo.

Sprawca musi sobie zdawać lub przynajmniej powinien sobie zdawać sprawę z tego, że powierza czynność osobie do tego nienadającej się.

Np. powierzenie dziecku lub osobie nie fachowej kierowanie samochodem. Oddanie fachowej roboty osobie niezdolnionej do tej czynności i t. p.

Art. 34. § 1. Kto zaniedbuje odpowiedniego zabezpieczenia miejsca niebezpiecznego dla życia lub zdrowia ludzkiego,

podlega karze aresztu do miesiąca lub grzywny do 1000 złotych.

§ 2. Jeżeli winny nie dopełnił przytem obowiązku wynikającego z przepisów szczególnych,

podlega, jeżeli za czyn nie grozi inna kara, karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

§ 1 tego artykułu obejmuje wypadek, gdy obowiązek zabezpieczenia wynika z natury rzeczy. Sprawca może się w tym wypadku usprawiedliwiać rozmaitem pojmowaniem tego obowiązku naturalnego. § 2 natomiast obejmuje wypadki kiedy obowiązek zabezpieczenia wynika ze specjalnych przepisów. Tu już sprawca nie może tłumaczyć się mylną oceną okoliczności faktycznych. Dany przepis bowiem wyraźnie nakazuje, jak się należy zahować w konkretnym wypadku.

Z treści tego artykułu wynika, że działanie sprawcy nie jest wynikiem zamiaru spowodowania niebezpieczeństwa, przeciwnie, do zaistnienia odpowiedzialności wystarczy, że sprawca swem zaniechaniem mógł niebezpieczeństwo takie wywołać.

Będą tu należały wypadki niezabezpieczenia wykopanego rowu, nieoświetlenia rampy i t. p.

Pozatem obowiązują przepisy rozp. Prezydenta Rzplitej z 16/II. 1928 o prawie budowlanem, przepisy o drogach pu-

blicznych z 27/X. 1927 poz. 656 (zmieniane rozp. z 14 i 16 lutego 1928 r. poz. 151 i 202), ustawa wodna z 1924 poz. 574 i t. p.

Art. 35. Kto usuwa albo psuje znaki ostrzegające o grożącym niebezpieczeństwie dla życia lub zdrowia, albo usuwa lub czyni nieczytelnymi napisy ostrzegające o tem niebezpieczeństwie, albo usuwa lub psuje ogrodzenia zapobiegające temu niebezpieczeństwu,

podlega, jeżeli za czyn nie grozi inna kara, karze aresztu do 3 miesięcy.

Art. 36. Kto przez wadliwe wykonanie urządzeń, niewłaściwe ich utrzymywanie lub użytkowanie, albo przez ich uszkodzenie wywołuje stan niebezpieczny dla życia lub zdrowia ludzkiego,

podlega, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

Pod urządzeniami należy rozumieć nietylko urządzenia wymienione w art. 215—217, ale także każde inne urządzenie techniczne, np. rusztowanie i t. d.

Działanie lub zaniechanie sprawcy polega na tem, że ono może spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia. Niebezpieczeństwo nie musi zagrażać większej ilości osób. Do zaistnienia wykroczenia wystarczy, jeśli tylko względem jednej osoby możliwość niebezpieczeństwa nastąpi.

Jeśli działanie sprawy odnośnie urządzeń było przedsięwzięte z zamiarem spowodowania niebezpieczeństwa lub jeśli działanie takie spowodowało uszkodzenie lub śmierć, wtedy sprawca odpowie wedle przepisów rozdziału XXXIII albo XXXV kodeksu karnego.

Artykuł ten w zasadzie wejdzie w zastosowanie jeśli przepis szczególny inaczej nie stanowi.

Art. 37. Kto wbrew swemu obowiązкови nie zawiadamia odpowiedniej władzy lub osoby o wiadomem mu niebezpieczeństwie grożącym życiu lub zdrowiu ludzkiemu, albo mieniu w znacznych rozmiarach,

podlega, jeżeli za czyn nie grozi kara surowsza, karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

Karalne będzie wedle tego art. zaniechanie obowiązku, wynikającego ze stosunku prawnego lub naturalnego, przestrzeżenia władzy lub osoby o niebezpieczeństwie i to tak powszechnem, objętem rozdziałem XXXIII, jak i o zagrażającym pojedynczej osobie. Obowiązek zawiadomienia o niebezpieczeństwie istnieje nawet wtedy, jeśli zagrożenie niebezpieczeństwa spowodował sprawca sam, choćby przypadkowo. Naturalnie, że sprawca musi o grożącym niebezpieczeństwie wiedzieć. Domyślanie się lub przypuszczanie zaistnienia niebezpieczeństwa nie wyczerpuje znamion tego wykroczenia.

Jeśli zaniechanie zawiadomienia spowodowało niebezpieczeństwo, sprawca może odpowiadać wedle przepisów kodeksu karnego (np. art. 242).

Art. 38. § 1. Kto bez zachowania należytej ostrożności wystawia lub wywiesza ciężkie przedmioty albo niemi rzuca, wylewa płyny, wyrzuca nieczystości, albo doprowadza do wypadania lub wylewania się powyższych przedmiotów,

podlega karze grzywny do 50 złotych.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się takiego czynu przez złośliwość lub swawolę,

podlega karze aresztu do 2 tygodni.

Karalne jest samo zachowanie nieostrożności, bez zamiaru spowodowania niebezpieczeństwa.

Art. 39. § 1. Kto nieostrożnie obchodzi się z ogniem, materiałami wybuchowymi lub łatwopalnymi,

podlega karze aresztu do miesiąca lub grzywny do 1000 złotych.

§ 2. Kto wykracza przeciw ostrzeżeniom lub przepisom, dotyczącym zapobiegania pożarom,

podlega karze aresztu do 2 miesięcy lub grzywny do 2000 złotych.

Ad § 1. Przedmiotem przestępstwa będzie każde nieostrożne obchodzenie się z ogniem lub materiałami wybuchowymi, np. nieostrożne puszczanie ogni sztucznych, palenie tytoniu, chodzenie z gołem światłem i t. p.

Ad § 2. Niezachowanie przepisów specjalnych, mających na celu zapobieżeniu pożarowi karane będzie wedle § 2 tego

art., np. niewystawienie przy budowli ścianki ogniowej i t. d. Tu też należeć będą wykroczenia przeciw przepisom o utrzymaniu przyrządów do gaszenia pożarów i t. p.

Jeżeli atoli sprawca, swem działaniem lub zaniechaniem, spowodził choćby nieumyślnie niebezpieczeństwa pożaru, podpadnie pod przepis art. 215 kodeksu karnego.

Wykroczenie przeciw przepisom budowlanym zawiera roz. Prez. Rzplitej z 1928 poz. 202.

Art. 40. § 1. Kto wykracza przeciw przepisom o wyrobie, sprzedaży, przechowywaniu, używaniu i przewożeniu materiałów wybuchowych lub łatwopalnych albo broni palnej i amunicji,

podlega, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

§ 2. Prócz tego można zabronić wyrobu i sprzedaży wymienionych w § 1 przedmiotów na czas od roku do lat 5 oraz orzec ich przepadek.

Art. 222 kodeksu kar. przewiduje karę: a) za gromadzenie i przechowywanie zapasów, a więc większej ilości przedmiotów w tym art. wymienionych, oraz b) za wyrabianie ich bez zezwolenia.

Natomiast odpowiedzialności z art. 40 prawo o wykroczeniach ulega ten, kto nie stosuje się do przepisów z wyrobem i sprzedażą i t. d. tych przedmiotów związanych i to w tym wypadku, jeśli dany przepis szczególny odpowiedzialności inaczej nie normuje.

Art. 41. Kto nie zachowuje należytej ostrożności w używaniu i przechowywaniu broni palnej i amunicji, podlega karze grzywny do 500 złotych.

Obojętną jest rzeczą czy dopuszczający się tego wykroczenia miał upoważnienie do używania i przechowywania broni i amunicji. Karalne jest tylko samo zaniechanie ostrożności.

Art. 42. Kto wykracza przeciw przepisom o przestrzeganiu porządku na kolejach,

podlega, jeżeli za czyn nie grozi kara surowsza, karze grzywny do 50 złotych.

Przepis ten wejdzie w zastosowanie w razie braku w po-

szczególnych przepisach sankcji karnej, chyba, że za dany czyn grozi kara surowsza.

Art. 43. Kto uszkadza urządzenia służące do ochrony wybrzeży wód morskich lub wewnętrznych,
podlega, jeżeli za czyn nie grozi kara surowsza, karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

Działanie sprawcy skierowane być musi tylko na uszkodzenie przedmiotów objętych tym artykułem.

Uszkodzenie tych przedmiotów w zamiarze spowodowania niebezpieczeństwa ulega karze wedle art. 215 i n. kodeksu kar.

Art. 44. Kto wykracza przeciw przepisom o ochronie wybrzeży wód morskich lub wewnętrznych,
podlega karze aresztu do 2 tygodni lub grzywny do 500 złotych.

Przepis ten wchodzi w zastosowanie w razie braku sankcji karnych w przepisach szczególnych.

Art. 45. Kto wbrew swemu obowiązкови zaniecha oświetlenia miejsc dostępnych dla publiczności, albo kto oświetlenie takie przez złośliwość lub swawolę psuje albo gasi,

podlega karze aresztu do 3 dni lub grzywny do 100 złotych.

Miejscem dostępnem dla publiczności będzie nie tylko teatr, kościół, ulice i t. d., ale także korytarz, klatka schodowa i t. p. miejsca nie zamknięte dla wejścia.

Pierwsza część zdania obejmuje odpowiedzialność za zaniechanie obowiązku oświetlenia miejsc powyższych, druga część zdania zaś wymaga do zaistnienia wykroczenia, działania ze złośliwości lub swawoli.

Art. 46. Kto nie zachowuje należytej ostrożności przy trzymaniu niebezpiecznego zwierzęcia,
podlega karze aresztu do 2 tygodni lub grzywny do 500 złotych.

Sprawca musi znać niebezpieczny charakter zwierzęcia bądź to domowego, bądź też dzikiego, ale przez sprawcę chowanego, np. przez właściciela menażerji.

Niebezpieczność zwierzęcia winna być ustalona. Obojętnem jest czy z niezachowania ostrożności może powstać szkoda.

Art. 47. Kto przez drażnienie lub płoszenie doprowadza zwierzęta do tego, iż stają się niebezpieczne, podlega karze aresztu do tygodnia lub grzywny do 250 złotych.

Przypadkowe podrażnienie zwierzęcia nie jest karalne. Drażnienie lub płoszenie może być dokonane także i na zwierzęciu już z natury niebezpiecznym.

Art. 48. Kto nie zachowuje zwykłych lub nakazanych środków ostrożności przy trzymaniu zwierzęcia, podlega karze grzywny do 20 złotych.

Należć tu będą wypadki puszczenia zwierząt samopas, niezabezpieczenie ludzi przed atakiem zwierzęcia, np. psa, konia, krowy i t. d.

ROZDZIAŁ IV.

Wykroczenia przeciwko zdrowiu publicznemu.

Art. 49. Kto zanieczyszcza wodę służącą do picia lub pojenia zwierząt, podlega, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, karze aresztu do 2 tygodni lub grzywny do 500 złotych.

Działania przestępnego z tego artykułu można się dopuścić tak ze złośliwości, swawoli jak i z niedbalstwa.

Przepis ten również wejdzie w zastosowanie wtedy, gdy przepis szczególny kwestji odpowiedzialności inaczej nie normuje.

Art. 50. § 1. Kto bez zezwolenia wyrabia trucizny albo kto nie zachowuje przepisów o wyrobie, przechowywaniu i dostarczaniu trucizn, podlega, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

§ 2. Ponadto można zabronić wyrobu trucizn i han-

dlu niemi na czas od roku do lat 5 i orzec przepadek trucizn.

Art. 224 kodeksu nakłada karę na tego, kto bez upoważnienia udziela innej osobie trucizny odurzającej.

Wykroczenia zaś z tego artykułu dopuści się ten, kto bez zezwolenia wyrabia jakąkolwiek truciznę, oraz ten, kto nie stosuje się do przepisów o wyrobie trucizn i t. d.

Art. 51. Kto wykracza przeciw przepisom o zapobieganiu chorobom lub ich zwalczaniu,

podlega, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, karze aresztu do 2 tygodni lub grzywny do 500 złotych.

Względem sprawcy przekraczającego przepisy z niniejszego artykułu będą przedewszystkiem stosowane przepisy ustaw szczególnych, a w braku w nich sankcji karnej wejdzie w zastosowanie niniejszy artykuł.

ROZDZIAŁ V.

Wykroczenia przeciw poszczególnym osobom.

Art. 52. Kto w celu dokuczenia innej osobie złośliwie ją w błąd wprowadza lub w inny złośliwy sposób niepokoi,

podlega karze aresztu do 2 tygodni lub grzywny do 500 złotych.

Ad § 1. Złośliwe wprowadzanie w błąd jest różne od wprowadzania w błąd mającego na celu korzyści materialne, przeciwnie, wprowadzanie w błąd ma na celu, bądź to zabawienie się cudzym kosztem, albo wyprowadzenie kogoś z równowagi.

Będą tu należały wypadki, jak zawiadomienie o śmierci bliskiej osoby, która w rzeczywistości żyje, podanie osobie wiadomości fałszywego adresu, złośliwe zawiadomienie kogoś o rzeczy komej wielkiej wygranej i t. p.

Oczywiście, że niewłaściwe żarty „bez wprowadzenia w błąd“ nie będą tu podpadały mogą być atoli karane, albo wedle art. 31 prawa o wyk. albo wedle przepisów o zniewadze, o ile czyn będzie zawierał znamiona zniewagi.

Ad § 2. Pod dokuczliwe niepokojenie będą podpadać szys

kany wszelkiego rodzaju, mające na celu dotkliwie dokuczenie lub obrzydzenie życia, np. bezcelowe telefonowanie do kogoś, zdzieranie wizytówek z drzwi i t. p.

Art. 53. Kto szczuje psem człowieka, podlega karze aresztu do dni 3 lub grzywny do 100 złotych.

Szczucie psem nie musi wywołać zadania przez psa uszkodzenia.

Jeśliby np. skutkiem szczucia nastąpiło uszkodzenie ciała przez psa wejdzie w zastosowanie jeden z przepisów XXXV rozdziału kodeksu karnego zależnie od jakości uszkodzenia.

Szczucie może być tylko umyślne.

ROZDZIAŁ VI.

Wykroczenia przeciw mieniu.

Art. 54. § 1. Kto uszkadza cudzy ogród warzywny, owocowy lub kwiatowy, drzewo owocowe, krzew owocowy lub drzewo przydrożne,

podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

§ 2. Nadto orzeka się na rzecz pokrzywdzonego nawiązkę w wysokości trzykrotnej wartości zrządzzonej szkody.

Ze względu na małą z natury rzeczy szkodę dla właściciela uszkodzenia te wyjęto z pod ochrony przepisu art. 263 kod. kar.

Władza karząca obowiązana będzie równocześnie z orzeczeniem o winie i karze, orzec także o nawiązce. Orzeczenie to musi poprzedzić zaznajomienie się z wartością wyrządzoną szkody, by nie dawać pokrzywdzonemu pola do wykorzystania czy-
nu karygodnego.

Art. 55. § 1. Kto z cudzego ogrodu zabiera bezprawnie w nieznacznej ilości owoce, warzywa lub kwiaty, podlega karze aresztu do 2 tygodni lub grzywny do 500 złotych.

§ 2. Nadto orzeka się na rzecz pokrzywdzonego nawiązkę w wysokości od 10 do 20 złotych.

Ze słów „nieznacznej ilości“ wynika, że szkoda wyrzą-

dzona nie może być dotkliwa i że raczej chodzi o ukaranie czynu dokonanego z łakomstwa lub zaspokojenia zachcianki niż z chęci zysku.

Zabór większej ilości owoców i t. d. karany będzie wedle art. 257 kodeksu karnego.

Nie można przekraczać określonych granic nawiązki.

Art. 56. Kto w ciągu 2 tygodni od daty znalezienia cudzego mienia wartości ponad 10 złotych, cudzych akt lub dokumentów, albo od daty przybłąkania się cudzego zwierzęcia, nie zawiadomi o tem władzy policyjnej lub gminnej, ani w inny właściwy sposób nie poszukuje posiadacza,

podlega karze aresztu do 2 tygodni lub grzywny do 500 złotych.

Art. ten nakłada na znalazcę obowiązek starania się o odzyskanie właściciela mienia tu wymienionego. Obowiązek ten polega na tem, że znalazca w ciągu 2 tygodni, od dnia znalezienia licząc, ma zawiadomić władzę lub ogłosić fakt znalezienia mienia. Sposobu ogłoszenia znalezienia przepis tego art. nie podaje.

Przywłaszczenie sobie mienia będzie karane wedle § 3 art. 262 kodeksu karnego bez względu na jego wartość.

Zaniechanie zgłoszenia znalezionego mienia karane będzie dopiero wówczas, gdy wartość tego mienia przekroczy kwoty 10 zł. Wartość nie odnosi się do akt i dokumentów.

Znaleźć można tak rzeczy nieczyje jak i rzeczy zgubione.

Przywłaszczenie rzeczy nieczyjej, jest bezkarne, a tem samem choćby ona miała większą wartość niż 10 zł. nie trzeba zgłaszać jej znalezienia.

Odpowiadać będzie także i ten, kto znalezioną rzecz wartości nad 10 zł. porzucił i o znalezieniu władzy nie doniósł lub nie ogłosił.

Art. 57. Kto samowolnie używa cudzego mienia ruchomego,

podlega karze aresztu do 2 tygodni lub grzywny do 500 złotych.

Różnica między przywłaszczeniem a wykroczeniem z tego art. polega na tem, że sprawca mając cudzą rzecz ruchomą samowolnie w swem posiadaniu używa jej, ale nie ma zamiaru zastrzymania jej dla siebie, podczas gdy do zaistnienia przywła-

szczenia wymaganem jest by sprawca uważał tę rzecz za swoją i postępował z nią jak ze swoją.

Do istoty wykroczenia jest wymagane, by sprawca używał rzeczy bez zezwolenia wyraźnego lub dozoru uznanego ze strony właściciela tej rzeczy.

Np. zabranie komuś z pastwiska konia dla przejażdżki, używanie cudzego ubrania bez zezwolenia i t. p. Tu należy także samowolne korzystanie z rzeczy sprawcy powierzonej. Używanie nie może powodować uszkodzenia substancji. Np. ktoś dał rower w zastaw nie godząc się na jeżdzenie na nim, a sprawca używa roweru i t. p.

Art. 58. Kto kierując zakładem pracy nie wpłaca do instytucji ubezpieczeń społecznych sum, potrącanych na rzecz tych instytucyj przy wypłacie pracującym wynagrodzenia,

podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

Działanie przestępne polega na przywłaszczeniu sobie kwoty jaką pracodawca potrącił z płacy pracującego. Szkodę ponosi instytucja ubezpieczenia społecznego.

Art. 59. Kto złośliwie albo przez lekceważenie swych zobowiązań wstrzymuje w całości lub w części należne pracownikowi wynagrodzenie lub wysokość jego bezprawnie obniża, albo zmusza pracownika do przyjęcia zamiast należnej zapłaty w gotówce wynagrodzenia w innej postaci,

podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

Przepis ten ma na celu ochronę pracownika przed samowolą pracodawcy w dotrzymywaniu zobowiązań w przedmiocie wynagrodzenia pracowników, a nawet przed wyzyskiem ze strony pracodawcy w każdej gałęzi gospodarczej.

Przepis ten nie odnosi się do pracowników państwowych.

Art. 60. Kto samowolnie umieszcza na cudzej rzeczy ogłoszenie, napis lub rysunek, albo kto samowolnie z cudzej rzeczy je usuwa,

podlega karze aresztu do tygodnia lub grzywny do 250 złotych.

Wykroczenie to ma na celu ochronę cudzego mienia przed:
 a) samowolnym korzystaniem z niego przez umieszczenie na nim ogłoszeń i t. d. (np. napisów, ogłoszeń reklamowych, agitacyjnych i t. p.);

b) samowolnym usuwaniem tych ogłoszeń (np. przez zdezerowanie ogłoszeń wogóle, usuwanie napisów i rysunków reklamowych i t. p.).

Art. 61. § 1. Kto w celu zysku urządza grę hazardową, albo użyzca do niej środków lub pomieszczenia, podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3000 złotych.

§ 2. Pieniądze i inne przedmioty służące do gry podlegają przepadkowi.

Karalne jest urządzenie w celu zysku gry hazardowej tak tajnie jak i publicznie.

Hazard polega na tem, że uzależnia wygraną lub przegraną wyłącznie lub przeważnie od wypadku losowego. Pewna nie wielka doza kombinacji nie pozbawia gry charakteru hazardowego, gdy przeważną rolę odgrywa los.

Nie podlegają zatem pojęciu hazardu gry, w których wyłączną lub przeważną rolę przepisać należy umiejętności gracza (piłka, szachy, bridż) albo gry oszukańcze.

Karze wedle tego art. podlegają gry tylko w celu zysku urządzone.

Karze ulegnie także użyzczający pomieszczenia, np. lokalu zamkniętego lub otwartego, środków np. jak kart, choćby udziału w samej grze nie brał. Użyczający lokalu lub środków nie musi odnosić korzyści z urządzonej gry hazardowej.

Art. 62. § 1. Kto:

- a) wyrabia, posiada lub nabywa wytrychy, jeśli nie trudni się rzemiosłem, w którym są one potrzebne;
- b) dostarcza wytrychów osobie nie trudniącej się takim rzemiosłem;
- c) wyrabia, posiada lub nabywa klucze do cudzego domu, mieszkania lub innego pomieszczenia albo schowania bez zezwolenia osoby uprawnionej lub władzy,

podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3000 złotych.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wyrabia, posiada, nabywa lub innym osobom dostarcza narzędzi, przeznaczonych do dokonywania kradzieży.

§ 3. Wytrychy, klucze i narzędzia podlegają przepadkowi.

Wedle tego art. będzie można karać przestępców ujętych z wytrychami choćby nie można im udowodnić popełnienia konkretnego przestępstwa.

Art. 63. § 1. Kto wyrabia lub rozpowszechnia przedmioty, mogące robić wrażenie pieniędzy lub papierów wartościowych,

podlega karze grzywny do 200 złotych.

§ 2. Przedmioty powyższe podlegają przepadkowi.

Pod przepis tego art. podpada wyrabianie i puszczanie w obieg imitacji (naśladownictwa) pieniędzy kruszcowych lub papierowych, krajowych lub obcych (np. dla reklamy firmy, wyrobu i t. p.), mogących osoby niedoświadczone i nie znające się na pieniądzach wprowadzić w błąd.

O ile zaś takie wyrabianie lub puszczanie w obieg nastąpiło z zamiarem użycia ich jako pieniędzy autentycznych sprawca będzie odpowiadał za przestępstwo z rozdziału XXVII kodeksu karnego.

Przepisy końcowe.

Art. 64. Wykonanie prawa o wykroczeniach porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 65. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie równocześnie z przepisami wprowadzającymi kodeks karny i prawo o wykroczeniach — z dniem 1 września 1932 r.

Następują podpisy Prezydenta Rzeczypospolitej i Ministrów.

**ROZPORZĄDZENIE
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ**

z dnia 11 lipca 1932 r. Nr. 60 Dz. U. R. P. poz. 573.
(Obowiązuje od 1 września 1932.)

**PRZEPISY WPROWADZAJĄCE KODEKS KARNY
I PRAWO O WYKROCZENIACH.**

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Art. 1. § 1. Z dniem wejścia w życie kodeksu karnego i prawa o wykroczeniach tracą moc przepisy karne, dotyczące przedmiotów unormowanych w kodeksie karnym i w prawie o wykroczeniach, jeżeli przepisy dalsze nie stanowią inaczej.

§ 2. Jeżeli rozporządzenie niniejsze mówi bez bliższego oznaczenia o kodeksie karnym lub o prawie o wykroczeniach, należy przez to rozumieć kodeks karny z dnia 11 lipca 1932 r. i prawo o wykroczeniach z tejże daty.

Art. 2. Tracą moc obowiązującą wraz z ustawami wprowadzającymi:

1) kodeks karny 1903 r., z wyjątkiem art. 292—309, 318—324, 348—353, 624—627 i 630—634;

2) powszechna ustawa karna 1852 r., z wyjątkiem § 486b i w związku z nim § 486c, jeżeli nie ma zastosowania art. 279 kodeksu karnego;

3) kodeks karny 1871 r., z wyjątkiem §§ 296a i 298.

Utrzymane w mocy przepisy kodeksów karnych państw zaobcych podane są na koniec wydawnictwa.

Art. 3. § 1. Na obszarze, na którym obowiązywała powszechna ustawa karna 1852 r., tracą w szczególności moc obowiązującą przepisy karne:

1) ces. patentu z dnia 20 kwietnia 1854 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 96);

2) rozporządzenia z dnia 30 września 1857 r. o karaniu mniejszych wykroczeń (Dz. u. p. austr. Nr. 198);

3) ustawy z dnia 7 kwietnia 1870 r., według której wydane są szczególne postanowienia co do zmów między pracodawcami lub pracownikami w celu wymuszenia warunków pracy oraz co do zmów przemysłowców w celu podwyższenia cen towarów (Dz. u. p. austr. Nr. 43);

4) ustawy z dnia 10 maja 1873 r., zawierającej przepisy policyjno-karne przeciw próżniakom i włóczęgom (Dz. u. p. austr. Nr. 108);

5) ustawy z dnia 24 maja 1885 r. o dopuszczalności zatrzymania w zakładach pracy przymusowej i poprawczych (Dz. u. p. austr. Nr. 89);

6) ustawy z dnia 27 maja 1885 r., zawierającej przepisy przeciw używaniu i obrotowi środków rozsadzających (Dz. u. p. austr. Nr. 134);

7) ustawy z dnia 26 stycznia 1907 r., dotyczącej wolności wyborów i zgromadzania się (Dz. u. p. austr. Nr. 18).

§ 2. Pozostają jednak w mocy na powyższym obszarze przepisy:

1) ces. patentu z dnia 24 października 1852 r. o wytwarzaniu, obrocie i posiadaniu broni i amunicji oraz o noszeniu broni (Dz. u. p. austr. Nr. 223) z tą zmianą, że § 40 uchyla się, a sprawy o przestępstwa przewidziane tym patentem należą do właściwości władz administracyjnych, z wyjątkiem określonych w §§ 30, 33 i 34 oraz z wyjątkiem przypadków, gdy w myśl § 28 w związku z art. 7 niniejszego rozporządzenia należy stosować kodeks karny;

2) ustawy prasowej z dnia 17 grudnia 1862 r. (Dz. u. p. austr. z 1863 r. Nr. 6) wraz z nowelami z dnia 15 października 1868 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 142) i z dnia 9 lipca 1894 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 161);

3) ustawy z dnia 15 listopada 1867 r. o prawie stowarzyszeń (Dz. u. p. austr. Nr. 134);

4) ustawy z dnia 6 marca 1906 r. o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz. u. p. austr. Nr. 58);

5) ces. patentu z dnia 3 grudnia 1852 r. — ustawa leśna — (Dz. u. p. austr. Nr. 250);

6) galicyjskiej ustawy z dnia 17 lipca 1876 r. o ochronie własności polnej (Dz. u. kraj. Nr. 28).

Art. 4. § 1. Na obszarze, na którym obowiązywał kodeks karny 1871 r., tracą w szczególności moc obowiązującą przepisy karne:

1) ustawy z dnia 9 czerwca 1884 r. o zbrodniczem i niebezpiecznem dla ogółu używaniu materiałów wybuchowych (Dz. u. Rz. str. 61);

2) ustawy z dnia 5 kwietnia 1888 r. o rozprawach sądowych odbywających się z wykluczeniem jawności (Dz. u. Rz. str. 133);

3) ustawy z dnia 9 kwietnia 1900 r. o karaniu za odbieranie energii elektrycznej, w miejsce której stosować należy przepisy z rozdziału XXXIX kodeksu karnego w związku z art. 20 ustawy elektrycznej z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 277);

4) rozporządzenia z dnia 11 grudnia 1918 r., dotyczącego chorób płciowych (Dz. u. Rz. str. 1431).

§ 2. Pozostają jednak w mocy na powyższym obszarze przepisy:

1) ustawy prasowej z dnia 7 maja 1874 r. (Dz. u. Rz. str. 65);

2) ustawy z dnia 7 maja 1874 r. o kradzieżach leśnych (Zbiór ustaw prusk. str. 22), z wyjątkiem § 10;

3) ustawy z dnia 1 kwietnia 1880 r. o policji polnej i leśnej (Zbiór ustaw prusk. str. 230), z wyjątkiem § 4;

4) ustawy z dnia 22 marca 1888 r. o ochronie ptaków (Dz. u. Rz. str. 111) w brzmieniu ustawy z dnia 30 maja 1908 r. (Dz. u. Rz. str. 317).

Art. 5. § 1. Tracą moc obowiązującą przepisy karne następujących ustaw, wydanych przez władze polskie i ogłoszonych w Dzienniku Praw Państwa Polskiego lub w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej:

1) art. 11 ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz. P. P. P. Nr. 44, poz. 310) w związku z art. 47 ustęp ostatni ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafii i telefonii (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 12, poz. 57);

2) dekretu z dnia 9 stycznia 1919 r. o postanowieniach karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu i wykonywaniu obowiązków poselskich (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 96);

3) art. 155 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. w przedmiocie wprowadzenia w życie na obszarze Rzeczypospolitej ustawy wojskowej postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z dnia 5 lipca 1912 r. (Dz. U. R. P. Nr. 5, poz. 368) oraz § 264 ustawy wojskowego postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z dnia 5 lipca 1912 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 130);

4) ustawy z dnia 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 449);

5) art. 8 ustęp ostatni ustawy z dnia 21 września 1922 r. w przedmiocie tytułu inżyniera (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 823);

6) ustawy z dnia 10 czerwca 1926 r. o warunkowym zawieszeniu wykonania kary na obszarze mocy obowiązującej ustawy postępowania karnego z dnia 23 maja 1873 r. (Dz. U. R. P. Nr. 61, poz. 354) oraz rozpo-

ządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1927 r., uzupełniającego przepisy o warunkowym zawieszeniu wykonania kary na obszarze mocy obowiązującej ustawy postępowania karnego z dnia 23 maja 1873 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 424);

7) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 lipca 1927 r. o karach za handel kobietami i dziećmi oraz za inne popieranie nierządu (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 614) — w części nieuchylonej przez art. 2 pkt. 1 i 3 niniejszego rozporządzenia;

8) art. 99 i 100 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 673);

9) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1927 r. o warunkowym zawieszeniu wykonania kary na obszarze, na którym obowiązuje ustawa postępowania karnego z dnia 1 lutego 1877 r. (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 741);

10) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 września 1930 r. o karach dla ochrony swobody wyborów (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 509);

11) art. 269 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r., zawierającego „Prawo górnicze“ (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 654).

§ 2. Przepisy karne ustaw szczególnych, wydane przez władze polskie i ogłoszone w Dzienniku Praw Państwa Polskiego lub w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, a nieuchylone § 1 niniejszego artykułu, pozostają w mocy, jednak z następującymi zastrzeżeniami co do wymienionych poniżej aktów ustawodawczych:

1) dekret o miarach z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 72, poz. 661), jeżeli nie mają zastosowania art. 183—185 kodeksu karnego;

2) ustawa z dnia 22 czerwca 1923 r. w przedmio-

cie substancyj i przetworów odurzających (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 559), jeżeli nie ma zastosowania art. 244 kodeksu karnego;

3) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1927 r. o zwolnieniu przedterminowem osób odbywających karę pozbawienia wolności (Dz. U. R. P. Nr. 5, poz. 25), z wyjątkiem art. 1, art. 3 ust. 2 i 3 i art. 6 — w odpowiedniem zastosowaniu do warunkowego zwolnienia w przypadkach, przewidzianych w art. 65—68 kodeksu karnego;

Ad § 2, ustęp 3. Utrzymane w mocy przepisy powyższego rozporządzenia umieszczone są na końcu wydawnictwa

4) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1927 r. o prawie łowieckiem (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 934), jeżeli nie ma zastosowania art. 270 kodeksu karnego;

5) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o znakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 980), jeżeli nie mają zastosowania art. 153 kodeksu karnego lub art. 22 prawa o wykroczeniach, przyczem wykroczenia z art. 23 powyższego rozporządzenia ulegają karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 złotych, a ich rozpoznawanie przekazuje się do właściwości władz administracyjnych;

6) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o zapobieganiu upadłości (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 3, poz. 20), jeżeli nie ma zastosowania art. 279 kodeksu karnego;

7) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o zapobieganiu upadłości na obszarze sądów apelacyjnych w Poznaniu, Toruniu oraz sądu okręgowego w Katowicach (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 244), jeżeli nie ma zastosowania art. 279 kodeksu karnego;

8) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 lutego 1928 r. o areszcie domowym (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 228), z wyjątkiem art. 1, 2 i 9, oraz z zastrzeżeniem, że areszt domowy można stosować tylko w razie skazania na czas nie dłuższy niż siedem dni;

9) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160), z wyjątkiem art. 13 i § 4 art. 17, z tem natomiast uzupełnieniem, że jako § 4 art. 17 wprowadza się przepis następujący: „§ 4. Kto wykracza przeciw ograniczeniom lub zobowiązaniom, wynikającym z niniejszego artykułu — podlega w trybie administracyjnym karze aresztu do 3 miesięcy“;

10) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 5, poz. 27), jeżeli nie mają zastosowania art. 286—291 kodeksu karnego oraz z wyjątkiem art. 127 i 128 powyższego rozporządzenia;

11) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 marca 1928 r. o prawie lotniczem (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 294), jeżeli nie ma zastosowania art. 215 kodeksu karnego;

12) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o rozgraniczeniu nieruchomości ziemskich przy przebudowie ustroju rolnego (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 319), z wyjątkiem punktów 2 i 3 art. 17, zamiast których należy stosować art. 190 § 1 kodeksu karnego oraz z tą zmianą, że sprawy o wykroczenia z art. 17 pkt. 1 powyższego rozporządzenia przekazuje się do właściwości władz administracyjnych;

13) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o Straży Granicznej (Dz. U. R. P. Nr. 37, poz. 349), jeżeli nie mają zastosowania art. 286—291 kodeksu karnego, oraz z wyjątkiem art. 77 i 78 powyższego rozporządzenia;

14) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365), tudzież ustawa z dnia 19 lutego 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 135), ze zmianami wprowadzonymi art. 30 niniejszego rozporządzenia.

Art. 6. § 1. Tracą moc obowiązującą przepisy karne ustaw szczególnych, wydanych przez władze okupacyjne i władze Litwy Środkowej oraz przez tymczasowe władze ustawodawcze polskie, o ile przepisy te nie były ogłoszone lub przejęte w Dzienniku Praw Państwa Polskiego lub w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Na obszarze województwa śląskiego utrzymane są w mocy przepisy, choćby uchylone na innych obszarach Państwa, jeżeli pozostają w związku z dziedziną zastrzeżoną ustawodawstwu śląskiemu. W szczególności na obszarze sądu okręgowego w Cieszynie pozostają w mocy przepisy karne ustawy z dnia 24 maja 1885 r. o dopuszczalności zatrzymania w zakładach pracy przymusowej i poprawczych (Dz. u. p. austr. Nr. 89), z wyjątkiem § 7 ustęp ostatni i § 8, a na obszarze sądu okręgowego w Katowicach — przepis § 361 pkt. 3 i 4 w związku z § 362 kodeksu karnego 1871 r. —

jeżeli nie ma zastosowania przepis art. 32 prawa o wykroczeniach.

Art. 7. § 1. Jeżeli ustawy dotychczasowe powołują przepisy karne uchylonych kodeksów karnych lub uchylonych ustaw szczególnych, bądź też odsyłają wogóle do przepisów karnych, należy stosować odpowiedni przepis kodeksu karnego, prawa o wykroczeniach lub ustawy szczególnej.

§ 2. Przepisy części ogólnej kodeksu karnego i prawa o wykroczeniach, dotyczące grzywien, stosuje się także do kar pieniężnych, przewidzianych w ustawach dotychczasowych, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 3. W zakresie sądownictwa wojskowego obowiązują nadal dotychczasowe przepisy materialnego prawa karnego.

Art. 8. § 1. Kto wykracza przeciw przepisom szczególnym, wydanym przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, albo przeciw zarządzeniom opartym na tych przepisach, podlega, jeżeli czyn według dotychczasowych przepisów stanowił wykroczenie, a nie grozi zań kara według kodeksu karnego, prawa o wykroczeniach lub przepisów szczególnych — karze aresztu do miesiąca lub grzywny do 1000 złotych.

§ 2. Przepis § 1 ma zastosowanie zwłaszcza w przypadkach, w których dotąd stosowano przepisy art. 138 i 139 kodeksu karnego 1903 r., rozporządzenia z dnia 30 września 1857 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 198), jak również przepisy rozdziału XXIX kodeksu karnego 1871 r., gdy te przewidują kary za naruszenie przepisów szczególnych.

Art. 9. Gdy w ustawach obowiązujących na obszarze, na którym dotąd obowiązywał kodeks karny 1871 r., jest mowa o nieletnich od lat 12—18, należy rozumieć nieletnich, wymienionych w rozdziale XI kodeksu karnego.

Art. 10. Przy stosowaniu utrzymanych w mocy przepisów karnych:

a) zamiast kar, przewidzianych w tych przepisach, stosuje się odpowiednie kary przewidziane w kodeksie karnym, przyczem zamiast ciężkiego więzienia (domu karnego) i więzienia zastępującego dom poprawy — wymierza się więzienie (art. 37 lit. b) kodeksu karnego), a zamiast więzienia, które orzec należało w miejsce aresztu ponad 6 tygodni, oraz zamiast twierdzy i ścisłego aresztu — wymierza się areszt (art. 37 lit. c) kodeksu karnego);

b) przy ustalaniu najniższego i najwyższego wymia-

ru kary należy stosować przepisy dotychczasowe, niezależnie od granic, przewidzianych w kodeksie karnym lub w prawie o wykroczeniach dla danego rodzaju kar;

c) jeżeli dotychczasowe przepisy szczególne nie wzbraniały złagodzenia kary, można stosować art. 59 kodeksu karnego lub art. 9 prawa o wykroczeniach;

d) łagodzeniu według przepisu pod lit. c) nie podlegają kary za przestępstwa, przewidziane w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160); w razie skazania na karę śmierci lub więzienia ponad 1 rok za przestępstwo umyślne, przewidziane w powyższem rozporządzeniu, sąd orzeka zawsze utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, — a jeżeli zachodzi nadużycie zawodu lub niezdolność do wykonywania zawodu, określone w art. 48 § 1 lit. a) lub b) kodeksu karnego — nadto utratę prawa wykonywania zawodu;

e) jeżeli przestępstwo ulegało karze w razie winy nieumyślnej, to ulega i nadal karze, jeżeli je popełniono nieumyślnie;

f) do przestępstw, popełnionych zagranicą, stosuje się przepisy szczególne miejsca stałego zamieszkania sprawcy w kraju w chwili popełnienia przestępstwa, a gdy sprawca nie ma w kraju miejsca zamieszkania — przepisy obowiązujące w stolicy; do przestępstw popełnionych na pełnem morzu na polskim statku wodnym stosuje się prawo portu gdyńskiego.

Art. 11. § 1. Przy stosowaniu ustawy dawnej w myśl art. 2 kodeksu karnego należy mieć na względzie przepisy art. 10 lit. a)—c) niniejszego rozporządzenia, przyczem o skutkach, jakie ustawa łączy ze skazaniem, sąd orzeka w postaci kary dodatkowej.

§ 2. W przypadku zbiegu przestępstw, do których zastosowano ustawę dawną i ustawę nową, karę łączną

orzeka się według przepisów art. 31—36 kodeksu karnego.

Art. 12. § 1. Przepisy części ogólnej prawa o wykroczeniach stosuje się do wykroczeń, przewidzianych w dotychczasowych ustawach, bez względu na szczególne przepisy tych ustaw. Sprawca odpowiada jednak za usiłowanie (art. 23—25 kodeksu karnego), jeżeli dotychczasowy przepis szczególny tak stanowi.

§ 2. Do przestępstw, określonych w art. 624—627 Kodeksu Karnego 1903 r., stosuje się przepisy części ogólnej kodeksu karnego.

Art. 13. Przepisy części ogólnej prawa o wykroczeniach stosuje się do przestępstw przekazanych orzecznictwu władz administracyjnych, choćby za nie groziła kara wyższa lub inna, niż określona w art. 1 powyższego prawa.

Art. 14. § 1. O rodzaju przestępstwa, należącego według dotychczasowych przepisów do wyłącznego orzecznictwa sądów, rozstrzygają przepisy art. 12 kodeksu karnego i art. 1 prawa o wykroczeniach, po uwzględnieniu grożącej za dane przestępstwo kary według art. 10 lit. a) niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Występkami są również przestępstwa, należące według dotychczasowych przepisów do wyłącznego orzecznictwa sądów, choćby w myśl § 1 miały stanowić wykroczenie, jeżeli za nie grozi kara zasadnicza, nieprzewidziana w art. 12 kodeksu karnego i w art. 1 prawa o wykroczeniach, albo grzywna uzależniona od wysokości szkody lub innej podstawy obliczeniowej, chyba że grzywna ta nie może w żadnym razie przekroczyć kwoty 3.000 złotych.

§ 3. Jeżeli czyn stanowił według dotychczasowych ustaw wykroczenie, a w myśl § 1 lub § 2 ma być uważany za występki, sprawca ulega karze w razie winy nieumyślnej, chyba że dotychczasowy przepis szczególny przewiduje odpowiedzialność tylko za winę umyślną.

Art. 15. § 1. Do przestępstw skarbowych stosuje się przepisy części ogólnej kodeksu karnego i prawa o wykroczeniach, jeżeli przepis ustawy karnej skarbowej z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 355) lub inny przepis szczególny nie stanowi inaczej.

§ 2. W ustawie karnej skarbowej z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 355) art. 171 § 1 otrzymuje brzmienie następujące: „Art. 171. § 1. Zaprzysiężenie świadków jest w postępowaniu skarbowym niedopuszczalne. Świadka należy uprzedzić o odpowiedzialności karnej za niezgodne z prawdą zeznanie (art. 140 kodeksu karnego 1932 r.)“. W art. 174 tej ustawy skreśla się wyrazy „a na obszarze mocy obowiązującej niemieckiego kodeksu karnego z roku 1871 karze za fałszywe zeznania, złożone z powołaniem się na przyrzeczenie w miejsce przysięgi. O skutkach tych należy oznajmić tym osobom przed przesłuchaniem“.

Art. 16. § 1. Sprawy o wykroczenia, przewidziane w części szczególnej prawa o wykroczeniach i w art. 8 niniejszego rozporządzenia, należą do właściwości władz administracyjnych.

§ 2. Sprawy jednak o wykroczenia, przewidziane w części szczególnej prawa o wykroczeniach i w art. 8 niniejszego rozporządzenia, popełnione przez osoby podlegające sądownictwu wojskowemu, należą do właściwości sądów wojskowych, z wyjątkiem wykroczeń przewidzianych w art. 17, 22, 25, 32—36, 45—50, 51, 52, 53, 56, 58, 62 i 63 prawa o wykroczeniach.

§ 3. Właściwość sądów i władz administracyjnych, określona w ustawach szczególnych, pozostaje niezmienną.

§ 4. Na obszarze jednak, na którym obowiązywał kodeks karny 1871 r., stosuje się przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365) do czynów, za które grozi w myśl

przepisów wydanych przez byłe władze niemieckie i pruskie kara nie wyższa niż kara aresztu do 6 tygodni i grzywny do 150 złotych lub jedna z tych kar.

Art. 17. W kodeksie postępowania karnego z dnia 19 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 313) wprowadza się następujące zmiany:

1) W art. 15 skreśla się § 2, a jako §§ 2 i 3 wprowadza się przepisy następujące:

„§ 2. Sądy grodzkie rozpoznają nadto sprawy o przestępstwa, wymienione w art. 160, 257, 262 § 1 i 2, 264, 267, 268 i 269 kodeksu karnego 1932 r., jeżeli wartość mienia nie przenosi tysiąca złotych.

§ 3. Sąd grodzki nie przestaje być właściwym, choćby ze względu na powrót do przestępstwa, zawołowość lub nawyknięcie groziła przestępcy kara wyższa, niż przewidziana w § 1 lub w przepisach wymienionych w § 2“.

2) Art. 16 otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 16. Do właściwości sądów grodzkich nie należą sprawy o przestępstwa, wymienione w kodeksie karnym 1932 r. w art. 151 § 2, 164 § 1, 215 § 2, 216 § 2, 217 § 2, 243 § 2 i w art. 255, jeżeli zniesławienie popełniono treścią druku, oraz o przestępstwa, które ustawy szczególne przekazują do właściwości sądów okręgowych“.

3) Jako art. 533¹ wprowadza się przepis następujący:

„Art. 533¹. O wymiarze kary na podstawie art. 77 kodeksu karnego 1932 r. orzeka wyrokiem sąd, który w danej sprawie wyrokował w pierwszej instancji“.

Art. 18. § 1. Orzeczenia, przewidziane w art. 61, 62, 70, 71, 73 §§ 1 i 2, 76, 80 § 1, 83 § 1, 84 § 1, tudzież w art. 69 § 2, 79 i 82 § 1 kodeksu karnego, sąd zamieszcza w wyroku, który wydaje w danej sprawie.

§ 2. Orzeczenia, przewidziane w art. 63, 73 § 3, 75, 80 § 2, 81, 82 § 2, 83 § 2, 84 § 2 i 85 kodeksu

karnego, oraz w art. 28 niniejszego rozporządzenia, wydaje sąd pierwszej instancji w postaci postanowień; orzeczenia, przewidziane w art. 69 § 2, 79 i 82 § 1 kodeksu karnego — w postaci postanowień, jeżeli sprawy nie ukończono wyrokiem, przyczem stosuje się tryb, przewidziany w art. 248 § 3 i 273 § 1 kodeksu postępowania karnego; oznaczenie osoby lub instytucji, której sąd powierza na mocy art. 62 § 1 kodeksu karnego wykonanie dozoru, nastąpi w postaci postanowienia, jeżeli nie uczyniono tego już w wyroku. Na powyższe postanowienia służy zażalenie.

Art. 19. Sąd Najwyższy nie przekazuje sądowi niższemu sprawy z powodu obrazu art. 10 lit. a) niniejszego rozporządzenia, lecz sam przepisy te stosuje.

Art. 20. § 1. W art. 3 § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r., zawierającego przepisy wprowadzające kodeks postępowania karnego (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 314), wyrazy: „wymienione w art. VI pod lit. B pkt. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 i pod lit. C” — zastępuje się wyrazami: „o przestępstwa, wymienione w kodeksie karnym 1932 r. w art. 93—98, 114, 115, 125 § 1, 126, 154 § 2, 155 § 2, 156, 157, w art. 158, jeżeli czyn dotyczy przestępstwa wymienionego w art. 154 § 2 lub 156, w art. 163, jeżeli zbiegowisko ma na celu przestępstwo z art. 129 lub 130, w art. 166, jeżeli związek ma na celu zbrodnie stanu (art. 93—98) oraz sprawy o zbrodnie wymienione w art. VI pod lit. C”.

§ 2. W art. 11 § 1 powyższego rozporządzenia skreśla się wyraz „dotychczasowych”.

Art. 21. W sprawach, wszczętych przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, właściwość sądów i innych władz orzekających pozostaje niezmienną.

Art. 22. § 1. Jeżeli w myśl art. 2 kodeksu karnego czyn zakwalifikowano w akcie oskarżenia według

dawnej ustawy, stosuje się do właściwości sądu art. 15—16 i 18 kodeksu postępowania karnego i art. 8 i 9 przepisów wprowadzających ten kodeks w brzmieniu dotychczasowym (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 33, poz. 313 i 314 i z r. 1932 Nr. 10, poz. 60). Właściwość ta nie podlega zmianie, choćby następnie okazało się, że czyn należy ocenić według kodeksu karnego lub prawa o wykroczeniach.

§ 2. Jeżeli czyn zakwalifikowano w akcie oskarżenia według kodeksu karnego, stosuje się do właściwości sądu przepisy art. 15—16 i 18 kodeksu postępowania karnego w brzmieniu art. 17 niniejszego rozporządzenia. Właściwość ta nie podlega zmianie, choćby następnie okazało się, że czyn należy ocenić według dawnej ustawy karnej.

§ 3. Przepisy §§ 1 i 2 mają odpowiednie zastosowanie, gdy sprawę w myśl art. 20 kodeksu postępowania karnego i art. 3 § 2 przepisów wprowadzających ten kodeks skierowano do sądu przysięgłych lub do sądu okręgowego bez udziału przysięgłych.

Art. 23. § 1. W trybie oskarżenia prywatnego i na wniosek są ścigane przestępstwa, co do których takiego oskarżenia lub wniosku wymaga kodeks karny, albo co do których ustawy szczególne zawierają lub zawierały przepisy o takim trybie ścigania.

§ 2. Sprawa, wszczęta przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia przez właściwego według dotychczasowych przepisów oskarżyciela, toczy się do końca w tym samym trybie.

Art. 24. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. o postępowaniu doraźnym (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 315) wprowadza się następujące zmiany:

1) W art. 7 skreśla się nawiasy, wyraz „spółwinni“

oraz powołane w nawiasach artykuły i paragrafy kodeksów karnych.

2) Art. 31 otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 31. Postępowaniu doraźnemu można poddać przestępstwa przewidziane:

a) w kodeksie karnym 1932 r. w art. 93 § 1 i 94 § 1 oraz w art. 96, 97 lub 98, jeżeli zbrodnie te dotyczą czynów określonych w art. 93 § 1 lub 94 § 1, w art. 99—102, 104 § 1, 105 § 2 oraz w § 3 tegoż artykułu, jeżeli dotyczy czynu wymienionego w § 2, w art. 125 § 1, 163, w art. 164 lub 166, jeżeli zgromadzenie, zebranie lub związek ma na celu przestępstwo podlegające postępowaniu doraźnemu, w art. 167, 215 § 1, 216 § 1, 217 § 1, 218, 219, 222, w art. 223 lub 224, jeżeli czynu dokonano lub dokonać usiłowano przez uszkodzenie urządzeń, w art. 225 § 1, 258, 259, 260, w art. 257 lub 261, jeżeli sprawca był zaopatrzony w broń lub narzędzie przeznaczone do napaści lub obrony;

b) w art. 1 §§ 1—5, art. 3 § 1, art. 4, art. 5 §§ 2—3, art. 6 §§ 2—3, art. 7 i art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 160)“.

3) Art. 32 otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 32. § 1. Jeżeli oskarżony zostanie uznany przez sąd jednomyślnie winnym, natenczas za przestępstwo, choćby niezagrożone karą śmierci, za które w postępowaniu zwyczajnem orzec można karę więzienia ponad lat pięć, należy wymierzyć w postępowaniu doraźnem karę śmierci.

§ 2. Jeżeli zaś przestępstwo w postępowaniu doraźnem zagrożone jest inną karą, natenczas w razie jedno-myślnego uznania oskarżonego winnym należy wymierzyć w postępowaniu doraźnem karę więzienia od lat dziesięciu do piętnastu.

§ 3. Jeżeli zachodzą nader ważne okoliczności ła-

godzące, sąd władny jest karę oznaczoną w § 1 złagodzić na dożywotnie więzienie, a karę przewidzianą w § 2 — do pięciu lat więzienia.

§ 4. W postępowaniu doraźnem nie mają zastosowania przepisy kodeksu karnego 1932 r. lub innych ustaw karnych o złagodzeniu kary“.

Art. 25. Kary pozbawienia wolności, określone w wyrokach co do ich rodzaju według przepisów dotychczasowych, będą po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia wykonywane, jako kary więzienia lub aresztu przewidziane w kodeksie karnym (art. 37 lit. b) i c)) według stosunku kar określonego w art. 10 lit. a) niniejszego rozporządzenia. Do skutków skazania stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 26. § 1. Przepisy o organizacji przewidzianych w kodeksie karnym zakładów wychowawczych, poprawczych, pracy przymusowej i dla niepoprawnych przestępców, tudzież zakładów leczniczych wskazanych w art. 82 kodeksu karnego, jak również regulaminy dla tych zakładów wydaje w drodze rozporządzeń Minister Sprawiedliwości, o ile zaś chodzi o zakłady, będące pod nadzorem innego Ministra — Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z tym Ministrem.

§ 2. Z zachowaniem trybu przewidzianego w § 1, Minister Sprawiedliwości zaliczy obecnie istniejące odpowiednio zakłady do kategorii zakładów wymienionych w § 1.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może zaliczyć zakład prywatny do kategorii zakładów, wymienionych w § 1.

§ 4. Przepisy dyscyplinarne dla osób, umieszczonych w zakładach wymienionych w niniejszym artykule, nie mogą być surowsze, niż przepisy dyscyplinarne więzienne.

Art. 27. W razie braku wolnych miejsc w zakła-

dzie wychowawczym, władza wykonywająca wyrok oddaje wychowanka pod dozór odpowiedzialny rodzicom, dotychczasowym opiekunom lub innej osobie.

Art. 28. § 1. W razie braku wolnych miejsc w zakładzie poprawczym, sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji, może nakazać umieszczenie nieletniego w więzieniu w specjalnym oddziale dla nieletnich na czas oznaczony, nie dłużej jednak niż do ukończenia 21 roku życia.

§ 2. W przypadku przewidzianym w § 1 stosuje się odpowiednio art. 73—75 i 78 kodeksu karnego; uprawnienia przysługujące zarządowi zakładu wykonywa zarząd więzienia, o ile rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości nie zastrzeże ich prokuratorowi.

Art. 29. § 1. Przepisy art. 82, 83 i 84 kodeksu karnego wejdą w życie w terminach, określonych rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości o utworzeniu domów pracy przymusowej, zakładów dla niepoprawnych lub specjalnych oddziałów dla niepoprawnych w więzieniach, oraz zakładów leczniczych przewidzianych w art. 82.

§ 2. Rozporządzenia powyższe określą również postępowanie w razie braku miejsc w powyższych zakładach.

Art. 30. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365) wprowadza się następujące zmiany:

1) w miejsce art. 17 wprowadza się przepis następujący:

„Art. 17. Jeżeli w późniejszym orzeczeniu nie zastosowano art. 14—16, władza, która wymierzyła karę najwyższą, wyda na wniosek skazanego lub z własnej inicjatywy orzeczenie uzupełniające. Jeżeli w którejkolwiek ze zbiegających się spraw orzekał sąd, jest on właściwy do wydania orzeczenia uzupełniającego”.

2) skreśla się art. 26, 58 i 59;

3) w miejsce ust. 1 art. 60 wprowadza się przepisy następujące:

„Art. 60. Przepisów niniejszego rozporządzenia nie stosuje się do osób podlegających sądownictwu wojskowemu w przypadkach, gdy wykroczenie popełnione zostało:

a) podczas wykonywania służby lub w związku z czynnością służbową;

b) w obrębie obiektów będących w zarządzie lub w dyspozycji władz wojskowych;

c) przeciw władzom lub osobom wojskowym;

d) z równoczesnym naruszeniem przez czyn przepisów wydanych przez władze wojskowe.

W powyższych przypadkach do dochodzenia i ukarania wykroczenia w drodze sądowej lub dyscyplinarnej są powołane właściwe władze wojskowe.

Wykonanie kary pozbawienia wolności, orzeczonej przez władze administracyjne, zarządzają władze wojskowe“.

Art. 31. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Sprawiedliwości, a w zakresie dotyczącym Ministra Spraw Wewnętrznych — także temu Ministrowi.

W jednolitym tekście „kodeksu postępowania karnego“ i „przepisów wprowadzających kodeks postępowania karnego“, do którego wydania upoważnia Ministra Sprawiedliwości art. 7 ustawy z dnia 21 stycznia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 60), będą uwzględnione zmiany wprowadzone niniejszym rozporządzeniem.

Upoważnia się Ministra Sprawiedliwości do wydania jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. o postępowaniu dożywotnim (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 315) z uwzględnieniem zmian wprowadzonych niniejszym rozporządzeniem.

Art. 32. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1932 r.

Następują podpisy Prezydenta Rzeczypospolitej i Ministrów.

UTRZYMANE W MOCY PRZEPISY USTAWY KARNEJ AUSTRJACKIEJ Z R. 1852.

Nierzetelne zabiegi podczas nadzoru nad przedsiębiorstwem, w postępowaniu ugodowym lub konkursowym.

§ 486 b. 1) Kto rozmyślnie dochodzi wierzytelności nieistniejącej albo w nienależnym wymiarze lub stopniu, aby przez to uzyskać w postępowaniu ugodowym lub konkursowym wpływ, który mu nie przysługuje;

2) Wierzyciel, który za wykonanie prawa głosowania w pewnym określonym kierunku lub za zaniechanie wykonania prawa głosowania przyjmuje rozmyślnie dla siebie lub osoby trzeciej korzyść majątkową lub jej obietnicę, albo kto w tym celu użycza wierzycielowi korzyści majątkowej lub ją przyrzeka;

3) Wierzyciel, który bez zgody innych wierzycieli za przyzwolenie na ugodę w postępowaniu ugodowym albo na ugodę przymusową przyjmuje dla siebie lub osoby trzeciej odrębną korzyść majątkową lub jej obietnicę, albo kto w tym celu rozmyślnie użycza wierzycielowi korzyści majątkowej lub ją przyrzeka, będzie karany za występki aresztem od trzech miesięcy do jednego roku;

4) Osoba ustanowiona do nadzoru nad przedsiębiorstwem, zarządca ugodowy i członek rady przybocznej w postępowaniu ugodowym, zarządca masy i członek wydziału wierzycieli w postępowaniu konkursowym, którzy ze szkodą wierzycieli rozmyślnie przyjmują dla siebie lub kogoś trzeciego nienależną korzyść majątkową lub jej obietnicę, ulegną tej samej karze.

Wspólne postanowienia o odpowiedzialności kierowników przedsiębiorstw i pełnomocników.

§ 486 c. Jeżeli spółka, stowarzyszenie lub towarzystwo w wypadkach §§ 485, 486, 486 a, jest dłużnikiem, a w wypadkach § 486 b wierzycielem lub dłużnikiem, należy stosować te postanowienia do organów przedsiębiorstwa, które dopuściło się czynu.

Jeżeli w przytoczonych wypadkach popełnia czyn ktoś, kto prowadzi samoistnie interesy dłużnika lub wierzyciela, należy stosować te postanowienia także do niego.

UTRZYMANE W MOCY PRZEPISY KODEKSU KARNEGO NIEMIECKIEGO Z R. 1871.

§ 296 a. Cudzoziemcy łowiący ryby bezprawnie w polskich wodach przybrzeżnych podlegają karze pieniężnej do 600 zł. albo więzienia do miesiąca sześciu. Obok tych kar należy orzec przepadek narzędzi do łowienia, które sprawca w czasie tego połowu miał przy sobie oraz ryb, znajdujących się na statku niezależnie od okoliczności czy ryby i narzędzia stanowiły własność skazanego czy też nie.

§ 298. Marynarz, który ze swym mytem ucieka lub ukrywa się w celu uchylenia się od obowiązku podlega więzieniu do roku, przyczem obojętne czy występki popełniony był w kraju czy zagranicą.

UTRZYMANE W MOCY PRZEPISY KODEKSU KARNEGO ROSYJSKIEGO Z R. 1903.

Pogwałcenie przepisów nadzoru nad prasą.

Art. 292. Winny urzędzenia lub utrzymywania zakładu drukarskiego, chociażby posiadającego jedną tylko maszynę, bez spełnienia warunków wymaganych przez ustawę lub rozporządzenie, ulegnie karze:

aresztu na czas do trzech miesięcy lub grzywny do 600 złotych.

Jeżeli przy urządzeniu lub utrzymywaniu takiego zakładu drukarskiego przedsięwzięto środki do jego ukrycia przed nadzorem przepisany, winny urządzenia lub utrzymywania takiego zakładu, ulegnie karze:

więzienia do jednego roku.

Karze, wskazanej w części pierwszej artykułu niniejszego, ulegnie winny użycia prasy drukarskiej dla własnej potrzeby bez spełnienia warunków, wymaganych przez ustawę lub rozporządzenie.

Art. 293. Zarządzający zakładem drukarskim, winny:

1. nieoznajmienia w trybie, przepisany przez ustawę lub rozporządzenie, o zmianie liczby lub rozmiaru maszyn drukarskich lub rotacyjnych;
2. niewykonania wydanych w drodze ustawy lub rozporządzenia przepisów prowadzenia ksiąg sznurowych do zapisania przeznaczonych do druku robót;
3. Uchyłono.
4. puszczenia w obieg z zakładu drukarskiego wydawnictwa perjodycznego lub innego bez zachowania przepisów ustawy w tym przedmiocie;

ulegnie karze:

grzywny do 600 złotych.

Art. 293 a. Winny niezłożenia właściwej władzy w terminie przepisany liczby egzemplarzy druku, określonej przez ustawę lub rozporządzenie, ulegnie karze:

prócz zasądzenia wartości niezłożonych egzemplarzy, przyjmując za podstawę obliczeń cenę sprzedażną na rynku księgarskim, — aresztu na czas do miesiący trzech lub grzywny do 600 złotych.

Art. 294. Winny puszczenia w obieg z zakładu drukarskiego wydawnictwa:

1. ze świadomie fałszywym zaznaczeniem o pozwoleniu na nie cenzury;

2. ze świadomie fałszywem wskazaniem zakładu, w którym je wydrukowano;
3. ze świadomie fałszywem oznaczeniem nazwiska wydawcy lub redaktora odpowiedzialnego, o ile wydawnictwo perjodyczne puszczono bez należącego pozwolenia;

uleganie karze:

więzienia do jednego roku.

Art. 294 a. Winny zamieszczenia w deklaracji o przyjęciu na siebie obowiązku wydawcy lub redaktora czasopisma w jego całości lub w pewnej jego części świadomie fałszywych wiadomości co do warunków, od których zależy prawo być wydawcą lub redaktorem, ulegnie karze:

aresztu.

Art. 295. Osoba, zajmująca się wyrobem lub sprzedażą przyborów drukarskich, winna:

1. niezachowania wydanych w drodze ustawy lub rozporządzenia przepisów prowadzenia ksiąg sznurowych do zapisywania sprzedanych przyborów drukarskich;
2. sprzedaży prasy drukarskiej lub czcionek osobie, nie mającej, na mocy ustawy, prawa do ich nabycia;

uleganie karze:

grzywny do 200 złotych.

Art. 296. Winny otwarcia księgarni lub czytelnicy lub prowadzenia handlu drukami bez spełnienia warunków wymaganych przez ustawę lub rozporządzenie, ulegnie karze:

grzywny do 200 złotych.

Art. 297. Winny prowadzenia ulicznego lub domokrażnego handlu drukami bez pozwolenia, wymaganego przez ustawę lub rozporządzenie, ulegnie karze: grzywny do 50 złotych.

Art. 298. Handlujący drukami lub utrzymujący czytelnię, winny przechowywania na sprzedaż, sprzedawania lub innego rozpowszechniania:

1. wydawnictwa, wpisanego do wykazu wydawnictw zabronionych, lub o którego zakazie ogłoszono trybem przepisany;
2. wydawnictwa, polegającego uprzedniemu przejrzaniu przez cenzurę, jeśli pozwolenia cenzury nie uzyskano;

ulegnie karze:

grzywny do 600 złotych.

Art. 299. Winny:

1. wydrukowania bez właściwego pozwolenia druku, o którym mu wiadomo, że na jego wydrukowanie wymaganiem jest uprzednie pozwolenie cenzury lub innego urzędu;
2. zamieszczenia dodatku lub zmiany, sprzeciwiających się ogólnym przepisom cenzury, przy odbiciu druku po otrzymaniu przez cenzurę pozwolenia na jego wydanie, lub też zamieszczenia w wydawnictwie rysunku, z wiedzą, że nie był rozpatrywany przez cenzurę;
3. wydrukowania utworu, zakazanego wyrokiem sądowym lub wciągniętego do wykazu książek zabronionych;

ulegnie karze:

aresztu na czas do trzech miesięcy lub grzywny do 600 złotych.

Art. 299 a. Winny zamieszczenia ogłoszenia, którego druk jest zakazany przez ustawę lub rozporządzenie, ulegnie karze:

aresztu na czas do jednego miesiąca lub grzywny do 1000 złotych.

Art. 300. Winny puszczenia w obieg wydawnictwa, o którym mu wiadomo, że jest wstrzymane przez prawne rozporządzenie władzy, ulegnie karze:

więzienia na czas do sześciu miesięcy.

Tej samej karze ulegną: zarządzający zakładem drukarskim, faktor, zecer, lub wogóle osoby, pracujące w takim zakładzie, winne ukrywania wydawnictwa, wstrzymanego przez prawne rozporządzenie władzy.

Art. 302. Winny wystawienia publicznego lub wykonania na scenie utworu literackiego lub muzycznego z dołączeniem słów, o których mu wiadomo, że ich wykonanie jest zabronione lub że nie były rozpatrzone przez odpowiednią cenzurę, ulegnie karze:

aresztu lub grzywny do 1000 złotych.

Tej samej karze ulegnie winny wystawienia publicznego lub wykonania na scenie utworu literackiego lub muzycznego, do którego dołączono słowa, bez zachowania wskazanych przez cenzurę zmian lub opuszczeń.

Art. 303. Wydawca wydawnictwa perjodycznego, winny:

1. uchylono.
2. niezawiadomienia trybem, przez ustawę przepisany, o przejściu wydawnictwa perjodycznego do innej osoby;
3. uchylono.
4. wydrukowania w wydawnictwie perjodycznym artykułu, wychodzącego poza obręb zatwierdzonego programu wydawnictwa;

ulegnie karze:

grzywny do 200 złotych.

Art. 303 a. Wydawca wydawnictwa perjodycznego, winny puszczania w obieg nowego wydawnictwa perjodycznego bez spełnienia warunków wymaganych przez ustawę, ulegnie karze:

aresztu.

Art. 304. Wydawca wydawnictwa perjodycznego, czasowo zawieszono, winny pogwałcenia zakazu wydawania tego wydawnictwa, lub też rozdawania swym

abonentom, zamiast zawieszzonego innego wydawnictwa w imieniu tej samej redakcji, ulegnie karze: grzywny do 1000 złotych.

Art. 305. Winny:

1. ogłoszenia drukiem, przed posiedzeniem Sądu lub przed umorzeniem sprawy, wiadomości, zebranych przez dochodzenie lub śledztwo wstępne;
2. niezachowania wydanych w drodze ustawy przepisów drukowania wyroków sądowych i sprawozdań ze spraw sądowych;
3. ogłoszenia drukiem wiadomości, która według ustawy mogła być ogłoszona jedynie za szczególnem pozwoleniem, lub ogłoszenia drukiem wiadomości, wbrew zakazowi jej ogłoszenia;

ulegnie karze:

aresztu lub grzywny do 1000 złotych.

Art. 306. Wydawca wydawnictwa perjodycznego, winny niezamieszczenia w wydawnictwie codziennem w ciągu dni trzech po otrzymaniu, a w wydawnictwie, wychodzącym w odstępach dłuższych, — w numerze najbliższym, mającym wyjść po upływie dni trzech od otrzymania:

1. wyroku lub decyzji sądu, albo też urzędowego ostrzeżenia, zaprzeczenia lub sprostowania tego, co było wydrukowane w tem wydawnictwie;
2. zakomunikowanego przez osobę prywatną zaprzeczenia lub sprostowania tego, co było wydrukowane w wydawnictwie perjodycznem, jeśli umieszczenie takiego zaprzeczenia lub sprostowania jest przez ustawę nakazane;

ulegnie karze:

grzywny: w wypadku wydawnictwa codziennego — do 50 zł., a dla wychodzących w odstępach dłuższych — do 200 złotych za każdy numer, który wyszedł od dnia upływu terminu obowiązkowego wydrukowania do dnia

wydrukowania w wydawnictwie wyroku, decyzji, ostrzeżenia, zaprzeczenia lub sprostowania.

Jeżeli wyroku, decyzji, ostrzeżenia, zaprzeczenia, lub sprostowania nie wydrukowano w ciągu miesięcy trzech, to, oprócz skazania winnego na grzywnę, wydawnictwo zamyka się.

Art. 307. Autor, wydawca, zarządzający zakładem drukarskim lub księgarz, a w wydawnictwach periodycznych redaktor odpowiedzialny, którzyby przez niedbalstwo zezwolili na puszczenie w obieg takiego druku, którego treść zawiera cechy przestępstwa, o ile nie ulegają odpowiedzialności na zasadzie przepisów uczestnictwa w przestępstwie, ulegną karze:

grzywny do 1000 złotych.

W tym wypadku do odpowiedzialności pociąga się: co do wydawnictw periodycznych — redaktora odpowiedzialnego, a co do innych wydawnictw — autora, wydawcę, zarządzającego zakładem drukarskim lub księgarza według następującej kolejności:

1. autora, o ile nie udowodni, że dzieło było ogłoszone bez jego wiedzy;
2. wydawcę, o ile autor jest niewiadomy, lub przebywa zagranicą, lub miejsce jego zamieszkania jest nieznane;
3. zarządzającego zakładem drukarskim, o ile autor i wydawca są niewiadomi, lub przebywają zagranicą, lub miejsce jego zamieszkania jest nieznane;
4. księgarza, o ile na wydawnictwie nie wskazano zakładu, w którym je wydrukowano.

Art. 308. Redaktor wydawnictwa periodycznego, wychodzącego bez uprzedniej cenzury, winny niewykonalności żądania ministra spraw wewnętrznych co do wskazania stanowiska, imienia i nazwiska autora artykułu, wydrukowanego w takim wydawnictwie, ulegnie karze:

grzywny do 200 złotych.

Art. 309. W sprawach o przygotowanie lub puszczanie w obieg druków treści przestępnej Sąd mocen będzie, niezależnie od zastosowania art. 36, postanowić:

1. zawieszenie wydawnictwa perjodycznego lub zabronienie go na zawsze;
2. zamieszczenie wyroku sądowego w najbliższym numerze wydawnictwa.

Art. 318. Winny otwarcia bez zachowania właściwych przepisów lub bez właściwego pozwolenia:

1. spółki lub towarzystwa handlowego lub przemysłowego;
2. instytucji kredytowej prywatnej lub publicznej zakładu bankierskiego lub kantoru wymiany;
3. kantoru komisowego lub informacyjnego do spraw prywatnych;
4. lombardu;

ulegnie karze:

aresztu lub grzywny do 1000 złotych.

Tej samej karze ulegnie winny wykonywania w imieniu spółki lub towarzystwa, które otrzymało pozwolenie właściwe, takich operacyj, których wykonywanie nie jest spółce lub towarzystwu dozwolone, lub winny wykonywania operacji, chociażby nawet dozwolonych, lecz niezgodnie z otrzymanem pozwoleniem.

Art. 319. Utrzymujący lombard lub pracujący w nim, winny niezachowania wydanych w drodze ustawy lub rozporządzenia przepisów o utrzymywaniu lombardów, ulegnie karze:

grzywny do 600 złotych.

Nadto Sąd mocen będzie pozbawić winnego prawa utrzymywania lombardu na czas od jednego roku do pięciu lat, a w razie powtórzenia takiego wykroczenia — na zawsze.

Art. 320. Winny:

1. niedozwolonego dokonania wypłaty kuponem, oddzielnym od papierów procentowych pań-

- stwowych lub prywatnych, którego termin płatności jeszcze nie nastąpił;
2. niedozwolonego zawarcia transakcji, mającej za przedmiot kupony, których bieg procentów jeszcze nie nastąpił;
  3. wydania kuponu od papieru procentowego, znajdującego się w zastawie lub na przechowaniu, na który to kupon bieg procentów jeszcze nie nastąpił, w wypadkach, gdy ustawa zabrania wydania takiego;

ulegnie karze:

grzywny do 600 złotych.

Art. 321. Utrzymujący zakład bankierski lub kantor wymiany, lub zarządzający niemi, lub też pracujący w nich, winny:

1. niedozwolonego kupna sprzedaży papieru procentowego państwowego lub prywatnego, nie posiadającego wszystkich doń należących kuponów, których termin płatności jeszcze nie nastąpił;
2. wydania pożyczki niedozwolonej na zastaw papieru, wymienionego w ustępie pierwszym artykułu niniejszego, lub otwarcia rachunku bieżącego, zabezpieczonego takim papierem;
3. dokonania jakiegokolwiek umowy, której przedmiotem jest papier, wymieniony w ustępie pierwszym artykułu niniejszego;

ulegnie karze:

grzywny do 600 złotych.

Art. 322. Utrzymujący zakład bankierski lub kantor wymiany, lub zarządzający niemi, albo też pracujący w nich, winny dokonania umowy, zabronionej przez ustawę lub rozporządzenie, ulegnie karze:

grzywny do 4000 złotych.

W razie powtórzenia takiego wykroczenia, winny ulegnie karze:

więzienia na czas do sześciu miesięcy i, prócz tego, grzywny do 6000 złotych.

Prócz tego Sąd mocen będzie pozbawić winnego prawa utrzymywania zakładu bankierskiego lub kantoru wymiany, lub zarządzania niemi, na czas od jednego roku do pięciu lat, a w razie powtórzenia takiego wykroczenia — na zawsze.

Art. 323. Utrzymujący zakład bankierski lub kantor wymiany, lub zarządzający niemi, albo też pracujący w nich, winny dokonywania operacji, o których nie zawiadomił właściwej władzy, ulegnie karze:

grzywny do 400 złotych.

Art. 324. Winny:

1. otwarcia subskrypcji na wszelkiego rodzaju papiery wartościowe w imieniu spółki lub towarzystwa handlowego lub przemysłowego, którego otwarcie nie jest dozwolone;
2. puszczenia w obieg wszelkiego rodzaju papierów wartościowych w imieniu instytucji publicznej lub spółki albo towarzystwa handlowego lub przemysłowego bez właściwego pozwolenia na puszczenie takich papierów, lub wartości innej niż ta, na jaką pozwolenie wydano, lub w ilości większej, niż to było dozwolone, lecz bez przekroczenia ogólnej sumy papierów, których puszczenie w obieg było dozwolone;

ulegnie karze:

więzienia na czas do sześciu miesięcy.

Art. 348. Przemysłowiec lub handlujący, winny przechowywania na sprzedaż lub sprzedaży:

1. wyrobu złotego lub srebrnego, podlegającego obowiązkowemu opatrzeniu w próbę, bez przepisanej próby, z wyjątkiem przedmiotów, przyjętych do naprawy;
2. książeczek listkowego złota, srebra listkowego

lub mieszanych bez oznaczenia lub z oznaczeniem niezgodnym z prawdą na nich liczby i wagi listków, albo też książeczek tych metali, nie mających znaków probierni lub plomb;

3. wyrobów szmuklerskich, złotych i srebrnych nitok, również i szychowych, bez wyciśnięcia cechy imiennej na plombach, banderolach lub etykietach, lub bez oznaczenia albo z fałszywym oznaczeniem jakości tych towarów;

ulegnie karze:

grzywny do wysokości pięciokrotnej wartości metalu w wyrobach, nie mających cech, znaków, plomb, cech imiennych i oznaczeń, lub mających oznaczenia fałszywe.

Art. 349. Przemysłowiec lub handlujący, winny przechowywania na sprzedaż lub sprzedawania podlegającego obowiązkowemu ostemplowaniu lub od tegoż zwolnionego wyrobu złotego lub srebrnego, któryby w ogólnej masie albo w częściach składowych lub dodatkowych był próby niższej od ustawowej, z wyjątkiem wyrobów, zwolnionych od próby obowiązkowej, oraz przedmiotów, przyjętych do naprawy, ulegnie karze:

aresztu do trzech miesięcy lub grzywny do 600 zł.

W razie powtórzenia takiego wykroczenia, winny ulegnie karze:

więzienia na czas do sześciu miesięcy i, prócz tego, grzywny do 600 złotych.

Art. 350. Przemysłowiec, winny wypuszczenia na sprzedaż sztaby złota lub srebra bez wyciśnięcia na niej swej cechy imiennej, ulegnie karze:

grzywny do wysokości potrójnej wartości metalu niecechowanego.

Art. 351. Winny:

1. wyrobu lub przechowywania na sprzedaż fałszywego stempla probierczego;
2. wyciśnięcia fałszywego stempla probierczego na wyrobach złotych lub srebrnych albo sztabie;

3. zmiany stempla, wyciśniętego przez probiernię, na stempel wyższy;
4. wyciśnięcia stempla bez udziału probierni;
5. wlotowania stempla, wyciśniętego przez probiernię na wyrobie lub sztabie, w inny wyrób lub sztabę;

uleganie karze:

więzienia.

Art. 352. Przemysłowiec lub handlujący, winny przechowywania na sprzedaż lub sprzedawania wyrobów złotych lub srebrnych albo sztaby, o ile wiedział, że na nich wyciśnięto stempel fałszywy, lub że wyciśnięty przez probiernię stempel zamieniono na stempel wyższy, albo że wyciśnięty przez probiernię stempel wlotowano w inny wyrób lub sztabę, ulegnie karze:

więzienia na czas do sześciu miesięcy.

Art. 353. W wypadkach, wymienionych w art. 348 —352, złoto i srebro w wyrobach lub sztabach, nieposiadających przepisanych stempli, znaków, plomb, cech imiennych lub oznaczeń, lub też takich, które, jak się okazało, są próby niższej od ustawowej, będą skonfiskowane i odesłane przez probiernię do mennicy w celu przerobienia na monetę.

Art. 624. Winny:

1. samowolnego wyrębu w cudzym lesie, choćby drzewo zrąbane nie było ani wywiezione, ani wyniesione;
2. zabrania, w celu przywłaszczenia, z cudzego lasu, lecz nie z miejsc do przygotowywania lub składów do przechowywania, drzewa, powalonego przez burzę, leżącego lub wyrąbanego przez inną osobę, lub części takiego drzewa;

uleganie karze:

jeżeli czynu takiego dopuścił się po raz pierwszy, — grzywny do 200 złotych;

jeżeli czynu takiego dopuścił się po raz drugi przed

upływem lat dwóch od chwili odbycia kary za poprzedni taki sam czyn, — aresztu do trzech miesięcy;

jeżeli dopuścił się go poraz trzeci lub więcej przed upływem lat dwóch od chwili odbycia kary za taki sam czyn poprzedni, — więzienia na czas do sześciu miesięcy.

Karze, przepisanej za spełnienie tego czynu po raz drugi, może ulec winny spełnienia go po raz pierwszy, jeżeli wyręb samowolny lub zabranie były dokonane przez kilka osób w nocy, albo w lesie, zagajniku lub rewirze: zakazanych, ochronnych, sztucznie zasadzonych, otoczonych rowem lub ogrodzeniem, lub jeżeli wycięto drzewo nasienne. — Karę przewidzianą za popełnienie tego czynu poraz trzeci należy wymierzyć winnemu popełnienia tegoż poraz pierwszy, lub poraz drugi jeśli winny działał w porozumieniu z osobami należącymi do zarządu lub nadzoru lasu, gaju lub rewiru.

Karom za czyny, wymienione w artykule niniejszym, i na mocy zasad, w nim wyluszczonych, ulegną nie tylko bezpośredni sprawcy, lecz również podżegacze i pomocnicy.

Art. 625. Karom, przepisanych w art. 624, i na zasadach, w nim wyluszczonych, ulegnie winny:

1. samowolnego przygotowywania materiałów leśnych w cudzym lesie;
2. samowolnego karczunku cudzego zalesienia, polany, przeznaczonej pod zalesienie, lub miejsca, zasadzonego lub zasianego drzewami;
3. samowolnego wyrębu lub przerabiania materiałów leśnych ponad właściwą ilość; lecz przy dozwolonym wyrębie lasu lub przygotowywaniu materiałów w lasach rządowych tylko o tyle, o ile ten nadmiar wyrębu lub przygotowywania przewyższa jedną dziesiątą część ilości dozwolonej;
4. samowolnego wyrębu lasu świadomie innego rodzaju lub jakości, niż to było dozwolone;
5. wyrębu lasu lub przygotowywania materiałów

leśnych świadomie nie w przeznaczonym na ten cel rewirze;

6. samowolnego uszkodzenia drzewa, rosnącego na cudzej ziemi, przez dokonanie nacięcia, odcarcie z kory lub w inny sposób.

Art. 626. Winny nabycia, przyjęcia na przechowanie do ukrycia, w celu zbycia lub w zastaw, albo zbycia drzewa lub produktów drzewnych, świadomie uzyskanych zapomocą przestępstw, wymienionych w art. 624 lub 625, o czym winowajca wiedział, ulegnie karze:

aresztu do trzech miesięcy i grzywny do 1000 zł.

Jeżeli to przestępstwo stanowiło proceder winowajcy, albo jeśli on działał w porozumieniu z osobami należącymi do zarządu lub nadzoru lasu, gaju lub rewiru, albo o takim porozumieniu wiedział, ulega karze:

więzienia i grzywny do 5000 zł. ulegającej zamianie na zasadzie art. 52 a.

Prócz tego Sąd mocen będzie, o ile winny jest przedsiębiorcą leśnym, pozbawić go praw zajmowania się przemyślem leśnym na czas od jednego roku do pięciu lat.

Art. 627. Prócz kar, przepisanych w artykułach 624 i 625, Sąd zasądzi na rzecz właściciela lasu od winnego, a przy uczestnictwie w przestępstwie kilku osób — od wszystkich winnych solidarnie, karę pieniężną (nawiązkę) w sumie podwójnej wartości samowolnie wyciętego lasu, uszkodzonego lub zabranego drzewa lub produktów drzewnych lub bezprawnie przygotowanych wyrobów drzewnych; jeżeli zaś winni nie będą wykryci lub nie będą mogli zapłacić powyższej kary pieniężnej, to od osób ukrywających będzie ściągnięta podwójna wartość ukrytego drzewa lub wyrobów drzewnych. W razie niezapłacenia powyższej kary pieniężnej (nawiązki), ulega ona zamianie na areszt według przepisów art. 59.

Niezależnie od tego, drzewo, samowolnie wycięte lub zabrane, będzie odebrane i zwrócone właścicielowi

lasu na rachunek winnego, lub będzie ściągnięta wartość drzewa na rzecz właściciela lasu.

Wartość drzewa i wyrobów leśnych oblicza się według przepisanej taksy.

Art. 630. Winny znajdowania się wewnątrz cudzego lasu, bez usprawiedliwionego powodu, poza drogą do przejazdu, z narzędziami do wyrębu drzewa lub z zaprzęgiem do przewożenia drzewa, ulegnie karze:

grzywny do 20 złotych.

Art. 631. Wypadki nieznaczne wymienionego w art. 624 samowolnego korzystania z cudzego lasu nie będą uważane za wykroczenia, jeżeli korzystanie to służyło jedynie do zaspokojenia potrzeby materiału drzewnego, wynikłej w podróży.

Art. 632. Winny samowolnego wydobywania na cudzej ziemi:

1. metali szlachetnych, rudy szlachetnej lub drogich kamieni;
2. ropy naftowej, węgla kamiennego lub kamieni kolorowych;

ulegnie karze:

w wypadku, wymienionym w ustępie pierwszym artykułu niniejszego, — więzienia na czas nie krótszy od trzech miesięcy;

w wypadku, wymienionym w ustępie drugim artykułu niniejszego, — aresztu.

Jeżeli w celu dokonania przestępstw, wymienionych w artykule niniejszym, winny uciekał się do przyrządów lub urządzeń szczególnych, ulegnie karze:

w wypadku, wymienionym w ustępie pierwszym artykułu niniejszego, — więzienia na czas od jednego roku do trzech lat;

w wypadku, wymienionym w ustępie drugim artykułu niniejszego, — więzienia.

Art. 633. Winny:

1. zbierania na cudzej ziemi, świadomie wbrew za-

- kazowi gospodarza, dzikich jagód, owoców, grzybów lub innych przedmiotów, mogących przynieść korzyść gospodarzowi ziemi;
2. samowolnego na cudzej ziemi wycinania darniny, wydobywania kamieni, piasku, gliny i innych przedmiotów kopalnych;
  3. samowolnej zwózki na cudzy grunt kamieni, gruzu, padliny lub nieczystości;
  4. samowolnego pasienia bydła lub drobiu na cudzym gruncie;
  5. samowolnego przejścia lub przejazdu przez cudzą łąkę lub pole przed sprzętem trawy lub zasiewów;
  6. samowolnego przegonu bydła lub drobiu przez cudzą łąkę lub pole;
  7. samowolnego koszenia dziko rosnącej trawy na cudzej łące lub w cudzym lesie;
  8. samowolnego uprowadzenia lub zagnania bydła lub drobiu, zatrzymanych w szkodzie;
  9. samowolnego, w ilości nieznacznej, zrywania lub zbierania w cudzym sadzie, ogrodzie, polu lub na obsianej łące kwiatów ogrodowych, owoców, warzyw lub innych zasiewów albo sadzonek, w celu natychmiastowego ich zużycia, choćby nie na samym miejscu tego wykroczenia;

ulegnie karze:

grzywny do 200 złotych.

Art. 634. Winny samowolnego przejazdu lub przegonu bydła lub drobiu przez cudzy sad lub ogród, albo łąkę, pole, pastwisko lub zagajnik, ogrodzone lub okopane rowami, albo z wiedzą, że przejazd przez nie jest wzbroniony przez postawione w tym celu znaki ostrzegawcze, ulegnie karze:

grzywny do 500 złotych.

Utrzymane w mocy przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1927 r. Nr. 5. Dz. U. R. P. poz. 25. o zwolnieniu przedterminowem osób odbywających karę pozbawienia wolności.

Art. 2. Władza decydująca o zwolnieniu przedterminowem może nakazać zwolnionemu, aby zawiadamiał natychmiast o każdej zmianie swego miejsca pobytu.

Art. 3. Zwolnienie można cofnąć, jeśli zwolniony źle się prowadzi lub nie wykonywa obowiązku przewidzianego art. 2.

Art. 4. Przedterminowe zwolnienie zarządza i cofa Minister Sprawiedliwości, który uprawnienia swe w tym zakresie władny jest przekazywać w całości lub w części prokuratorom.

Przed zarządzeniem zwolnienia należy wysłuchać opinii zarządu więzienia.

Decyzja nie ulega zaskarżeniu.

W razie odmowy zwolnienia skazany może zgłosić ponowną prośbę nie wcześniej niż po upływie sześciu miesięcy od daty zgłoszenia poprzedniej prośby.

Art. 5. Władza policyjna może zarządzić tymczasowe przytrzymanie przedterminowo zwolnionego z poważnych względów bezpieczeństwa publicznego winna jednak zażądać natychmiast decyzji co do cofnięcia zwolnienia.

S K O R O W I D Z.

Liczyby same oznaczają art. kodeksu karnego.
 Liczyby po Wk. oznaczają art. prawo o wykroczeniach.
 i n. = czytają: i następane.

- Agent 98 i n.
 Akta Wk. 56
 — religijne 174
 Akuszerka 192
 Alimentacja 201
 Amunicja 222, Wk. 40 i n.
 Areszt 40 i n., Wk. 7
 — zastępczy 43, Wk. 10
 — zaliczenie 58, 65
- Banda 166
 Bandera 112, 153
 Bankructwo 273 i n.
 Błąd 20
 Biegły 149
 Bliski 91, 148, 247
 Blankiet 194
 Bluźnierstwo 172
 Bójka 239 i n.
 Buchalterja 280
 Bunt 163
- Chorągiew 112, 153
 Choroba psychiczna 17 i n.
 — weneryczna 245
 — — Wk. 51
- Ciąża 231
 Ciepło 217, 224
 Ciężkie uszkodzenie 235
 Cudzoziemiec 4, 5, 9, 10, 111
 Cywilny stan 195
 — księgi Wk. 24 i n.
 Czynny żal 25, 30, 97, 142, 180, 219.
- Defetyzm 104
 Demonstracja Wk. 18
 Dłużnik 273 i n.
 Dokuczanie Wk. 52
- Dokument 91, 107, 118, 175, 263, 281
 Dostawa 105
 Dowód 144, 196
 — prawdy 255
 Dozór ochronny 62 i n.
 — odpowiedzialny 69, 75, Wk. 6, 17
 Drażnienie Wk. 47
 Druk 51, 157 i n. 214
 Działanie wojenne 101
 — wrogie 106, 108
 — zbrojne 102
 — na szkodę wierzycieli 279
 Dzieciobójstwo 226
- Egzekucja 282
 Ekstradycja 10
- Falszyfikant pieniężny Wk. 63
 Falszywe dowody (patrz oskarżenie)
 — oskarżenie (patrz oskarżenie)
 — zeznania 8, 140 i n.
 — wiadomości 170
- Falszowanie dokumentów 187 i n., 281
 — głosowania 118 i n.
 — narzędzi mierniczych i znaków 185 i n.
 — pieniędzy 9, 175
- Gaz 216
 Giełda 171
 Głosowanie 118, 121 i n.
 Godło 112, 153
 Godność osobista 256
 Gra Wk. 61

Groźba bezprawna 91, 94, 116
i n., 130, 149, 150, 204
— karalna 91, 114, 126, 251
— ogólna 250 i n.
Gwałt 261
Gwałtowne najście 252
Grzywna 42 i n., Wk. 8

Handel niewolnikami 9, 249
— kobietami 211 i n.
— środkami odurzającymi 9,
244
Hazard Wk. 61

Interes państwa 99 i n., 109
— publiczny 263, 286
— prywatny 286

Kalectwo 235
Kara łączna 31 i n.
— zasadnicza 33, 37 i n.
— dodatkowa 34 i n., 44, 76
— zastępcza 43, Wk. 10
— śmierci 33, 37, 38, 47, 52,
73, 93, 94, 101
— zawieszenie 61 i n.
— zwolnienie 65 i n.
Katastrofa 215
Kazirodztwo 206
Klusownictwo 270 i n.
Komunikacja 215, 223 i n.
Kradzież (patrz zabór)
Krzywoprzysięstwo 140, 284
Kryda 273 i n.
Kuplerstwo 208

Lekceważenie Państwa i insty-
tucji Wk. 18
Lekkomyślność 14
Licytacja 283
Lista głosujących 118
Lżenie 125, 152, 173

Łapówka 134 i n., 290

Małżeństwo 197 i n.
Mandat 116
Materiał wybuchowy i t. d. 215,
222, Wk. 39
— — wyrób 222, Wk. 40
Mienie 216, 221, 257 i n.
— wymuszenie 261
— uszkodzenie 263
— przywłaszczenie 262
— wyłudzenie 266, 264
— używanie Wk. 54 i n.
Minister 95, 126

Nabożeństwo 173 i n.
Nabywanie rzeczy 160
— środków techn. 179, 181
i n., Wk. 22, 26
Nadużycie władzy 48, 118, 286
— zaufania 269
Nadzwyczajne złagodzenie kary
18, 20 i n., 30, 59, 76, 142,
220, 257, 262 i n., Wk. 9
Najbliżsi 91
Najście na dom itd. 252
Nakłanianie urzędnika 293
— do samobójstwa 210
— — nierządu 228
Namowa, patrz podżegacz
Napaść 111, 125, 133, 149
Narażenie życia 242
— na niebezpieczeństwo 247
Narzędzie miernicze 185
Naruszenie ciała 239
— zdrowia 249
— tajemnicy 253
Następstwo czynu 15
Nawiązka Wk. 54, 55
Nawoływanie do wojny 113
— przestępstwa 154 i n.
Nawyknienie 60 i n., 84
Neutralność 110
Niskie pobudki 47, 57 i n.
Niebezpieczeństwo powszech. 9,
215 i n., Wk. 34 i n.

Nieczystość Wk. 38
Niedbalstwo 14, 20
— urzędnika 288
Nieodpowiedzialny 85
Niepokojenie Wk. 52
Niepoprawny 84
Nieposłuszeństwa ustawom 166
i n.
Nieprzyzwoite zachowanie 128
Nieprzyjaciół 100 i n.
Nierzęd 203 i n.
— nieobyczajność Wk. 31
Niewolnictwo 249
Niewypłacalność 273 i n.
Niezawiadomienie Wk. 37, 56

Obciążenie majątku 273 i n., 282
Obelga 256
— wzajemna 256
Obietnica 121, 134, 279, 290
Obliczenie głosów 118 i n.
Obniżenie wynagrodzenia Wk.
59
Obowiązek służbowy 132 i n.,
286
— niewykonanie 200 i n.,
Wk. 17, 33
Obraża, patrz obelga
Obrona konieczna 21
Obrzęd 168, 173
Obwinienie, patrz oskarżenie
Odurzenie 18
Odzyskanie praw 52 i n., 64
Ogień 263, Wk. 39
Ogłoszenie wyroku 44, 51, 255
— wiadomości 253
Ogród Wk. 54, 55
Okres próby 66 i n., 72 i n., 90
Okoliczność szczególna 16, 55,
217
Opieka 199 i n., 212, 242 i n.
— utrata 44, 49, 52, 64
Opór wobec władzy 129
Order 46, Wk. 26

Oslabienie ducha 104
Oskarżenie fałszywe 243, 146
Oszustwo 264 i n.
— uczestnictwo 160 i n.
Oświecenie, patrz światło
Oszczerczość, patrz oskarżenie
Oznaka Wk. 26

Papier wartościowy, patrz fał-
szowanie
Paserstwo 160 i n.
Pełnomocnictwo 105, 285
Pieczęć 188, Wk. 22
Pieniądz 9, 175 i n., Wk. 63
Pies Wk. 53
Pisma (rozpowszechnianie) 155
i n.
— zamknięte 253
Płód 231 i n.
Płoszenie zwierząt Wk. 47
Pobicie 239, 241
Pochwała przestępstwa 154 i n.
Podpalenie 215, 263
Podrabianie, patrz fałszowanie
Podrzucenie 200, 243
Podstęp 118 i n., 120, 137, 144,
193, 204, 253
Podśluch 253
Połowanie 270
Pokrzywdzenie wierzycieli 273
i n.
Podżegac 26 i n., 228, 293, Wk.5
Pogrzeb 168
Pojedynek 229, 238
Pokątne piarstwo Wk. 57
Pomocnictwo 27 i n.
Pomoc 148, 228, 247, 278, 293
Pomówienie 255
Pornografja 7, 214
Porozumienie 97 i n., 131, 150,
219
Porwanie 199, 211
Porządek publiczny 152 i n.
— na kolejach Wk. 42

- Porzucenie 200, 230, 243, 247
 Poseł 111, 116, 132
 Potwierdzenie nieprawdy 192, 287
 Powódź 215
 Powrót do przestępstw 67, 84, 90
 Powstrzymanie w głosowaniu 120 i n.
 Pozbawienie zmysłów 235
   — wolności 248, 288
   — wyrobu Wk. 40, 50
 Pozbywanie rzeczy 160 i n.
 Pozostawienie w niebezp. 247
 Pożar 215, Wk. 39
 Praca na rachunek kary 43
 Prezydent 94, 125
 Próba 66 i n., 73 i n.
 Prowokacja 30
 Procesja 173 i n.
 Protokół głosowania 118
 Przedawnienie 86 i n., 90, Wk. 11 i n.
 Przedmiot pierwszej potrzeby 171
 Przedstawiciel 132 i n.
 Przekroczenie obrony 21 i n.
   — władzy 286
 Przekupstwo 134, 290
 Przemoc 93 i n., 114 i n.
   — względem świadka i t. d. 149 i n.
   — przy nierządzie 204
   — (wymuszenie) 261
   — (rabunek) 258 in.
   — przy polowaniu 271
 Przepadek 44 i n., 50, 186, Wk. 22, 50, 61, 63
 Przerobienie, patrz fałszowanie
 Przerwa przedawnienia, patrz przedawnienie
 Przestępstwo 14
 Przetarg 283
 Przygotowanie czynności 96, 179, 184, 218
 Przymus fizyczny 19
 Przywłaszczenie (kradzież) 257 i n.
   — stanowiska 136, Wk. 26
 Przysioga, patrz fałszywe zeznanie
   — manifestacyjna 284
 Puszczanie w obieg 177 i n., 181 i n.
 Rajfurstwo, patrz nierząd
 Recydywa 60 i n., 84
 Rejestr karny 90
 Retorsja 239
 Rozbój 258 i n.
   — morski 9, 260
   — uczestnictwo 160 i n.
 Rozpoznanie czynu 18, 69 i n., Wk. 6
   ozpowszechnianie wiadomości 104, 109, 159, 170 i n., 253
   — pism 154 i n., 214
   — zarazy 217
 Rozruch 162 i n.
 Rozstrój zdrowia 236 i n.
 Rząd 95, 106
 Rybołostwo 270 i n.
 Samobójstwo 228
 Samooskarżenie 146
 Sejm, Senat 95, 114
 Senator 116
 Sekundanci 238
 Składki Wk. 21
 Śmierć 225 in., 240
 Spędzenie płodu 231 i n.
 Spisek 97
 Sprzeniewierzenie 262
   — uczestnictwo 160 i n.
 Środki techniczne 179, 184
 Środki zabezpieczające 4, 11, 34 i n., 65, 79 i n., 85, 89, 92
 Środki wychowawcze 69 i n.
 Stan cywilny 195, Wk. 24 i n.

- Statek 3, 260
 Stempel 188
 Stosunek majątkowy 56
 Strejk 223 i n.
 Stręczenie do nierządu, patrz
     nierząd
 Światło 217, 224, Wk. 45
 Świadek tożsamości 191, 196
 Sutanerstwo 209
- Tajemnica 165, 253 i n., 289
 Tajność głosowania 124
   — rozprawy 159
 Tożsamość osoby 196, Wk. 23
   — przedmiotu 139
 Irwałe kalectwo 235 i n.
 Trucizna 245, Wk. 50
 Tymczasowe aresztow. 58, 65
 Ucieczka z więzienia 150
   — jeńca 103
 Uczestnictwo w przestępstwie
   160 i n.
 Udaremnienie egzekucji 282
   — licytacji 283
 Uderzenie 239
 Udręczenie 248
 Ukrywanie rzeczy 160 i n., 282
   — przestępcy 148
   — dokumentu 107, 118, 276
   — ksiąg 281
 Ułatwianie ucieczki 103, 151
   — nierządu 208
 Upadłość 273 i n.
 Urowadzenie 199
 Urząd 125 i n.
   — wprowadzenie w błąd
     Wk. 20
 Urządzenie 217, 223, Wk. 36, 43
 Urzędnik 7, 8, 91, 129 i n., 256,
   286 i n.
 Usiłowanie 23 i n., Wk. 5
 Ustrój państwa 93 i n.,
 Uszkodzenie ciała 230 i n.
   — mienia 263 i n., Wk. 54
- ogłoszeń Wk. 19
 Utrata praw 11, 34 i n., 44 i n., 90
 Utrzymanie 201 i n.
 Uwiedzenie, patrz nierząd
 Używanie cudzego mienia 259,
   Wk. 57
- Wartość niematerjalna 272
 Warunkowe zawieszenie 61 i n.
   — zwolnienie 65 i n., 75
 Wina umyślna i nieumyślna 13,
   14, Wk. 4
 Wieleżeństwo 197
 Władza 125 i n.
 Więzienie karne 39 i n.
 Woda 217, 224, Wk. 49
 Wojsko 91, 105, 127
 Wolność 248 i n.
 Wprowadzenie władzy w błąd
   147, 264 i n., Wk. 20, 23
 Wpływ 94, 114, 120, 149
 Wstręt do pracy 83
 Wtargnięcie do domu 252
 Wybory 118 i n.
 Wykroczenie Wk. 1 i n.
 Wykorzystanie położenia 268
   — zależności 205
 Wyłudzenie 193, 265
 Wyrabianie mater. wybuch. 222
 Wymiar kary 54 i n.
 Wymuszenie 149, 261, 251
 Wynagrodzenie szkody 62 i n.,
   Wk. 54, 55
   — zatrzymanie Wk. 58 i n.
 Wypełnienie blankietu 194
 Występek 13, 20
 Wyszyczenie 152, 173
 Wytrych Wk. 63
 Wywóz przy nierządzie 211
 Wyzsza karalność 15
   — konieczność 22
 Wzajemność 112
 Wzruszenie 225

- Zabezpieczenie miejsca Wk. 34
i n.
- Zabobon 23
- Zabójstwo 94, 225 i n., 230, 238,
240
- Zabór 169, 257 i n.
- Zachowanie się w urzędzie 128
— w miejscu publ. Wk. 29
- Zagranica 4 i n., Wk. 3
- Zajęcie rzeczy 285
— urzędowe 127 i n.
- Zakłócenie czynności psych. 17
— spokoju 170, Wk. 28, 30
- Zakład poprawczy i wychowaw-
czy 69 i n., 80, 84
- Zalew 215 i n.
- Zaliczenie aresztu 11, 58, 65
- Zamach 94, 163
- Zamiana dziecka 195
— kary Wk. 43
- Zamknięcie w zakładzie 84
— pisma 253
- Zamawianie pieczęci Wk. 22
- Zanieczyszczenie wody Wk. 49
- Zaniechanie utrzymania 201 i n.
- Zapas broni 222
- Zaraza 217
- Zarażenie 245
- Zatarcie skazania 90, Wk. 14
- Zatrzymanie mienia 160
— nieletniego 199
— wynagrodzenia Wk. 59
- Zawodność 60 i n., 84, 211,
270, Wk. 23, 27
- Zawieszenie kary 61
— umieszczenia 73
- Zbieg przestępstw i przepisów
31, Wk. 15
- Zbiegowisko 162
- Zbrodnia 12 i n.
— stanu 47, 93 i n., 154
- Zdarcie ogłoszenia Wk. 19
- Zdolność uzyskania praw 45 i n.
— zmniejszona 80
— przy uszkodzeniu 235 i n.
- Zebranie 164, Wk. 32
- Zeszpecenie 236
- Zeznanie, patrz fałszywe
- Zgromadzenie 95, 114, 119
- Zmiana stanu cywilnego 195
- Zmowa 150, 164
- Zmniejszenie wartości pienią-
dza 176
- Znaki 139, 153, 181, 190
- Znalezione 262, Wk. 56
- Zniekształcenie 236
- Zniewaga 255 i n.
— godła 112
— władzy 127, 132, 255
— zwłok 168
— grobu 168, 173
- Zwalczanie chorób Wk. 51
- Związek 165 i n.
- Zwierzęta Wk. 46 i n.
- Zwolnienie 65, 75, 81 i n., 84
- Zebractwo Wk. 32
- Zona 212

BIBLIOTEKA ORZECZNICTWA POLSKIEGO

opracowana przez

Dra JAKOBA REINHOLDA, adwokata we Lwowie
i Dra Z. WUSATOWSKIEGO, sędziego okręg. w Krakowie.

- T. I. Polskie orzecznictwo wekslowe cz. I. wyczerpane
II. Nowe orzecznictwo do ustawy o ochronie lokato-
rów za lata 1928/29 cz. I. 1.—
III. Polskie orzecznictwo cywilne dla b. zaboru austr.
za lata 1918—1929 (zawiera 2.000 orzeczeń pol-
skich i 100 powojennych wiedeńskich, ułożonych
według §§ ustawy cywilnej) objętość 352 str.
Cena za egz. w sprawie z złoconkami 7.50
IV. Orzecznictwo egzekucyjne, konkursowe, ugodo-
we i zaczepne za lata 1918—1930 cz. I. 2.—
V. Orzecznictwo niesporne i hipoteczne dla b. za-
boru austr. za lata 1918—1930 cz. I. 2.—
VI. Najnowsze polskie orzecznictwo wekslowe za lata
1929/30 cz. II. 1.20
VII. Polskie orzecznictwo handlowe dla b. zaboru
austr. za lata 1918—1930 1.50
VIII. Polskie orzecznictwo do austr. procedury cyw.
za lata 1918—1930 (około 800 orzeczeń) 3.—
IX. Najnowsze orzecznictwo do ustawy o ochronie
lokatorów za lata 1929—1930 cz. II. 1.—
X. Orzecznictwo do polskiej procedury karnej cz. I. 1.50
XI. Orzecznictwo do ochrony lokatorów cz. III. 1.50
XII. Orzecznictwo do kodeksu pracy i ust. dod. 1.—
XIII. Orzecznictwo cywilne dla b. zaboru austr. cz. II. 3.—
XIV. Orzecznictwo do polskiej procedury karnej cz. II. 1.50
XV. Orzecznictwo do ordynacji egzekucyjnej, konkur-
sowej, ugodowej i zaczepnej cz. II. 1.—
XVI. Orzecznictwo hipoteczne i niesporne cz. II. 1.—
XVII. Orzecznictwo wekslowe i czekowe cz. III. 1.—
XVIII. Orzecznictwo do procedury karnej cz. III. 1.50
XIX. Orzecznictwo do ust. cywilnej austr. cz. III. 3.—
XX. Orzecznictwo do procedury karnej cz. IV. 1.50
Dr. A. Zgórski: System procedury karnej, 1932 5.—
Dr. St. Samolev: cz. Zarys prawa prywatnego austr., 1932 5.—
Dr. J. Korzonek: Komentarz d. austr. ordynacji ugodo-
wej, 1931 4.20
Dr. A. Laniewski: Wykład prawa wekslowego i czekowego
z tekstem ustawy 2.50
Ustawa o podatku przemysłowym z nowelą i rozp. o ry-
czałcie podatkowym 1.60
Nowa ustawa karno-skarbowa z r. 1932 1.50
Kodeks handlowy austr. z ust. o spółdzielniach, 1932 3.60
Ustawa stemplowa z nowelą z r. 1932 1.80